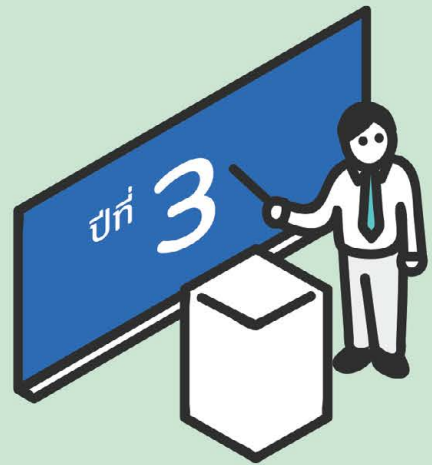
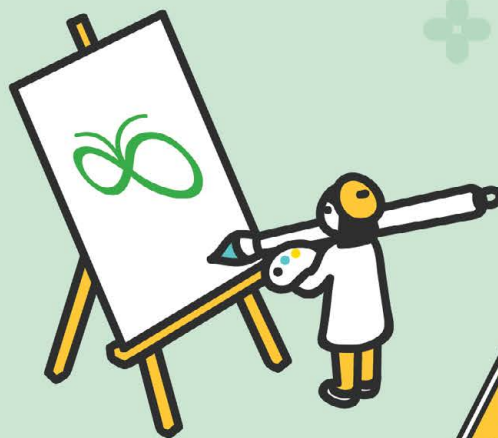

ผ่าวิกฤต ความเหลื่อมล้ำ เห็นยวนำ ความร่วมมือ

รายงานประจำปี 2564
Annual Report 2021

กองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา
Equitable Education Fund

เด็กจากครัวเรือนยากจนที่สุดของประเทศ
แม้จะมีพรสวรรค์มากเพียงใด
แต่หากขาดโอกาสทางการศึกษาที่เสมอภาค
และระบบนิเวศที่ส่งเสริมการพัฒนาพรสวรรค์
เด็กก็จะไม่สามารถพัฒนาได้เต็มศักยภาพ
และประเทศจะสูญเสียทรัพยากรมนุษย์
ที่มีคุณภาพ หรือที่เรียกว่าปรากฏการณ์
The Lost Einsteins

นายประสาร ไตรรัตน์วรกุล

ประธานกรรมการบริหาร

กองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา (กสศ.)

สารบัญ

สารจากประธานกรรมการ	4
สารจากผู้จัดการ	6

ส่วนที่ 1: ข้อมูลองค์กรและสรุปผลการดำเนินงานที่สำคัญ ปี 2564	8
ความเป็นมาและภารกิจ	9
วิสัยทัศน์ พันธกิจ และเป้าประสงค์	11
กลยุทธ์และทิศทางการดำเนินงาน ปี 2564	12
สรุปผลการดำเนินงานที่สำคัญ ปี 2564	14

ส่วนที่ 2: รายงานแนวโน้มสถานการณ์ความเหลื่อมล้ำ การศึกษาไทย ปี 2564-2565	19
---	-----------

ส่วนที่ 3: ผลการดำเนินงาน	29
มาตรการเร่งด่วนตอบสนองต่อการแพร่ระบาดของโควิด-19	30
ภาพรวมการดำเนินงานสำคัญของ กสศ. ปี 2564	39
ผลการดำเนินงานสำคัญ จำแนกตามกลุ่มผู้รับประโยชน์	40
• ผู้รับประโยชน์: เด็กปฐมวัย เด็ก เยาวชนนอกระบบการศึกษา และประชากรวัยแรงงาน	42
โครงการจัดการศึกษาเชิงพื้นที่เพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา	43
โครงการพัฒนาทักษะแรงงานขาดแคลนทุนทรัพย์ และด้อยโอกาสที่ใช้ชุมชนเป็นฐาน	50
โครงการสนับสนุนการพัฒนาคูและเด็กนอกระบบการศึกษา	56
• ผู้รับประโยชน์: เด็กและเยาวชนในระบบการศึกษา	62
ทุนเสมอภาค:	
โครงการจัดสรรเงินอุดหนุนนักเรียนยากจนพิเศษแบบมีเงื่อนไข	63
ทุนนวัตกรรม: โครงการทุนนวัตกรรมสายอาชีพชั้นสูง	70
ทุนพระกนิษฐาสัมมาชีพ: โครงการทุนพัฒนาเต็มศักยภาพสายอาชีพ	76

• ผู้รับประโยชน์: นักศึกษาครู ครู และสถานศึกษา	82
ทุนครูรัก(ษ์)ถิ่น: โครงการสร้างโอกาสทางการศึกษา สำหรับนักเรียนในพื้นที่ห่างไกล เป็นครูรุ่นใหม่ เพื่อพัฒนาคุณภาพโรงเรียนของชุมชน	83
โรงเรียนพัฒนาตนเอง: โครงการพัฒนาครูและโรงเรียน เพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่อง	88
งานวิจัยและนวัตกรรมด้านการศึกษา	94
เพราะเราคือเครือข่าย ALL FOR EDUCATION	106
สื่อสารบนฐานองค์ความรู้-สร้างวาระร่วมกันในสังคม	106
ปีแห่งการร่วมมือ	109
ส่วนที่ 4: ก้าวต่อไป	112
ส่วนที่ 5: รายงานทางการเงิน	115
รายงานของผู้สอบบัญชีรับอนุญาตและรายงานการเงิน	116
สรุปข้อมูลสำคัญทางการเงินและงบประมาณ	143
ส่วนที่ 6: การกำกับดูแล	145
การกำกับดูแลตามหลักธรรมาภิบาล	146
รายงานผลการดำเนินงานของคณะกรรมการตรวจสอบภายใน	148
คณะกรรมการบริหาร	150
ที่ปรึกษาและคณะอนุกรรมการ	152
รายนามคณะทำงาน	159

สารจาก ประธานกรรมการ

นายประสาร ไตรรัตน์วรกุล
ประธานกรรมการบริหาร กสศ.

การบ่มเพาะให้เด็กคนหนึ่ง
เติบโตอย่างเต็มศักยภาพ
เป็นหน้าที่ของทุกคนในสังคม
ที่จะเข้ามาช่วย

 **การศึกษาเป็นเครื่องมือสำคัญที่จะช่วยให้
เด็กตีฝ่าวงล้อมความยากจนข้ามรุ่นได้
เพราะถ้าเรายกระดับการศึกษาเขาได้
เขาก็จะมีศักยภาพ มีทักษะไปประกอบอาชีพ
มีโอกาสไปใช้ชีวิตที่ดีขึ้นได้กว่าคนรุ่นก่อน**

เมื่อไม่นานมานี้ คณะนักเศรษฐศาสตร์จากมหาวิทยาลัยฮาร์วาร์ด สถาบันเทคโนโลยีแมสซาชูเซตส์ และมหาวิทยาลัยสแตนฟอร์ด ได้ทำงานวิจัย ‘The Equality of Opportunity Project’ และกล่าวขึ้นเป็นนัยสำคัญว่า เด็กจากครัวเรือนยากจนที่สุดของประเทศ แม้จะมีพรสวรรค์มากเพียงใด แต่หากขาดโอกาสทางการศึกษาที่เสมอภาคและระบบนิเวศที่ส่งเสริมการพัฒนาพรสวรรค์ เด็กจะไม่สามารถพัฒนาได้เต็มศักยภาพ และประเทศจะสูญเสียทรัพยากรมนุษย์ที่มีคุณภาพ หรือที่เรียกว่าปรากฏการณ์ ‘The Lost Einsteins’

ตลอดสามปีที่ผ่านมา กสศ. มุ่งมั่นป้องกันไม่ให้เด็กและเยาวชนผู้ด้อยโอกาสหลุดจากระบบการศึกษา ส่งเสริมให้เยาวชนกลุ่มนี้ได้รับการศึกษาในระดับที่สูงที่สุด โกลที่สูงสุดเท่าที่จะทำได้ ไม่เพียงการให้ทุนอุดหนุน หากยังมีฐานข้อมูลของเด็กจำนวนนับล้านคนที่ในระยะอันใกล้จะเป็นเครื่องมือสนับสนุนการกำหนดนโยบายความเสมอภาคทางการศึกษาตลอดทุกช่วงวัย สำหรับสถานศึกษาและหน่วยงานต้นสังกัดใช้ อันจะเป็นจุดเริ่มต้นของระบบหลักประกันโอกาสทางการศึกษาของประเทศไทย

เด็กและเยาวชนยากจนด้อยโอกาสเป็นกลุ่มเปราะบางที่ได้รับผลกระทบอย่างหนักจากการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (โควิด-19) มีความเสี่ยงหลุดจากระบบการศึกษามากขึ้น หากไม่ได้รับการช่วยเหลือโดยเร็ว ปัญหาจะยิ่งซับซ้อน และสังคมจะเห็นได้ชัดถึงความเหลื่อมล้ำที่ขยายขนาดขึ้น ซึ่ง กสศ. ตระหนักถึงความสำคัญเร่งด่วนของเรื่องนี้ จึงได้จัดทำโครงการในหลากหลายรูปแบบ โดยเฉพาะการให้เงินอุดหนุนทุนเสมอภาคเพิ่มเติมแก่เด็กและเยาวชนยากจนพิเศษในช่วงชั้นรอยต่อ เช่น จากประถมศึกษา

ตอนปลายไปมัธยมศึกษาตอนต้น หรือมัธยมศึกษาตอนต้นไปมัธยมศึกษาตอนปลาย เพื่อประกันให้พวกเขาไม่หลุดจากระบบและยังคงเรียนรู้ พัฒนาตนเองได้อย่างเหมาะสม

ผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นที่สำคัญกว่าเงินอุดหนุน คือ โอกาสที่พวกเขาได้รับ และความอุ่นใจที่รู้ว่าในห้วงยากลำบากเช่นนี้จะไม่มีการถูกทอดทิ้ง หากแต่จะพากันงมมือเดินหน้าฟันฝ่าจนกว่าจะก้าวผ่านวิกฤตไปด้วยกัน

กสศ. ได้นำบทเรียนการทำงานสามปีแรก (พ.ศ. 2561 - 2564) มาวิเคราะห์บททวนและนำมาปรับปรุงเป็นแผนกลยุทธ์ กสศ. สามปี ฉบับใหม่ (พ.ศ. 2565 - 2567) ที่มุ่งยกระดับการทำงานที่หนักแน่นยิ่งขึ้นในการเหินยนำทุกภาคส่วนให้ร่วมขับเคลื่อนการส่งเสริมโอกาสทางการศึกษาเพื่อลดความเหลื่อมล้ำไปด้วยกัน

ชวนให้นึกถึงคำกล่าวหนึ่งจากภูมิปัญญาของชาวแอฟริกันที่ว่า ‘It takes a village to raise a child - การสร้างเด็กคนหนึ่งต้องอาศัยคนทั้งหมู่บ้าน’ การส่งเสริม สนับสนุน และร่วมมือกับ กสศ. ในการปฏิบัติงานที่ผ่านมาก็เช่นกัน เราได้เห็นความจริงสักลว่า การบ่มเพาะให้เด็กคนหนึ่งเติบโตอย่างเต็มตามศักยภาพเป็นหน้าที่ของทุกคนในสังคมที่จะเข้ามาช่วย

ในนาม กสศ. ผมขอขอบคุณคณะรัฐมนตรีสภาผู้แทนราษฎร วุฒิสภา และสำนักงานประมาณที่ได้ส่งเสริม สนับสนุน ตลอดจนให้คำแนะนำแก่ กสศ. เป็นอย่างดี ขอขอบคุณหน่วยงานทุกภาคส่วนที่มีความตั้งใจร่วมสร้างความเสมอภาคทางการศึกษา มาด้วยกัน และหวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะมีภาพการทำงานที่งดงามเช่นนี้อีกในปีต่อ ๆ ไป

สารจาก ผู้จัดการ

นายสุภกร บัวสาย
ผู้จัดการ กสศ.

กสศ. ได้รับเสียงตอบรับจาก
ทุกภาคส่วนในทำนองเดียวกันว่า
การลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา
เป็นเรื่องสำคัญ

 โจทย์แรกคือ การใช้งบประมาณที่มีจำนวนจำกัด
เพื่อบรรเทาอุปสรรคต่อการเข้าถึงการศึกษาโดยตรง ความท้าทายคือ
ทำอย่างไรไม่ให้เป็นการใช้งบประมาณแบบตั้งรับหรือสงเคราะห์
แต่เป็นการสร้างโอกาสและศักยภาพให้เด็กมากที่สุด
เท่าที่จะเป็นไปได้

ในการปฏิบัติงานตลอดสามปีนับแต่การจัดตั้งองค์กร กสศ. ได้คำนึงถึงบทบาทหน้าที่หลักในฐานะหน่วยงานบริหารจัดการทรัพยากรที่มีอยู่จำกัด เพื่อแก้ปัญหาความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาโดยไม่ทำงานในลักษณะที่เคยทำกันมาอย่างไรงี้ทำอย่างนั้น ทุกโครงการที่เลือกทำไม่ใช่การสงเคราะห์ ไม่ใช่การแก้ปัญหาเฉพาะหน้า แต่ต้องวิเคราะห์วิธีทำงานในรูปแบบที่ต่างออกไป ที่สำคัญที่สุดคือการค้นหาประเด็นการปฏิรูปเชิงระบบให้ได้แนวทางการทำงานเช่นนี้ทำให้ไม่ถูกจำกัดด้วยงบประมาณ หากมีความท้าทายเพิ่มขึ้นว่า ภายใต้เงื่อนไขต่าง ๆ จะทำอย่างไรให้เกิดผลดีที่สุดมีประสิทธิภาพที่สุด อีกนัยหนึ่ง ต้องหาจุดความขัดแย้งให้สามารถทำงานได้ดีภายใต้ทรัพยากรอันจำกัด

ปีงบประมาณ พ.ศ. 2564 ยังคงเป็นปีที่ยากลำบากจากวิกฤตการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (โควิด-19) คณะกรรมการบริหารผู้บริหาร และผู้ปฏิบัติงานทุกระดับของ กสศ. ได้พยายามปรับเปลี่ยนวิธีการทำงาน และค้นหามาตรการใหม่ๆ เพื่อให้แน่ใจว่าเด็ก เยาวชน และผู้ขาดแคลนทุนทรัพย์หรือด้อยโอกาส จะได้รับการช่วยเหลือดูแล และได้รับประโยชน์อย่างเต็มเม็ดเต็มหน่วยจากการทำงาน ของ กสศ. ท่ามกลางสถานการณ์ดังกล่าว

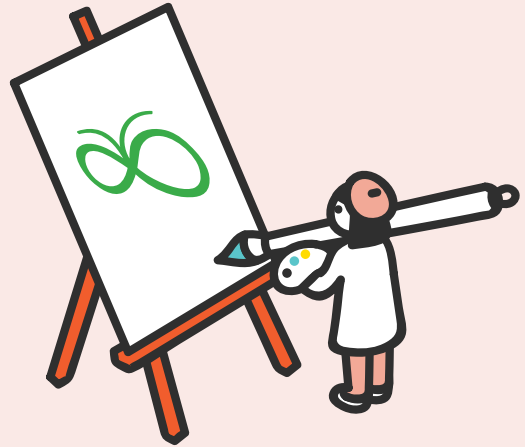
นอกจากภารกิจในลักษณะการให้ความช่วยเหลือโดยตรง เช่น ทุนเสมอภาค ทุนการศึกษาต่าง ๆ รวมทั้งการใช้ฐานข้อมูลและเทคโนโลยีช่วยชี้เป้าเด็กยากจนแก่หน่วยงานอื่น ๆ แล้ว กสศ. ยังยึดมั่นในการทำโครงการเชิงนวัตกรรมต้นแบบเป็นตัวอย่างส่งมอบให้หน่วยงานที่มีทรัพยากรและคนมากกว่านำไปสานทำหรือขยายผลต่อไป

ในแง่กลยุทธ์ภาพใหญ่ กสศ. ยังถือเป็นองค์กรใหม่ที่มีขนาดกะทัดรัด คาดหวังจะมีบทบาทเหนี่ยวนำทุกภาคส่วนเข้ามาร่วมขับเคลื่อนเพื่อสร้างความเสมอภาคทางการศึกษาให้เกิดขึ้นในสังคมไทย ซึ่งตลอดสามปีที่ผ่านมา กสศ. ได้รับสัญญาณหรือเสียงตอบรับจากทุกภาคส่วนในทำนองเดียวกันว่าการลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาเป็นเรื่องสำคัญทุกภาคส่วนพร้อมให้ข้อเสนอแนะและสนับสนุนการทำงาน กระทั่งเข้ามามีส่วนร่วมทั้งในด้านการเป็นภาคีร่วมดำเนินงานและการบริจาคเงินเพื่อช่วยเหลือกลุ่มผู้รับประโยชน์ที่เพิ่มขึ้นจากปีงบประมาณ พ.ศ. 2563 เป็นเท่าตัว

ในฐานะผู้บริหารสำนักงาน กสศ. ผมขอใช้โอกาสนี้แสดงความขอบคุณทุกหน่วยงาน ภาคีเครือข่าย ผู้ปฏิบัติงานภาคสนาม และผู้ปฏิบัติงานในสำนักงานทุกคน ที่ร่วมสร้างสรรค์ ผลักดันภารกิจสร้างความเสมอภาคทางการศึกษามาด้วยกันในปีที่ผ่านมา และน้อมรับคำแนะนำดีชมเพื่อนำไปปรับปรุงการทำงานให้ดียิ่งขึ้นในวาระต่อไป

ส่วนที่ 1

ข้อมูลองค์กร

ความเป็นมา และการกิจ

เจตนารมณ์ในการจัดตั้ง กสศ. มาจากรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 มาตรา 54 วรศกท ที่กำหนดให้จัดตั้งกองทุนเพื่อใช้ในการช่วยเหลือผู้ขาดแคลนทุนทรัพย์เพื่อลดความเหลื่อมล้ำในการศึกษา และเพื่อเสริมสร้างและพัฒนาคุณภาพและประสิทธิภาพครู โดยกำหนดให้การบริหารจัดการกองทุนเป็นอิสระ มาตรา 257 (2) ที่กำหนดให้การปฏิรูปประเทศตามหมวด 16 ต้องดำเนินการเพื่อบรรลุเป้าหมาย 3 ประการ โดยประการที่ 2 คือ สังคมมีความสงบสุข เป็นธรรม และมีโอกาสอันทัดเทียมกัน เพื่อลดความเหลื่อมล้ำ และมาตรา 258 ข้อ จ (2) ให้ดำเนินการปฏิรูปประเทศให้เกิดผลด้านการศึกษา โดยให้ดำเนินการตรากฎหมายเพื่อจัดตั้งกองทุนตามมาตรา 54 วรศกท

ต่อมาเมื่อวันที่ 14 พฤษภาคม 2561 กองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา หรือ กสศ. ได้รับการจัดตั้งขึ้นตามพระราชบัญญัติกองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา พ.ศ. 2561 (พ.ร.บ. กสศ.)

ปณิธานของการจัดตั้ง กสศ.

พ.ร.บ. กสศ. มาตรา 5 กำหนดให้ กสศ. มีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างความเสมอภาคทางการศึกษา รวมทั้งมีวัตถุประสงค์ดังต่อไปนี้

1. ส่งเสริม สนับสนุน และให้ความช่วยเหลือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ไม่ว่าจะเป็นภาครัฐ ภาคเอกชน หรือ ภาคประชาสังคม เพื่อให้เด็ก โดยเฉพาะอย่างยิ่งเด็กปฐมวัย ได้รับการพัฒนาทั้งทางด้านร่างกาย จิตใจ วินัย อารมณ์ สังคม และสติปัญญาที่เหมาะสมกับวัย
2. ให้ความช่วยเหลือ ส่งเสริม พัฒนา และสนับสนุนเงินและค่าใช้จ่ายให้แก่เด็กและเยาวชนซึ่งขาดแคลนทุนทรัพย์หรือด้อยโอกาส และผู้ด้อยโอกาส จนสำเร็จการศึกษาขั้นพื้นฐาน
3. เสริมสร้างและพัฒนาคุณภาพและประสิทธิภาพครู ให้มีความสามารถในการจัดการเรียนการสอน สามารถพัฒนาเด็กและเยาวชนตามพื้นฐานและศักยภาพที่แตกต่างกัน
4. ส่งเสริม สนับสนุน และให้ความช่วยเหลือผู้ขาดแคลนทุนทรัพย์และผู้ด้อยโอกาส ให้ได้รับการศึกษาหรือพัฒนา เพื่อให้มีความรู้ความสามารถในการประกอบอาชีพตามความถนัด และมีศักยภาพที่จะพึ่งพาตนเองในการดำรงชีวิตได้
5. ส่งเสริม สนับสนุน และให้ความช่วยเหลือสถานศึกษา เพื่อให้มีการเรียนการสอนที่ทำให้ผู้เรียนสามารถรู้และพัฒนาได้ตามความถนัดและศักยภาพของตน
6. ดำเนินการหรือจัดให้มีการศึกษา วิจัย หรือค้นคว้าแนวทางในการพัฒนาครู ให้มีจิตวิญญาณของความเป็นครู มีคุณธรรม มีจริยธรรม มีความรู้ และมีความสามารถในการจัดการเรียนการสอนและการพัฒนาผู้เรียนเพื่อลดความเหลื่อมล้ำในการศึกษาโดยมีแรงจูงใจที่เหมาะสม รวมถึงส่งเสริมหรือสนับสนุนให้มีการจัดตั้งสถาบันต้นแบบในการผลิตและพัฒนาครู
7. ดำเนินการหรือจัดให้มีการศึกษา วิจัย และพัฒนาองค์ความรู้เพื่อพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ตลอดจนส่งเสริมและสนับสนุนการนำองค์ความรู้ดังกล่าวไปใช้เพื่อลดความเหลื่อมล้ำในการศึกษา สนองความต้องการทางด้านกำลังแรงงาน และการยกระดับความสามารถของคนไทย

ภารกิจ กสศ. - ต้นแบบลดความเหลื่อมล้ำ และเหนี่ยวนำความร่วมมือ

เพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ดังกล่าว กสศ. มุ่งมั่นขับเคลื่อนภารกิจให้เป็นไปตามเจตนารมณ์ที่รัฐธรรมนูญและพ.ร.บ. กสศ. กำหนดไว้ โดยได้วางบทบาทเป็นหน่วยงานขนาดกระทัดรัดที่ใช้องค์ความรู้และฐานข้อมูล จากการวิจัยทดลองและนำร่องปฏิบัติในพื้นที่จริง ร่วมสร้างต้นแบบและนวัตกรรมที่สามารถลดความเหลื่อมล้ำและสร้างความเสมอภาคทางการศึกษา

กสศ. มุ่งเน้นการร่วมมือและเชื่อมโยงการทำงานกับภาคีเครือข่ายทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาสังคม เพื่อให้สามารถส่งต่อต้นแบบที่เห็นผลสำเร็จแล้ว แก่หน่วยงานรับผิดชอบหลักหรือภาคประชาสังคมซึ่งมีทรัพยากรและงบประมาณพร้อมไปใช้ดำเนินการขยายผลตามอำนาจหน้าที่และภารกิจ และให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อกลุ่มผู้รับประโยชน์ อันได้แก่ ผู้ขาดแคลนทุนทรัพย์หรือด้อยโอกาสตั้งแต่เด็กปฐมวัยถึงวัยแรงงาน ครู และหน่วยจัดการศึกษาตลอดจนภาคีที่เกี่ยวข้องต่อไป

พ.ร.บ. ราชบัญญัติกองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา พ.ศ. 2561
<https://www.eef.or.th/wp-content/uploads/2020/06/พ.ร.บ.-กองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา-ราชกิจจานุเบกษา.pdf>

เป้าหมายของกองทุนนี้ไม่ได้อยู่ที่การลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาของเด็กเล็ก ๆ แต่เพียงอย่างเดียว แต่ต้องการให้มีส่วนร่วมในการปฏิรูปและพัฒนากระบวนการศึกษาของประเทศทั้งระบบ

นายมีชัย ฤชุพันธุ์
อดีตประธานกรรมการ
ร่างรัฐธรรมนูญ ปี 2560

วิสัยทัศน์ พันธกิจ และเป้าประสงค์¹

วิสัยทัศน์

เด็ก เยาวชน และประชาชน ที่ขาดแคลนทุนทรัพย์หรือด้อยโอกาสทุกคน มีโอกาสพัฒนาตนเองตามศักยภาพและเข้าถึงการศึกษาที่มีคุณภาพ

พันธกิจ

สร้างเสริมการจัดการเชิงระบบเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา โดย

- 1 การลงทุนที่ใช้ความรู้ นำเพื่อช่วยเหลือและสร้างคุณค่าเพิ่มแก่กลุ่มเป้าหมาย เสริมภารกิจของหน่วยงานหลัก
- 2 การพัฒนาตัวแบบปฏิรูปหรือนวัตกรรมที่มีประสิทธิภาพสูงเพื่อส่งผ่านไปยังหน่วยงานหลักสำหรับขยายผล
- 3 การเสนอแนะมาตรการจากกระบวนการวิชาการเพื่อสร้างความเปลี่ยนแปลงเชิงนโยบาย
- 4 การระดมการมีส่วนร่วมอย่างสร้างสรรค์จากทุกภาคส่วน

เป้าประสงค์

- 1 ผู้ด้อยโอกาสได้รับการช่วยเหลือและมีโอกาสในการศึกษาพัฒนาตามศักยภาพ
- 2 ครูและหน่วยจัดการเรียนรู้ทั้งในและนอกระบบได้รับการพัฒนาคุณภาพทั่วถึง
- 3 ภาครัฐและสังคมมีแนวทางในการสร้างความเสมอภาคทางการศึกษาที่ได้ผลยิ่งขึ้น

ยุทธศาสตร์

- 1 สร้างความมั่นใจในศักยภาพและประสิทธิภาพหน่วยบริการ
- 2 กระตุ้นการให้ทุนการศึกษาที่สอดคล้องกับเป้าหมายประเทศ
- 3 เสริมสร้างระบบธรรมาภิบาลในการทำงานร่วมกับภาคี
- 4 สร้างความเข้มแข็งให้จังหวัดมีกลไกความพร้อมในการสร้างความเสมอภาคทางการศึกษา
- 5 ยกระดับความสามารถในการพัฒนาครูทั้งในและนอกระบบ
- 6 พัฒนาองค์ความรู้เพื่อการจัดการเชิงระบบ เพื่อความเสมอภาคทางการศึกษาที่มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น
- 7 กระตุ้นให้ทุกภาคส่วนร่วมสร้างสังคมแห่งโอกาสและความเสมอภาคทางการศึกษา

¹ จากแผนแม่บท กสศ. (ปี 2561 - 2566) ซึ่ง กสศ. ใช้เป็นแผนกลยุทธ์สำหรับดำเนินงานระหว่างปีงบประมาณ พ.ศ. 2561 - 2564

กลยุทธ์ และทิศทางการดำเนินงาน ปี 2564

การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (โควิด-19) ส่งผลกระทบทางเศรษฐกิจและสังคมอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะกลุ่มผู้รับประโยชน์ของ กสศ. ซึ่งเป็นผู้ขาดแคลนทุนทรัพย์หรือด้อยโอกาส ประกอบกับการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมที่กระทบการดำเนินงาน

ความซับซ้อนของปัญหาความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาที่เพิ่มขึ้น ข้อจำกัดทางงบประมาณ ตลอดจนปัญหาและอุปสรรคในการทำงานในระยะที่ผ่านมา กสศ. จึงได้ปรับกลยุทธ์และทิศทางการดำเนินงานในปีงบประมาณ พ.ศ. 2564 ให้มีความเหมาะสมและสอดคล้องกับสถานการณ์ความท้าทายต่าง ๆ มากยิ่งขึ้น เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพและประโยชน์สูงสุดต่อกลุ่มผู้รับประโยชน์ ดังนี้

1. มุ่งเน้นภารกิจที่ตอบสนองต่อการช่วยเหลือกลุ่มผู้รับประโยชน์ที่เป็นผู้ขาดแคลนทุนทรัพย์หรือด้อยโอกาส ตามวัตถุประสงค์ของ พ.ร.บ. กสศ. มาตรา 5 ตั้งแต่ระดับปฐมวัยจนถึงวัยแรงงาน ให้ได้รับโอกาสในการพัฒนาตนเองตามศักยภาพ และสามารถเข้าถึงการศึกษาที่มีคุณภาพ สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติด้านที่ 4 การสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคม แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติด้านที่ 17 ความเสมอภาคและหลักประกันทางสังคม แผนปฏิรูปประเทศด้านการศึกษา ประเด็นที่ 3 การปฏิรูปเพื่อลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา และแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560 - 2564) ยุทธศาสตร์ที่ 2 การสร้างความเป็นธรรมและลดความเหลื่อมล้ำในสังคม

2. **ทำงานในลักษณะบูรณาการความร่วมมือกับกระทรวงและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง** ทั้งภาครัฐ ภาคเครือข่าย ภาคเอกชน และภาคประชาสังคม เพื่อให้สามารถช่วยเหลือกลุ่มผู้รับประโยชน์ได้อย่างครบถ้วนและทั่วถึง

3. **สร้างความเข้าใจแก่ผู้เกี่ยวข้อง** ให้เข้าใจบทบาทหน้าที่ และวัตถุประสงค์ของ กสศ. อย่างชัดเจน เพื่อเชื่อมโยงและขยายผลการช่วยเหลือกลุ่มผู้รับประโยชน์ร่วมกันได้อย่างยั่งยืน

4. **กระตุ้นให้เกิดความร่วมมือเพื่อให้เกิดเครือข่ายการทำงานและการระดมทุน** ครอบคลุมทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาสังคมให้มากขึ้น เพื่อให้การขับเคลื่อนการสร้างความสำเร็จภาคทางการศึกษาสามารถขยายผลไปสู่พื้นที่ที่กว้างขึ้น โดยเฉพาะการระดมความร่วมมือเพื่อช่วยเหลือกลุ่มผู้รับประโยชน์ที่ได้รับผลกระทบจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโควิด-19 อย่างเร่งด่วนทันการณ์

5. **สร้างระบบและฐานข้อมูลของกลุ่มผู้รับประโยชน์ที่ถูกต้อง แม่นยำ เป็นปัจจุบัน และน่าเชื่อถือ** เพื่อเป็นเครื่องมือและสารสนเทศที่จำเป็นในการคัดกรองและชี้เป้ากลุ่มผู้รับประโยชน์ เพื่อให้ความช่วยเหลือได้อย่างถูกคนและถูกปัญหา

6. **เชื่อมโยงขยายผล เพื่อช่วยเหลือกลุ่มผู้รับประโยชน์ได้ครอบคลุมทุกสังกัดและพื้นที่** มุ่งผลลัพธ์ในระยะยาว และเน้นการจัดลำดับความสำคัญที่มุ่งช่วยเหลือกลุ่มที่มีความยากลำบากที่สุดเป็นอันดับแรกหากมีข้อจำกัดด้านงบประมาณ

ในปี 2564 กสศ. ได้ใช้ทิศทางการดำเนินงานข้างต้นในการดำเนินการโครงการและขับเคลื่อนภารกิจต่าง ๆ เกิดเป็นผลผลิตและผลลัพธ์ต่อกลุ่มผู้รับประโยชน์ ดังจะเห็นได้จากผลการดำเนินงานโครงการต่าง ๆ ครอบคลุมตามเจตนารมณ์ในการจัดตั้ง กสศ.

เราทำงานกับทุกภาคส่วน
สร้างการตระหนักรู้ให้กับ
สังคมว่า ทุกคนจะต้อง
ร่วมมือกันให้ออกัสกับเด็ก
ด้อยโอกาส เพราะกลุ่มนี้
ถ้าเราช่วยกัน คือความ
มั่นคงของประเทศ

รศ. ดารณี อุทัยรัตนกิจ
กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ กสศ.

สรุปผล การดำเนินงานที่สำคัญ ปี 2564

ด้วยงบประมาณที่ได้รับจัดสรรประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2564 จำนวน 6,084.76 ล้านบาท กสศ. ได้ดำเนินการกิจตามกลยุทธ์และทิศทางที่กำหนดไว้ จนเกิดเป็นผลงานสำคัญในปี 2564 ครอบคลุมกลุ่มผู้รับประโยชน์ครบถ้วนตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดในมาตรา 5 แห่ง พ.ร.บ. กสศ. ได้แก่ เด็ก เยาวชน และประชากรวัยแรงงาน ผู้ขาดแคลนทุนทรัพย์หรือด้อยโอกาส รวมจำนวน 1.35 ล้านคน สรุปผลการดำเนินงานได้ดังนี้

โควิด-19 ซ้ำเติม - กสศ. เพิ่มการดูแล

สถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (โควิด-19) ส่งผลกระทบซ้ำเติมต่อนักเรียนในครอบครัวยากจนพิเศษ โดยเฉพาะกลุ่มช่วงชั้นรอยต่อของระดับการศึกษา (อ.3, ป.6, ม.3 และ ม.6) ที่มีความเสี่ยงสูงที่จะหลุดจากระบบการศึกษา กสศ. จึงได้ช่วยเหลือเพิ่มเติมแก่นักเรียนยากจนพิเศษกลุ่มดังกล่าว จำนวน 294,454 คน* ในอัตรา 800 บาทต่อคน โดยทำงานร่วมกับหน่วยงานต้นสังกัด ได้แก่ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) กองบัญชาการตำรวจตระเวนชายแดน (บช.ตชด.) สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ (พศ.) และสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน (สช.) ซึ่งช่วยให้นักเรียนได้เรียนต่อในภาคเรียนที่ 1/2564 กว่าร้อยละ 82.2 สำหรับกลุ่มที่ไม่เรียนต่อ กสศ. ได้ประสานงานกับหน่วยงานต้นสังกัด เพื่อติดตามและหาแนวทางช่วยเหลือในการนำกลับเข้าสู่ระบบการศึกษาต่อไป

* จัดสรรเงินอุดหนุนเพิ่มเติมแก่นักเรียนยากจนพิเศษ ชั้น ม.6 เฉพาะโรงเรียนในสังกัด ตชด.

นอกเหนือจากการให้ความช่วยเหลือโดยงบประมาณของรัฐข้างต้น ยังมีเด็กและเยาวชนขาดแคลนทุนทรัพย์หรือด้อยโอกาส จำนวน 33,532 คน ได้ประโยชน์จากโครงการระดมความร่วมมือภาคเอกชนและภาคประชาชน เพื่อช่วยเหลือเด็กและเยาวชนกลุ่มเปราะบางในภาวะวิกฤต ทั้งในรูปแบบเงินบริจาค สิ่งของยังชีพ และอุปกรณ์ป้องกันโรคระบาด รวมถึงทีมอาสาสมัคร กสศ. ในโครงการศูนย์ช่วยเหลือเด็กโควิด-19 โครงการมือเช้าเพื่อน้องอ้อมท้อง โครงการนวัตกรรมเพื่อการ

เรียนรู้ทุกที่ทุกเวลา (ถุงปันยิ้ม, Blackbox, Free School-in-a-Box) และโครงการศูนย์ช่วยเหลือเด็กในวิกฤตการศึกษา

เข้มแข็งเริ่มจากฐานราก - เสมอภาคเริ่มจากจังหวัด

ในปี 2564 กสศ. ดำเนินงานร่วมกับ 15 จังหวัดต้นแบบ ได้แก่ ลำปาง น่าน แพร่ สุโขทัย พิษณุโลก ขอนแก่น มหาสารคาม สุรินทร์ อุบลราชธานี นครราชสีมา กาญจนบุรี นครนายก สุราษฎร์ธานี ภูเก็ต และยะลา เพื่อพัฒนาต้นแบบการใช้พื้นที่เป็นฐานในการจัดการศึกษา (area-based education) และค้นหาแนวทางเจาะจงเพื่อจัดระบบช่วยเหลือกลุ่มผู้รับประโยชน์ (target-based education) โดยมีเด็กปฐมวัยที่ขาดแคลนทุนทรัพย์จำนวน 45,028 คน ในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก 3,769 แห่ง ได้รับการช่วยเหลือตามสภาพปัญหาและได้รับการดูแลอย่างเหมาะสมเพื่อให้มีพัฒนาการที่เหมาะสมตามวัย ควบคู่กับการพัฒนาคุณภาพการจัดการเรียนรู้ของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

นอกจากนี้ มีเด็กและเยาวชนนอกระบบการศึกษา จำนวน 7,142 คน ได้รับการช่วยเหลือให้กลับเข้าสู่ระบบการศึกษา หรือพัฒนาทักษะอาชีพ โดยอาศัยการทำงานเชิงพื้นที่หรือการใช้ชุมชนท้องถิ่นเป็นฐานในการทำงาน ช่วยให้การขับเคลื่อนเพื่อสร้างความเสมอภาคทางการศึกษาเป็นไปอย่างบูรณาการ เป็นการย่อขนาดโจทย์การแก้ปัญหา ความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาจากระดับประเทศสู่ระดับท้องถิ่น โดยยกระดับของปัญหาในกลุ่มเด็กและเยาวชนนอกระบบการศึกษาที่ขาดแคลนทุนทรัพย์ให้เป็นประเด็นสำคัญในการทำงานระดับท้องถิ่น

นอกจากนี้ กสศ. ยังได้ร่วมดำเนินงานกับภาคประชาสังคม องค์กรพัฒนาเด็กและเยาวชนในพื้นที่ทุกภูมิภาคทั่วประเทศ จัดทำระบบและบูรณาการความร่วมมือระหว่างหน่วยงานในพื้นที่เพื่อค้นหา วางแผน ช่วยเหลือดูแล และพัฒนาเด็กและเยาวชนนอกระบบอย่างเหมาะสมตามสภาพปัญหาและความต้องการเป็นรายบุคคล โดยมีเด็กและเยาวชนนอกระบบที่อยู่ในภาวะยากลำบากได้รับประโยชน์ จำนวน 36,268 คน พร้อมกันได้เสริมสร้างศักยภาพของครูนอกระบบการศึกษา ซึ่งเป็นผู้มีบทบาทสำคัญในการติดตาม ดูแล และให้คำแนะนำแก่เด็กและเยาวชนนอกระบบกลุ่มนี้จำนวน 3,471 คน

ทุนเสมอภาค - ให้โอกาสจากจุดเริ่มต้น

กสศ. ได้จัดสรรเงินอุดหนุนแบบมีเงื่อนไขในการเข้าเรียนแก่เด็กและเยาวชนที่ขาดแคลนทุนทรัพย์และด้อยโอกาส รวมจำนวน 1,244,591 คนผ่านโครงการจัดสรรเงินอุดหนุนนักเรียนยากจนพิเศษแบบมีเงื่อนไข หรือ “ทุนเสมอภาค” เป็นภารกิจที่ กสศ. ดำเนินงานมาอย่างต่อเนื่องเป็นปีที่ 3 เพื่อช่วยเหลือกลุ่มผู้รับประโยชน์ให้สามารถเข้าถึงโอกาสทางการศึกษาและคงอยู่ในระบบการศึกษาตั้งแต่อนุบาลจนจบการศึกษาภาคบังคับ (ม.3) ผ่านความร่วมมืออย่างใกล้ชิดกับครูและสถานศึกษาใน 4 สังกัด คือ สพฐ. อปท. ทชด. และ พศ. และได้ช่วยเหลือให้เงินอุดหนุนเพิ่มเติมสำหรับนักเรียนในกลุ่มความเสี่ยงสูงที่จะหลุดออกจากระบบการศึกษาในช่วงรอยต่อ (อ.3, ป.6 และ ม.3) รวมทั้งได้พัฒนาด้านแบบระบบสารสนเทศเพื่อดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่ครอบคลุมมิติสุขภาพ มิติพฤติกรรม และมิติการ

เรียนรู้ โดยนำร่องในสถานศึกษาสังกัด สพฐ. จำนวน 616 แห่ง ใน 29 เขตพื้นที่การศึกษา ซึ่งสถานศึกษาสามารถใช้ระบบสารสนเทศดังกล่าวเป็นเครื่องมือในการป้องกันการหลุดออกจากระบบการศึกษาได้ทันที และส่งต่อการดูแลช่วยเหลือนักเรียนทุนเสมอภาคเพื่อเพิ่มโอกาสทางการศึกษาในระดับที่สูงขึ้นได้อีกด้วย

ทุนนวัตกรรมสายอาชีพ - ชุมชนเป็นฐาน สร้างคน สร้างงาน สร้างอาชีพ

กสศ. ส่งเสริมโอกาสทางการศึกษาพร้อมไปกับการพัฒนาคุณภาพการศึกษา เพื่อช่วยเหลือและพัฒนาเยาวชนกลุ่มผู้รับประโยชน์อายุ 15 - 17 ปี จึงได้จัดสรรทุนการศึกษา 2 ประเภท ได้แก่ 1) ทุนนวัตกรรมสายอาชีพชั้นสูง จำนวน 7,067 ทุน เป็นทุนการศึกษาใหม่ 2,427 ทุน และทุนการศึกษาสะสม 4,640 ทุน ในปี 2564 มีนักศึกษาทุนนวัตกรรมสายอาชีพชั้นสูงสำเร็จการศึกษารุ่นแรกจำนวน 1,106 คน ซึ่งส่วนใหญ่มีผลการเรียนเฉลี่ย

ไม่ต่ำกว่า 3.00 สะท้อนถึงคุณภาพของผู้สำเร็จการศึกษา โดยผู้สำเร็จการศึกษาทั้งหมดสามารถก้าวเข้าสู่ตลาดแรงงานได้อย่างมีคุณภาพ และ 2) ทุนพระกนิษฐาสัมมาชีพ จำนวน 85 ทุน เป็นทุนการศึกษาใหม่ 47 ทุน และทุนการศึกษาสะสม 38 ทุน ควบคู่ไปกับการพัฒนาหลักสูตรร่วมกับสถานศึกษาในสาขาวิชาที่สอดคล้องกับความต้องการแรงงานฝีมือใน 10 สาขาวิชาหลัก

กสศ. ยังได้ดำเนินงานในอีกมิติที่สำคัญ คือ การพัฒนาทักษะอาชีพโดยใช้ชุมชนเป็นฐาน ซึ่งในปี 2564 กสศ. ได้จัดทำโครงการพัฒนาทักษะอาชีพโดยทำงานร่วมกับหน่วยพัฒนาอาชีพในระดับชุมชน เช่น อปท. สถาบันการศึกษา รวม 117 โครงการ ซึ่งคาดว่าจะเมื่อโครงการแล้วเสร็จในช่วงเดือนมิถุนายน พ.ศ. 2565 จะช่วยให้เยาวชนและประชากรวัยแรงงานที่ขาดแคลนทุนทรัพย์หรือด้อยโอกาส ประมาณ 8,500 คน มีอาชีพ เพิ่มพูนรายได้ สามารถเลี้ยงดูตนเองและครอบครัวได้ ด้วยคาดหวังว่าจะเป็นส่วนหนึ่งที่จะช่วยลดความยากจนข้ามรุ่นในระยะยาว

สถาบันต้นแบบผลิตและพัฒนาครู - หนุนสร้างคุณภาพต้นทางของระบบการศึกษา

กสศ. ร่วมมือกับคณะครุศาสตร์หรือคณะศึกษาศาสตร์ในสถาบันอุดมศึกษา 15 แห่ง ส่งเสริมและสนับสนุนให้เกิดสถาบันต้นแบบในการผลิตและพัฒนาครู และให้โอกาสนักเรียนยากจนด้อยโอกาสที่มีศักยภาพและมีใจรักเป็นครู ได้เข้าศึกษาในสาขาวิชาปฐมวัยและประถมศึกษา รวมจำนวน 867 คน ซึ่งเป็นทุนการศึกษาสะสม 2 รุ่น จำนวน 627 คน และคัดเลือกและเตรียมความพร้อมรุ่นที่ 3 จำนวน 240 คน ภายใต้โครงการสร้างโอกาสทางการศึกษาสำหรับนักเรียนในพื้นที่ห่างไกล “ทุนครูรัก(ษ์)ถิ่น” ซึ่งเป็นการผลิตและพัฒนาครูคุณภาพสูง เพื่อตอบสนองต่อความต้องการของโรงเรียนในพื้นที่ทุรกันดารห่างไกลที่มีปัญหาครูขอย้ายบ่อยเนื่องจากไม่ใช่คนในท้องถิ่น

กสศ. ทำงานร่วมกับกระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (อว.) สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา (สำนักงาน ก.ค.ศ.) และสำนักงานเลขาธิการคุรุสภา ในลักษณะ

ของการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบครบวงจร ให้นักเรียนทุนเข้าศึกษาตามหลักสูตรและกระบวนการเรียนรู้ที่ออกแบบไว้สำหรับการเป็นครูในโรงเรียนพื้นที่ทุรกันดารห่างไกลซึ่งเป็นถิ่นฐานบ้านเกิดของตนเอง และเมื่อสำเร็จการศึกษาจะทำหน้าที่เป็นครูนักพัฒนาที่ทั้งมีจิตวิญญาณของความเป็นครู มีความสามารถในการจัดการเรียนการสอนและพัฒนาผู้เรียน เพื่อลดความเหลื่อมล้ำในการศึกษา และเป็นผู้นำที่จะสร้างการเปลี่ยนแปลงในโรงเรียนและชุมชนจำนวน 553 แห่ง ใน 492 ตำบล 216 อำเภอ และ 53 จังหวัดต่อไป

พัฒนาคุณภาพโรงเรียนขนาดกลางในชนบท - ยกโรงเรียนพัฒนาตนเอง

ในปี 2564 กสศ. ร่วมกับต้นสังกัด สพฐ. อปท. และ สช. พัฒนาคุณภาพของโรงเรียนขนาดกลางในชนบท จำนวน 727 แห่ง และพัฒนาศักยภาพครูและบุคลากรทางการศึกษาของโรงเรียนไปพร้อมกันจำนวน 23,177 คน ซึ่งส่งผลต่อนักเรียนในโรงเรียนที่เข้าร่วมโครงการจำนวน 258,280 คน ภายใต้แนวคิดที่ให้โรงเรียนสามารถพัฒนาคุณภาพตนเองได้ทั้งระบบ (Teacher School Quality Program : TSQP) เพื่อให้โรงเรียนมีระบบบริหารจัดการที่มีคุณภาพ ครูสามารถจัดการเรียนรู้ให้ผู้เรียนมีทักษะที่จำเป็นสำหรับศตวรรษที่ 21 ส่งเสริมและพัฒนาครู

ให้สามารถจัดการเรียนการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพยกระดับผลลัพธ์การเรียนรู้และทักษะความสามารถของนักเรียนแต่ละคนได้ โครงการนี้แสดงให้เห็นถึงแนวคิดของ “โรงเรียนพัฒนาตนเอง” ที่จะสามารถขยายผลต่อไปได้อย่างยั่งยืนในโรงเรียนทุกประเภทและสังกัด และเป็นหนึ่งในจุดคานงัดสำคัญที่จะยกระดับคุณภาพการศึกษา เพราะโรงเรียนเป็นหน่วยจัดการเรียนรู้ที่สร้างพื้นฐานชีวิตให้แก่เด็กและเยาวชนกลุ่มใหญ่ของประเทศ

ความรู้และนวัตกรรม - เครื่องมือนำสู่การเปลี่ยนแปลง

ในปี 2564 กสศ. ได้พัฒนาองค์ความรู้ งานวิจัยและนวัตกรรมเพื่อสนับสนุนการลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา และการขับเคลื่อนภารกิจร่วมกันระหว่าง กสศ. และภาคีเครือข่าย ได้แก่ นวัตกรรมระบบเทคโนโลยีและข้อมูลสารสนเทศ งานวิจัยและประเมินผล และการพัฒนาเครือข่ายการใช้ประโยชน์จากนวัตกรรมและการจัดทำข้อเสนอเชิงนโยบาย รวมจำนวน 33 ชิ้นงาน*

กสศ. ได้นำองค์ความรู้และนวัตกรรมดังกล่าว ขยายผลส่งต่อสู่ภาคีเครือข่ายทั้งระดับท้องถิ่น ระดับจังหวัด และระดับประเทศ อาทิ การพัฒนาระบบสารสนเทศเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา (Information System for Equitable Education - iSEE) เพื่อเป็นเครื่องมือสนับสนุนการบูรณาการข้อมูลเด็กและเยาวชนที่ขาดแคลนทุนทรัพย์และด้อยโอกาสมากกว่า 4 ล้านคนทั่วประเทศ ออกแบบ

ข้อมูลให้อยู่ในรูปแบบที่ง่าย และแสดงสถานการณ์ความเหลื่อมล้ำได้ชัดเจนทุกพื้นที่ทั่วประเทศ เพื่อให้ภาคีเครือข่ายสามารถเข้าถึงและนำข้อมูลไปใช้ในการขับเคลื่อนภารกิจที่เกี่ยวข้อง

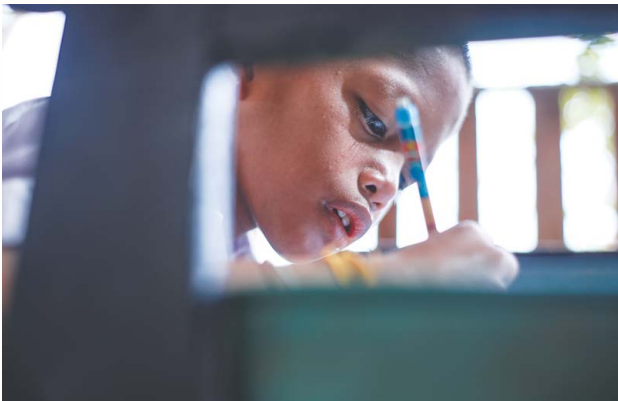
การขยายผลส่งต่อข้อเสนอแนวทางการจัดทำงบประมาณในลักษณะบูรณาการด้านการศึกษาเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษาที่ กสศ. ดำเนินการร่วมกับองค์การยูนิเซฟ ประเทศไทย ที่ค้นพบข้อเสนอสำคัญในการจัดสรรเงินอุดหนุนรายหัวสำหรับโรงเรียนในพื้นที่ห่างไกลทุรกันดารเพิ่มเติม 2 องค์ประกอบ ได้แก่ การอุดหนุนเพิ่มเติมตามสภาพภูมิประเทศ และการอุดหนุนเพิ่มเติมตามขนาดสถานศึกษา ทดแทนการอุดหนุนอัตราเดิมที่ให้อัตราเดียวกัน ซึ่ง สพฐ. จะนำไปทดลองใช้ในพื้นที่นวัตกรรมทางการศึกษาในปี 2565

* รายละเอียดเพิ่มเติมในส่วนที่ 3 : ผลการดำเนินงาน “งานวิจัยและนวัตกรรมด้านการศึกษา”

ส่วนที่ 2

รายงานแนวโน้ม สถานการณ์ ความเหลื่อมล้ำ การศึกษาไทย ปี 2564 - 2565

สถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (โควิด-19) ส่งผลกระทบต่อการศึกษาไทยในหลายมิติ ทั้งต่อสุขภาพและสวัสดิภาพในชีวิตของนักเรียนและผู้ปกครอง สถานภาพทางเศรษฐกิจของครัวเรือนที่ได้รับผลกระทบ สถานศึกษาที่ต้องเลื่อนเปิดภาคเรียนออกไปประมาณ 2 เดือน ทำให้ครู โรงเรียน และนักเรียนต้องปรับตัวเข้าสู่รูปแบบการเรียนการสอนแบบทางไกลในรูปแบบต่างๆ เช่น การเรียนผ่านระบบออนไลน์

(online) ผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ต และต้องใช้อุปกรณ์คอมพิวเตอร์หรือโทรศัพท์แบบสมาร์ทโฟนหรือการเรียนแบบออนแอร์ (on-air) ผ่านระบบโทรทัศน์ดาวเทียมทางไกล หรือการเรียนผ่านระบบไปงาน รวมทั้งการขาดแคลนอาหารกลางวันที่นักเรียนกลุ่มยากจนในพื้นที่ห่างไกลจะไม่ได้รับ เนื่องจากโรงเรียนยังทำการปิดการเรียนการสอนและส่งผลกระทบต่อภาวะโภชนาการของนักเรียน

ผลกระทบของสถานการณ์โควิด-19 ที่มีต่อการศึกษาไทย

จำแนกผลกระทบของสถานการณ์โควิด-19 ที่มีต่อการศึกษาไทยได้ใน 4 มิติ ได้แก่

1. ผลกระทบในมิติชีวิตและสุขภาพ

ผลกระทบทางชีวิตและสุขภาพของเด็ก เยาวชน และครอบครัวที่เกิดจากการติดเชื้อโควิด-19 ถือเป็นผลกระทบที่มีความรุนแรงทั้งในระยะสั้นและระยะยาว ในช่วงปี 2564 ถึงต้นเดือนกุมภาพันธ์ 2565 มีผู้ป่วยเด็กจำนวนกว่า 300,000 คน ในจำนวนนี้ เสียชีวิตจำนวน 59 คน และมีเด็กจำนวนหลายแสนคนได้รับผลกระทบจากการขาดอาหารในกรณีที่โรงเรียนต้องเลื่อนการเปิดเรียนออกไป รวมทั้งผลกระทบจากฐานะของเศรษฐกิจของครัวเรือนที่มีรายได้ลดลงอย่างฉับพลัน

ทั้งหมดนี้ส่งผลต่อสวัสดิภาพและสวัสดิการในด้านต่าง ๆ รวมถึงด้านสุขภาพและชีวิตของนักเรียน

2. ผลกระทบในมิติความเหลื่อมล้ำในโอกาสการศึกษา

สถานการณ์โควิด-19 ทำให้ต้นทุนช่องว่างความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาในประเทศไทยมีอยู่เดิมแล้ว ทวีความรุนแรงมากขึ้น โดยเฉพาะความเหลื่อมล้ำอันเกิดจากโอกาสในการเข้าถึงทรัพยากรทางการศึกษาของนักเรียนจากฐานะทางเศรษฐกิจของครัวเรือนที่แตกต่างกัน หรืออุปสรรคในการเข้าถึงอุปกรณ์การเรียนทางไกล เช่น สัญญาณอินเทอร์เน็ต โทรศัพท์ หรือไฟฟ้า ระหว่างนักเรียนกลุ่มยากจนหรือยากจนพิเศษ กับนักเรียนกลุ่มอื่น ๆ

ทั้งหมดนี้ผลกระทบดังกล่าวทำให้นักเรียนกลุ่มยากจนหรือยากจนพิเศษไม่สามารถเรียนได้อย่างเต็มที่เหมือนกับนักเรียนกลุ่มอื่น ๆ

3. ผลกระทบในมิติการศึกษาและภาวะการเรียนรู้ถดถอย

ผลกระทบจากความเหลื่อมล้ำของโอกาสในการเข้าถึงการศึกษา การขาดแคลนทรัพยากรที่จำเป็นในการเรียนแบบทางไกล หรือประสิทธิภาพของการเรียนที่ลดลง ปัญหาทางบ้าน สุขภาพกาย สุขภาพจิต ทำให้นักเรียนเกิดภาวะการเรียนรู้ถดถอย (learning loss) โดยเฉพาะในนักเรียนกลุ่มยากจนด้วยโอกาสที่จะได้รับผลกระทบรุนแรงกว่ากลุ่มอื่น ๆ

4. ผลกระทบในมิติสุขภาพจิต

จากการที่โรงเรียนต้องหยุดการเรียนการสอนเป็นระยะเวลานาน และการที่เด็กต้องใช้เวลาอยู่หน้าจอในการเรียนออนไลน์มากเกินไป ทำให้ต้องเผชิญกับสภาวะความเครียด ความกังวล ที่ไม่สามารถไปเรียนหนังสือได้ตามปกติ ส่งผลกระทบต่อการเรียนรู้ การขาดปฏิสัมพันธ์กับเพื่อนนักเรียน ความโศกเศร้าจากการสูญเสียผู้ปกครองหรือบุคคลในครอบครัว และผลกระทบของปัญหาเศรษฐกิจในครัวเรือน ล้วนส่งผลต่อสุขภาพจิตของเด็กและเยาวชน

1. ผลกระทบของโควิด-19: มิติชีวิตและสุขภาพ

อัตราการแพร่ระบาดของโควิด-19 ในเด็กและเยาวชน (อายุ 0 - 18 ปี) ในประเทศไทยเพิ่มขึ้นต่อเนื่องในภาคเรียนที่ 1/2564 เฉพาะเดือนสิงหาคม 2564 พบการติดเชื้อมากกว่า 100,000 คน เป็นวิกฤตการณ์ที่ส่งผลกระทบต่อชีวิตและสุขภาพของเด็ก เยาวชน และผู้ปกครอง โดยเฉพาะครัวเรือนฐานะยากจนหรือด้อยโอกาสเด็กและเยาวชน (อายุ 0 - 18 ปี) ติดเชื้อโควิด-19 สะสมระหว่าง 2 มกราคม 2564 ถึง 8 กุมภาพันธ์ 2565 จำนวน 359,226 คน อยู่ในกทม. 53,424 คน และภูมิภาค 305,802 คน อัตราติดเชื้อมากกว่า 2,119 รายต่อวัน เด็กอายุ 6-18 ปี กลายเป็นเด็กกำพร้าเนื่องจากพ่อแม่หรือผู้ปกครองติดเชื้อโควิด-19 จนเสียชีวิต 448 คน ต้องการความช่วยเหลือทั้งที่พักพิงและการดูแลเป็นรายกรณีอย่างเร่งด่วน รายละเอียดแสดงในแผนภาพที่ 1

เด็กและเยาวชนที่กำพร้าพ่อแม่ผู้ปกครองจากโรคโควิด-19 นี้ควรได้รับการเยียวยาและสนับสนุนทุนการศึกษาจนสำเร็จการศึกษาขั้นพื้นฐาน หรืออุดมศึกษาตามศักยภาพ เพื่อลดความเสี่ยงในการหลุดออกจากระบบการศึกษาของเด็กและเยาวชนกลุ่มนี้ รวมทั้งแบ่งเบาภาระสมาชิกครอบครัวที่เหลืออยู่จากการสูญเสียผู้หารายได้หลักของครัวเรือนจากโควิด-19 ในระยะยาว นอกจากนั้นเด็กและเยาวชนที่ติดเชื้อโควิด-19 จำนวน 359,226 คน

แผนภาพที่ 1

รายงานสถานการณ์โควิด-19 ในกลุ่มเด็กและเยาวชน

ที่มา: ศูนย์ช่วยเหลือเด็กโควิด-19, ข้อมูล ณ วันที่ 8 กุมภาพันธ์ 2565

เหล่านี้ แม้จะหายจากอาการป่วยแล้ว แต่ทุกคนก็ยังมีความเสี่ยงจากภาวะที่พบผลกระทบระยะยาวของการติดเชื้อโควิด-19 (post COVID-19 condition หรือ long COVID) ซึ่งส่งผลกระทบต่อการใช้ชีวิต และการศึกษาของเด็กและเยาวชนกลุ่มนี้ในระยะยาว หน่วยงานที่เกี่ยวข้องจึงควรมีการติดตามและดูแลช่วยเหลือประชากรกลุ่มนี้อย่างใกล้ชิดเพื่อสนับสนุนการฟื้นฟูโอกาสทางการศึกษาที่เสมอภาคให้แก่ประชากรเด็กและเยาวชนกลุ่มนี้ อย่างยั่งยืน

2. ผลกระทบของโควิด-19: มิติความเหลื่อมล้ำในโอกาสการศึกษา

สถานการณ์การแพร่ระบาดของโควิด-19 ส่งผลกระทบทางเศรษฐกิจอย่างกว้างขวาง โดยเฉพาะกลุ่มผู้มีรายได้น้อยที่สุด ในภาพรวมปี 2564 เศรษฐกิจประเทศไทยในไตรมาสที่สามปรับตัวลดลงจากไตรมาสที่สองร้อยละ 1.1 และปรับตัวลดลงร้อยละ 0.3 เทียบกับการขยายตัวร้อยละ 7.6 ในไตรมาสก่อนหน้า²

จำนวนคนว่างงานเพิ่มขึ้นและว่างงานยาวนานขึ้น ส่งผลให้ขาดรายได้ และขาดการพัฒนาทักษะและความสามารถทางงานในอนาคต อัตราการว่างงานเพิ่มขึ้นสูงสุดในไตรมาสที่สี่ มีผู้ว่างงานทั้งสิ้น 8.7 แสนคน หรือว่างงานร้อยละ 2.25 โดยเป็นผู้เคยทำงานมาก่อน 5.8 แสนคน หรือเพิ่มขึ้นร้อยละ 22.6 เทียบกับช่วงเดียวกันของปีก่อน ผู้ประกอบการจำเป็นต้องเลิกจ้างมากขึ้นและชะลอการขยายตำแหน่งงาน ทำให้บัณฑิตจบใหม่ไม่มีงานรองรับ³

² รายงานเศรษฐกิจไทยไตรมาสที่ 3/2564 และแนวโน้มปี 2564- 2565 สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

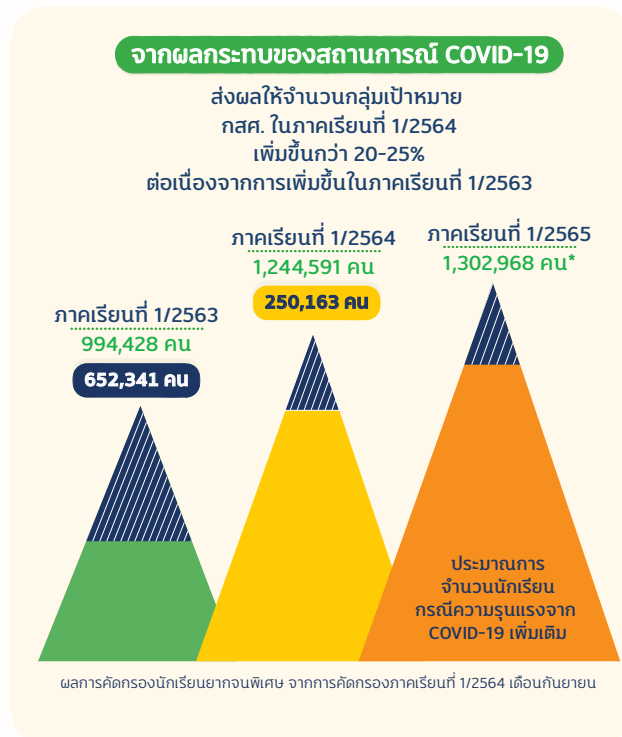
³ รายงานภาวะสังคมไตรมาสที่ 3/2564 สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

นักเรียนยากจนพิเศษในปีการศึกษา 2564 มีจำนวน สูงสุดนับแต่เคยมีการสำรวจโดย กสศ.

ผลกระทบจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของ โควิด-19 ทำให้สมาชิกในครอบครัวที่มีบุตรหลาน ในวัยเรียนตกเป็นผู้ว่างงาน ไม่สามารถรับภาระ ค่าใช้จ่ายด้านการศึกษา ส่งผลต่อโอกาสในการศึกษา ต่อของบุตรหลาน ในภาคเรียนที่ 1/2564 นักเรียน ยากจนพิเศษช่วงวัยการศึกษาภาคบังคับ (ป.1 - ม.3) มีจำนวนเพิ่มขึ้น 250,163 คน เมื่อเทียบกับ ภาคเรียนที่ 1/2563 ซึ่งเป็นช่วงการแพร่ระบาดของ โควิด-19 ระลอกแรก โดยรายได้ของครอบครัวเด็ก และเยาวชนกลุ่มนี้ลดลงจากช่วงก่อนการแพร่ระบาด ของโควิด-19 จาก 1,159 บาทต่อเดือน เหลือ 1,094 บาทต่อเดือน สอดคล้องกับปรากฏการณ์ที่เรียกว่า เกิดความยากจนฉับพลัน ส่งผลให้นักเรียนกลุ่ม ยากจนพิเศษในเกณฑ์ที่จะได้รับเงินอุดหนุนจาก กสศ. ในภาคเรียนที่ 1/2564 มีจำนวนถึง 1,244,591 คน รายละเอียดแสดงในแผนภาพที่ 2

แผนภาพที่ 2

เปรียบเทียบจำนวนนักเรียนยากจนพิเศษ ในภาคเรียนที่ 1/2563, 1/2564 และ 1/2565

ที่มา: สถาบันวิจัยเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา (วสศ.)

ความเสี่ยงต่อการหลุดออกจากระบบการศึกษาของนักเรียนช่วงชั้นรอยต่อ

จากการดำเนินงานของ กสศ. ในการจัดสรรเงินอุดหนุนเพิ่มเติมเพื่อดูแลนักเรียนทุนเสมอภาคในกลุ่ม รอยต่อ (อ.3 ป.6 และ ม.3) ในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโควิด-19 สถานศึกษาได้รายงานผล การศึกษาต่อและติดตามนักเรียนกลุ่มรอยต่อเป็นรายบุคคล พบว่า เด็กนักเรียนยากจนที่เสี่ยงหลุดจากระบบ การศึกษามีความรุนแรงมากขึ้น และเห็นได้ชัดในกลุ่มช่วงชั้นรอยต่อ เนื่องจากนักเรียนต้องเปลี่ยนสถานศึกษา เพื่อศึกษาต่อในระดับสูงขึ้น โดยเฉพาะระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ซึ่งเป็นปีสิ้นสุดของการศึกษาภาคบังคับ จำเป็นต้องเดินทางไปศึกษาต่อในระดับมัธยมศึกษาตอนปลายในสถานศึกษาที่ห่างไกลจากภูมิลำเนาเดิม เฉลี่ยมากกว่า 10-20 กิโลเมตรต่อวัน ซึ่งทำให้นักเรียนมีค่าใช้จ่ายในการเดินทางไปเรียนสูงขึ้น และอาจส่งผล ให้ออกกลางคันได้

จากการสำรวจนักเรียนทุนเสมอภาคในช่วงชั้นรอยต่อ จำนวน 294,454 คน ณ วันที่ 14 สิงหาคม 2564 พบว่า มีนักเรียนในช่วงชั้นรอยต่อที่หลุดจากระบบการศึกษาแล้ว จำนวน 43,013 คน เป็นนักเรียนชั้น ม.3 มากถึง 33,710 คน หรือร้อยละ 78.3 รองลงมาเป็นนักเรียนชั้น ป.6 จำนวน 8,699 คน หรือร้อยละ 20.2

กสศ. จึงจำเป็นต้องสนับสนุนมาตรการเฝ้าระวังและหาแนวทางป้องกันร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อ ลดผลกระทบจากการแพร่ระบาดของโควิด-19 ต่อสถานการณ์ความเหลื่อมล้ำในระบบการศึกษาไทย

โอกาสศึกษาต่อระดับอุดมศึกษาของนักเรียนยากจนพิเศษ

ปัญหาการหลุดออกจากระบบการศึกษาของเด็กเยาวชนไทยก่อนสำเร็จการศึกษาภาคบังคับ การศึกษา ขั้นพื้นฐาน หรือระดับอุดมศึกษา ถือเป็นความสูญเสียทรัพยากรมนุษย์ที่สำคัญของประเทศทั้งในระยะสั้น

และระยะยาวเป็นอย่างมาก จากการประเมินมูลค่าความเสียหายทางเศรษฐกิจของประเทศไทยอันเนื่องมาจากปัญหาการหลุดออกจากระบบการศึกษาของเด็กเยาวชน ในปี 2015 องค์การยูเนสโกพบว่า ปัญหาเด็กนอกระบบ (out of school children) ส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจของไทย คิดเป็นร้อยละ 0.64 ของ GDP หรือคิดเป็นมูลค่า 387,300 ล้านดอลลาร์⁴ หากระบบการศึกษาไทยสามารถรักษาเด็กและเยาวชนกลุ่มนี้เอาไว้ในระบบการศึกษาจนสามารถสำเร็จการศึกษาขั้นสูงสุดตามศักยภาพของเขาได้แล้ว ประเทศไทยจะมีกำลังคนที่มีคุณภาพสูงจำนวนมากหลายแสนคนที่จะเป็นกำลังสำคัญในการสนับสนุนการก้าวออกจากกับดักรายได้ปานกลางสู่การเป็นประเทศรายได้สูงภายใน 20 ปีข้างหน้าตามเป้าหมายของยุทธศาสตร์ชาติ

ตัวอย่างเช่น จากการสำรวจของโครงการประเมินสมรรถนะนักเรียนมาตรฐานสากล (Programme for International Student Assessment: PISA) ในปี พ.ศ. 2561 โดยองค์การเพื่อความร่วมมือทางเศรษฐกิจและการพัฒนา (Organization for Economic Co-operation and Development หรือ OECD) พบว่า มีนักเรียนไทยร้อยละ 13 อยู่ในกลุ่มเศรษฐกิจฐานยากจนที่สุด แต่สามารถทำคะแนนสอบ PISA ได้ในกลุ่มสูงสุดร้อยละ 25 ของประเทศ

OECD ให้นิยามว่า เป็น “กลุ่มนักเรียนช่างเผือก (resilient student)” เป็นผู้มีศักยภาพสูง มีความสามารถและคุณสมบัติพิเศษในการฝ่าฟันอุปสรรค แต่ขาดโอกาสหรือไม่ได้รับการส่งเสริมสนับสนุน หากนักเรียนกลุ่มนี้ถูกละเลยจะทำให้ไม่อาจหลุดออกจากวงจรความยากจนข้ามรุ่น (intergenerational poverty) ได้ และประเทศจะสูญเสียทรัพยากรที่มีคุณค่าสำหรับอนาคตไปอย่างน่าเสียดาย

ข้อมูลข้างต้นสอดคล้องกับข้อมูลของ กสศ. และที่ประชุมอธิการบดีแห่งประเทศไทย (ทปอ.) ที่พบว่า แม้ในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโควิด-19 ที่รุนแรง ในปีการศึกษา 2564 ยังมีนักเรียนยากจนรวม 11,541 คน คิดเป็นร้อยละ 11.54 จากนักเรียนทั้งหมดประมาณ 100,000 คน ที่สามารถฝ่าฟันอุปสรรคจนผ่านการคัดเลือกของ TCAS64 เข้าสู่การศึกษาในระดับอุดมศึกษาได้สำเร็จ

ในปี 2564 กสศ. กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (อว.) และ ทปอ. จึงได้ลงนามบันทึกข้อตกลงความร่วมมือในการเชื่อมระบบข้อมูลสารสนเทศที่จะเป็นส่วนสำคัญในการส่งต่อข้อมูลเพื่อติดตามและพิจารณาให้ทุนการศึกษาจากภาครัฐและเอกชนแก่นักเรียนเหล่านี้อย่างเป็นระบบ เพื่อสนับสนุนการพัฒนากำลังคนและขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศไทยในระยะยาว

3. ผลกระทบของโควิด-19: มิติการศึกษาและภาวะการเรียนรู้ถดถอย

ความเหลื่อมล้ำด้านทรัพยากรการศึกษา

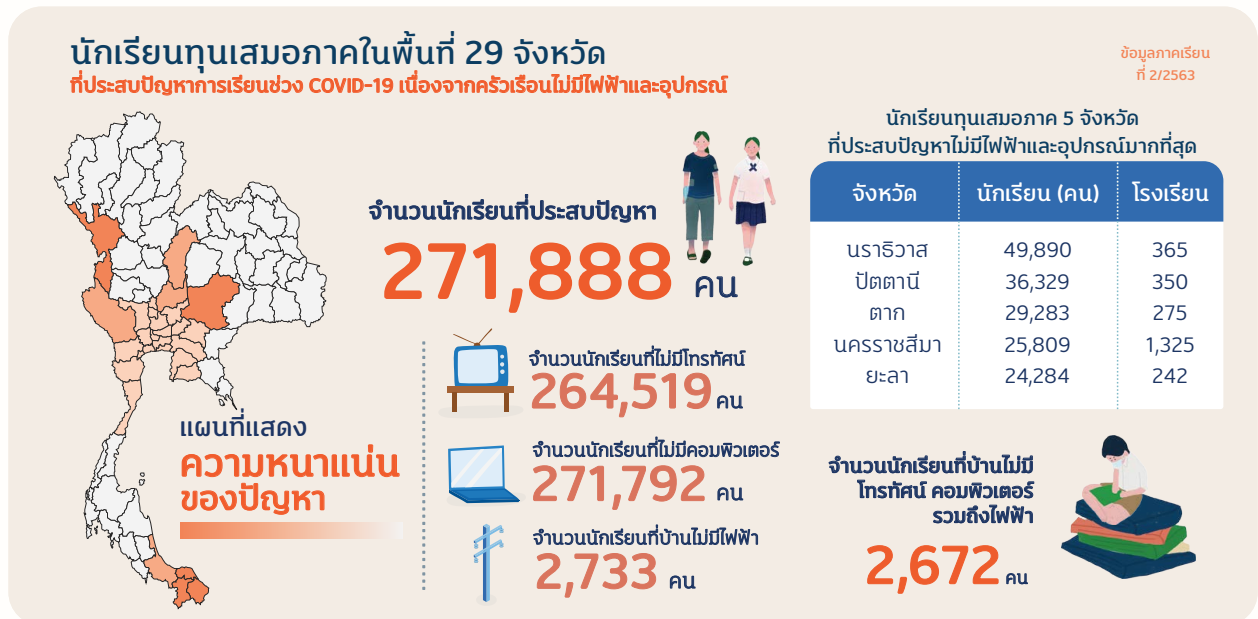
ผลการสำรวจโดย กสศ. ร่วมกับสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) เกี่ยวกับทรัพยากรทางการศึกษาที่จำเป็นต่อการเรียนในช่วงภาคเรียนที่ 1/2564 ซึ่งสถานศึกษาไม่สามารถจัดการเรียนการสอนได้ในพื้นที่ 29 จังหวัดที่รัฐบาลกำหนดเป็นพื้นที่ควบคุมสูงสุดและเข้มงวด พบว่า นักเรียนกลุ่มยากจนพิเศษประสบปัญหาการเข้าถึงอุปกรณ์ที่จำเป็นต่อการเรียนในรูปแบบออนไลน์ หรือออนไลน์ (เช่น คอมพิวเตอร์และโทรทัศน์) สูงถึงร้อยละ 87.94 หรือ 271,888 คน โดยเฉพาะในพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ (นราธิวาส ปัตตานี และยะลา) และยังพบว่า บางครัวเรือนไม่มีแม้กระทั่งไฟฟ้า รายละเอียดแสดงในแผนภาพที่ 3

⁴Nicholas Burnett, The Economic Cost of Out-of-School Children in Southeast Asia, UNESCO, 2015

ผลการสำรวจดังกล่าวสอดคล้องกับผลสำรวจการเข้าถึงอุปกรณ์คอมพิวเตอร์และอินเทอร์เน็ตของนักเรียนในกลุ่มเศรษฐกิจฐานต่าง ๆ ของประเทศไทยและประเทศต่าง ๆ โดย OECD ในช่วงปี 2561 ที่พบว่า นักเรียนไทยกลุ่มเศรษฐกิจฐานล่างสุดร้อยละ 25 และเศรษฐกิจฐานบนสุดร้อยละ 25 มีการเข้าถึงอุปกรณ์คอมพิวเตอร์ร้อยละ 17 และร้อยละ 91 ตามลำดับ การเข้าไม่ถึงอุปกรณ์และไฟฟ้าของนักเรียนกลุ่มยากจนพิเศษส่งผลโดยตรงต่อประสิทธิภาพในการเรียนของนักเรียนกลุ่มยากจนพิเศษ มีความเสี่ยงสูงที่จะได้รับผลกระทบจากภาวะการเรียนรู้ถดถอย และอาจนำไปสู่ปัญหาอื่น ๆ ได้

แผนภาพที่ 3

จำนวนนักเรียนทุนเสมอภาคในพื้นที่ 29 จังหวัดที่ประสบปัญหาการเรียนช่วงโควิด-19

ที่มา: สถาบันวิจัยเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา (วสศ.)

ภาวะการเรียนรู้ถดถอย (learning loss) ของนักเรียนไทย

การปิดสถานศึกษาและการเรียนการสอนรูปแบบทางไกล ส่งผลต่อประสิทธิภาพการเรียนรู้ของนักเรียน โดยเฉพาะกลุ่มนักเรียนยากจนพิเศษที่ขาดการเข้าถึงอุปกรณ์ที่จำเป็น เช่น คอมพิวเตอร์ โทรศัพท์มือถือ ส่งผลให้นักเรียนต้องตกอยู่ในภาวะการเรียนรู้ถดถอย กล่าวคือ มีความรู้ในระดับต่ำกว่าที่ควรจะเป็น ซึ่งระยะยาวอาจทำให้ขาดพื้นฐานทางวิชาการ และอาจนำไปสู่ปัญหา เช่น การหลุดจากระบบการศึกษากลางคัน ซึ่งจะส่งผลเสียหายในระยะยาวต่อนักเรียน สังคม และประเทศชาติ นอกจากนี้ ภาวะการเรียนรู้ถดถอยของประชากรวัยเรียนในประเทศยังสะท้อนไปยังคุณภาพของตลาดแรงงานในอนาคตที่ด้อยคุณภาพลง และส่งผลลดทอนศักยภาพการเติบโตของเศรษฐกิจไทยโดยตรง และการพัฒนาประเทศในทุกด้าน

กสศ. ร่วมกับสถาบันวิจัยเพื่อการประเมินและออกแบบนโยบาย (RIPED) มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย ดำเนินการตรวจสอบสถานะความพร้อมในการเข้าสู่ระบบการศึกษาของเด็กปฐมวัย (school readiness)⁵ ระดับอนุบาลปีที่ 3 ในสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยที่ถูกปิดเนื่องจากสถานการณ์โควิด-19 จำนวน 30,000 คน จาก 20 จังหวัด ในปี 2563 พบว่า มีภาวะการเรียนรู้ถดถอย ทั้งด้านภาษา คณิตศาสตร์ และสติปัญญา จากการประเมินทักษะความจำขณะทำงาน (working memory) ซึ่งเป็นทักษะที่สะท้อนความสามารถในการจำและ

⁵รายงานโครงการฯ ฉบับสมบูรณ์ <https://research.eef.or.th/research/school-readiness/>

นำไปใช้ พบว่า เด็กปฐมวัยกลุ่มนี้มีความสามารถในการจำและการนำไปใช้ลดลงเหลือเพียง 1 ใน 3 จึงบ่งชี้ได้ว่าการปิดสถานศึกษาส่งผลให้เกิดภาวะการเรียนรู้ถดถอยของนักเรียนหรือก้าวหน้าช้ากว่าที่ควรจะเป็น โดยเฉพาะกลุ่มเด็กปฐมวัยอย่างมีนัยสำคัญ

นอกจากนั้น ผลการศึกษาเกี่ยวกับผลกระทบของโควิด-19 โดยธนาคารโลกพบว่า หากการปิดโรงเรียนในประเทศไทยยังไม่เปลี่ยนแปลงจนถึงปลายเดือนธันวาคม 2564 เด็กจะมีภาวะการเรียนรู้ถดถอยถึง 1.27 ปี คิดเป็นความเสียหายทางเศรษฐกิจมูลค่า 3.9 แสนล้านดอลลาร์ หรือเท่ากับร้อยละ 30 ของผลิตภัณฑ์มวลรวมของประเทศ (GDP) โดยคิดประมาณการจากผลผลิตภาพของแรงงานของประเทศในอนาคตที่จะลดลง

<https://www.eef.or.th/news-eef-world-bank-raise-the-quality-of-the-school/>

4. ผลกระทบของโควิด-19: มิติสุขภาพจิต

ผลกระทบจากสถานการณ์โควิด-19 ที่มีต่อเศรษฐกิจครัวเรือน การหยุดการเรียนการสอนของสถานศึกษาเป็นระยะเวลานาน การที่เด็กต้องใช้เวลาอยู่หน้าจอในการเรียนออนไลน์มากเกินไป การเรียนตามเนื้อหาไม่ทัน การไม่ได้ปฏิสัมพันธ์กับเพื่อนนักเรียน ความกังวลกับสถานการณ์การระบาดและโรคระบาดจากการสูญเสียผู้ปกครองหรือบุคคลในครอบครัว ล้วนส่งผลทางลบต่อสุขภาพจิตของเด็กและเยาวชน

จากการประเมินสุขภาพจิตเด็กและวัยรุ่นไทยโดยกรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข ในช่วงตั้งแต่ 1 มกราคม 2563 - 30 กันยายน 2564 พบว่า เด็กและเยาวชนมีสุขภาพจิตที่แย่ลง เมื่อเทียบกับช่วงก่อนการแพร่ระบาดของโควิด-19 เด็กและเยาวชนมีความเสี่ยงที่จะเป็นโรคซึมเศร้ามากที่สุด รองลงมาคือ การมีภาวะเครียดสูง และการมีความเสี่ยงในการคิดฆ่าตัวตาย ซึ่งเป็นปัญหาด้านสุขภาพจิตในเด็กและเยาวชนที่ต้องเฝ้าระวัง

กสศ.ได้ร่วมมือกับภาคีในประเทศ ได้แก่ กรมกิจการเด็กและเยาวชน สถาบันสุขภาพจิตเด็กและวัยรุ่นราชนครินทร์ และองค์การยูนิเซฟ ประเทศไทย จัดตั้งศูนย์ช่วยเหลือเด็กโควิด-19 เพื่อทำงานแบบบูรณาการในการช่วยเหลือผู้ป่วยเด็กกลุ่มเปราะบาง เด็กกำพร้าที่พ่อแม่เสียชีวิตจากโควิด-19 เด็กที่ได้รับความกระทบกระเทือนทางจิตใจไม่มีผู้ดูแลได้อย่างทั่วถึง โดย กสศ. ใช้กลไกของอาสาสมัครและภาคประชาสังคม ได้แก่ เจ้าหน้าที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ อาสาสมัครชุมชน อาสาสมัครครูทั้งในและนอกระบบ และอาสาสมัครสภาเด็กและเยาวชน ทกม. เพื่อเฝ้าดูแล ระวัง ระวัง และให้ความช่วยเหลือเด็กและเยาวชนที่ได้รับผลกระทบทางร่างกายและจิตใจในช่วงสถานการณ์โควิด-19 นี้

แนวโน้มการฟื้นตัวของระบบการศึกษาไทย

สถานการณ์การแพร่ระบาดของโควิด-19 มีแนวโน้มดีขึ้นในช่วงปลายภาคเรียนที่ 1/2564 จากการที่นักเรียน ครู และบุคลากรทางการศึกษาสามารถเข้าถึงวัคซีนได้มากเพียงพอ ทำให้โรงเรียนเริ่มกลับมาเปิดเรียนแบบปกติได้ในภาคเรียนที่ 2/2564

อย่างไรก็ตาม สถานการณ์ของระบบการศึกษาไทยในยุคหลังโควิด-19 (post COVID-19) มีสิ่งที่ท้าทายและจำเป็นต้องรับมือหลายประการ เช่น การฟื้นฟูความรู้ทางวิชาการที่ถดถอยไป การดูแลพัฒนาการ

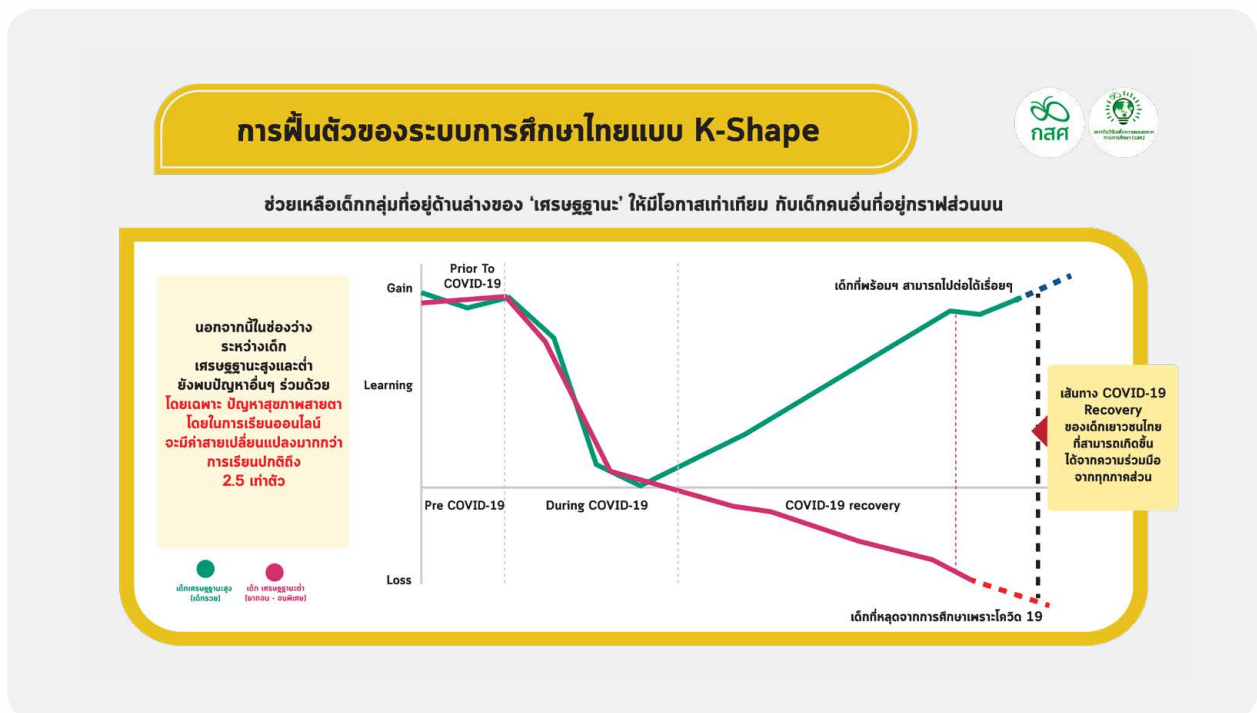
ด้านอารมณ์และสังคม (socio-emotional learning) ของนักเรียน ปัญหาสุขภาพจิตของนักเรียนและบุคลากรทางการศึกษาอันเกิดจากสถานการณ์โควิด-19 รวมไปถึงการปรับตัวให้เข้ากับแนวทางการเรียนการสอนรูปแบบใหม่ เช่น การเรียนแบบผสมผสาน (hybrid learning) ทั้งแบบออนไลน์และการเรียนในโรงเรียน การที่นักเรียนมีช่องทางเรียนรู้ด้วยตนเอง การฝึกฝนทักษะชีวิตใหม่ ๆ ของนักเรียนและครู

จากการวิเคราะห์แนวโน้มการฟื้นตัวของระบบการศึกษาไทยของสถาบันวิจัยเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา กสศ. พบว่า หากไม่มีการดำเนินการใด ๆ นักเรียนและโรงเรียนที่มีความพร้อมจะสามารถปรับตัวกับโลกยุคหลังโควิด-19 ในลักษณะก้าวหน้าไปได้อย่างรวดเร็ว ขณะที่นักเรียนและโรงเรียนกลุ่มด้อยโอกาสซึ่งขาดความพร้อมทั้งทรัพยากรและบุคลากรหรือปัจจัยต่าง ๆ ที่จำเป็นต่อการเปลี่ยนแปลงสำหรับโลกยุคหลังโควิด-19 จะตกอยู่ในสถานการณ์ที่แย่ง จะปรากฏความแตกต่างระหว่างนักเรียนและโรงเรียนทั้งสองกลุ่มอย่างมีนัยสำคัญ

อีกนัยหนึ่ง ความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาของประเทศไทยจะเป็นไปในทิศทางที่รุนแรงขึ้นอย่างไม่อาจหลีกเลี่ยง ปรากฏการณ์นี้แสดงได้ดังรูปกราฟ รายละเอียดแสดงในแผนภาพที่ 4 การฟื้นตัวหลังโควิด-19 จะมีเป็นลักษณะคล้ายอักษร K (K-Shaped Recovery) ที่บ่งชี้ว่า ความเหลื่อมล้ำจะยิ่งเพิ่มขึ้นแม้สถานการณ์ของโควิด-19 จะจบสิ้นลงแล้ว

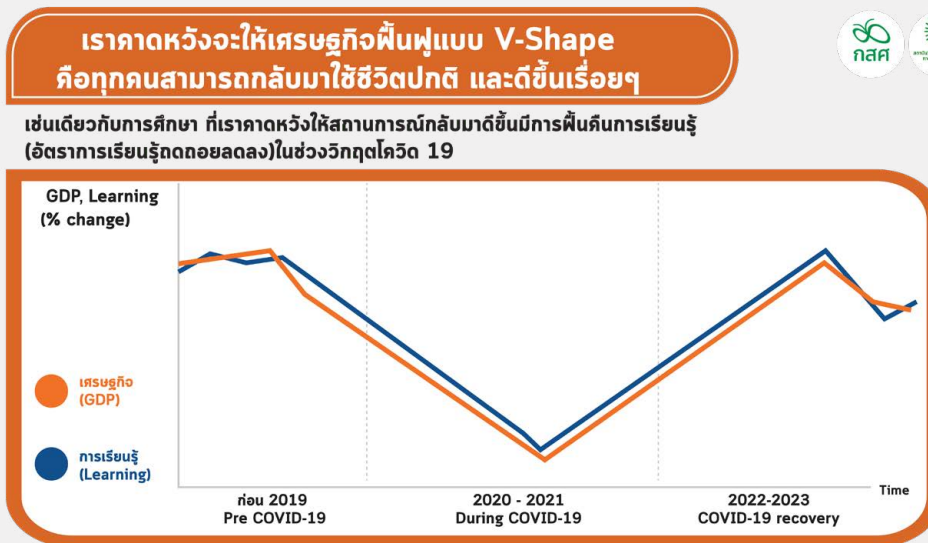
แผนภาพที่ 4

การฟื้นตัวของระบบการศึกษาไทยหลังการแพร่ระบาดของโควิด-19 ในลักษณะ K-Shape และ V-Shape

แผนภาพที่ 4 (ต่อ)

การฟื้นตัวของระบบการศึกษาไทยหลังการแพร่ระบาดของโควิด-19 ในลักษณะ K-Shape และ V-Shape

ที่มา: สถาบันวิจัยเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา (วสศ.)

เพื่อป้องกันพัฒนาการในลักษณะ K-Shape ดังกล่าว ทุกภาคส่วนจำเป็นต้องคำนึงถึงมิติของความเหลื่อมล้ำที่เกิดขึ้นในระหว่างการฟื้นตัวยุคหลังโควิด-19 และพิจารณาการออกแบบมาตรการหรือนโยบายที่จะไม่ยอมให้นักเรียนในกลุ่มยากจนหรือด้อยโอกาสถูกทิ้งไว้ข้างหลังในระยะห่างออกไปยิ่งขึ้น โดยใช้มาตรการต่าง ๆ เช่น การเร่งยกระดับการลงทุนในทรัพยากร การฟื้นฟูสุขภาพและความรู้แก่นักเรียนยากจนและด้อยโอกาส รวมทั้งสถานศึกษาที่ขาดความพร้อม อันเป็นกลุ่มที่ได้รับผลกระทบหนักที่สุด ในลักษณะเข้มข้นและครอบคลุมทุกมิติอย่างมีประสิทธิภาพ บัจจัยเหล่านี้จะช่วยให้ระบบการศึกษาไทยสามารถกลับสู่ภาวะปกติได้อย่างรวดเร็วและมีพลัง แสดงได้ดังรูปกราฟคล้ายอักษร V (V-Shaped Recovery) ที่จะสะท้อนการฟื้นตัวอย่างสมดุลซึ่งเป็นปัจจัยเกื้อหนุนให้สามารถสร้างความเสมอภาคทางการศึกษาได้ในไม่ช้า

ยังมีเด็กตกหล่นและเด็กที่หลุดออกจากระบบการศึกษาอีกจำนวนมาก มากกว่า 100,000 คน ที่รัฐบาลและทุกหน่วยงานที่เกี่ยวข้องต้องช่วยกันทุกวิถีทาง เพื่อสร้างโอกาสทางการศึกษาให้กลุ่มคนดังกล่าว

พลเอก ประยุทธ์ จันทร์โอชา
นายกรัฐมนตรี

ส่วนที่ 3

ผลการดำเนินงาน

- มาตรการเร่งด่วนตอบสนองต่อการแพร่ระบาดของโควิด-19
- ภาพรวมผลการดำเนินงานสำคัญ ปี 2564
- ผลการดำเนินงานสำคัญ จำแนกตามกลุ่มผู้รับประโยชน์:
 - เด็กปฐมวัย เด็ก เยาวชนนอกระบบการศึกษา และประชากรวัยแรงงาน
 - เด็กและเยาวชนในระบบการศึกษา
 - นักศึกษาครู ครู และสถานศึกษา
- งานวิจัยและนวัตกรรมด้านการศึกษา
- เพราะเราคือเครือข่าย ALL FOR EDUCATION

มาตรการเร่งด่วน ตอบสนองต่อการ แพร่ระบาดของโควิด-19

กสศ. ได้ริเริ่มจัดให้มีมาตรการการรณรงค์ และกิจกรรมต่าง ๆ ให้สามารถตอบสนองต่อสถานการณ์ได้อย่างเหมาะสม ทั้งระยะการระบาดหนักของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (โควิด-19) แต่ละระลอก และระยะที่สถานการณ์เริ่มคลี่คลายและทุกฝ่ายต้องช่วยกันฟื้นฟูในยุคหลังโควิด-19

มาตรการตอบสนองต่อการแพร่ระบาดของโควิด-19 ที่ กสศ. ดำเนินการในปีงบประมาณ พ.ศ. 2564 สามารถช่วยเหลือเด็กและเยาวชนที่ขาดแคลนทุนทรัพย์และได้รับผลกระทบอย่างรุนแรงจากสถานการณ์โควิด-19 ได้จำนวน 33,532 คน สรุปดำเนินการได้ดังนี้

1. ศูนย์ช่วยเหลือเด็ก โควิด-19

ในช่วงกลางปี 2564 มีผู้ติดเชื้อโควิด-19 เพิ่มขึ้นอย่างก้าวกระโดด อัตราผู้ป่วยเด็กเพิ่มขึ้นเป็นสองเท่า เพิ่มจาก 65,000 คน เป็น 120,000 คน ภายในเวลาไม่ถึง 20 วัน⁶ โดยเฉพาะในพื้นที่กรุงเทพมหานครมียอดสะสมสูงสุดเกือบ 30,000 คน ในจำนวนนี้ประมาณร้อยละ 80 เป็นกลุ่มยากจนต้องโอกาสที่ไม่สามารถเข้าถึงการรักษาและติดเชื้อทั้งครอบครัว เนื่องจากอาศัยอยู่รวมกันในห้องแออัด หรือห้องเช่าคับแคบ ไม่สามารถแยกกักตัวได้ ทำให้มีการแพร่ระบาดเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว ขณะที่เด็กกำพร้าที่สูญเสียพ่อแม่จากโควิด-19 ก็มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง ตามที่ปรากฏเป็นข่าว

ในคืนวันแม่แห่งชาติ อาสาสมัคร กสศ. นำสองพี่น้องที่เพิ่งสูญเสียคุณย่าที่เปรียบเสมือนแม่คนเดียวส่งยังศูนย์พักคอยเด็ก

กสศ. ได้ริเริ่มจัดตั้งศูนย์ช่วยเหลือเด็กโควิด-19 โดยระดมความร่วมมือหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาสังคม อาทิ กรมกิจการเด็กและเยาวชน กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ กรมสุขภาพจิต กรมการแพทย์ กระทรวงสาธารณสุข องค์การยูนิเซฟ ประเทศไทย และกลุ่มเส้นด้าย โดยบูรณาการความร่วมมือให้เกิดกลไกทำงานเชิงรุก เพื่อปกป้องคุ้มครอง พี่นุ และเยียวยาเด็ก ๆ อย่างครอบคลุมทุกมิติ ทั้งด้านสุขภาพกาย ใจ สภาวะทางสังคม รวมถึงการป้องกันไม่ให้เกิดจากระบบการศึกษา โดยเปิดให้มีการแจ้งเหตุได้ตลอดเวลา 24 ชั่วโมง ผ่านสายด่วน 1300 และ LINE @savekidsCOVID19

⁶ ระหว่างวันที่ 6 - 25 สิงหาคม 2564

อาสาสมัครกสศ. นำการเรียนรู้ไปให้เด็กกลุ่มวิกฤต ฝึกการเรียนรู้+ชุดยาสำหรับผู้ป่วยเด็ก เด็กที่ต้องกักตัวในไซต๋ก่อสร้างหรือชุมชนแออัด

ในการดำเนินงานดังกล่าว กสศ. สนับสนุนให้จัดตั้งศูนย์พักคอยแยกกายขึ้น เพื่อดูแลผู้ป่วยเด็กกลุ่มเปราะบางจากทุกพื้นที่ในกรุงเทพมหานครและปริมณฑล โดยมีสถาบันสุขภาพเด็กแห่งชาติมหาราชินี (โรงพยาบาลเด็ก) ร่วมสนับสนุนและส่งต่อผู้ป่วยเด็กกลุ่มสีเหลือง-แดงให้ได้รับการรักษาได้ทันเวลาที่

ศูนย์พักคอย (community isolation) นี้ถือเป็นศูนย์พักคอยสำหรับผู้ป่วยเด็กแห่งแรกของ กทม. เพื่อส่งเสริมการทำงานในลักษณะ “จิตอาสา” กสศ. ได้ระดมความร่วมมือผ่านกลไก เรียกว่า “อาสาเพื่อนกสศ.” ซึ่งทำงานร่วมกับคณะแพทย์และเภสัชกรของโรงพยาบาลเด็ก ตลอด 24 ชั่วโมง เพื่อช่วยเหลือผู้ป่วยเด็กในพื้นที่กรุงเทพมหานครและปริมณฑล ให้ได้รับการดูแลรักษาอย่างรวดเร็ว ด้วยระบบการดูแลตัวเองจากที่บ้าน (home isolation) และส่งต่อกรณีผู้ป่วยมีอาการหนักโดยมีเยาวชนนอกระบบการศึกษาในโครงการพัฒนาทักษะชีวิตและทักษะอาชีพของ กสศ. เข้าร่วมเป็นอาสาสมัครดังกล่าวด้วย

นอกจากนี้ ยังมีกลุ่มอาสาสมัครต่าง ๆ ที่ร่วมสมทบทำงานกับ กสศ. ประกอบด้วย อาสาสมัครสภาเด็กและเยาวชนกรุงเทพมหานคร อาสาสมัครจุดคัดกรองสปสข. อาสาสมัครสนับสนุนชมรมแพทย์ชนบท อาสาสมัครศูนย์พักคอยผู้ป่วยเด็ก อาสาสมัครรพพยาบาลกุ่มกุ่ม อาสาสมัครส่งน้องกลับบ้าน และอาสาสมัครส่งยาและอุปกรณ์ช่วยชีวิต การจัดตั้งศูนย์ช่วยเหลือเด็กโควิด-19 ได้รับความร่วมมืออย่างดีจากกลุ่มบริษัท TCP ธนาคารกรุงศรีอยุธยา จำกัด (มหาชน) บริษัท เคพีเอ็มจี ประเทศไทย และคณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ส่งผลให้มีการร่วมสนับสนุนทรัพยากรที่จำเป็นในการจัดตั้งศูนย์ขึ้นได้อย่างรวดเร็วและทันสถานการณ์

ความร่วมมือของทุกภาคส่วนดังกล่าว ทำให้ศูนย์ช่วยเหลือเด็กโควิด-19 สามารถช่วยเหลือเด็กและครอบครัวกลุ่มเปราะบางได้ประมาณ 22,000 คน และสามารถนำไปพัฒนาเป็นต้นแบบการระดมความร่วมมือเพื่อการดูแลช่วยเหลือเด็กกลุ่มเปราะบางในภาวะวิกฤตและขยายผลได้ในพื้นที่ต่าง ๆ หรือในสถานการณ์อื่น ๆ

อาสาสมัครกสศ. ทำงานในหลายฝ่าย ทั้งช่วยส่งอาหาร ยา และส่งถุงยังชีพ ขับรถคอยรับส่งผู้ป่วย งานเหล่านี้ไม่ได้มีความหมายแค่ช่วยประทังชีวิต แต่คือกำลังใจที่ส่งไปถึงผู้คนที่ว่าจะไม่มีใครถูกทิ้งให้โดดเดี่ยว แล้วที่ประทับใจคือ มีการให้คู่มือการเรียนรู้ แบบฝึกหัด อุปกรณ์การเรียนรู้ ของเล่นที่ช่วยน้องๆ ได้พัฒนาทักษะ ให้เขายังอยู่กับการศึกษาแม้ยังกลับไปโรงเรียนไม่ได้

นางสาวชนิษฐา สิงห์ศรีไธ
(นาเดีย)
นักศึกษาชั้นปี 2
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
หนึ่งในอาสาสมัครของ
ศูนย์ช่วยเหลือเด็ก
โควิด-19

บทบาทของ กสศ. คือ ผู้ที่พยายามเชื่อมโยงความช่วยเหลือในทุกทางเพื่อให้ทั้งสุขภาพของเด็กและการศึกษาได้รับการดูแลและเดินต่อไปได้พร้อมๆ กัน และ กสศ. สะท้อนให้เห็นว่า การศึกษากับสุขภาพคือสิ่งที่แยกส่วนกันไม่ได้ สุขภาพที่ดีเท่ากับการศึกษาที่ดี ถ้าละเลยสิ่งใดสิ่งหนึ่งเราคงไม่มีทางไปถึงเป้าหมายในการพัฒนาประเทศได้

รศ.พิเศษ พญ.วารุณี
พรรณพานิช วานเดอพิทท์
แพทย์เชี่ยวชาญด้านโรคติดต่อ
สถาบันสุขภาพเด็กแห่งชาติ
มหาราชนี
ที่ปรึกษาศูนย์ช่วยเหลือเด็ก
โควิด-19

2. ถุงปันยิ้ม นำการเรียนรู้สู่เด็กๆ ในวิกฤตโควิด-19

กสศ. เห็นความสำคัญในการเชื่อมโยงความช่วยเหลือในทุกมิติเพื่อให้สุขภาพและการศึกษาของเด็ก ๆ ได้รับการดูแลไปพร้อมกัน

สถานการณ์โควิด-19 ในขณะนั้นทำให้เด็กยากจนต้องโอกาสจำนวนมากประสบความยากลำบากในการเข้าถึงการเรียนรู้ รวมถึงความเครียด ความพลัดพราก และความสูญเสียอันเป็นผลจากสถานการณ์โควิด-19

โครงการ “ถุงปันยิ้ม” เป็นการจัดตั้งการเรียนรู้ตามช่วงวัย ซึ่งเป็นความร่วมมือระหว่าง กสศ. มูลนิธิตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย และมูลนิธิสร้างสรรค์เด็ก เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้และช่วยเสริมกำลังใจให้แก่เด็ก ๆ จำนวน 1,000 คน ที่อยู่ระหว่างการรักษาหรือกักตัวในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของโควิด-19 โดยได้ผนวกชุดความรู้เกี่ยวกับโควิด-19 เข้าไปด้วยเพื่อให้เด็ก ๆ รู้จักวิธีป้องกัน และดูแลสุขภาพของตัวเอง รวมทั้งรู้วิธีปฏิบัติที่จะไม่กระจายเชื้อโควิด-19 ไปสู่คนอื่น

ชุดการเรียนรู้ที่ประกอบด้วยหนังสือ อุปกรณ์การเรียนรู้ สมุดภาพ สี ขนบ จะเป็นสิ่งที่ช่วยให้เด็กไม่หยุดพัฒนาการเรียนรู้ เป็นพื้นที่และเวลาของความสนุกสนานเล็กน้อยๆ กับกิจกรรมเชิงสร้างสรรค์ ที่อาจจะช่วยให้เขายิ้มออกมาได้บ้าง หลังจากต้องอยู่ในสถานการณ์วิกฤตมานาน

นางสาวทองพูล บัวศรี (ครูจิว)
มูลนิธิสร้างสรรค์เด็ก

3. ศูนย์ช่วยเหลือเด็ก ในวิกฤตการศึกษา

การช่วยเหลือดูแลเด็กที่ได้รับผลกระทบจากสถานการณ์โควิด-19 ไม่สิ้นสุดเพียงการนำตัวเด็กที่ต้องกักตัวหรือรักษาหายจากโควิด-19 แล้วกลับบ้าน เนื่องจากครอบครัวของเด็ก ๆ เหล่านี้มักประสบปัญหาหารูมเร้าหลายด้าน ที่ส่งผลเชื่อมโยงให้เด็กหลุดจากระบบการศึกษา ได้แก่ ความเครียดจากปัญหาเศรษฐกิจ สมาชิกในครอบครัวตกงานหรือถูกเลิกจ้าง ปัญหาความรุนแรงในครอบครัว ปัญหาการหย่าร้าง และบาดแผลทางใจของเด็กกำพร้าจากพ่อแม่เสียชีวิตหรือฆ่าตัวตายจากผลกระทบของสถานการณ์โควิด-19

กสศ.ได้จัดตั้งศูนย์ช่วยเหลือเด็กในวิกฤตการศึกษา เพื่อระดมทรัพยากรเพิ่มเติมจากงบประมาณแผ่นดิน สำหรับช่วยเหลือเด็กกลุ่มวิกฤตทางการศึกษา รวมจำนวน 1,656 คน ได้แก่

- **มูลนิธิก้าวคนละก้าว** โดยนายอาทิตย์วราห์ คงมาลัย หรือตูน บอดี้สแลม ประธานมูลนิธิ ได้ริเริ่มกิจกรรมการวิ่ง “ก้าวเพื่อน้อง” และนารายได้ทั้งหมดโดยไม่หักค่าใช้จ่าย รวมประมาณ 27.09 ล้านบาท ไปใช้เป็นทุนการศึกษาต่อสำหรับนักเรียนที่จบการศึกษาในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่ขาดแคลนทุนทรัพย์ ให้ได้รับโอกาสในการศึกษาต่อจนจบการศึกษาขั้นพื้นฐาน ไม่ว่าจะศึกษาต่อระดับมัธยมศึกษาตอนปลายสายสามัญ (ม.4-6) หรือสายอาชีพ (ปวช.) จำนวน 109 คน โดยสนับสนุนค่าใช้จ่ายเดือนละ 6,500 บาทต่อเดือน ค่าธรรมเนียมการศึกษาไม่เกิน 10,000 บาทต่อปี รวม 264,000 บาทต่อคน

- **เครือข่ายเพื่อน กสศ.** โดยบริษัท เซ็นทรัลพัฒนา จำกัด (มหาชน) บริษัท เอ็มเค เรสโตรองต์ กรุ๊ป จำกัด มูลนิธิตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย บริษัท มิตรชูบิชิ มอเตอร์ส (ประเทศไทย) จำกัด และกลุ่ม TCP ซึ่งได้ร่วมสมทบทุน รวมประมาณ 11.73 ล้านบาท เพื่อช่วยเหลือเด็ก ๆ ในช่วงชั้นรอยต่อ ไม่ให้หลุดจากระบบการศึกษา จำนวน 1,547 คน

พวกเราหวังให้น้องๆ ก้าวไปในระบบการศึกษาให้สูงที่สุด เท่าที่ศักยภาพแต่ละคนจะไปถึงได้อย่างน้อยที่สุดถ้าน้องๆ ได้เรียนจนจบชั้น ม.6 เขาก็จะมีทางเลือก มีหนทางมากมายที่มองเห็นได้มากขึ้น สามารถพาตนเองไปได้ไกลกว่าแค่ ‘งาน’ และ ‘คุณภาพชีวิต’ อันจำกัด

นายอาทิตย์วราห์ คงมาลัย
ประธานมูลนิธิก้าวคนละก้าว

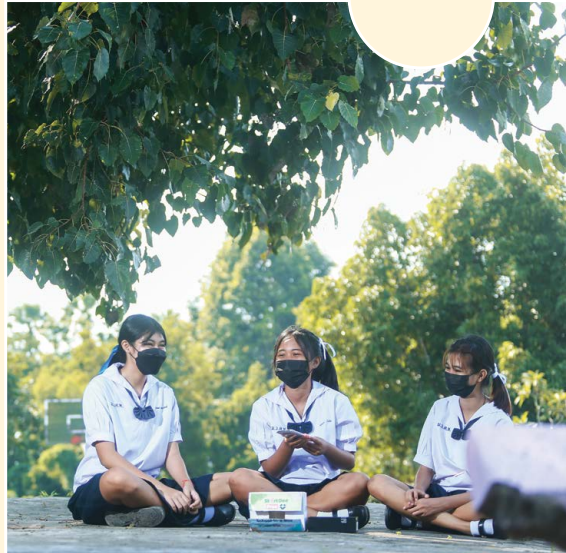
4. นวัตกรรมเพื่อการเรียนรู้ทุกที่ทุกเวลา

• Free School-in-a-Box

สถานการณ์การแพร่ระบาดของโควิด-19 ทำให้เด็กจำนวนหนึ่งต้องหลุดออกจากระบบการเรียนรู้แบบฉบับพลันเพื่อบรรเทาผลกระทบและส่งเสริมให้เด็ก ๆ เหล่านี้สามารถเรียนรู้ได้อย่างต่อเนื่อง กสศ.ได้ร่วมกับบริษัท ทรู คอร์ปอเรชั่น จำกัด (มหาชน) บริษัท ไทยซัมซุง อิเลคโทรนิคส์ จำกัด และบริษัท เคอรี่ เอ็กซ์เพรส (ประเทศไทย) จำกัด (มหาชน) ริเริ่มโครงการ “Free School-in-a-Box” ขึ้น

โครงการนี้เรียกได้ว่าเป็นโรงเรียนหลังที่สองของเด็ก ๆ ช่วยให้เด็กที่หลุดจากการเรียนการสอนเพราะไม่มีอุปกรณ์สามารถเข้าถึงการเรียนรู้ได้ทุกที่ทุกเวลา ด้วยแอปพลิเคชันด้านการศึกษา StartDee โดยเริ่มต้นนำร่องจำนวน 6,500 คน ซึ่งมีชุดการเรียนรู้ประกอบด้วย

- รหัสสำหรับการเข้าถึงทุกคลังความรู้ทั้งหมดในแอปพลิเคชัน StartDee หรือซอฟต์แวร์และสื่อการสอนที่ประกอบด้วยวิชาหลักในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 - มัธยมศึกษาปีที่ 6
- โทรศัพท์มือถือ
- ซิมอินเทอร์เน็ต
- ครูอาสาสมัครสนับสนุนให้คำแนะนำเกี่ยวกับการเรียนการสอน และคำแนะนำเกี่ยวกับสถานการณ์โควิด-19

• Blackbox

จากปรากฏการณ์ “โรงเรียนปิด” เพราะการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ส่งผลกระทบต่อการจัดการศึกษาในโรงเรียนทั่วประเทศ จนต้องมีการนำรูปแบบวิธีการต่าง ๆ มาใช้ เพื่อให้การศึกษาสามารถดำเนินต่อไปได้ ผลกระทบนี้ทำให้เกิด “ช่องว่างการเรียนรู้” (learning gap) หรือ “ภาวะความรู้ถดถอย” (learning loss) ในเด็กจำนวนมาก โดยเฉพาะกลุ่มที่ขาดแคลนอุปกรณ์ เช่น คอมพิวเตอร์ หรือแท็บเล็ต หรือเข้าไม่ถึงอินเทอร์เน็ต

กสศ. ร่วมกับเครือข่ายโรงเรียนพัฒนาคุณภาพตนเอง พัฒนา “Blackbox” หรือเครื่องมือการเรียนรู้ด้วยตัวเองที่ส่งเสริมทักษะในศตวรรษที่ 21 ที่บูรณาการจากวิชาต่าง ๆ ตามความจำเป็นในชีวิตประจำวัน

เชื่อมโยงเรื่องราวและสิ่งแวดล้อมรอบตัวที่น่าสนใจ รวมถึงช่วยสานสัมพันธ์ครอบครัว ในช่วงที่เด็ก ๆ ต้องใช้เวลาส่วนใหญ่อยู่กับบ้าน สามารถเลือกเวลาเรียนเองได้ตามความสนใจ ไม่จำเป็นต้องเรียงตามลำดับ เมื่อเด็กได้ปฏิบัติด้วยตัวเองแล้ว จะพบความหลากหลายทางความคิด และได้คำตอบไม่เหมือนกัน ทำให้เกิดสีสันในการเรียนรู้ ส่งเสริมให้มีการพูดคุยแลกเปลี่ยนเมื่อได้กลับมาเรียนด้วยกันตอนโรงเรียนเปิดอีกครั้ง

โครงการนี้ได้มีการมอบ Blackbox ให้แก่นักเรียนยากจนพิเศษที่ไม่สามารถเรียนออนไลน์ได้ ในพื้นที่เสี่ยงสูง 5 จังหวัด ได้แก่ สมุทรสาคร ชลบุรี ระยอง จันทบุรี และตราด รวมประมาณ 485 คน

5. มือเช้า เพื่อน้องอัมทอง

สถานการณ์การแพร่ระบาดของโควิด-19 ก่อให้เกิดปัญหาทุพโภชนาการในนักเรียนยากจนพิเศษ โดยเฉพาะที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ห่างไกล

กสศ. ได้จัดทำโครงการอาหารเช้าสำหรับนักเรียนยากจนในพื้นที่ห่างไกลขึ้น จากแนวคิดที่ว่า โรงเรียนไม่เพียงเป็นพื้นที่การเรียนรู้ แต่ยังเป็นพื้นที่ที่เด็ก ๆ จะได้รับโภชนาการที่ดีด้วย โดยได้ริเริ่มในโรงเรียนที่มีนักเรียนยากจนและนักเรียนยากจนพิเศษมากกว่าร้อยละ 80 ขึ้นไป รวม 23 แห่ง ครอบคลุมพื้นที่ 4 จังหวัด 4 ภูมิภาค โดยเป็นการขยายผลจากกิจกรรม “มือนี้พี่เลี้ยง” ที่สนับสนุนโดยแกร็บ ประเทศไทย บริษัท เกรฮาร์ด คาเฟ่ จำกัด เครือบริษัท แสงทอง สหฟาร์ม อัครา กรุ๊ป จำกัด บริษัท ซีวา แอนิมัล เฮลท์ (ประเทศไทย) จำกัด และ บริษัท เงินติดล้อ จำกัด

โรงเรียนที่เข้าร่วมโครงการมือเช้าเพื่อน้องอัมทองสามารถจัดการโดยวิธีต่าง ๆ เพื่อให้เด็ก ๆ ได้รับอาหารได้แม้ในช่วงวิกฤตโควิด-19 ซึ่งโรงเรียนบางแห่งยังไม่สามารถเปิดเรียนได้ เช่น การจัดสรรถุงยังชีพที่เน้นโปรตีนพร้อมสูตรอาหารท้องถิ่นให้แก่เด็ก ๆ หรือให้เด็ก ๆ มารับอาหารพร้อมกับใบงาน ซึ่งมีนักเรียนได้รับประโยชน์ จำนวน 1,891 คน

เด็กที่นี่ครอบครัวค่อนข้างยากจน เป็นเด็กบนดอย อาหารก็จะเป็นน้ำพริก หน่อไม้ ตามที่เก็บได้บนภูเขา อาจไม่ค่อยมีโปรตีนเท่าไร เพราะอยู่ห่างจากตัวเมืองด้วย พอเราทำอาหารให้นักเรียนกิน ตอนเจ็ดโมงเช้า เด็กก็ชอบมีความสุข มาโรงเรียนกันแต่เช้า เด็กชั้น ป. 4-6 ต่ห้าครั้งก็มาช่วยทำอาหาร แล้วเขาก็ช่วยเตรียมอาหารในตอนเย็นด้วย

เมนูที่เด็ก ๆ ชอบคือ ผัดกะเพรา ไข่พะโล้ ต้มยำขาหมู สิ่งที่เปลี่ยนแปลงคือ นักเรียนมาโรงเรียนเช้าขึ้น เด็กมีอัตราขาดเรียนน้อยมากตั้งแต่มีโครงการอาหารเช้า

นายธนาพิชญ์ สุกศิริเมธิกุล
(ครูใหญ่)

โรงเรียนบ้านแม่จ้าง
ส.บ้านดงหลวง-ดงน้อย
อ.แม่สะเรียง จ.แม่ฮ่องสอน

ภาพรวม
การดำเนินงานสำคัญ
ของ กสศ.
ปี 2564

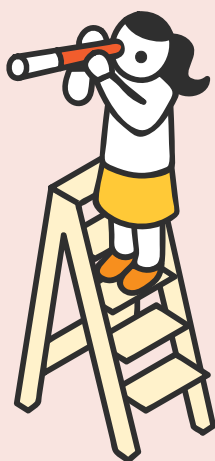

วัตถุประสงค์ มาตรา 5 พ.ร.บ. กสศ.	กลุ่มผู้รับประโยชน์	โครงการ	งบประมาณ (บาท)
5(1), (4)	เด็กปฐมวัย เด็ก และ เยาวชนผู้ขาดแคลน ทุนทรัพย์หรือด้อยโอกาส นอกระบบการศึกษา (อายุ 2 - 21 ปี)	● โครงการจัดการศึกษา เชิงพื้นที่เพื่อความ เสมอภาคทาง การศึกษา	374,295,000
5(4), (7)	ประชากรวัยแรงงาน (15 ปีขึ้นไป) ที่ขาดแคลน ทุนทรัพย์หรือด้อยโอกาส ซึ่งได้รับผลกระทบจาก สถานการณ์การระบาด ของโควิด-19	● โครงการพัฒนาทักษะ แรงงานขาดแคลน ทุนทรัพย์และ ด้อยโอกาสที่ใช้ ชุมชนเป็นฐาน	120,270,000
5(3), (4)	เด็กและเยาวชน ที่ขาดแคลนทุนทรัพย์ หรือด้อยโอกาสนอก ระบบการศึกษา (2 - 25 ปี)	● โครงการสนับสนุน การพัฒนาครูและเด็ก นอกระบบการศึกษา	74,780,000
5(2)	เด็กและเยาวชนในวัยเรียน ที่ขาดแคลนทุนทรัพย์และ ด้อยโอกาสทั่วประเทศ ในสังกัด สพฐ. อปท. บข.ตชด. และ พศ.	● โครงการจัดสรร เงินอุดหนุนนักเรียน ยากจนพิเศษ แบบมีเงื่อนไข “ทุนเสมอภาค”	3,882,497,400
5(4)	เยาวชนในระดับ ม.ต้น/ ม.ปลาย/ปวช./ปวส./ เทียบเท่า (15 - 17 ปี) ที่ขาดแคลนทุนทรัพย์ หรือด้อยโอกาส	● โครงการทุนนวัตกรรม สายอาชีพชั้นสูง	527,945,500

วัตถุประสงค์ มาตรา 5 พ.ร.บ. กสศ.	กลุ่มผู้รับประโยชน์	โครงการ	งบประมาณ (บาท)
5(4)	นักเรียน ปวช./ปวส. (17 - 21 ปี) ที่ขาดแคลน ทุนทรัพย์หรือด้อยโอกาส	โครงการทุนพัฒนา เต็มศักยภาพ สายอาชีพ “ทุน พระกนิษฐาสรณ์มาชีพ”	38,140,000
5(3), (5), (6)	นักเรียน ม.ปลาย/ปวส. (15 - 17 ปี) ที่ขาดแคลน ทุนทรัพย์หรือด้อยโอกาส ในพื้นที่ห่างไกลที่มี ศักยภาพ มีใจรักและ จิตวิญญาณความเป็นครู	โครงการสร้าง โอกาสทางการศึกษา สำหรับนักเรียน ในพื้นที่ห่างไกลเป็น ครูรุ่นใหม่เพื่อพัฒนา คุณภาพโรงเรียนของ ชุมชน “ครูรัก(ษ์)ถิ่น”	139,694,000
5(3), (5), (6)	ครู โรงเรียน และ สถานศึกษาขนาดกลาง ที่มีเด็กด้อยโอกาส หนาแน่นในสังกัด สพฐ. อปท. และ สช.	โครงการพัฒนาครูและ โรงเรียนเพื่อยกระดับ คุณภาพการศึกษา อย่างต่อเนื่อง	350,000,000
5(6), (7)	งานวิจัยและนวัตกรรม ด้านการศึกษา	โครงการวิจัย และนวัตกรรม ด้านการศึกษา	287,000,000
		ความร่วมมือกับภาคี เครือข่ายและทุกภาคส่วน	86,084,100
		การบริหารและ พัฒนาระบบงาน	204,055,000
งบประมาณตามพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณ พ.ศ.2564			6,084,761,000

การดำเนินงานของ กสศ. ในปีงบประมาณ พ.ศ. 2564 ยังคงสร้างความเสมอภาคทางการศึกษาในกลุ่มผู้รับประโยชน์ที่กำหนดไว้ตาม พ.ร.บ. กสศ. โดยเกิดผลลัพธ์และผลสำเร็จของการดำเนินงานจำแนกตามกลุ่มผู้รับประโยชน์ ดังต่อไปนี้

ผู้รับประโยชน์:
เด็กปฐมวัย
เด็กและเยาวชน
นอกระบบ
การศึกษา
และประชากร
วัยแรงงาน

โครงการจัดการศึกษาเชิงพื้นที่ เพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา

ความสอดคล้อง

ยุทธศาสตร์ชาติ

ด้านที่ 4 การสร้างโอกาส
และความเสมอภาคทางสังคม

แผนแม่บท

ด้านที่ 17 ความเสมอภาค
และหลักประกันทางสังคม

แผนปฏิรูปประเทศ

ด้านการศึกษา

(3) การปฏิรูปเพื่อลดความ
เหลื่อมล้ำทางการศึกษา

เป้าหมายดำเนินงาน

พัฒนาต้นแบบจังหวัดที่แก้ไขปัญหา
ความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาด้วย
ตนเองได้อย่างเหมาะสมยั่งยืน

กลุ่มผู้รับประโยชน์

เด็กปฐมวัย เด็ก และเยาวชน
ผู้ขาดแคลนทุนทรัพย์หรือด้อยโอกาส
นอกระบบการศึกษา (อายุ 2 - 21 ปี)
ตามวัตถุประสงค์ของ พ.ร.บ. กสศ.
มาตรา 5 (1), (4)

งบประมาณ

374,295,000 บาท

การจัดการศึกษาเชิงพื้นที่ เป็นแผนงานสำคัญที่ กสศ. ริเริ่มขึ้นเพื่อค้นหาและทดลองตัวแบบที่มีสัมฤทธิ์ผล (effective model) ในการแก้ปัญหาความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาในระดับพื้นที่ตั้งแต่ระดับจังหวัดไปสู่ระดับท้องถิ่น เน้นการบูรณาการเพื่อตอบสนองโจทย์เฉพาะของพื้นที่ ส่งเสริมให้พื้นที่มีบทบาทเป็นหน่วยรับผิดชอบหลักในการวางแผน จัดระบบความร่วมมือ และสร้างความเข้มแข็งในระยะยาว เพื่อนำไปสู่การขยายผลทางนโยบายเมื่อต้นแบบดังกล่าวประสบความสำเร็จ การจัดการศึกษาเชิงพื้นที่ ถือเป็นกลยุทธ์สำคัญที่กองทุนการศึกษาโลก หรือ Global Partnership for Education (GPE) สนับสนุนให้ 76 ประเทศทั่วโลกใช้เป็นแนวทางในการปฏิรูปการศึกษา เพื่อให้เด็กและเยาวชนด้อยโอกาสได้เข้าสู่ระบบการศึกษา และส่งเสริมระบบการศึกษาให้สามารถตอบโจทย์ความท้าทายในศตวรรษที่ 21 ซึ่งแนวคิดนี้ยังปรากฏในร่างพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. อีกด้วย “ต้นแบบการจัดการศึกษาเชิงพื้นที่” จึงเป็นโจทย์ทางนโยบายที่สำคัญและตอบโจทย์ภารกิจของ กสศ. ในการสร้างความเสมอภาคทางการศึกษาที่หน่วยระดับจังหวัดและระดับท้องถิ่นเป็นเจ้าของ

สถานะโครงการ:

ดำเนินงานเป็นปีที่ 2 เน้นการเพิ่มประสิทธิภาพของกลไกจังหวัดในการค้นหาและช่วยเหลือกลุ่มผู้รับประโยชน์ ได้แก่ เด็กปฐมวัย เด็ก และเยาวชน ผู้ขาดแคลนทุนทรัพย์หรือด้อยโอกาส นอกระบบการศึกษา (อายุ 2 - 21 ปี) เพื่อยกระดับการทำงานเชิงคุณภาพ และค้นหาแนวทางในการถ่ายโอนการดำเนินงานไปยังหน่วยงานรับผิดชอบหลักและภาคีที่เกี่ยวข้องในพื้นที่ ให้เกิดความยั่งยืน

แนวคิดโครงการ ปี 2564

กสศ. ใช้เทคนิคการย่อบส่วนปัญหาความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาระดับประเทศที่ซับซ้อน ให้ลดลงเหลือเพียงขนาดที่จัดการได้ในระดับท้องถิ่นหรือจังหวัด ซึ่งเป็นการลดขนาดของปัญหาลงมา 50 - 100 เท่า ทำให้การพัฒนาต้นแบบเพื่อช่วยเหลือและป้องกันการหลุดจากระบบการศึกษาของกลุ่มผู้รับประโยชน์ชัดเจนและสอดคล้องกับสภาพบริบทปัญหาจริง

การดำเนินโครงการจึงมีเป้าหมายเพื่อส่งเสริมและสนับสนุนให้ท้องถิ่นหรือจังหวัดมีระบบการช่วยเหลือและแก้ไขปัญหาเด็กและเยาวชนนอกระบบการศึกษาในพื้นที่ได้เอง และสร้างความเข้มแข็งของความร่วมมือในระดับพื้นที่ระหว่างภาครัฐ ภาคประชาสังคม และประชาชน พร้อมกับบูรณาการความร่วมมือและทรัพยากรระหว่างหน่วยงานภาครัฐในสังกัดต่าง ๆ

การขับเคลื่อนการสร้างความเสมอภาคทางการศึกษาในระดับท้องถิ่นหรือจังหวัดให้บรรลุผลสำเร็จอาศัยปัจจัยสำคัญเบื้องต้น 3 ประการ ได้แก่ (1) กลไกการขับเคลื่อนงานแบบบูรณาการ (2) ระบบข้อมูลสารสนเทศที่เชื่อมโยง แม่นยำ และเชื่อถือได้ และ (3) กระบวนการดูแลช่วยเหลือและพัฒนาเด็กและเยาวชนผู้ขาดแคลนทุนทรัพย์หรือด้อยโอกาสที่ตอบโจทย์ความต้องการได้จริง

ผลการดำเนินงาน โครงการ ปี 2564

การขับเคลื่อนงาน
ระดับจังหวัด ต้อง
ผลักดันให้เกิด
ความร่วมมือใน
พื้นที่ โดยใช้ข้อมูล
ชุดเดียวกันใน
การช่วยเหลือ
กลุ่มเป้าหมาย และ
ประสานแผนงาน
ใน ระดับ พื้นที่
ร่วมกัน

นายณัฐพงศ์ ศิริชนะ
อดีตผู้ว่าราชการ
จังหวัดนครนายก

ต้นแบบ/ระบบการทำงานใหม่สำหรับจังหวัด

• **ต้นแบบกลไกคณะทำงานขับเคลื่อนงานแบบบูรณาการระดับจังหวัด 15 จังหวัด** ในชื่อสมัชชาการศึกษา สภาการศึกษา หรือคณะทำงานอื่น ๆ ซึ่งเป็นต้นแบบที่ขับเคลื่อนในลักษณะนำ - หนุน ได้แก่

- (1) ต้นแบบ อบท.นำ - ประชาสังคมหนุน จำนวน 4 จังหวัด
- (2) ต้นแบบประชาสังคมนำ - หน่วยงานรัฐหนุน จำนวน 5 จังหวัด
- (3) ต้นแบบหน่วยงานรัฐนำ จำนวน 4 จังหวัด
- (4) ต้นแบบภาควิชาการนำ จำนวน 2 จังหวัด

• **ระบบ ABE Information System** หรือระบบสารสนเทศเพื่อการจัดการศึกษาเชิงพื้นที่นำร่อง 15 จังหวัด ครอบคลุมข้อมูลสถานการณ์และการจำแนกลักษณะเด็กและเยาวชนนอกระบบการศึกษา ครู สถานศึกษา สภาวะแวดล้อม และสถิติต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง สามารถใช้เป็นประโยชน์ในการตัดสินใจทั้งในเชิงนโยบายและปฏิบัติการได้ในแต่ละจังหวัด

• **ต้นแบบ Case Management System: CMS** หรือระบบการดูแลกลุ่มผู้รับประโยชน์รายกรณีแบบครบวงจร ซึ่งดำเนินการตั้งแต่ค้นหาและคัดกรองเด็กและเยาวชนนอกระบบการศึกษา (อายุ 2 - 21 ปี) วางแผนการช่วยเหลือดูแลตามสภาพปัญหาเป็นรายบุคคล ด้วยการบูรณาการความร่วมมือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ กระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ (พม.) และกรมสุขภาพจิต พร้อมกับการติดตามผลเพื่อนำมาวิเคราะห์เป็นต้นแบบสำหรับใช้ขยายผลในพื้นที่อื่น ๆ ต่อไป

• **ต้นแบบการพัฒนาศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก** จำนวน 300 แห่ง ในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) ได้รับการพัฒนาตามมาตรฐานสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยแห่งชาติ เพื่อให้มีความพร้อมในการดูแลและพัฒนาเด็กปฐมวัยอย่างเหมาะสม

กลุ่มผู้รับประโยชน์

• **เด็กปฐมวัยที่ขาดแคลนทุนทรัพย์ในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก** จำนวน 45,028 คน ได้รับการดูแลอย่างเหมาะสมเพื่อให้มีพัฒนาการสมวัย และต้องมีอัตราการมาเรียนไม่น้อยกว่าร้อยละ 80 ของเวลาเรียนทั้งหมด ความเสี่ยงที่เด็กปฐมวัยจะมีพัฒนาการล่าช้าไม่เกินร้อยละ 10 เด็กปฐมวัยในชั้นเรียนสุดท้ายมีความพร้อมเข้าเรียนระดับประถมศึกษาไม่น้อยกว่าร้อยละ 90 และในกรณีที่พบปัญหาจะมีการส่งต่อไปยังผู้เชี่ยวชาญ เพื่อให้การช่วยเหลือทันที

• **เด็กและเยาวชนนอกระบบการศึกษา** จำนวน 7,142 คน ได้รับการช่วยเหลือ ดูแล หรือพัฒนาเพื่อสนับสนุนการกลับเข้าสู่ระบบการศึกษา (โรงเรียนหรือ กศน.) หรือได้รับการฝึกทักษะอาชีพ เพื่อสร้างรายได้ และสามารถดูแลตนเองและครอบครัวได้

ตัวอย่างจังหวัด ต้นแบบและการดูแล ช่วยเหลือ

ในเมื่อการเป็นจังหวัดต้นแบบได้หลอมรวมความร่วมมือร่วมใจของคนทุกหน่วย ทุกสังกัด และทุกพื้นที่ได้แล้ว เราจะรักษาความเข้มแข็งและขยายการทำงานให้เติบโตต่อไปได้อย่างไร การจัดตั้ง ‘กองทุนเพื่อการศึกษา เพื่อเด็กและเยาวชนยะลา’ จึงเกิดขึ้นบนรากฐานจากการทำงานที่เราได้ฝ่าฟันกันมา และจะเป็นกลไกสำคัญซึ่งจะมีหน้าที่ดำเนินงานเพื่อสร้างความเสมอภาคทางการศึกษา และสร้างอนาคตของคนยะลาที่ยั่งยืนสืบไป

นาย मुखตาร์ มะกา
นายกองค์การบริหาร
ส่วนจังหวัดยะลา/
ประธานสภาการศึกษา
เชิงพื้นที่จังหวัดยะลา

ยะลาเสมอภาค

วิกฤตทางการศึกษา การมาของโควิด-19

จังหวัดยะลาได้เก็บกู้ม้วยจำนวนมาที่ยังเข้าไม่ถึงการศึกษา รวมทั้งมีเยาวชนที่หลุดจากระบบการศึกษากลางคันด้วยเหตุปัจจัยที่ซับซ้อนต่างกันไป จึงนำมาสู่การทำงานเชิงพื้นที่ ที่ชาวยะลาทุกภาคส่วนมาร่วมประสานการทำงาน โดยมีเด็กเป็นตัวตั้ง เพื่อช่วยเด็กให้กลับเข้าเรียน พัฒนาทักษะอาชีพ และประคองกลุ่มเสี่ยงหลุดจากระบบการศึกษาให้อยู่ในโรงเรียนต่อไปได้ จำนวน 2,435 คน

การเป็นจังหวัดต้นแบบที่ประสบความสำเร็จในการจัดการศึกษาเชิงพื้นที่เพื่อความเสมอภาคทางการศึกษาของจังหวัดยะลา เกิดจากการหลอมรวมความร่วมมือร่วมใจของคนทุกหน่วย ทุกสังกัด และทุกพื้นที่ ซึ่งเป็นการทำงานของคนในจังหวัดอย่างแท้จริง โดยมุ่งค้นหา ช่วยเหลือ และฟื้นฟูดูแลกลุ่มเด็กและเยาวชนด้อยโอกาสและกลุ่มเด็กหลุดและเสี่ยงหลุดจากระบบการศึกษา ซึ่งมีองค์การบริหารส่วนจังหวัด (อบจ.) ทำหน้าที่ขับเคลื่อนเป็นแกนนำ เชื่อมร้อยความร่วมมือกับภาคีภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาสังคม จนทุกหน่วยสามารถทำงานประสานเป็นเนื้อเดียวกัน มีจุดมุ่งหมายร่วมกัน

<https://www.eef.or.th/article-yala-equality-180122/>

"ซ่อนไว้ก่อนร่วงหล่น"

ด้วยเครือข่ายการจัดการศึกษา
เชิงพื้นที่ จังหวัดยะลา

น้องบิกเป็นหนึ่งในเยาวชนที่ต้องเผชิญความเสี่ยงหลุดจากระบบการศึกษา ซึ่งไม่ใช่เพียงครั้งแรก แต่เมื่อปีการศึกษา ก่อน การแพร่ระบาดของโควิด-19 ทำให้โรงเรียนต้องปิด เศรษฐกิจหยุดชะงัก น้องบิกได้รับผลกระทบรุนแรง ทั้งขาดอุปกรณ์การเรียนออนไลน์และขาดรายได้จากการทำงานเลี้ยงชีพ เส้นทาง การเรียนจึงเกือบต้องหยุดลงตั้งแต่ก่อนจบ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

แม่เฒ่าแก่โรงไม้ที่น้องบิกทำงานจะยื่นมือเข้ามาช่วย ด้วยการมอบโทรศัพท์ให้เป็น อุปกรณ์การเรียนออนไลน์ แต่สภาพแวดล้อมที่ไม่เอื้อต่อการเรียนรู้และความขาดแคลนปัจจัยพื้นฐาน จึงทำให้คิดว่าไม่น่าจะเรียน จบชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ได้แล้ว

ครูนุรียา กาซอ ครูโรงเรียนยะลาบำรุง ผดุงประชา ในฐานะครูผู้ดูแลกล่าวว่า “น้องบิก มีความเสี่ยงอย่างมากที่จะหลุดจากระบบก่อน

น้องบิก นักศึกษาปวช.1
วิทยาลัยเทคนิคยะลา จ.ยะลา

จบการศึกษาภาคบังคับ จึงคอยให้การช่วยเหลือดูแลมาตลอด และเห็นความเสี่ยงชัดเจนมากขึ้น จากวิกฤตทั้งเรื่องปากท้อง ซ้ำซ้อนด้วยอุปสรรคจากการเรียนที่บ้าน จึงส่งเรื่องของน้องบิกไปยัง อบจ.ยะลา ในฐานะกรณีเร่งด่วนที่ต้องได้รับความช่วยเหลือโดยเร็ว” จนน้องบิกได้รับการช่วยเหลือและได้เรียนต่อ ในระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ สาขาช่างเชื่อมผลิตภัณฑ์ วิทยาลัยเทคนิคยะลา

[https://www.eef.or.th/
article-the-dream-was-lost-200122/](https://www.eef.or.th/article-the-dream-was-lost-200122/)

พิษณุโลกโมเดล

ฐานข้อมูลเท่ากับทุนการทำงานของพื้นที่

ภารกิจนี้เป็นการวางเส้นทางอนาคตของชาติ ด้วยการนำต้นทุนจากองค์ความรู้ท้องถิ่นในจังหวัดพิษณุโลกมาใช้ขับเคลื่อนการทำงานของจังหวัดพิษณุโลก เริ่มต้นขึ้นจากพื้นที่เพียง 3 อำเภอ สามารถช่วยเด็กและเยาวชนนอกระบบได้จำนวน 558 คน จากเป้าหมายที่ตั้งไว้ 500 คน ในปี 2564 ได้ขยายพื้นที่เป็น 7 อำเภอ ช่วยเหลือได้อีกจำนวน 1,070 คน ทั้งหมดนี้เกิดขึ้นได้ด้วยความร่วมมือจากหลายหน่วยงาน จากวันแรกที่มีคณะทำงานเพียงหยิบมือ จนถึงปัจจุบันนี้ทีมงานจังหวัดพิษณุโลกกระจายอยู่เต็มพื้นที่จังหวัด พิสูจน์ให้เห็นว่าทุกคนเห็นประโยชน์ที่จะเกิดขึ้นร่วมกัน และพร้อมที่จะเดินหน้าช่วยเหลือเด็กและเยาวชนนอกระบบต่อไป

การแก้ปัญหาของจังหวัดพิษณุโลกไม่ได้มองเรื่องการศึกษาเพียงอย่างเดียว แต่ลงลึกไปที่ปัญหารอบตัวของเด็กและเยาวชนนอกระบบ ซึ่งมีหลากหลายสภาพปัญหา การทำฐานข้อมูลจะทำให้เด็กและเยาวชนนอกระบบได้รับการช่วยเหลือที่ตรงกับปัญหา ขณะเดียวกันหน่วยงานในพื้นที่ที่มีความพร้อมและมีทรัพยากรจะสามารถเข้าช่วยเหลือได้ทันที ดังนั้น การมีฐานข้อมูลเด็กและเยาวชนนอกระบบของจังหวัดจึงเป็นเรื่องสำคัญ สามารถช่วยเปลี่ยนแปลงชีวิตเด็กได้จริง

องคางานที่กว้างขึ้น กับศูนย์วัยใสเพื่อนใจวัยเรียน

ศูนย์วัยใสเพื่อนใจวัยเรียนจัดตั้งมาแล้ว 16 ปี เดิมเป็นศูนย์ของโรงเรียนพุทธชินราชพิทยา จ.พิษณุโลก ที่มุ่งแก้ไขปัญหาการตั้งครรภ์ในวัยเรียน แต่พบว่ายังมีอีกหลายปัญหาที่ทำให้เด็กหลุดจากระบบการศึกษาก่อนเวลาอันควร โรงเรียนจึงร่วมกับพิษณุโลกโมเดล และพัฒนาให้เป็นศูนย์ให้คำปรึกษาและดูแลเด็กที่ครอบคลุมทุกปัญหา เพื่อช่วยป้องกันเด็กไม่ให้หลุดจากระบบการศึกษา และสู้กับปัญหาเพียงลำพัง

กลไกการทำงานลักษณะนี้ของพิษณุโลกโมเดลกระจายตัวอยู่ทั่วจังหวัด ซึ่งสามารถช่วยเหลือและแก้ไขปัญหาของเด็กและเยาวชนนอกระบบได้ทันที สอดคล้องกับปัญหาที่เด็กต้องเผชิญ นับเป็นต้นแบบกลไกการทำงานระดับจังหวัดที่ดี

เราพบว่ามียุวสาวเสี่ยงหลุดออกจากระบบการศึกษา ทั้งในระดับประถมศึกษา และมีธยมศึกษา ทางจังหวัดได้ร่วมมือกับกสศ. และภาคีเครือข่ายติดตามและคัดกรองเด็กให้ตรงเกณฑ์การช่วยเหลือที่ตั้งเป้าไว้จำนวน 200 คน เพื่อพาเด็กก่อนที่หลุดจากระบบการศึกษา ซึ่งพ่อแม่ตัดสินใจว่าจะไม่ส่งลูกเรียนต่อ มาฝึกอาชีพเพื่อให้อย่างน้อยมีความรู้ ไม่ใช่แรงงานไร้ฝีมือ และยังเผื่อไปต่อยอดได้ในอนาคต

นายธนชัย จิตทวีเดช
ผู้ว่าราชการจังหวัดพิษณุโลก

<https://www.eef.or.th/article-guidance-teachers-story-051221/>

เสียงสะท้อน จากภาคีเครือข่าย

การจัดการศึกษาและหลักสูตรต่างๆ ที่มาจากส่วนกลางนั้น วันนีดูเหมือนจะไม่สอดคล้องกับสภาพภูมิสังคมของพื้นที่ ที่มีสภาพปัญหาและความต้องการที่แตกต่างกัน ทั้งในเชิงโครงสร้างทางเศรษฐกิจ สังคม และประเพณี ซึ่งการศึกษาควรที่จะต้องออกแบบให้สอดคล้องกับสิ่งเหล่านี้

นายไกรศักดิ์ วรภัต
อดีตปลัดองค์การบริหาร
ส่วนจังหวัดสุรินทร์

ปัญญาภิวัตน์ - จังหวัดสุรินทร์

“ปัญญาภิวัตน์” เป็นโมเดลการขับเคลื่อนแก้ไขปัญหาลูกและเยาวชนนอกระบบการศึกษาในพื้นที่จังหวัดสุรินทร์ ซึ่งเป็นการผนึกกำลัง 5 ฝ่าย เป็นกลไกสมัชชชาการศึกษาที่เข้มแข็ง ประกอบด้วย (1) พ่อแม่ ผู้ปกครอง (2) หน่วยจัดการศึกษาทุกสังกัด (3) หน่วยสนับสนุนการศึกษาทุกหน่วย (4) ท้องถิ่น และ (5) มูลนิธิ สมาคม องค์กรเอกชน ภาคประชาสังคมที่สนใจกิจกรรมทางการศึกษา โดยมียุทธศาสตร์สำคัญ 5 ด้าน ได้แก่ (1) พัฒนาสติปัญญาและทักษะอาชีพ (2) พัฒนาสุขภาพ (3) พัฒนาคุณธรรมและจริยธรรม (4) พัฒนาทักษะชีวิต และ (5) ส่งเสริมการมีงานทำ เพื่อให้เด็กและเยาวชนในจังหวัดสุรินทร์อย่างน้อยต้องได้รับการศึกษาจนจบ การศึกษาภาคบังคับ หรือได้รับการฝึกทักษะอาชีพที่สอดคล้องตามบริบทและความต้องการจำเป็นของแต่ละบุคคล ให้สามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข รวมทั้งการพัฒนากระบวนการป้องกันมิให้เด็กและเยาวชนในจังหวัดออกกลางคันเพิ่มขึ้น

จังหวัดสุรินทร์ มีเด็กหลุดจากระบบการศึกษา 4,000 คน สาเหตุสำคัญมาจาก ความยากจน & ปัญหาครอบครัว

ผนึกกำลังในพื้นที่ 5 ฝ่ายร่วมแก้ไขปัญหาลูกและเยาวชน

สมัชชาการศึกษา คณะทำงานที่เข้มแข็ง

สร้างการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วน กำหนดแผนการศึกษา วิสัยทัศน์ และยุทธศาสตร์การพัฒนา

ยุทธศาสตร์

- 1 พัฒนา สติปัญญาและทักษะอาชีพ
- 2 พัฒนา สุขภาพ
- 3 พัฒนา คุณธรรมและจริยธรรม
- 4 พัฒนา ทักษะชีวิต
- 5 ส่งเสริม การมีงานทำ

กลไกช่วยเหลือ

ทีมโค้ช

ทีมพี่เลี้ยง

เป้าหมาย

ในระยะแรก

สำรวจร่วมกับ 25 อบต. พบเด็กที่ต้องการความช่วยเหลือประมาณ 400 คน ช่วยเหลือโดยส่งเรียนต่อ และฝึกอาชีพ

เด็กนอกระบบ

กลับมาสู่ระบบ ค้นหา ติดตามช่วยเหลือเรียน กศน. ฝึกทักษะอาชีพ

เด็กที่เรียน กศน.

ไม่ได้เรียนทุกวัน สามารถเสนอโครงการอาชีพที่อยากทำ เช่น ขายขนมมั้งปิ้ง เลี้ยงไก่ เลี้ยงปลา เมื่อผ่านการพิจารณา จะได้รับความช่วยเหลือ 4,000 บาทต่อคน

โครงการพัฒนาศักยภาพแรงงานขาดแคลนทุนทรัพย์ และด้อยโอกาสที่ใช้ชุมชนเป็นฐาน

ความสอดคล้อง

ยุทธศาสตร์ชาติ

ด้านที่ 4 การสร้างโอกาส และความเสมอภาคทางสังคม

แผนแม่บท

ด้านที่ 17 ความเสมอภาค และหลักประกันทางสังคม

แผนปฏิรูปประเทศ

ด้านการศึกษา

(3) การปฏิรูปเพื่อลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา

เป้าหมายดำเนินงาน

พัฒนาต้นแบบการดูแลช่วยเหลือและพัฒนาเด็กและเยาวชนผู้ขาดแคลนทุนทรัพย์และด้อยโอกาสนอกระบบการศึกษา ผ่านกลไกครูนอกระบบ และเครือข่ายองค์กรที่เกี่ยวข้อง

กลุ่มผู้รับประโยชน์

ประชากรวัยแรงงาน (15 ปีขึ้นไป) ที่ขาดแคลนทุนทรัพย์หรือด้อยโอกาส ซึ่งได้รับผลกระทบจากสถานการณ์การระบาดของโควิด-19 ตามวัตถุประสงค์ของพ.ร.บ. กสศ. มาตรา 5 (4), (7)

งบประมาณ

120,270,000 บาท

ประเทศไทยกำลังเผชิญกับปัญหาจากผลกระทบของโควิด-19 โดยเฉพาะในกลุ่มประชากรวัยแรงงานตอนต้น กลุ่มประชากรผู้หญิง และกลุ่มแรงงานนอกระบบ ซึ่งถูกเลิกจ้างและย้ายกลับถิ่นฐานเป็นจำนวนมาก และด้วยสภาพเศรษฐกิจที่มีแนวโน้มชะลอตัวจากผลกระทบดังกล่าวยิ่งส่งผลกระทบรุนแรงต่อกลุ่มประชากรวัยแรงงาน โดยเฉพาะกลุ่มแรงงานไร้ฝีมือ ซึ่งมีแนวโน้มกลายเป็นแรงงานนอกระบบมากขึ้น และต้องเผชิญกับความไม่มั่นคงทางรายได้และขาดการคุ้มครองทางสังคม

การพัฒนาทักษะและฝีมือของแรงงาน โดยเฉพาะแรงงานที่ขาดแคลนทุนทรัพย์และด้อยโอกาสให้มีความรู้ความสามารถในการประกอบอาชีพตามความถนัด ควบคู่ไปกับการยกระดับการเรียนรู้ตลอดชีวิตสู่การประกอบอาชีพ และมีศักยภาพพึ่งพาตนเองในการดำรงชีวิตได้ จึงเป็นหนึ่งในภารกิจสำคัญของ กสศ. ที่จะช่วยเสริมสร้างความมั่นคงทางอาชีพและรายได้ของกลุ่มประชากรวัยแรงงานผ่านกลไกการมีส่วนร่วมของภาคส่วนต่าง ๆ ในระดับชุมชน จนนำไปสู่การต่อยอดขยายผลให้เป็นไปตามศักยภาพและความต้องการของชุมชนได้อย่างยั่งยืน

สถานะโครงการ:

ดำเนินงานเป็นปีที่ 3 โดยเพิ่มประสิทธิภาพของหน่วยพัฒนาอาชีพผ่านการเชื่อมโยงความร่วมมือกับพันธมิตรใหม่ ทั้งภาครัฐ (กศน. พม. อปท.) ภาคเอกชน เช่น บริษัท เซ็นทรัลพัฒนา จำกัด (มหาชน) สถานประกอบการในท้องถิ่น และภาควิชาการ (มหาวิทยาลัยแม่โจ้ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย) และได้ขยายกลุ่มเป้าหมายเดิมให้ครอบคลุมกลุ่มประชากรที่ได้รับผลกระทบทั้งทางตรงและทางอ้อมจากสถานะเศรษฐกิจเนื่องจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโควิด-19

แนวคิดโครงการ ปี 2564

การพัฒนาทักษะอาชีพโดยใช้ชุมชนเป็นฐาน หมายถึง กระบวนการเรียนรู้ที่เกิดจากการรวมตัวของกลุ่มคน โดยมีสิ่งที่เป็นพื้นฐานร่วมกัน ตั้งแต่พื้นที่ความสนใจ สภาพปัญหาชุมชน รวมถึงทุนทางเศรษฐกิจและทรัพยากรที่มีร่วมกัน ซึ่งโครงการเน้นว่า จะต้องไม่ใช่การฝึกอบรมอาชีพทั่วไป และไม่ได้เป็นการสงเคราะห์ แต่คือการสร้างการเรียนรู้บนฐานสภาวะที่ว่าแสงสว่างเสมอด้วยปัญญาไม่มี...

นายภัทร คำพิทักษ์
กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ
กสศ.

กสศ. ใช้แนวคิดในการสร้างโอกาส สร้างงาน สร้างชุมชน โดยใช้ชุมชนเป็นฐานในการพัฒนาทักษะอาชีพ ด้วยการส่งเสริมและสนับสนุนให้หน่วยพัฒนาอาชีพให้กลุ่มผู้รับประโยชน์เกิดการพัฒนาทักษะอาชีพ (hard skill) ควบคู่ไปกับการพัฒนาทักษะชีวิต (soft skill) เพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตและการประกอบอาชีพ โครงการมุ่งเน้นการเชื่อมโยงกลไกการทำงานกับหน่วยงานภาคีทั้งในระดับท้องถิ่นและระดับจังหวัด โดยมีหน่วยพัฒนาอาชีพเป็นผู้ให้คำแนะนำและสนับสนุนการทำกิจกรรม พร้อมกับการพัฒนารูปแบบการพัฒนาทักษะอาชีพที่สอดคล้องกับสภาพเศรษฐกิจและสังคมของชุมชนนั้น ๆ รวมถึงการส่งเสริมและพัฒนาทักษะกลุ่มผู้รับประโยชน์แบบองค์รวม เพื่อสร้างโอกาสในการพัฒนาเป็นผู้ประกอบการขนาดเล็ก และแรงงานฝีมือในชุมชน ที่สามารถตั้งต้นทุนทรัพยากรในพื้นที่มาใช้เพื่อออกแบบในการสร้างมูลค่าเพิ่ม ภายใต้ 4 ทักษะสำคัญ ดังนี้

- (1) ทักษะการดูแลสุขภาพจิตของกลุ่มผู้รับประโยชน์ที่ได้รับผลกระทบจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโควิด-19
- (2) ทักษะเฉพาะอาชีพที่เน้นการเป็นผู้ประกอบการเองหรือการรวมกลุ่ม
- (3) ทักษะการบริหารจัดการสำหรับศตวรรษที่ 21 ซึ่งเน้นทำให้เกิดแนวคิดแบบเติบโตและปรับตัว (growth mindset & adaptability) เช่น ทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณและการแก้ปัญหา
- (4) ทักษะชีวิตด้านการเงิน โดยเฉพาะในระดับครัวเรือนและการบริหารวินัยทางการเงิน

ผลการดำเนินงานโครงการ⁷ ปี 2564

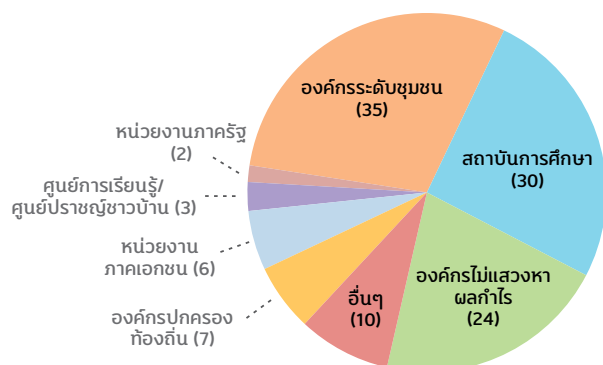

- กลุ่มประชากรวัยแรงงานที่ขาดแคลนทุนทรัพย์ ผู้ด้อยโอกาส และผู้ที่ได้รับผลกระทบจากการแพร่ระบาดของโควิด-19 ประกอบด้วย แรงงานนอกระบบ ผู้ว่างงาน เยาวชนนอกระบบการศึกษา เยาวชนในสถานพินิจ และผู้พิการ จำนวน 8,561 คน เข้าร่วมกระบวนการเรียนรู้ และได้รับการพัฒนาทักษะอาชีพและทักษะชีวิต และมีแผนการประกอบอาชีพ รวมทั้งเป็นผู้ประกอบการขนาดย่อม เกิดการรวมกลุ่มและพัฒนาไปสู่การเป็นวิสาหกิจชุมชน ผลิตภัณฑ์ที่เป็นอัตลักษณ์ชุมชนถูกยกระดับให้มีมูลค่าสูงขึ้น และนำเทคโนโลยีออนไลน์มาใช้ในการตลาด
- หน่วยพัฒนาอาชีพ จำนวน 117 แห่งใน 48 จังหวัด 6 ภูมิภาคทั่วประเทศ ได้รับการพัฒนาศักยภาพเพื่อสร้างเป็นกลไกการขับเคลื่อนในพื้นที่และเชื่อมโยงการทำงานกับชุมชนอย่างต่อเนื่อง ดังแสดงในแผนภาพที่ 5
- เกิดต้นแบบการพัฒนาหน่วยพัฒนาอาชีพที่ใช้ชุมชนเป็นฐานที่สอดคล้องกับความต้องการในการประกอบอาชีพ ความถนัด และศักยภาพของกลุ่มผู้รับประโยชน์ โดยมีการพัฒนาทักษะความรู้ และทัศนคติ รวมถึงการสร้างความสัมพันธ์ของหน่วยพัฒนาอาชีพ และการใช้ทรัพยากรภูมิปัญญาชุมชนมาผสมผสานกับการจัดการเรียนรู้ เพื่อใช้ในการพัฒนาทักษะอาชีพให้กับกลุ่มผู้รับประโยชน์

⁷โครงการนี้ดำเนินงานक्रमปีงบประมาณระหว่างปีงบประมาณ พ.ศ. 2564 กับปีงบประมาณ พ.ศ. 2565 ผลงานที่แสดงในส่วนนี้เป็นผลงานที่เกิดขึ้นหรือคาดว่าจะได้รับ เมื่อโครงการแล้วเสร็จ (เดือนมีนาคม - พฤษภาคม 2565)

แผนภาพที่ 5

ภาพรวมผลการดำเนินงานของโครงการ

ประเภทหน่วยพัฒนาอาชีพ
ที่ได้รับทุนจาก กสศ.
รวมทั้งหมด 117 แห่ง

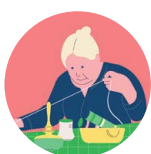
ประเภทอาชีพ 10 อาชีพ ที่ได้รับทุนจาก กสศ. รวมทั้งหมด 117 โครงการ

1. เกษตรกรรม
24 โครงการ

2. ผู้ประกอบการ
6 โครงการ

3. หัตถกรรมและงานฝีมือ
9 โครงการ

4. การแปรรูป
48 โครงการ

5. อุตสาหกรรม
1 โครงการ

6. อื่น ๆ : พ่อแม่ ผู้ปกครอง
หรือผู้ดูแลเด็กพิเศษ
1 โครงการ

7. งานช่าง
2 โครงการ

8. อื่น ๆ : ร้านอาหาร
และเครื่องดื่ม
1 โครงการ

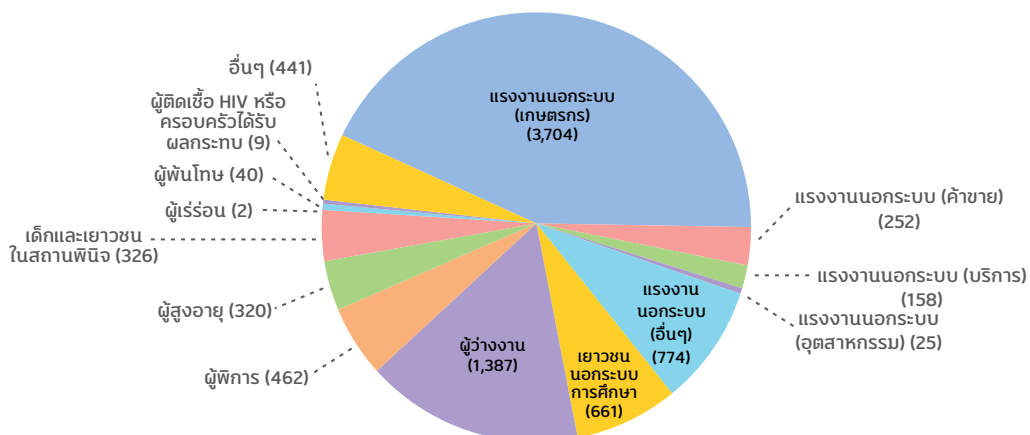

9. อาหาร
24 โครงการ

10. ดนตรี ศิลปะ
และวัฒนธรรม
1 โครงการ

กลุ่มเป้าหมาย รวมทั้งหมด 8,561 คน

<https://csr.eef.or.th/commubased-map/>

เสียงสะท้อน จากภาคีเครือข่าย

ตอนนี้ทุกคนเก่งแล้ว มีวิชาชีพติดตัวดีใจที่ผลักดันกันมาถึงจุดนี้ได้...อยากจะบอกว่า โครงการนี้ดีมาก เป็นโครงการที่ดีและให้โอกาสแก่ผู้ด้อยโอกาสให้หลุดพ้นจากปัญหา ลดความเหลื่อมล้ำ สร้างความยุติธรรมให้กับสตรีในสังคม

นางอานันต์ศรี
แก้วเลิศตระกูล
ประธานวิสาหกิจชุมชน
สินค้าแม่แดดน้อย
อ.กัลยาณิวัฒนา
จ.เชียงใหม่

โครงการส่งเสริมการเรียนรู้การประกอบการ ผ้าทอปกากะญอและเกษตรอินทรีย์ โดย วิสาหกิจชุมชนสินค้าแม่แดดน้อย จ.เชียงใหม่

โครงการนี้เริ่มต้นจากการรวมกลุ่มสตรีปกากะญอ อ.กัลยาณิวัฒนา จ.เชียงใหม่ ซึ่งเป็นชุมชนที่มีปัญหาซับซ้อนทั้งความขัดแย้งระหว่างกลุ่มชาติพันธุ์ คนว่างงาน ขาดโอกาสเข้าถึงการศึกษา ปัญหาความเหลื่อมล้ำในชุมชนและภาวะซึมเศร้าของคนในชุมชน กลุ่มสตรีปกากะญอร่วมกันพัฒนาผลิตภัณฑ์ภายใต้ชื่อแบรนด์ “เดปอญ” เพิ่มความรู้เรื่องทักษะการเป็นผู้ประกอบการ ไปจนถึงการสร้างเพจเฟซบุ๊กเพื่อเป็นช่องทางจำหน่ายสินค้า ได้แก่ ผ้าทอ เห็ด หน่อไม้ น้ำผึ้ง และสินค้าเกษตรกรรมอื่นๆ โครงการนี้ช่วยจุดประกายสตรีปกากะญอที่เคยอยู่อย่างสิ้นหวัง ให้กลับมามีชีวิตชีวา สร้างอาชีพและรายได้ให้กับคนในชุมชน

<https://www.eef.or.th/communities/beginning-32/>

โครงการออกแบบอัตลักษณ์ชุมชนและ พัฒนาทักษะอาชีพที่ใช้ชุมชนเป็นฐาน

♦ “Doi Tao” (ศูนย์การเรียนรู้การทอผ้าจาก บ้านซ่งแปง 8 อ.ดอยเต่า จ.เชียงใหม่)

แม่แสงเดือน เปี้ยตัน ผู้นำกลุ่มเห็นความสำคัญ
ในการสืบทอดภูมิปัญญาอันเป็นเอกลักษณ์ที่เริ่ม
จะเลือนหายไป ชวนฝึกทักษะและถ่ายทอดความรู้
เกี่ยวกับการทอผ้าตีนจกโดยใช้ฐานทุนทางทรัพยากร
ของชุมชน ไม่ว่าจะเป็นฝ่ายของชุมชนที่เป็นวัตถุดิบ
หลัก การย้อมสีธรรมชาติและทักษะการทอผ้าที่
ละเอียดซับซ้อนให้แก่ผู้ว่างงาน แรงงานนอกระบบ
ผู้สูงอายุ รวมถึงคนรุ่นใหม่ เกิดเป็นศูนย์รวมของ
สตรีในชุมชนที่ช่วยสร้างโอกาสทางอาชีพ และ
พัฒนาเป็นแบรนด์สินค้า “Doi Tao” สำหรับผลิตภัณฑ์
ของใช้และของตกแต่งบ้าน ซึ่งคณะทำงานและ
นักออกแบบได้พัฒนาภายใต้แนวคิดที่คำนึงถึงการ
ขยายโอกาสสร้างรายได้จากกลุ่มผู้บริโภคเป้าหมาย
ในตลาดที่กว้างขึ้นในอนาคต

♦ “วิสาหกิจชุมชนส้มจุกจะนะ” (ชุมชน บ้านแคเหนือ ต.แค อ.จะนะ จ.สงขลา)

เป็นอีก
ตัวอย่างหนึ่งของการพัฒนาทักษะอาชีพที่ใช้ชุมชน
เป็นฐานตามอัตลักษณ์ชุมชน เพื่อช่วยส่งเสริม
องค์ความรู้ด้านการเพาะพันธุ์และการดูแลส้มจุก
ซึ่งเป็นพืชหายากที่มีความเสี่ยงต่อการสูญพันธุ์
ให้กับแรงงานด้อยโอกาสในชุมชน โดยมีสำนักงาน
เกษตรอำเภอจะนะเป็นหน่วยงานสนับสนุนถ่ายทอด
ความรู้และพัฒนาทักษะในการดูแลและขยายพันธุ์
ส้มจุกให้แก่คนในชุมชน และสนับสนุน “ต้นทุน”
เริ่มต้นให้กับผู้ที่เข้าร่วมโครงการ การคัดเลือกผู้ที่
ผ่านการประเมินมาขึ้นทะเบียนและสนับสนุนงาน
อย่างต่อเนื่อง รวมทั้งจัดตั้งกองทุนเงินยืมปลอด
ดอกเบี้ย เพื่อส่งเสริมให้สมาชิกเป็นเจ้าของกิจการ
สวนส้มจุกและสร้างงานให้คนในชุมชน

<https://community.eef.or.th/communities/beginning-66/>

เมื่อก่อนกลุ่มแม่บ้านที่นี่
ต่างคนต่างอยู่บ้านของ
ตัวเอง พอมีโครงการนี้
เข้ามา บางคนบอกเรา
เลยว่า เขารับทำงานอื่น
เพื่อจะได้มาตรงนี้เลยนะ
มีการทักถามในไลน์กลุ่ม
ว่าวันนี้มีใครมาบ้าง
อย่างกระตือรือร้น

นางแสงเดือน เปี้ยตัน
ผู้ก่อตั้งศูนย์การเรียนรู้
การทอผ้าจากบ้านซ่งแปง 8
อ.ดอยเต่า จ.เชียงใหม่

โครงการสนับสนุนการพัฒนาครู และเด็กนอกระบบการศึกษา

ความสอดคล้อง
ยุทธศาสตร์ชาติ
ด้านที่ 4 การสร้างโอกาส
และความเสมอภาคทางสังคม

แผนแม่บท
ด้านที่ 17 ความเสมอภาค
และหลักประกันทางสังคม

แผนปฏิบัติการประเทศ
ด้านการศึกษา
(3) การปฏิรูปเพื่อลดความ
เหลื่อมล้ำทางการศึกษา

เป้าหมายดำเนินงาน
พัฒนาต้นแบบการดูแลช่วยเหลือและ
พัฒนาเด็กและเยาวชนผู้ขาดแคลน
ทุนทรัพย์และด้อยโอกาสนอกระบบ
การศึกษาผ่านกลไกครูนอกระบบและ
เครือข่ายองค์กรที่เกี่ยวข้อง

กลุ่มผู้รับประโยชน์
เด็กและเยาวชนที่ขาดแคลนทุนทรัพย์
หรือด้อยโอกาสนอกระบบการศึกษา
(2 - 25 ปี) ตามวัตถุประสงค์ของ
พ.ร.บ. กสศ.มาตรา 5 (3), (4)

งบประมาณ
74,780,000 บาท

เด็กและเยาวชนนอกระบบเป็นกลุ่มที่มีความเสี่ยงสูงในการเข้าสู่วงจรอันตราย เช่น การกลายเป็นแรงงานนอกระบบที่ไร้ฝีมือและมีรายได้ต่ำ การเผชิญกับความเสี่ยงต่อชีวิตและสุขภาพ การเข้าสู่วงจรการค้าประเวณี การกลายเป็นยิวอาชญากร การเข้าไปเกี่ยวข้องกับยาเสพติด และการลักขโมย ซึ่งการค้นหาเพื่อช่วยเหลือ ดูแล และพัฒนาเด็กและเยาวชนกลุ่มนี้ก็มีความยากลำบากมากเช่นกัน ในมุมมองทางเศรษฐกิจ นายนิโคลัส เบอร์เนตต์ นักเศรษฐศาสตร์การศึกษา อดีตผู้บริหารระดับสูงของยูเนสโกและธนาคารโลก ประเมินการไว้ว่า ปัญหาเด็กและเยาวชนนอกระบบของไทยจะสร้างความเสียหายทางเศรษฐกิจและสังคมให้กับประเทศเป็นมูลค่าสูงถึง 330,000 ล้านบาททุกปี หรือคิดเป็นร้อยละ 3 ของผลิตภัณฑ์มวลรวมประชาชาติ (GDP) ของประเทศ ซึ่งเป็นเหตุปัจจัยสำคัญที่ฉุดรั้งไม่ให้ประเทศไทยหลุดจากกับดักประเทศรายได้ปานกลาง (middle income trap)

การช่วยเหลือ ดูแล และพัฒนาเด็กและเยาวชนนอกระบบจึงเป็นอีกหนึ่งภารกิจสำคัญที่ กสศ. ต้องเร่งดำเนินการ โดยเฉพาะในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโควิด-19 ที่ส่งผลกระทบต่อเด็กและเยาวชนนอกระบบต้องเผชิญกับความยากลำบากมากขึ้น รวมทั้งส่งผลให้เด็กและเยาวชนต้องออกจากระบบการศึกษากลางคันมากขึ้น

สถานะโครงการ:

ดำเนินงานเป็นปีที่ 2 เน้นการพัฒนาต้นแบบการดำเนินงานร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และเชื่อมโยงกับกลไกการทำงานของหน่วยงานรัฐที่มีอยู่ในปัจจุบันและเครือข่ายในระดับพื้นที่ เพื่อพัฒนาและส่งเสริมการช่วยเหลือเด็กและเยาวชนนอกระบบการศึกษาได้อย่างต่อเนื่อง

แนวคิดโครงการ ปี 2564

เราจะทำเรื่องการศึกษา
ทางเลือกเป็นพันธกิจ
ใหญ่จะไม่ใช่เป็นแค่
ทางเลือกอย่างเดียว
แต่จะเป็นทางออก
ทางรอดและความเท่า
เทียมกับการศึกษา
ในระบบ และการร่วมมือ
กันจากทุกภาคีเครือข่าย
จะทำให้เราขับเคลื่อน
งานนี้ต่อไปได้

ศ.สมพงษ์ จิตระดับ
กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ
กสศ.

1. เหนียวนำให้เกิดการพัฒนาต้นแบบการช่วยเหลือ ดูแล และพัฒนานักเรียนเด็กและเยาวชนนอกระบบให้ครอบคลุมทุกประเภทปัญหาที่มีความหลากหลาย โดยผ่านกลไกครูนอกระบบ องค์กร และหน่วยงานที่ทำงานด้านเด็กและเยาวชนในพื้นที่ต่าง ๆ

2. ส่งเสริมและพัฒนาครูนอกระบบให้มีศักยภาพในการจัดการกระบวนการเรียนรู้ ช่วยเหลือ ดูแล และพัฒนาเด็กและเยาวชนนอกระบบได้อย่างเหมาะสมตามช่วงวัยและประเภทปัญหา

3. ช่วยเหลือ ดูแล และพัฒนาเด็กและเยาวชนนอกระบบในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโควิด-19 ให้ได้รับการดูแลอย่างเหมาะสม มีโอกาสเข้าสู่ระบบการเรียนรู้ได้ตามศักยภาพและตรงกับความต้องการของตนเอง จนเกิดความรู้ ความสามารถ และทักษะในการประกอบอาชีพที่จะพึ่งพาตนเองในการดำรงชีวิตได้อย่างมีประสิทธิภาพ

4. พัฒนาเครือข่ายการเรียนรู้และระดมความร่วมมือจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ในการสนับสนุนการพัฒนาคุณภาพการเรียนรู้และคุณภาพชีวิตของเด็กและเยาวชนนอกระบบการศึกษา ดังนี้

(1) สนับสนุนช่วยเหลือให้สามารถดำรงชีวิตอยู่ได้ในช่วงการแพร่ระบาดของโควิด-19 ได้แก่ การช่วยเหลือฉุกเฉินด้านปัจจัยการดำรงชีพ การให้ความรู้ในการป้องกันตนเองจากโรคระบาด การประสานความร่วมมือกับหน่วยงานรัฐและเอกชนเพื่อบรรเทาผลกระทบที่เกิดขึ้น และการจัดการเรียนการสอนในรูปแบบ home-based learning

(2) ส่งเสริมให้มีโอกาสเข้ารับการเรียนรู้ได้ตามศักยภาพและความต้องการ ได้แก่ การเตรียมความพร้อมก่อนกลับเข้าสู่ระบบการศึกษา การพัฒนาทักษะชีวิต การพัฒนาทักษะอาชีพ และการกลับเข้าสู่ระบบการศึกษา ทั้งศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก การศึกษานอกระบบ (กศน.) และศูนย์การเรียนรู้อื่น ๆ

ผลการดำเนินงานโครงการ ปี 2564

- ช่วยเหลือ ดูแล และพัฒนาเด็กและเยาวชนนอกระบบ จำนวน 36,268 คน ตามสภาพปัญหา 15 กลุ่ม เพื่อให้ได้รับการช่วยเหลือ ดูแล และพัฒนาอย่างเหมาะสม ได้รับโอกาสในการเรียนรู้ ตามศักยภาพ พัฒนาทักษะชีวิตและอาชีพ รายละเอียดแสดงในแผนภาพที่ 6 และ 7
- ส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพและทักษะของครู นอกระบบ จำนวน 3,471 คน ประกอบด้วย ครูนักพัฒนา จำนวน 843 คน ครูประจำการ จำนวน 820 คน และครูจิตอาสา จำนวน 1,808 คน เพื่อให้สามารถจัดการกระบวนการเรียนรู้ ได้อย่างมีคุณภาพ ได้แก่ การสร้างปฏิสัมพันธ์ และปฏิบัติงานร่วมกับกลุ่มผู้รับประโยชน์ การวิเคราะห์และการวางแผน การออกแบบ กระบวนการเรียนรู้และสามารถประสานความร่วมมือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง มีความรู้ความเข้าใจจิตวิทยาเด็ก ระบบการคุ้มครองเด็ก
- เกิดเครือข่ายองค์กรที่ทำงานด้านเด็กและเยาวชน ประกอบด้วย 66 องค์กร ในพื้นที่ 74 จังหวัด

แผนภาพที่ 6

กลุ่มปัญหาของเด็กและเยาวชนนอกระบบการศึกษาที่กสศ.ช่วยเหลือตามสภาพปัญหา

เด็กและเยาวชนนอกระบบการศึกษา จำแนกตามประเด็นปัญหา 15 กลุ่ม	จำนวน (คน)	ร้อยละ
เด็กยากจน	7,093	19.6
เด็กเปราะบาง (เด็กที่มีพฤติกรรมเสี่ยง/เด็กบนท้องถนน)	5,160	14.2
เด็กชาติพันธุ์	4,583	12.6
เด็กในระบบการศึกษาทางเลือก (เช่น ศูนย์การเรียนรู้)	3,612	10.0
เด็กในกระบวนการยุติธรรม	3,443	9.5
เด็กที่ใช้แรงงาน	2,979	8.2
คนไทยพลัดถิ่น/เด็กที่มีปัญหาด้านสิทธิสถานะ	2,869	7.9
เด็กที่ประสบปัญหาเฉพาะอื่น (เกษตรกรรม/ศิลปวัฒนธรรม/ชุมชนเมือง)	1,969	5.4
เด็กพิเศษทางร่างกาย/จิตใจ	1,353	3.7
เด็กครอบครัวแหว่งกลาง	939	2.6
เด็กท้องไม่พร้อม	899	2.5
เด็กกำพร้า	799	2.2
เด็กที่ได้รับผลกระทบจากสารอันตราย	482	1.3
เด็กเคลื่อนย้ายตามครอบครัว (internal migration)	50	0.1
เด็กและเยาวชนที่ได้รับผลกระทบจากความรุนแรงทางเพศ	38	0.1
รวม	36,268	100

แผนภาพที่ 7

เด็กและเยาวชนนอกระบบการศึกษาที่เข้าร่วมโครงการจำแนกตามภูมิภาค

133 อาชีพของเด็กและเยาวชน
ที่เข้าร่วมโครงการ
<https://www.eef.or.th/wp-content/uploads/2022/03/133.pdf>

ตัวอย่างการช่วยเหลือ และพัฒนาเด็ก นอกระบบการศึกษา

เด็กนอกระบบการศึกษา ที่อยู่ในกระบวนการยุติธรรม

ถ้าเปรียบชีวิตมี 100 กิโลเมตร ตอนนี้หนูเดินมาได้ถึงกิโลเมตรที่ 10 แล้วค่ะ หลังได้วุฒิม.3 และออกจากสถานพินิจแล้ว ชีวิตหนูเริ่มต้นใหม่ได้อีกครั้ง อย่างน้อยๆ หนูก็ไม่อยู่จุดเดิม และจะไม่กลับไปอยู่ในจุดที่ตกต่ำที่สุด จุดที่ไม่มีทั้งงาน ไม่มีทั้งเงิน ส่วนอีก 90 กิโลเมตรที่เหลือ คือหนูจะรอให้เรียนจบ รอให้ได้งานที่ดีก่อน และมีเงินเก็บ หนูอยากทำบ้านให้น่าอยู่กว่านี้ และจะค่อยๆ ก้าวไป วันหนึ่งก็จะถึงกิโลเมตรที่ 100 ได้เองค่ะ

น้องแพรว อายุ 19 ปี จ.สกลนคร

แพรวเคยหลงเข้าไปในวังวนของยาเสพติด ทำให้ต้องเข้าไปอยู่ในสถานพินิจฯ จังหวัดสกลนคร ได้พบกับศูนย์การเรียนรู้ชีวะวัย เอฟ และได้รับโอกาสให้เรียนต่อจนจบวุฒิม.3

เด็กนอกระบบการศึกษาที่อยู่ในครอบครัวยากจน

กิตติพงษ์ จันทราลา (น้องปลื้ม)

อายุ 20 ปี จ.สิงห์บุรี

น้องปลื้มอยู่ในครอบครัวยากจน พ่อแม่แยกทาง ต้องย้ายที่อยู่ ไม่ได้เรียนต่อ แต่ได้รับโอกาสและแรงสนับสนุนให้ทำตามความฝันในการเป็นแฟนตัดิไซเนอร์

สิ่งที่ได้จากการฝึกออกแบบคือ ไม่มีอะไรพร้อมหมดจดไปทุกอย่าง ถึงมันจะมีข้อดีเป็นร้อย แต่ยังไงก็ต้องมีข้อเสีย แต่ไม่ว่าจะอย่างไร หนูจะพยายามให้ถึงที่สุด ผลลัพธ์ที่ตามมาจะเป็นอย่างไร หนูไม่ทราบ แต่หนูหวังว่าแบรนด์หนูจะเป็นที่รู้จักมากขึ้น แค่นี้หนูก็มีความสุขแล้ว

เสียงสะท้อน จากภาคีเครือข่าย

การขับเคลื่อนงานเด็กและครูนอก
ระบบต้องอาศัยการรวมพลังของทุก
ภาคีเครือข่ายเป็นอย่างมาก ไม่ว่าจะเป็น
เป็นเอ็นจีโอ ภาครัฐ ภาคประชาสังคม
ท้องถิ่น และผู้ประกอบการ และการ
ขับเคลื่อนนี้เป็นงานใหม่ แต่จำเป็นต้อง
ใช้ชุดประสบการณ์เดิมในการทำให้เกิด
ผลลัพธ์ต่างๆ เช่น สามารถยกระดับ
คนทำงานภาคประชาสังคมที่มีความ
หลากหลายให้กลายเป็นครูนอกระบบ
เกิดการศึกษาที่สอดคล้องกับวิถีชีวิต
และชุมชนเป็นผู้มีส่วนร่วมในการดูแล
เด็กนอกระบบ

นางสาวบุบผาทิพย์ แซ่มนิล
กลุ่มรักแม่เขาชะเมา
Model ต้นแบบการทำงานแบบบูรณาการ
ระดับจังหวัด

เราได้เห็นการเปลี่ยนแปลงอย่างชัดเจน
คือ เด็กเยาวชนได้ร่วมคิดร่วมทำและ
กล้าแสดงออกมากขึ้น คนในพื้นที่ให้การ
ร่วมมือและสนับสนุน สร้างให้เกิดเป็น
ต้นแบบ นวัตกรรม หลักสูตรเฉพาะ ที่จะ
ทำให้พวกเขามีคุณภาพชีวิตที่ดีต่อไป

อาจารย์รัชนี้ นิลจันทร์
มูลนิธิรวมน้ำใจ
Model กลุ่มเด็กเยาวชนในชนบทและกลุ่มเปราะบาง

ผู้รับประโยชน์:
เด็กและเยาวชน
ในระบบการศึกษา

ทุนเสมอภาค:

โครงการจัดสรรเงินอุดหนุนนักเรียนยากจนพิเศษแบบมีเงื่อนไข

ความสอดคล้อง

ยุทธศาสตร์ชาติ

ด้านที่ 4 การสร้างโอกาส
และความเสมอภาคทางสังคม

แผนแม่บท

ด้านที่ 17 ความเสมอภาคและหลักประกัน
ทางสังคม

แผนปฏิรูปประเทศ

ด้านการศึกษา

(3) การปฏิรูปเพื่อลดความเหลื่อมล้ำ
ทางการศึกษา

เป้าหมายดำเนินงาน

(1) ให้เงินอุดหนุนแบบมีเงื่อนไขแก่ผู้เรียน
ในครอบครัวขาดแคลนทุนทรัพย์ในระดับรุนแรง
(ร้อยละ 15 ลำดับสูงสุดของประเทศ) เพื่อบรรเทา
อุปสรรคและประกันไม่ให้นักเรียนหลุดจากระบบ
การศึกษา

(2) พัฒนาต้นแบบการให้เงินอุดหนุนด้วยหลัก
ความเสมอภาคเพื่อให้ต้นสังกัดสถานศึกษา
นำไปใช้

(3) พัฒนามาตรการป้องกันการหลุดจากระบบ
การศึกษา

กลุ่มผู้รับประโยชน์

เด็กและเยาวชนในวัยเรียนที่ขาดแคลนทุนทรัพย์
และด้อยโอกาสทั่วประเทศ ในสังกัด สพฐ. อปท.
บข.ตชด. และ พศ. ตามวัตถุประสงค์ของ พ.ร.บ.
กสศ. มาตรา 5 (2)

งบประมาณ

3,882,497,400 บาท

ปัญหาความขาดแคลนทุนทรัพย์หรือ
ด้อยโอกาสเป็นอุปสรรคสำคัญที่ทำให้เด็ก
วัยเรียนขาดโอกาสทางการศึกษาหรือเสี่ยง
หลุดออกจากระบบการศึกษากลางคัน
โดยเฉพาะกลุ่มที่อยู่ในช่วงชั้นรอยต่อ
การศึกษาก่อนจบการศึกษามัธยมศึกษา
(อนุบาล 3, ประถมศึกษาปีที่ 6 และ
มัธยมศึกษาปีที่ 3) ซึ่งมีแนวโน้มหลุดออก
จากระบบการศึกษามากขึ้น แม้ว่ารัฐธรรมนูญ
แห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560
ระบุให้รัฐต้องจัดให้เด็กทุกคนได้ “เรียนฟรี”
เป็นเวลาสิบสองปี แต่ยังคงพบว่า มีเด็กวัยเรียน
กลุ่มหนึ่งที่อยู่ในครัวเรือนที่ขาดแคลนทุนทรัพย์
ระดับรุนแรง และมีโอกาสสนับสนุนให้บุตร
หลานเข้าเรียนได้ตามเกณฑ์ เนื่องด้วยปัญหา
หลากหลาย เช่น พ่อแม่ไม่มีค่าครองชีพ
เพียงพอ ไม่สามารถจ่ายค่าอาหารหรือค่า
เดินทางไปโรงเรียน และการไม่มีอุปกรณ์
การเรียน ทำให้เด็กวัยเรียนกลุ่มนี้ต้องไป
ทำงานเพื่อช่วยเหลือครอบครัว รวมถึงที่พัก
อาศัยอยู่ในพื้นที่ห่างไกลทุรกันดารซึ่งเป็น
อุปสรรคในการเดินทางไปโรงเรียน นอกจากนี้
ผลกระทบจากการแพร่ระบาดของโควิด-19
ทำให้เกิดปัญหาความยากจนฉับพลัน ส่งผล
ให้นักเรียนกลุ่มยากจนพิเศษในภาคเรียน
ที่ 1/2564 มีจำนวนสูงที่สุดนับตั้งแต่ปีการ
ศึกษา 2561 หรือเพิ่มขึ้น 250,163 คน หรือ
ร้อยละ 20 เมื่อเทียบกับภาคเรียนที่ 1/2563
ที่เป็นช่วงเริ่มการแพร่ระบาดของโควิด-19

สถานะโครงการ:

ดำเนินงานเป็นปีที่ 3 เน้นการเพิ่มประสิทธิภาพและเทคโนโลยีนวัตกรรมการคัดกรองความ
ยากจนด้วยวิธีการวัดรายได้ทางอ้อม (Proxy Means Test: PMT) สำหรับการจัดสรรเงินอุดหนุน
แบบมีเงื่อนไข การใช้ฐานข้อมูลเพื่อติดตามและช่วยเหลือนักเรียนทุนเสมอภาคไม่ให้หลุดจากระบบ
การศึกษาในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของโควิด-19 การส่งต่อความช่วยเหลือเพื่อให้นักเรียน
ได้รับโอกาสทางการศึกษาในระดับที่สูงขึ้น และการสนับสนุนข้อมูลเพื่อการขับเคลื่อนนโยบาย
การลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา

แนวคิดโครงการ ปี 2564

กสศ. ใช้หลักการให้เงินอุดหนุนด้านการศึกษาที่พิจารณาจากความจำเป็นและความต้องการเป็นรายบุคคล (demand-side financing) โดยจัดสรรงบประมาณตรงไปยังผู้เรียน หรือเรียกว่า “ทุนเสมอภาค” เพื่อบรรเทาอุปสรรคในการมาเรียน และเพิ่มโอกาสให้แก่เด็กและเยาวชนในครอบครัวยากจนระดับรุนแรงให้สามารถมาโรงเรียนได้ อันจะช่วยแก้ไขปัญหาความเหลื่อมล้ำตั้งแต่ต้นทาง โดยการอุดหนุนดังกล่าวเป็นการให้เงินอุดหนุนแบบมีเงื่อนไข (Conditional Cash Transfer: CCT) กล่าวคือ นักเรียนที่ได้รับจัดสรรเงินอุดหนุนจะต้องรักษาอัตราการมาเรียนให้ไม่ต่ำกว่าร้อยละ 80 - 85 และมีพัฒนาการที่สมวัยตามเกณฑ์ เพื่อติดตามให้แน่ใจว่านักเรียนจะไม่หลุดจากระบบการศึกษาระหว่างทาง ซึ่งหลักการนี้นับเป็นการจัดสรรงบประมาณด้วยหลักความเสมอภาคทางการศึกษา

(equity-based budgeting) ตามแนวทางการปฏิรูปการศึกษาที่ประสบผลสำเร็จในหลายประเทศ

การคัดกรองนักเรียนยากจนและยากจนพิเศษ กสศ. ใช้วิธีการวัดรายได้ทางอ้อม (Proxy Means Tests: PMT) โดยประเมินจากข้อมูล 2 ประเภทเพื่อคำนวณคะแนนความยากจนของนักเรียนแต่ละคน ดังนี้

1. ข้อมูลรายได้เฉลี่ยของสมาชิกในครัวเรือน (ไม่เกิน 3,000 บาท/คน/เดือน)
2. ข้อมูลสถานะครัวเรือน 8 ด้าน ได้แก่ (1) ภาระฟุ้งฟิงในครัวเรือน (2) ยานพาหนะในครัวเรือน (3) ที่ดินทำการเกษตรของครัวเรือน (4) แหล่งไฟฟ้า (5) ประเภทที่อยู่อาศัย (6) สภาพที่อยู่อาศัย (7) ของใช้ในครัวเรือน และ (8) แหล่งน้ำดื่ม น้ำใช้

แผนภาพที่ 8

กระบวนการช่วยเหลือกลุ่มผู้รับประโยชน์

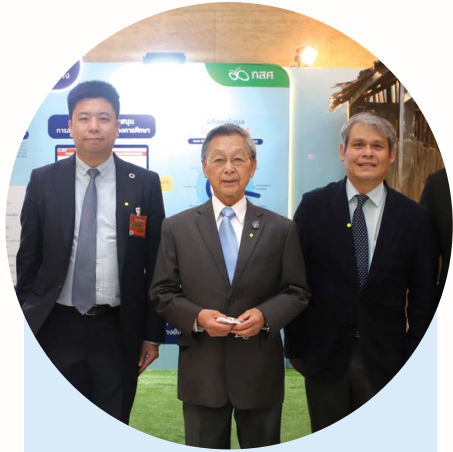
ขั้นตอนการดำเนินการ โครงการจัดสรรเงินอุดหนุนแบบมีเงื่อนไข ปีการศึกษา 2564

การดำเนินงานข้างต้นผ่านกระบวนการครูลงพื้นที่เยี่ยมบ้านนักเรียนเป็นรายบุคคล เพื่อเก็บข้อมูล คัดกรอง ตรวจสอบ และสถานศึกษาเป็นผู้รับรองข้อมูลพื้นฐานผ่านการประชุมคณะกรรมการสถานศึกษา จากนั้น กสศ. จะตรวจสอบข้อมูลตามหลักเกณฑ์ที่กำหนดก่อนจัดสรรเงินอุดหนุน โดยจัดสรรเข้าบัญชีของนักเรียนหรือผู้ปกครองโดยตรงหรือมอบเป็นเงินสดที่โรงเรียนในกรณีที่ไม่มีบัญชีธนาคาร ทั้งนี้ กสศ. กำหนดให้มีหน่วยกำกับลงพื้นที่เพื่อตรวจติดตามการดำเนินงานให้มีความโปร่งใสและติดตามเงื่อนไขการมาเรียนและพัฒนาการที่สมวัยให้เป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนด รายละเอียดดังแสดงในแผนภาพที่ 8

การดำเนินการที่สำคัญอีกประการหนึ่งคือ กสศ. ได้พัฒนาระบบสารสนเทศร่วมกับองค์กรหลักที่เกี่ยวข้องในชื่อ “Information System for Equitable Education หรือ iSEE” ซึ่งเป็นฐานข้อมูลขนาดใหญ่ครอบคลุมกลุ่มผู้รับประโยชน์เด็กและเยาวชนผู้ขาดแคลนทุนทรัพย์และด้อยโอกาส โดยเชื่อมโยงกับฐานข้อมูลขนาดใหญ่ของภาครัฐจำนวน 6 กระทรวง และข้อมูลจากระบบสารสนเทศทางภูมิศาสตร์ (GIS) เพื่อช่วยติดตามสถานการณ์ความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา และขยายผลไปสู่การพัฒนาคุณภาพชีวิตด้านต่าง ๆ ของเด็กและเยาวชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ทุนเสมอภาคจึงเป็นต้นแบบการให้เงินอุดหนุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา เพื่อเป็นหลักประกันให้เด็กและเยาวชนที่ขาดแคลนทุนทรัพย์ระดับรุนแรงสามารถคงอยู่ในระบบการศึกษาได้โดยไม่หลุดจากระบบจนกว่าจะจบการศึกษาภาคบังคับ ตามเจตนารมณ์ที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญ โดย กสศ. สนับสนุนหน่วยงานต้นสังกัดของสถานศึกษาให้ใช้ต้นแบบดังกล่าว

สิ่งสำคัญคือเรื่องคุณภาพของการศึกษา ปัจจุบันถือว่าดีขึ้นมาก แต่ด้วยสภาพเศรษฐกิจที่เปลี่ยนแปลง ค่าครองชีพสูง รายได้ลดลงอย่างน่าตกใจ ทั้งนี้ ระบบ iSEE ของ กสศ. จะช่วยทำให้เรามีเครื่องมือลวงลึกไปถึงเด็กในแต่ละครัวเรือนว่าสภาพเป็นอย่างไร เพื่อการช่วยเหลือจะได้เข้าไปถึงกลุ่มผู้รับประโยชน์อย่างตรงจุด

นายชวน หลีกภัย
ประธานรัฐสภาและ
ประธานสภาผู้แทนราษฎร

ผลการดำเนินงานโครงการ ปี 2564

• ส่งเสริม สนับสนุนโอกาสในการเข้าถึงการศึกษา ของเด็กและเยาวชนวัยเรียน

(1) เด็กและเยาวชนวัยเรียนที่ขาดแคลนทุนทรัพย์และด้อยโอกาส (นักเรียนยากจนพิเศษ) ในสถานศึกษา 4 สังกัด ได้รับเงินอุดหนุน ภาคเรียนที่ 1/2564 จำนวน 1,244,591 คน

(2) อัตราการมาเรียนของนักเรียนยากจนพิเศษเพิ่มสูงขึ้น หลังได้รับจัดสรรเงินอุดหนุนเพื่อช่วยแบ่งเบาภาระค่าใช้จ่ายด้านการศึกษา โดยนักเรียนยากจนพิเศษที่มีอัตราการมาเรียนต่ำกว่าร้อยละ 85 ซึ่งเป็นกลุ่มเสี่ยงที่จะหลุดออกจากระบบการศึกษามีจำนวนลดลง จาก 18,345 คน ในภาคเรียนที่ 1/2563 เหลือเพียง 1,024 คน ในภาคเรียนที่ 2/2563

(3) นักเรียนยากจนพิเศษที่มีปัญหาทุพโภชนาการมีจำนวนลดลง จากการวิเคราะห์ภาวะทุพโภชนาการด้วยวิธี Difference-in-differences (DD) เปรียบเทียบผลการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวระหว่างภาคเรียนที่ 1/2563 และ 2/2563

(4) นักเรียนกลุ่มรอยต่อการศึกษาในสถานศึกษา 3 สังกัด ได้แก่ สพฐ. อปท. และ ทชด.

ประกอบด้วยระดับชั้นอนุบาล 3 ประถมศึกษาปีที่ 6 มัธยมศึกษาปีที่ 3 และมัธยมศึกษาปีที่ 6 (เฉพาะ ทชด.) รวม 294,454 คน ได้รับการช่วยเหลือเพิ่มเติมในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของโควิด-19 เพื่อป้องกันมิให้หลุดออกจากระบบการศึกษา

(5) นักเรียนที่มีสถานะยากจนและยากจนพิเศษตามเกณฑ์การคัดกรองของ กสศ. ยืนยันสิทธิ์เข้าศึกษาระดับอุดมศึกษาผ่านระบบ TCAS64 จำนวน 11,783 คน ในสถาบันอุดมศึกษาจำนวน 69 แห่งทั่วประเทศ

(6) เกิดระบบฐานข้อมูลการรายงานความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาของประเทศไทย ครอบคลุมหน่วยจัดการศึกษาร้อยละ 90 และนำไปสู่การใช้ประโยชน์ในการจัดทำนโยบายการลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา และระดมการมีส่วนร่วมของภาคส่วนต่าง ๆ

(7) นวัตกรรมเทคโนโลยีสารสนเทศ “แอปพลิเคชัน CCT” เพื่อการคัดกรอง ค้นหา และส่งต่อความช่วยเหลือตั้งแต่ระดับพื้นที่ถึงระดับจังหวัด ซึ่งช่วยให้การดูแล ช่วยเหลือ และติดตามนักเรียนได้อย่างเป็นระบบทันเวลา

• หน่วยงานต้นสังกัดสถานศึกษา 4 หน่วยงาน ใช้
ต้นแบบการให้เงินอุดหนุนเพื่อความเสมอภาค
ทางการศึกษา ดังนี้

(1) สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้น
พื้นฐาน (สพฐ.) (อนุบาล - มัธยมศึกษาตอนต้น)
27,834 แห่ง

(2) องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.)
(อนุบาล - มัธยมศึกษาตอนต้น) 659 แห่ง

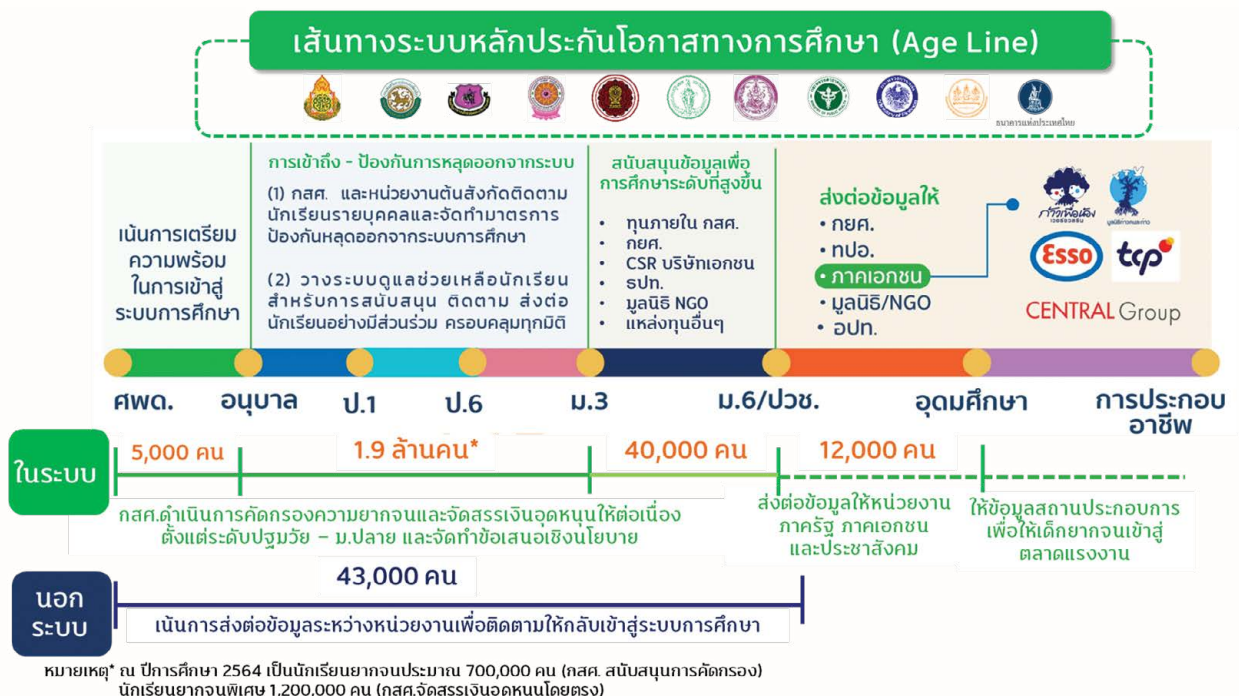
(3) กองบัญชาการตำรวจตระเวนชายแดน
(บช.ตชด.) (มัธยมศึกษาตอนปลาย) 220 แห่ง

(4) สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ (พศ.)
(มัธยมศึกษาตอนต้น) 36 แห่ง ใน 11 พื้นที่นำร่อง

• สถานศึกษามีต้นแบบระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน
ที่ครอบคลุมหลายมิติ ได้แก่ มิติสุขภาพ มิติพฤติ-
กรรม และมิติการเรียนรู้ ซึ่งจะช่วยให้สถานศึกษา
มีเครื่องมือและข้อมูลเพื่อการทำงานป้องกันการ
หลุดออกจากระบบการศึกษาของนักเรียนจากปัจจัย
ความเสี่ยงต่าง ๆ อย่างมีประสิทธิภาพ ตลอดจนการ
เชื่อมโยงส่งต่อข้อมูลการดูแลช่วยเหลือนักเรียน
ทุนเสมอภาคอย่างเป็นระบบ เพื่อเพิ่มโอกาสทาง
การศึกษาให้แก่นักเรียนที่ขาดแคลนทุนทรัพย์และ
ด้อยโอกาสในระดับที่สูงขึ้น โดยเริ่มนำร่องในสังกัด
สพฐ. จำนวน 29 เขตพื้นที่การศึกษา ครอบคลุม
สถานศึกษา 616 แห่ง รายละเอียดแสดงในแผนภาพ
ที่ 9

แผนภาพที่ 9

กระบวนการระบบส่งต่อดูแลช่วยเหลือนักเรียน

เสียงสะท้อน จากภาคเครือข่าย

โรงเรียนตลิ่งชันวิทยา อ.เมือง จ.สุพรรณบุรี ครู ญาณี เคหะจ้อย เล่าว่า นักเรียนทุนเสมอภาคในโรงเรียน ส่วนใหญ่พ่อแม่หย่าร้าง ต้องอาศัยอยู่กับตายายที่มีฐานะยากจน ไม่มีค่าเดินทางมาโรงเรียน เด็กหญิงธิดารัตน์ ขุนมน้อย เป็นเด็กกำพร้าที่ได้รับทุนเสมอภาคปีละ 3,000 บาท โดยนำไปใช้เป็นค่าเดินทางและค่าอาหารกลางวัน เพื่อช่วยแบ่งเบาภาระค่าใช้จ่ายของยาย และน้องภริญญา เป็นนักเรียนที่ครูดูแลอีกคนที่ได้รับทุนเสมอภาค น้องอาศัยอยู่กับคุณแม่เพียง 2 คน และคุณแม่มีโรคประจำตัวทำให้มีภาระค่าใช้จ่ายเรื่องยารักษาโรค ที่ผ่านมามันคุณแม่ต้องไปยืมเงินจากเพื่อนบ้านมาจ่ายค่ารถเพื่อให้ลูกเดินทางไปโรงเรียน แต่เมื่อได้รับทุนเสมอภาคจึงนำเงินมาจ่ายเป็นค่าเดินทางและค่าใช้จ่ายที่จำเป็นเพื่อให้น้องภริญญาได้ไปโรงเรียน

💬
ได้เงินจาก กสศ. มา
หนูดีใจค่ะ เพราะว่า
ได้ช่วยแบ่งเบาภาระ
ยายและแม่ เขาเอาไป
จ่ายค่ารถ ค่าอาหาร
ต่างๆ มีเงินจ่ายค่าน้ำ
ค่าไฟ ไม่ต้องไปยืมอีก

ด.ญ.ธิดารัตน์ ขุนมน้อย
นักเรียนทุนเสมอภาค
โรงเรียนตลิ่งชันวิทยา
อ.เมือง จ.สุพรรณบุรี

เราจะจำได้หมด จำได้
แม้กระทั่งบ้านเขา
ชีวิตครอบครัว เราจะ
มีความสนิทสนมกับ
เด็กมากขึ้น พอจะรู้ว่า
เด็กมีสถานะยังไง
นิสัยใจคอเป็นยังไง
มีความพิเศษตรงไหน
เพราะเราได้ดูแลอย่าง
ใกล้ชิด...เป็นโครงการ
ที่ดีมาก ทำให้เราได้ไป
เยี่ยมเด็ก

นางสาวญาณี เคหะจ้อย
ครูโรงเรียนตลิ่งชันวิทยา
อ.เมือง จ.สุพรรณบุรี

โรงเรียนนันทรีวิทยา เขตยานนาวา กทม.

นักเรียนยากจนในโรงเรียนมีอยู่ 1 ใน 3 ของนักเรียนทั้งหมด ส่วนใหญ่พ่อแม่หย่าร้าง บ้านอยู่ในชุมชนแออัด นักเรียนบางคนเดินมาเรียน ตอนเช้าไม่ได้ทานข้าว ตอนกลางวันต้องแบ่งข้าวทานกับเพื่อน แต่เมื่อได้รับทุนเสมอภาคก็สามารถนำเงินมาช่วยเป็นค่าใช้จ่ายให้ไปโรงเรียนได้ นางณัฐพัชร ศิริเสถียร ผู้อำนวยการโรงเรียนกล่าวว่า นักเรียนที่ได้รับทุนเสมอภาคคือกลุ่มที่เกือบจะไม่มีโอกาสได้เรียนหนังสือ หลายคนมีความเข้าใจดีกว่าจะได้รับทุนเสมอภาค ต้องมีการเยี่ยมบ้าน คัดกรอง และต้องบอกข้อมูลความจริงของครอบครัว ดังนั้นพอได้เงินแล้วเขาก็นำไปใช้เกี่ยวกับการเรียนจริง ๆ เขามีความภูมิใจมากที่สังคมเห็นคุณค่า ขอบขอบคุณผู้ใจดี และเขาจะเป็นคนใฝ่ดีของสังคมต่อไป

กองทุน กสศ. มาช่วยเติมเต็มความฝันของเด็ก ๆ...ถึงแม้มันจะเป็นเงินจำนวนน้อยมาก ๆ แต่มันต่อเติมให้พวกเขาได้มาเรียนรู้และพัฒนาตนเอง

นางรัศมี สมัญญา
ครูโรงเรียนนันทรีวิทยา
เขตยานนาวา กทม.

เด็กที่ได้รับทุนเหล่านี้เป็นเด็กที่ไม่มีโอกาสจะเรียนหนังสือเลย เด็กหลายคนหลุดจากการเรียนในระบบเพราะไม่มีเงินที่จะเรียน กสศ. ช่วยได้เยอะ แม้จะเป็นเงินไม่เยอะมากในสายตาของหลายๆ คน แต่ช่วยเขาประคับประคองเขา

นางณัฐพัชร ศิริเสถียร
ผอ.โรงเรียนนันทรีวิทยา
เขตยานนาวา กทม.

ทุนนวัตกรรม: โครงการทุนนวัตกรรมสายอาชีพชั้นสูง

ความสอดคล้อง

ยุทธศาสตร์ชาติ

ด้านที่ 4 การสร้างโอกาส
และความเสมอภาคทางสังคม

แผนแม่บท

ด้านที่ 17 ความเสมอภาค
และหลักประกันทางสังคม

แผนปฏิรูปประเทศ

ด้านการศึกษา

(3) การปฏิรูปเพื่อลดความเหลื่อมล้ำ
ทางการศึกษา

เป้าหมายดำเนินงาน

(1) สร้างโอกาสทางการศึกษาให้แก่เยาวชน
ผู้ขาดแคลนทุนทรัพย์หรือด้อยโอกาสให้เข้าถึง
การศึกษาสายอาชีพในระดับ ปวช. และ ปวส.

(2) พัฒนารูปแบบการจัดการศึกษาสายอาชีพ
ที่จะช่วยยกระดับทางสังคม (Social
Mobility) และส่งผลถึงการขจัดความ
ยากจนข้ามรุ่น

กลุ่มผู้รับประโยชน์

เยาวชนที่ขาดแคลนทุนทรัพย์หรือด้อยโอกาส
ในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น มัธยมศึกษา
ตอนปลาย หรือประกาศนียบัตรวิชาชีพ
หรือเทียบเท่า ที่มีศักยภาพและสนใจศึกษา
ต่อในระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.)
ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.)
อนุปริญญา หรือประกาศนียบัตรผู้ช่วย
พยาบาล 1 ปี ตามวัตถุประสงค์ของ พ.ร.บ.
กสศ. มาตรา 5 (4)

งบประมาณ

527,945,500 บาท

ประเทศไทยมีแนวโน้มขาดแคลน
บุคลากรด้านสายอาชีพมากขึ้น เนื่องด้วย
การผลิตและพัฒนากำลังคนสายอาชีพปัจจุบัน
ยังไม่สอดคล้องกับความต้องการของตลาด
แรงงาน และยังขาดทักษะที่จำเป็นในการ
ปฏิบัติงานจริง ขณะที่บุคลากรด้านสายอาชีพ
เป็นที่ต้องการของตลาดแรงงานมากกว่าการ
ศึกษาประเภทอื่น และถือเป็นกำลังสำคัญ
ในการขับเคลื่อนภาคเศรษฐกิจและสังคมของ
ไทยในอนาคต จากผลการศึกษาเรื่องความ
ไม่เสมอภาคทางการศึกษาของคณะกรรมการ
อิสระเพื่อการปฏิรูปการศึกษา (กอปศ.) พบว่า
มีเยาวชนเพียงร้อยละ 5 ในครอบครัวที่มี
รายได้ต่ำสุดร้อยละ 15 ของประเทศ ที่มี
โอกาสศึกษาต่อในระดับสูงกว่ามัธยมศึกษา
ตอนปลาย ซึ่งเป็นอัตราที่ต่ำกว่าค่าเฉลี่ย
ของประชากรทั้งประเทศถึง 6 เท่า จึงนำมา
สู่โครงการทุนนวัตกรรมสายอาชีพชั้นสูง เพื่อ
สร้างโอกาสทางการศึกษาให้แก่เยาวชน
ผู้ขาดแคลนทุนทรัพย์หรือด้อยโอกาสให้
เข้าถึงการศึกษาสายอาชีพในระดับ ปวช. และ
ปวส. เพื่อเป็นกำลังคนสายอาชีพที่ตอบโจทย์
ตรงตามความต้องการของตลาดแรงงานของ
ประเทศ มีงานทำและมีคุณภาพชีวิตที่ดี ซึ่ง
เป็นปัจจัยสำคัญในการก้าวข้ามความยากจน
ชั่วข้ามคน

สถานะโครงการ:

ดำเนินงานเป็นปีที่ 3 โดยมีแนวดำเนินงานสำคัญเพิ่มเติมคือ การต่อยอดและขยายผล
ด้วยการวิจัยเชิงปฏิบัติการ เพื่อสร้างโอกาสทางการศึกษาในกลุ่มเยาวชนผู้พิการ การพัฒนาและ
ผลักดันต้นแบบการจัดการศึกษาสายอาชีพที่มีประสิทธิภาพสู่นโยบายสาธารณะ การหนุนเสริมทักษะ
การทำงานของนักศึกษาทุนเพื่อตอบโจทย์ตลาดแรงงาน และการสร้างพื้นที่เพื่อส่งเสริมการเป็น
ผู้ประกอบการ

แนวคิดโครงการ ปี 2564

กสศ.มุ่งค้นหาและพัฒนาต้นแบบการจัดการศึกษาสายอาชีพที่มีประสิทธิภาพพร้อมกับสถานศึกษา และภาคีเครือข่ายหน่วยงานต้นสังกัด ประกอบด้วย สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา (สอศ.) สถานศึกษา และวิทยาลัยชุมชน ผ่านการมีส่วนร่วมของหน่วยงานภาควิชาการและภาคเอกชน ด้วยการส่งเสริม สนับสนุน และให้ความช่วยเหลือเยาวชนที่ขาดแคลนทุนทรัพย์หรือด้อยโอกาสให้มีโอกาสในการเข้าถึงการศึกษาสายอาชีพในระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) อนุปริญญา หรือประกาศนียบัตรผู้ช่วยพยาบาล 1 ปี พร้อมกับการพัฒนาศักยภาพแบบองค์รวม จำนวน 2,500 คนต่อปี ผ่านการให้ทุนการศึกษาและการพัฒนาหลักสูตรร่วมกับสถานศึกษาในสาขาวิชาที่สอดคล้องกับนโยบายการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์และความต้องการแรงงานฝีมือใน 10 สาขาวิชาหลัก ที่เป็นเป้าหมายในการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศ คือ

กลุ่ม First S-Curve (อุตสาหกรรมที่มีศักยภาพ) ได้แก่ ยานยนต์สมัยใหม่ อิเล็กทรอนิกส์อัจฉริยะ การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ เกษตรและเทคโนโลยีชีวภาพ และการแปรรูปอาหาร

กลุ่ม New S-Curve (อุตสาหกรรมอนาคต) ได้แก่ หุ่นยนต์เพื่ออุตสาหกรรม การบินและโลจิสติกส์ เชื้อเพลิง ดิจิทัล และการแพทย์ครบวงจร (รวมถึงสาขาด้านวิทยาศาสตร์เทคโนโลยีและเทคโนโลยีดิจิทัล)

รวมทั้งการสร้างความเข้มแข็งของสถานศึกษาในการจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการการเรียนรู้กับการปฏิบัติงานจริง (Work Integrated Learning หรือ WIL) เพื่อรองรับการพัฒนาประเทศตามแผนยุทธศาสตร์ประเทศไทย 4.0

ผลการดำเนินงานโครงการ ปี 2564

• ผู้รับประโยชน์ ได้แก่

(1) เยาวชนที่ขาดแคลนทุนทรัพย์หรือด้อยโอกาสได้รับการส่งเสริม สนับสนุน และช่วยเหลือให้มีโอกาสในการศึกษาต่อสายอาชีพ ผ่านทุนการศึกษา จำนวน 3 รุ่น รวม 7,067 คน ดังนี้

- นักศึกษาทุนรุ่นใหม่ (ปีการศึกษา 2564) จำนวน 2,427 คน ประกอบด้วย ประเภททุน 5 ปี (ปวช.ต่อเนื่อง ปวส.) จำนวน 1,095 คน และประเภททุน 2 ปี (ปวส./อนุปริญญา) จำนวน 1,332 คน

- นักศึกษาทุนสะสมต่อเนื่อง (รุ่น 1 และ รุ่น 2) จำนวน 4,640 คน

(2) นักศึกษาทุนร้อยละ 63 มีผลการเรียนในระดับดี มีเกรดเฉลี่ยในระดับ 3.00 - 4.00

(3) นักศึกษาทุนรุ่นที่ 1 ประเภททุน 2 ปี (ปวส./อนุปริญญา) จำนวน 1,091 คน สำเร็จการศึกษาตามหลักสูตร โดยหลังสำเร็จการศึกษาเพียง 3 เดือน (สิงหาคม 2564) พบว่า นักศึกษาทุนร้อยละ 35.1 มีงานทำ ร้อยละ 33.4 ศึกษาต่อในระดับการศึกษาที่สูงขึ้น และร้อยละ 31.3 อยู่ระหว่างหางาน

(4) นักศึกษาทุนนวัตกรรมหลักสูตรผู้ช่วย

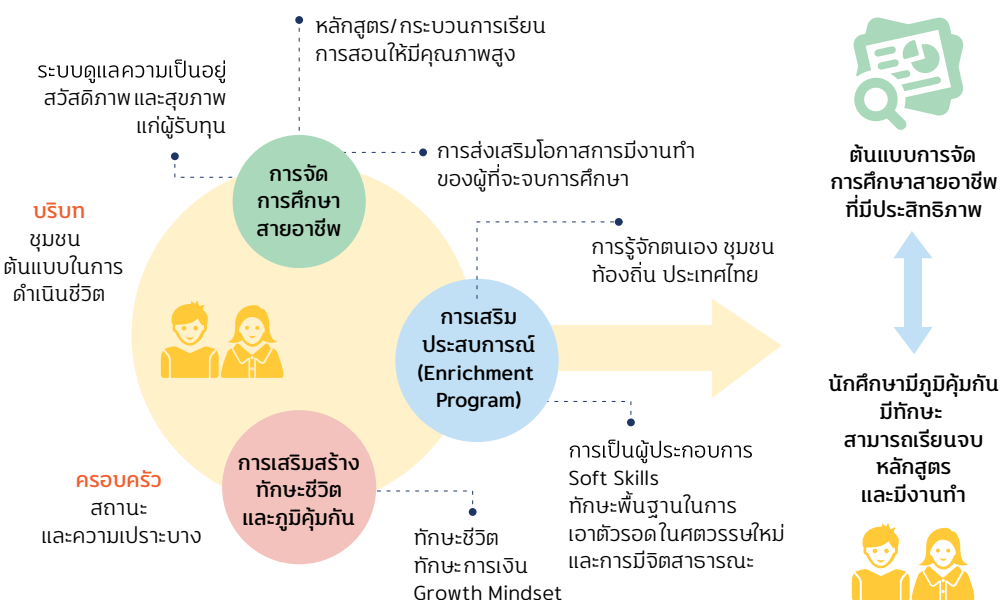
พยาบาล ระยะสั้น 1 ปี จำนวน 32 คน สำเร็จการศึกษาตามหลักสูตรและได้ประกาศนียบัตรรับรองจากสภาการพยาบาล นับเป็นก้าวสำคัญของการสร้างต้นแบบการสนับสนุนการสร้างบุคลากรทางการแพทย์และสาธารณสุข ซึ่งสอดคล้องกับความต้องการกำลังคนในปัจจุบัน

• ส่งเสริม สนับสนุน และเสริมสร้างความเข้มแข็ง

เชิงระบบของสถานศึกษา กสศ. ริเริ่มการพัฒนาหลักสูตรและรูปแบบการจัดการเรียนการสอน เพื่อพัฒนา นักศึกษาทุนในทุกมิติ ทั้งมิติการเรียนรู้ การพัฒนาทักษะ และการเสริมสร้างประสบการณ์จากการปฏิบัติงานจริง (แผนภาพที่ 10) โดยบูรณาการความร่วมมือกับภาคเอกชนและสถานประกอบการต่าง ๆ และจากการติดตามประเมินผลสัมฤทธิ์ของโครงการโดยมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ พบว่า สถาบันอาชีวศึกษามีชื่อเสียงและเป็นที่รู้จักในชุมชนสถานประกอบการมากขึ้น จากการที่ครูได้ทำงานเชิงรุกในการคัดกรองผู้รับทุน และการมีบันทึกข้อตกลงความร่วมมือการฝึกงานกับสถานประกอบการ ซึ่งจะทำให้ นักศึกษาทุนได้รับประสบการณ์จากการปฏิบัติงานจริง โดยมีสถานศึกษาเข้าร่วมการพัฒนาในรูปแบบดังกล่าวจำนวน 91 แห่ง ใน 44 จังหวัด

แผนภาพที่ 10

กระบวนการช่วยเหลือกลุ่มผู้รับประโยชน์

- **การสนับสนุนให้นักศึกษาที่มีความต้องการพิเศษได้รับโอกาสการศึกษาต่อในระดับ ปวส.** กสศ. ร่วมกับสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา (สอศ.) ผลักดันแนวคิด สร้าง “ความพิเศษ” เป็น “พลัง” โดยเป็นการสนับสนุนทุนนวัตกรรมสายอาชีพให้แก่นักศึกษาที่มีความต้องการพิเศษ จำนวน 189 ทุน ส่วนใหญ่เป็นผู้พิการทางการได้ยินหรือสื่อความหมาย จำนวน 114 ทุน รองลงมาคือ ผู้พิการทางการเคลื่อนไหวหรือร่างกาย จำนวน 47 ทุน ผู้ที่มีภาวะบกพร่องทางสติปัญญา จำนวน 24 ทุน ผู้พิการทางการเรียนรู้ จำนวน 4 ทุน

- **การสนับสนุนทุนเชิงรุกและพัฒนาความร่วมมือกับสำนักงานคณะกรรมการนโยบายเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก (EEC)** กสศ. ได้คัดเลือกและพัฒนาสถานศึกษาที่มีความพร้อมเพื่อรองรับความต้องการกำลังคนจากการลงทุนและการพัฒนาเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก จำนวน 5 แห่ง ใน 5 จังหวัด ได้แก่ ชลบุรี ตรัง ระยอง ฉะเชิงเทรา และสระแก้ว

- **สร้างกลไกการติดตามและการหนุนเสริมทางวิชาการ เพื่อพัฒนาศักยภาพครูและผู้บริหารสถานศึกษา** ควบคู่กับการสร้างความร่วมมือและการมีส่วนร่วมกับภาคส่วนต่างๆ เพื่อเพิ่มคุณภาพการสร้างโอกาสการเรียนรู้และการดูแลเยาวชนกลุ่มผู้รับประโยชน์ให้จบการศึกษาตามหลักสูตรที่กำหนด

- **การพัฒนาระบบการดูแลและป้องกันการหลุดจากระบบการศึกษา (Hero-V)** ผ่านการเสริมทักษะการดูแล ช่วยเหลือ และการให้คำปรึกษาแก่วัยรุ่น ให้แก่ครูในสถาบันอาชีวศึกษา โดย กสศ. ได้รับความร่วมมือจากสถาบันสุขภาพจิตเด็กและวัยรุ่นราชนครินทร์ กรมสุขภาพจิต ผ่านระบบพี่เลี้ยงและให้คำปรึกษาจากผู้เชี่ยวชาญด้านสุขภาพจิตเด็กและวัยรุ่นอาสา จำนวน 1 คนต่อ 1 จังหวัด รวม 40 จังหวัด เพื่อสร้างช่องทางให้ครูอาจารย์สามารถส่งต่อนักศึกษาทุนที่มีปัญหาซับซ้อนและต้องการความช่วยเหลือให้แก่ผู้เชี่ยวชาญโดยเฉพาะ และจากการพัฒนาระบบดังกล่าวพบว่า คณะณณณณณณณณณณของนักศึกษาทุนสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญ โดยรูปแบบและกระบวนการสามารถนำไปขยายผลและยกระดับเป็นนโยบายทางการศึกษาได้

- **มีระบบดูแลนักเรียนรายบุคคล** เป็นเครื่องมือสนับสนุนการบริหารทุนการศึกษาและดูแลนักศึกษาทุนของสถาบันการศึกษา โดยมีทั้งข้อมูลบันทึกการเยี่ยมบ้าน ข้อมูลบันทึกการเข้าเรียน ข้อมูลทุนการศึกษา ข้อมูลผลงานและประสบการณ์ของนักศึกษาทุน

ผมได้เรียนต่อที่นี้ก็เป็นเพราะได้รับทุนจากกสศ. ในโครงการทุนนวัตกรรมสายอาชีพชั้นสูง สำหรับผู้เรียนที่มีความต้องการพิเศษครับ การได้ทุนสนับสนุนครั้งนี้ก็คือ ไม่ใช่แค่ให้โอกาสด้านทุนนะ แต่มันส่งไปถึงครอบครัวผมด้วย... ทุนนี้ช่วยให้ผมก้าวตามฝันได้ไกลขึ้น และผมก็อยากให้มีทุนแบบนี้ต่อไปเรื่อยๆ ให้โอกาสด้านทุนกับคนอื่น ๆ กับรุ่นน้องผมต่อไปเรื่อยๆ

นายสิทธา อะมูล
นักศึกษาทุนนวัตกรรมสายอาชีพชั้นสูง รุ่นที่ 1
ปวส.2 สาขาเทคโนโลยีธุรกิจดิจิทัล
วิทยาลัยสารพัดช่าง
เชียงใหม่ อ.เมือง
จ.เชียงใหม่

เสียงสะท้อน จากภาคีเครือข่าย

เราไม่ได้แค่ให้โอกาสในการเรียนหรือโอกาสที่จะมีงานทำเท่านั้น แต่เรายังได้ช่วยให้เขามีประสบการณ์ชีวิตที่ตรงกับวัยของเขา ได้เล่น ได้สนุก ได้ใช้เวลาเข้าสังคมเหมือนวัยรุ่นทั่วไปอีกด้วย สิ่งนี้เองที่เราคิดว่าเด็ก ๆ ควรได้รับ เพื่อประทับไว้ในความทรงจำ จนวันที่เขาเติบโตเป็นผู้ใหญ่ต่อไป

นางนิรมล วัริยวุฒิวงศ์
หัวหน้างานแนะแนวอาชีพ
และการจัดหางาน
แผนกวิชาปวส. และ
ผู้รับผิดชอบนักศึกษาทุนฯ
วิทยาลัยเทคนิคระยอง
อ.เมือง จ.ระยอง

ตัวอย่างการให้โอกาส ทางการศึกษา

นายวุฒิพงษ์ วงศ์พิบลรัตน์ (ยูโร) ปวส. 1 แผนกวิชาเมคคาทรอนิกส์และหุ่นยนต์ วิทยาลัยเทคนิคเชียงใหม่ จ.เชียงใหม่ ฐานะทางบ้านไม่ดี ครอบครัวรับจ้างรายวัน แต่หลังจากได้รับทุนนวัตกรรมสายอาชีพชั้นสูงจาก กสศ. ก็ทำให้ชีวิตส่วนตัวและชีวิตการเรียนดีขึ้น ทุกวันนี้ไม่ต้องขอเงินจากพ่อแม่แล้ว ปัจจุบันยูโรอาศัยอยู่กับพี่ มีค่าใช้จ่ายในการเดินทางและค่าอาหารที่ต้องมาบริหารทุนการศึกษาที่ได้รับให้เพียงพอต่อการใช้จ่ายและเก็บออมไว้ในอนาคต ด้วยความมุ่งมั่นตั้งใจและการสนับสนุนความช่วยเหลือ ยูโรสามารถเรียนได้เกรดเฉลี่ย 4.00

ทุน กสศ. ได้ให้ประโยชน์หลายอย่าง ทั้งค่าเรียน ค่ากินอยู่ บางครั้งก็ช่วยเหลือที่บ้าน ทำให้ตัวเองสบายขึ้น ที่บ้านสบายขึ้น ก็ไม่ต้องคอยมากังวลว่าจะหาเงินจากไหนไปเรียน เพราะก่อนหน้านี้ที่ยังไม่ได้ทุนก็ต้องไปหางานทำพิเศษ...ที่สำคัญคือตั้งใจว่าจะเก็บเงินไว้ส่วนหนึ่งเพื่อเรียนต่อปริญญาตรีในอนาคต สาขาที่เกี่ยวข้องกับเมคคาทรอนิกส์และหุ่นยนต์

หลังได้รับทุนจาก กสศ. แล้วชีวิตเปลี่ยนไปเป็นอย่างมาก ทุกวันนี้ไม่ต้องขอเงินจากพ่อแม่ นอกจากค่ากินอยู่ ค่าเดินทาง และค่าใช้จ่ายในการเรียนอื่นๆ ผมจะแบ่งเงินส่วนหนึ่งไว้เป็นเงินเก็บสำหรับเรียนต่อปริญญาตรี เพราะตอนนี้ผมยังไม่ได้สัญชาติไทย พ่อแม่เป็นชาวไทยใหญ่ หากเรียนจบปริญญาตรีก็จะสามารถไปขอสัญชาติไทยได้ ตอนนี้เลยต้องเก็บเงินเพื่อที่จะเรียนต่อปริญญาตรีให้ได้

นายหนุ่มเครือ นักศึกษาทุนรุ่น 1 ประเภททุน 2 ปี (ปวส./อนุปริญญา) วิทยาลัยเทคนิคลำพูน จ.ลำพูน ในฐานะเด็กชาติพันธุ์ (คนไทใหญ่) และไม่มีนามสกุล หนุ่มเครือต้องทำงานส่งตัวเองเรียน ตั้งแต่ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ด้วยการขายดอกไม้ และมีรายได้วันละ 170 บาท ขณะที่ผลการเรียนของหนุ่มเครืออยู่ในเกณฑ์ดีและเป็นลำดับต้นๆ ของระดับชั้น (เกรดเฉลี่ย 3.80 - 3.90) ด้วยความตั้งใจและเป็นคนที่แสวงหาโอกาสให้ตัวเองอยู่เสมอ หนุ่มเครือได้รับทุนนวัตกรรมสายอาชีพชั้นสูงจาก กสศ. และหลังจบการศึกษาในระดับ ปวส. หนุ่มเครือได้เข้าเรียนต่อในระดับอุดมศึกษา มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา เชียงราย ในสาขาวิชาโลจิสติกส์

โครงการนี้ให้ความสำคัญกับการทำงานแบบบูรณาการร่วมกับสถานประกอบการ เป็นสถานที่ฝึกปฏิบัติจริง และการเพิ่มทักษะของนักศึกษาในด้านต่างๆ เช่น ทักษะการดำรงชีวิต ทักษะการสื่อสาร ทักษะทางการเงิน ทักษะการจัดการตนเอง เป็นต้น ซึ่งจะช่วยให้เขาใช้ชีวิตได้อย่างมีความสุข ด้วยการช่วยเหลือครอบครัวของเขาด้วย

ผศ.ปานเพชร ชินินทร
อนุกรรมการส่งเสริมและ
พัฒนาคุณภาพการศึกษา
ระดับสูงกว่าภาคบังคับ
กสศ.

ทุนพระกนิษฐาสัมมาชีพ: โครงการทุนพัฒนาเต็มศักยภาพสายอาชีพ

ความสอดคล้อง

ยุทธศาสตร์ชาติ

ด้านที่ 4 การสร้างโอกาส
และความเสมอภาคทางสังคม

แผนแม่บท

ด้านที่ 17 ความเสมอภาค
และหลักประกันทางสังคม

แผนปฏิรูปประเทศ

ด้านการศึกษา

(3) การปฏิรูปเพื่อลดความ
เหลื่อมล้ำทางการศึกษา

เป้าหมายดำเนินงาน

(1) สร้างโอกาสทางการศึกษาให้นักศึกษา
สายอาชีพที่มีผลการเรียนหรือมีความ
สามารถในระดับดีเด่น แต่มีฐานะยากจนหรือ
ด้อยโอกาส ให้ได้รับการศึกษาต่อในระดับสูง
ตั้งแต่ระดับปริญญาตรี โท และเอก

(2) พัฒนาต้นแบบการสร้างโอกาสทางการ
ศึกษา เพื่อส่งเสริมและสนับสนุนเยาวชน
กลุ่มข้างเผือกที่สำเร็จการศึกษาสายอาชีพ
ให้มีโอกาสศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษา

กลุ่มผู้รับประโยชน์

นักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ
(ปวช.) ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง
(ปวส.) อายุ 17-21 ปี ที่ขาดแคลนทุนทรัพย์
หรือด้อยโอกาสตามวัตถุประสงค์ของ พ.ร.บ.
กสศ. มาตรา 5 (4)

งบประมาณ

38,140,000 บาท

กสศ. ได้ศึกษาสถานการณ์ความ
เหลื่อมล้ำทางการศึกษาและการพัฒนา
กำลังคนสายอาชีพของประเทศไทย พบว่า
สัดส่วนเยาวชนยากจนที่สุดของประเทศเข้าถึง
การศึกษาในระดับสูงกว่าการศึกษาภาคบังคับ
น้อยมาก เมื่อเทียบกับค่าเฉลี่ยของประเทศ
โดยเฉพาะ “นักเรียนกลุ่มข้างเผือก” ซึ่งเป็น
เยาวชนที่มาจากครอบครัวรายได้ต่ำสุดร้อยละ
20 แรกของประเทศและมีความสามารถ
พิเศษ หากนักเรียนกลุ่มข้างเผือกนี้ไม่ได้รับ
โอกาสและการสนับสนุนทางการศึกษา อาจ
ต้องออกนอกระบบการศึกษาหรือได้รับการ
ศึกษาที่ไม่ตรงตามศักยภาพ ถือได้ว่าเป็น
การสูญเสียทรัพยากรมนุษย์ที่ตอบโจทย์
ความต้องการของตลาดแรงงานและประเทศ
ที่ต้องการทรัพยากรมนุษย์ด้านสายอาชีพที่
มีศักยภาพสูงไปอย่างน่าเสียดาย กสศ. จึงได้
ดำเนินการโครงการทุนพัฒนาเต็มศักยภาพ
สายอาชีพ “ทุนพระกนิษฐาสัมมาชีพ” เพื่อ
มุ่งค้นหาและพัฒนาต้นแบบการสร้างโอกาส
ทางการศึกษาให้แก่ “นักเรียนกลุ่มข้างเผือก”
ให้ได้เข้าศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษาในสาขา
ที่เป็นระดับสายอาชีพขั้นสูงระดับปริญญาตรี
ขึ้นไป เพื่อขยายผลเชิงระบบให้ส่งผลต่อกลุ่ม
เป้าหมายกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

สถานะโครงการ:

ดำเนินงานเป็นปีที่ 3 โดยยกระดับรูปแบบการให้ทุนการศึกษาและมาตรการที่ตอบสนองต่อ
ความต้องการพัฒนากำลังคนสายอาชีพ ได้แก่ การส่งเสริมโอกาสทางการศึกษาที่เปิดกว้างมากขึ้น
ควบคู่กับการพัฒนาศักยภาพของผู้รับทุนในทุกมิติ การพัฒนาเส้นทางการศึกษาต่อ (Pathway)
ระดับสูง ในสายอาชีพศึกษา ผ่านความร่วมมือกับสถาบันอุดมศึกษา และการสร้างความตระหนัก
ถึงความสำคัญในศักยภาพของนักศึกษา เพื่อให้เกิดการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง

แนวคิดโครงการ ปี 2564

ส่งเสริมและสนับสนุนโอกาสทางการศึกษาให้แก่นักเรียนหรือเยาวชนที่มีศักยภาพแต่ขาดแคลนทุนทรัพย์หรือด้อยโอกาส ให้ได้รับการศึกษาต่อเติมศักยภาพในระดับปริญญาตรีถึงปริญญาเอก ผ่านการสนับสนุนทุนการศึกษาควบคู่ไปกับการกระตุ้นและพัฒนารูปแบบการบ่มเพาะและพัฒนาศักยภาพของนักศึกษาทุน จำนวน 40 ทุนต่อปี

โดยมีกระบวนการลงพื้นที่และคัดกรองความยากจนของนักศึกษา และคัดเลือกนักศึกษาทุนอย่างมีส่วนร่วมจาก 3 ฝ่าย ทั้งภาควิชาการ ภาคเอกชน และสื่อมวลชน เพื่อให้ได้ “เยาวชนดี เยาวชนเก่ง” ที่จะเป็นบุคลากรชั้นนำต้นแบบจากสายอาชีพศึกษาของประเทศ และเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลง (change agent) ให้แก่สังคมในอนาคต เพื่อสร้างแรงจูงใจและค่านิยมในการศึกษาสายอาชีพ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการสร้างกำลังคนสายอาชีพระดับสูงในสาขาที่เป็นความต้องการของตลาดแรงงาน และเป็นกำลังสำคัญในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจและสังคมของไทยในอนาคต

ในประเทศที่พัฒนาด้วยแรงขับเคลื่อนอุตสาหกรรม จะมีระบบการศึกษาสายอาชีพที่ทัดเทียมกับสายสามัญ มีการสนับสนุนให้สายอาชีวะได้เรียนถึงระดับปริญญาเอก เนื่องจากนักศึกษาในกลุ่มนี้คือกำลังคนที่จะเข้าไปมีบทบาทในการพัฒนาเทคโนโลยีสมัยใหม่ ดังนั้นบุคลากรสายอาชีพจึงต้องมีทั้งความรู้ทักษะ และมีแนวคิดที่หลากหลายในเชิงสร้างสรรค์

ศ. นักรินทร์ คุ้มณาชัย
ที่ปรึกษาของคณะกรรมการ
บริหาร กสศ.
และประธานอนุกรรมการ
กำกับทิศทาง
โครงการทุนพัฒนา
เติมศักยภาพสายอาชีพ

เราเชื่ออยู่เสมอว่า ถ้าเราทำผลการเรียนได้ดีจะเป็นใบเบิกทางให้มีโอกาสเพิ่มขึ้น แล้วคุณนี่ถือว่าตรงกับเรา คือมีผลการเรียนดีแต่ติดขัดเรื่องทุนทรัพย์ ถ้ามีทุนเราอยากจะเรียนให้ถึงปริญญาเอก จากนั้นจะทำงานเป็นวิศวกรด้านโทรคมนาคม แล้วอยากใช้ความสามารถที่มีไปทำงานด้านการเป็นนักพัฒนาด้วย เรามองว่าที่ห่างไกลด้วยโอกาสจำเป็นจะต้องได้รับการพัฒนาในส่วนนี้ เพราะการสื่อสารเป็นการเปิดช่องทางให้คนได้พัฒนาตนเอง แล้วใครก็ตามที่อยากเรียนรู้ เขาควรได้รับโอกาสนั้น

นางสาวภัทริยา แซ่คำ
นักศึกษาทุนพระกนิษฐา
สัมมาชีพ รุ่นที่ 1
สาขาวิศวกรรมไฟฟ้า
โทรคมนาคม มหาวิทยาลัย
เทคโนโลยีราชมงคลล้านนา
จ.เชียงใหม่

สาขาวิชาที่ให้คุณ

สาขาวิชาที่เปิดโอกาสให้ผู้ขาดแคลนทุนทรัพย์หรือด้วยโอกาสที่มีคุณสมบัติขอรับ “ทุนพระกนิษฐาสัมมาชีพ” ได้แก่

1. สาขาที่เป็นเป้าหมายหลักในการพัฒนาประเทศ กล่าวคือ สาขาตามนโยบายของรัฐบาลเพื่อผลักดันเศรษฐกิจและพัฒนาไปสู่ประเทศไทย 4.0 โดยระบุอุตสาหกรรมเป้าหมายที่มีศักยภาพ ได้แก่

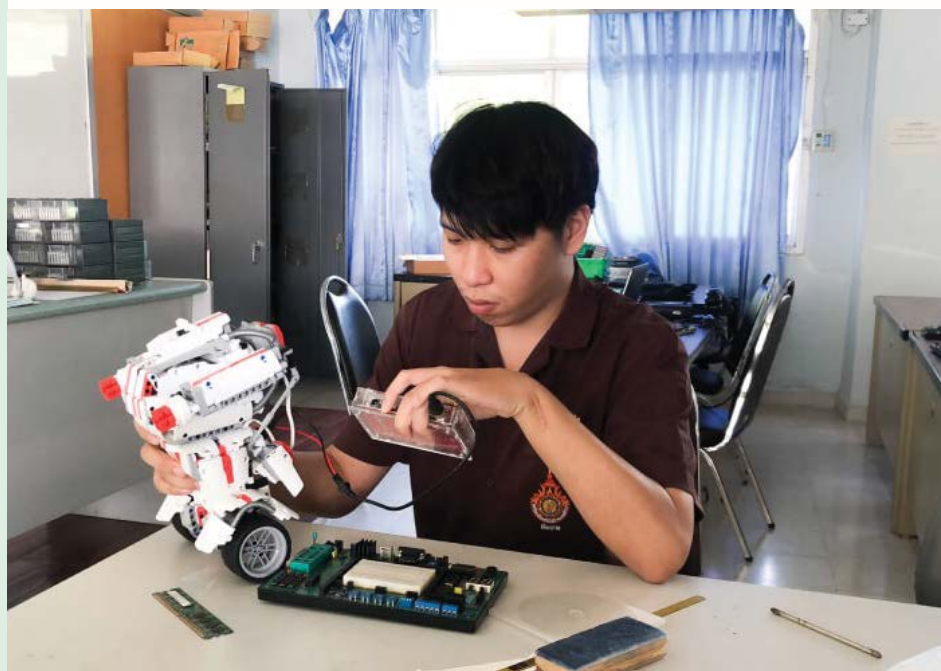
1.1 อุตสาหกรรมที่มีศักยภาพ (First S-curve)

อุตสาหกรรมยานยนต์ใหม่ อุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์อัจฉริยะ อุตสาหกรรมกลุ่มรายได้ดี และอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ อุตสาหกรรมด้านเกษตรและเทคโนโลยีชีวภาพ และอุตสาหกรรมแปรรูปอาหาร

1.2 อุตสาหกรรมอนาคต (New S-curve)

หุ่นยนต์เพื่ออุตสาหกรรมการบินและโลจิสติกส์ อุตสาหกรรมเชื้อเพลิงชีวภาพและเคมีชีวภาพ อุตสาหกรรมดิจิทัล และอุตสาหกรรมการแพทย์ครบวงจร

2. สาขาด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี และเทคโนโลยีดิจิทัล

ผลการดำเนินงานโครงการ ปี 2564

- สร้างโอกาสทางการศึกษาสายอาชีพระดับสูงให้แก่เยาวชนที่มีความสามารถพิเศษ แต่ขาดแคลนทุนทรัพย์หรือด้อยโอกาสระดับ ปวช. หรือ ปวส. เพื่อสร้างกำลังคนสายอาชีพตามความต้องการของตลาดแรงงานและการพัฒนาประเทศไทย 4.0 โดยการให้ทุนการศึกษารวม 3 รุ่น จำนวน 85 คน รวมถึงการให้ทุนในสาขาครุศาสตร์อุตสาหกรรม เพื่อพัฒนาปมเพาะบุคลากรอาชีวศึกษาหรือ “ครูช่าง” ให้เป็นบุคลากรทางการศึกษาที่มีคุณภาพต่อไปในอนาคตได้
- การสร้างบุคลากรชั้นนำด้านอาชีวศึกษาให้แก่เยาวชนที่มาจากครัวเรือนยากจน ควบคู่ไปกับการพัฒนาเครื่องมือ ฐานข้อมูล ระบบติดตามรายบุคคล และรูปแบบการแสวงหา คัดเลือกพัฒนาและปมเพาะส่งเสริมกลุ่มเยาวชนช่างเผือกให้สามารถแลกเปลี่ยนองค์ความรู้กับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
- การบูรณาการและยกระดับการพัฒนาและส่งเสริม “นักศึกษาช่างเผือก” ผ่านความร่วมมือหน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชน เช่น การทำโครงการหรือวิจัยร่วมกับผู้ประกอบการ ได้แก่ บริษัท ไทยโตชิบาอุตสาหกรรม การแนะแนวจากสถาบันอุดมศึกษา การส่งเสริมทักษะชีวิต Design Your Life ทักษะทางการเงิน (Financial Literacy) การเปิดโลกด้านเทคโนโลยีสมัยใหม่ เพื่อให้นักศึกษาทุนเติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่มีความพร้อม และเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาของชาติต่อไป

จากข้อมูลทุกมิติที่กล่าวมานี้ ทุนพระกนิษฐาสัมมาชีพของ กสศ. จะช่วยสร้างโอกาสทางการศึกษาที่จะนำไปสู่การยกระดับสถานะทางเศรษฐกิจไม่เฉพาะส่วนบุคคลเท่านั้น แต่ยังคงส่งผลถึงครอบครัวในการออกจากความยากจนข้ามรุ่น

ตัวอย่างการให้โอกาสทางการศึกษา

“ทุนพระกนิษฐาสัมมาชีพ...พลิกชีวิตได้โอกาสเดินตามฝัน”

นางสาวชนัญดา แก้วชาตรี (อ้อย) นักศึกษาทุนพระกนิษฐาสัมมาชีพ รุ่นที่ 1 จบการศึกษาระดับปริญญาตรีหลักสูตรต่อเนื่องจากสถาบันการอาชีวศึกษาเกษตรภาคใต้ วิทยาลัยประมงติณสูลานนท์ จังหวัดสงขลา สาขาเทคโนโลยีเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ โดยมีผลการเรียนเฉลี่ยสะสมตลอดหลักสูตร 3.41

เนื่องจากมารดาเคยประสบอุบัติเหตุมือพิการ ทำให้ชนัญดาต้องทำงานระหว่างเรียนเพื่อแบ่งเบาค่าใช้จ่ายทางบ้าน โดยทำงานเป็นพนักงานเสิร์ฟร้านอาหาร พนักงานบรรจุผลิตภัณฑ์กึ่งแช่แข็งโรงงาน หรือรับจ้างทำความสะอาดบ้านพักครูของวิทยาลัย ชนัญดาสนใจเกี่ยวกับการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ ในระดับ ปวส. ชนัญดาเคยได้รับรางวัล

ชนะเลิศอันดับ 1 การแข่งขันทักษะสาริตถิวิชาชีพประเภททีมในระดับปริญญาตรี ชนัญดาได้ทำงานวิจัยโครงการการศึกษาเปรียบเทียบสูตรอาหารที่เหมาะสมในการเพาะเลี้ยง และได้ฝึกงานที่ศูนย์ปรับปรุงพันธุ์กรรมกึ่งปะทิว จ.ชุมพร ความใฝ่ฝันของชนัญดา คือ เป็นนักวิชาการและการศึกษาต่อจนถึงระดับปริญญาเอก ปัจจุบันชนัญดาได้รับการคัดเลือกให้ศึกษาต่อในระดับปริญญาโทในคณะทรัพยากรธรรมชาติ สาขาวิชาวาริชศาสตร์และนวัตกรรมการจัดการ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่

“ใฝ่ฝันได้เรียนถึงปริญญาเอก มีเป้าหมายเป็นวิศวกรที่เชี่ยวชาญ”

นายธนโชติ สุวรรณกิจ (แบงค์) นักศึกษาทุนพระกนิษฐาสัมมาชีพรุ่นที่ 2 กำลังศึกษาอยู่มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ ระดับปริญญาตรี ชั้นปีที่ 1 สาขาเทคโนโลยีวิศวกรรมไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์ กำลังจบการศึกษาระดับ ปวส. จากวิทยาลัยเทคนิคสตูล ในสาขาไฟฟ้ากำลัง โดยมีคะแนนเฉลี่ยสะสมตลอดหลักสูตร 3.71

ครอบครัวของธนโชติมีรายได้จากการเปิดร้านขายของชำ ซึ่งมีรายได้ในแต่ละวันไม่มากนักที่ผ่านมา ธนโชติหารรายได้เสริมระหว่างเรียนเพื่อช่วยแบ่งเบาภาระของครอบครัว ด้วยการรับติดตั้งระบบไฟฟ้าตามบ้านเรือน และรับจ้างกริดยาง ระหว่างศึกษาธนโชติได้เป็นกรรมการองค์การนักวิชาชีพในอนาคตแห่งประเทศไทย วิทยาลัยเทคนิคสตูล และเป็นคณะกรรมการชมรมวิชาชีพช่างไฟฟ้ากำลัง และหัวหน้าช่างไฟฟ้ากำลังประจำศูนย์ซ่อมสร้างเพื่อชุมชน (Fix it Center) โดยมีหน้าที่ซ่อมไฟฟ้า

ช่วยเหลือประชาชนในชุมชน ระหว่างเรียนได้ทำโครงการเครื่องทำความสะอาดรังนกนางแอ่นด้วยลำโพง ซึ่งจะช่วยสร้างมูลค่าของสินค้ารังนกให้ผู้ส่งออกรังนกไทยได้ โดยสิ่งประดิษฐ์นี้ได้รับรางวัลระดับชาติ และมีการนำไปพัฒนาและขายสร้างรายได้ ธนโชติเลือกศึกษาต่อระดับปริญญาตรีเพื่อพัฒนาความรู้ต่อยอดผลงานชิ้นนี้ นอกจากนี้ ธนโชติยังได้รับรางวัลนักเรียนพระราชทานตอนเรียน ปวส. และเคยได้รับทุนจังหวัดชายแดนใต้อีกด้วย ถือเป็นทรัพยากรบุคคลที่มีคุณค่าของประเทศอีกคนหนึ่ง

เสียงสะท้อน จากภาคเครือข่าย

เรื่องสำคัญที่สุดของปัญหาความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาคือ นักศึกษาหลายคนต้องหยุดการเรียนไว้ที่ชั้น ปวช. หรือ ปวส. เพราะช่วงวัยของเขาตอนนี้คือเวลาที่ดีที่สุด พร้อมที่สุด และเหมาะสมที่สุดในการพัฒนาต่อยอดศักยภาพ ยังมีอะไรอีกมากมายที่สถาบันการศึกษาหรือสถานประกอบการจะช่วยเติมลงไปในตัวเขาได้ ดังนั้นการสูญเสียโอกาสพัฒนาทรัพยากรบุคคลกลุ่มนี้ ในทางหนึ่งก็คือความสูญเสียของประเทศ

นายปริญญา หวังมัน หัวหน้าแผนกวิชาสัตวศาสตร์และประมง วิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยีนครราชสีมา กล่าวถึงสถานการณ์ในแวดวงการศึกษาสายอาชีพ ที่ในแต่ละปีการศึกษาจะมีเยาวชนจำนวนหนึ่งถอดใจยอมแพ้ หันหลังให้ระบบการศึกษา หันหน้าสู่โลกการทำงาน เพื่อหาเงินมาจุนเจือตนเองและครอบครัว ดันรนเอาตัวรอดจากความยากลำบากขำมุ่น

เยาวชนหลายคนเป็นเด็ก “มีของ” พร้อมเปล่งประกายความสามารถ หากได้รับการพัฒนาต่อยอดอย่างเต็มที่ แต่โลกของการทำมาหาเลี้ยงชีวิต ที่ไม่เปิดโอกาสให้ได้ขีดศักยภาพภายในสุดท้าย “ของ” ที่พวกเขามีก็จะค่อย ๆ เสื่อมสูญ เป็นความเสียหายที่อาจารย์ปริญญามองเห็นจากแวดวงอาชีวศึกษาทุก ๆ ปี

ทุนพระกนิษฐาสัมมาชีพเป็นทุนแรกที่เข้ามาสนับสนุนนักศึกษาสายอาชีพให้ได้เรียนต่อถึงขั้นสูงสุด ช่วยต่อยอดให้นักศึกษาที่มีศักยภาพแต่ขาดแคลนทุนทรัพย์ ได้เรียนถึงระดับชั้นปริญญาตรี ปริญญาโท และปริญญาเอก ตามความตั้งใจและเป้าหมายส่วนตัวของแต่ละคน

การที่เด็กได้รับทุน มันคือโอกาสที่เขาจะได้รู้ว่าตนเองทำอะไรได้แค่ไหน พอมีเงินทุนมาให้ มีการสนับสนุนทุกสิ่งทุกอย่าง ที่เหลือก็ขึ้นอยู่กับความตั้งใจของเขาเองแล้วว่าจะพาตัวเองไปได้ไกลแค่ไหน นี่คือนี่สิ่งที่เห็นได้ว่าทุนนี้มีประโยชน์มหาศาล

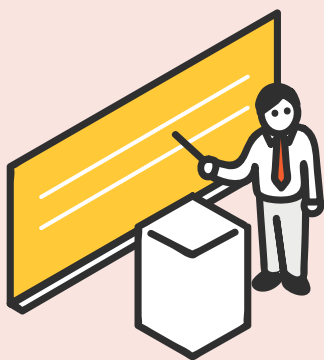

ครอบครัวเกษตรกร หรือ ครอบครัวที่ค่อนข้างจะขาดโอกาสในการศึกษา เมื่อพ้นระดับปวช. ซึ่งเป็นการเรียนฟรีแล้ว เขาจะต้องมีค่าใช้จ่ายในการศึกษาเล่าเรียน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในระดับปริญญาตรี เพราะฉะนั้นการที่เขาได้รับทุนเพื่อที่จะเพิ่มโอกาสในการทำการศึกษาต่อจึงเป็นสิ่งสำคัญ ถ้าเขาไม่ได้รับทุนเหล่านี้ เขาก็จะออกไปสู่ตลาดแรงงาน ซึ่งช่วงวัย เขายังต้องการการศึกษาอยู่

นายปริญญา หวังมัน
หัวหน้าแผนก
วิชาสัตวศาสตร์
และประมง
วิทยาลัยเกษตรและ
เทคโนโลยีนครราชสีมา
จ.นครราชสีมา

ผู้รับประโยชน์:
นักศึกษาครู
ครู และสถานศึกษา

ทุนครูรัก(ษ์)ถิ่น:

โครงการสร้างโอกาสทางการศึกษาสำหรับนักเรียนในพื้นที่ห่างไกล เป็นครูรุ่นใหม่เพื่อพัฒนาคุณภาพโรงเรียนของชุมชน

ความสอดคล้อง

ยุทธศาสตร์ชาติ

ด้านที่ 4 การสร้างโอกาส และความเสมอภาคทางสังคม

แผนแม่บท

ด้านที่ 17 ความเสมอภาค และหลักประกันทางสังคม

แผนปฏิบัติการประเทศ

ด้านการศึกษา

(3) การปฏิรูปเพื่อลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา

เป้าหมายดำเนินงาน

สร้างโอกาสให้แก่เยาวชนยากจน หรือด้อยโอกาสที่มีศักยภาพสูงและมีใจรักอยากเป็นครู ได้ศึกษาต่อจนสำเร็จการศึกษาในระดับปริญญาตรี ในสถาบันอุดมศึกษา (คณะครุศาสตร์ หรือศึกษาศาสตร์) และได้รับการบรรจุเป็นครูรุ่นใหม่ในโรงเรียนพื้นที่ห่างไกลซึ่งเป็นชุมชนบ้านเกิดของตนเอง

กลุ่มผู้รับประโยชน์

นักเรียนยากจนหรือด้อยโอกาสในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 หรือเทียบเท่า ที่มีศักยภาพสูงและมีใจรักอยากเป็นครู ตามวัตถุประสงค์ของ พ.ร.บ. กสศ. มาตรา 5 (3), (5), (6)

งบประมาณ

139,694,000 บาท

งานวิจัยของธนาคารโลกและฐานข้อมูลสารสนเทศทางการศึกษาของ สพฐ. ในปี 2561 พบว่าประเทศไทยมีโรงเรียนขนาดเล็กในพื้นที่ห่างไกลจำนวนกว่า 15,000 แห่ง และมีโรงเรียนราว 2,000 แห่ง ที่อยู่ในพื้นที่ห่างไกล และไม่อาจยุบควบรวมได้ เช่น อยู่ในพื้นที่สูงตามแนวชายขอบ หรืออยู่บนเกาะ ซึ่งนักเรียนยากจนหรือด้อยโอกาสส่วนใหญ่ของประเทศจะอยู่ในโรงเรียนเหล่านี้ ประกอบกับปัญหาการโยกย้ายของครูที่ไม่ใช่คนท้องถิ่นที่เกิดขึ้นบ่อยครั้ง และไม่มีครูมาทดแทน ครูจึงไม่เพียงพอกับชั้นเรียน และภาระงานของครูยังมีมากเกินไป ต้องทำงานบริหารและงานธุรการควบคู่ไปกับการจัดการเรียนการสอน ซึ่งสภาพปัญหาและบริบทต่าง ๆ เหล่านี้ส่งผลกระทบต่อนักเรียนอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ นับเป็นปัญหาสำคัญที่รื้อการแก้ไข โดยเฉพาะในแง่คุณภาพการเรียนรู้ของเด็ก อันจะมีผลกระทบต่อเนื่องไปถึงคุณภาพของพลเมืองท้องถิ่นในอนาคต

ทุนครูรัก(ษ์)ถิ่นจึงเป็นภารกิจที่ กสศ. มุ่งมั่นเพื่อสร้างโอกาสให้แก่นักเรียนยากจนด้อยโอกาสที่มีศักยภาพและมีใจรักอยากเป็นครู ได้ศึกษาจนสำเร็จการศึกษาและได้รับการบรรจุเป็นครูรุ่นใหม่ในโรงเรียนพื้นที่ห่างไกลซึ่งเป็นชุมชนบ้านเกิด เพื่อแก้ปัญหาการขาดแคลนครูและการโยกย้ายบ่อย ด้วยคาดหวังว่านักศึกษาผู้รับทุนจะได้รับการป้อนเพาะเป็นครูที่มีทั้งจิตวิญญาณความเป็นครูและเป็นนักพัฒนาชุมชนได้ในคนเดียวกัน

สถานะโครงการ:

ดำเนินงานเป็นปีที่ 3 มุ่งส่งเสริมและสนับสนุนให้นักศึกษาทุนครูรัก(ษ์)ถิ่นได้เข้าไปเรียนรู้ในชุมชนและทำงานร่วมกับโรงเรียนในพื้นที่ห่างไกลที่เป็นโรงเรียนปลายทางของตัวเอง เพื่อค้นหาและพัฒนาทักษะของนักเรียนทุน และเป็นการเตรียมความพร้อมก่อนจะบรรจุเป็นครูเมื่อสำเร็จการศึกษา

หนูรู้ตัวว่าอยากเป็นครูตั้งแต่มีрымตัน ถ้าได้สอนหนังสือแล้วจะมีความสุข ตั้งใจว่าอยากจะไปสอนเด็กไร้สัญชาติ ให้เขาได้มีอนาคตที่ดี ที่ผ่านมาครูส่วนใหญ่เป็นครูจากต่างพื้นที่ เด็กเล็กๆบางคนก็จะมีปัญหาการสื่อสาร เพราะในพื้นที่ส่วนใหญ่จะเป็นกลุ่มชาติพันธุ์ อยู่บ้านก็ยังไม่พูดภาษาไทย เวลามารโรงเรียนก็ยังสื่อสารกับครูได้ไม่เต็มที่ การเป็นครูในพื้นที่ยอมทำให้เด็กเข้าใจได้มากขึ้น

นางสาวณารัชณี จutti (อุม)
นักศึกษาคณะครุศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏ
กาญจนบุรี
นักศึกษาโครงการ
ครูรัก(ษ์)ถิ่น รุ่นที่ 1

แนวคิดโครงการ ปี 2564

“ครูรัก(ษ์)ถิ่น” เป็นความร่วมมือระหว่าง กสศ. กับ 5 หน่วยงาน ประกอบด้วย กระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (อว.) สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา (สำนักงาน ก.ค.ศ.) และสำนักงานเลขาธิการคุรุสภา ร่วมกันสร้างโอกาสทางการศึกษาให้นักเรียนในพื้นที่ห่างไกลทุรกันดารและขาดโอกาสในการเข้าถึงการศึกษา มีผลการเรียนดี และมีอุดมการณ์ในความเป็นครู ได้เรียนต่อในระดับอุดมศึกษาในคณะครุศาสตร์ หรือศึกษาศาสตร์ สาขาวิชาที่เป็นความต้องการครูของโรงเรียนพื้นที่ห่างไกล คือ สาขาประถมศึกษา และสาขาปฐมวัย จนจบการศึกษาอย่างมีคุณภาพ และเมื่อสำเร็จการศึกษาจะได้รับการบรรจุเป็นครูในโรงเรียนท้องถิ่นของตนเอง ซึ่งจะเป็นการแก้ไขปัญหาการขาดแคลนครูในโรงเรียนพื้นที่ห่างไกลด้วยทักษะของครูรุ่นใหม่ ที่เป็นทั้งครู นักพัฒนาชุมชน และเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลงในระดับพื้นที่

กสศ. มีเป้าหมายการผลิตและพัฒนาครูรัก(ษ์)ถิ่น จำนวน 5 รุ่น รุ่นละ 300 คน รวมทั้งสิ้น 1,500 คน ทั้งนี้ในกระบวนการผลิตและพัฒนาครูดังกล่าว ยังสนับสนุนให้เกิดความร่วมมือระหว่างสถาบันอุดมศึกษา (คณะครุศาสตร์ คณะศึกษาศาสตร์) โรงเรียน และชุมชนในพื้นที่ห่างไกล และแนวคิดนี้จะนำไปสู่การปรับเปลี่ยนระบบการผลิตและพัฒนาครูให้สอดคล้องกับบริบทของโรงเรียนและชุมชนในแต่ละพื้นที่ ตามความต้องการโดยรวมของประเทศได้อย่างยั่งยืน

ผลการดำเนินงานโครงการ ปี 2564

- สร้างโอกาสทางการศึกษาสำหรับเยาวชนยากจนหรือด้อยโอกาสให้เข้าถึงการศึกษาระดับอุดมศึกษารวม 2 รุ่น จำนวน 627 คน ในสถาบันผลิตและพัฒนาครู 15 แห่งจากทั่วประเทศ เพื่อส่งเสริมและพัฒนาให้เป็นครูรุ่นใหม่ที่มีศักยภาพและได้บรรจุเป็นครูในโรงเรียนพื้นที่ห่างไกลซึ่งเป็นบ้านเกิดของตนเอง
- ค้นหา คัดเลือก และเตรียมความพร้อมนักศึกษาผู้รับทุนรุ่นที่ 3 จำนวน 240 คน เพื่อให้มีความพร้อมในการเข้าเรียนตามหลักสูตร และเข้าใจบริบทชุมชนของโรงเรียนปลายทางพื้นที่ห่างไกลที่ต้องกลับไปบรรจุเป็นครูหลังจบการศึกษา

- เกิดต้นแบบสถาบันการผลิตและพัฒนาครูรุ่นใหม่ในแต่ละภูมิภาคทั่วประเทศ โดยสถาบันผลิตและพัฒนาครู 15 แห่งจากทั่วประเทศ ได้ปรับแนวคิดและกระบวนการผลิตและพัฒนาครูให้ตรงตามความต้องการของบริบทพื้นที่ร่วมกับโรงเรียนและชุมชน รวมทั้งเกิดเครือข่ายการทำงานร่วมกันกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการผลิตและพัฒนาครู ซึ่งนำไปสู่การพัฒนาสถาบันต้นแบบการผลิตและพัฒนาครูในแต่ละภูมิภาค

- พัฒนาโรงเรียนในพื้นที่ห่างไกลที่เป็นโรงเรียนปลายทางของนักศึกษาทุนครูรัก(ษ์)ถิ่น ซึ่งเป็นองค์ประกอบสำคัญของการผลิตและพัฒนาครูรุ่นใหม่ ด้วยการนำมาตรการพัฒนาคุณภาพโรงเรียนทั้งระบบมาประยุกต์ให้สอดคล้องกับบริบทต่าง ๆ ของโรงเรียน โดยมีผู้เชี่ยวชาญและสถาบันผลิตและพัฒนาครูในโครงการร่วมเรียนรู้เพื่อนำไปวางแนวทางการจัดการเรียนรู้ให้แก่นักศึกษาครู และการพัฒนาโรงเรียนในพื้นที่ห่างไกลตามเป้าหมายประมาณ 600 แห่ง ให้มีระบบการบริหารจัดการและวิชาการที่เข้มแข็งได้อย่างต่อเนื่อง รวมทั้งช่วยสนับสนุนเตรียมความพร้อมสำหรับการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูและการปฏิบัติงานจริงของครูรุ่นใหม่ร่วมกับสถาบันผลิตและพัฒนาครู เมื่อสำเร็จการศึกษาตามแนวทางที่กำหนด อันประกอบด้วย

- (1) ผู้บริหารให้ความสำคัญในบทบาทและหน้าที่เพื่อหนุนเสริมและสนับสนุนทรัพยากรเพื่อการพัฒนาโรงเรียน

- (2) ครูเปิดห้องเรียนเพื่อให้เพื่อนครูสังเกตการสอน มีการสร้างสื่อการสอน และมีเทคนิคการสอนใหม่ ๆ

- (3) นักเรียนมีความสนใจในการเรียน มีความภาคภูมิใจ และเห็นคุณค่าของตน มีโอกาสได้รับการดูแลและพัฒนาตามศักยภาพ

- (4) โรงเรียนมีเป้าหมายและแผนการพัฒนาที่ชัดเจน มีการสร้างวัฒนธรรมในการทำงานที่เอื้อต่อการเรียนรู้ การฝึกประสบการณ์ของนักศึกษาครู และมีเครือข่ายในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้เพื่อการพัฒนา

- (5) ผู้ปกครองและชุมชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาโรงเรียน และสนับสนุนกิจการของโรงเรียนมากขึ้น

ข้อมูลและผลสำเร็จของโครงการ
<https://www.eef.or.th/KruRakThin/>

ตัวอย่างการให้โอกาส ทางการศึกษา

ครูรัก(ษ์)ถิ่นได้ให้โอกาสกับเด็กคนหนึ่ง
ที่การเรียนต่อมหาวิทยาลัยนั้นไกลจนเกิน
ฝัน ด้วยการลงไปค้นหานักเรียนด้วยความ
ยากลำบาก เพื่อให้เด็กที่อยากเป็นครู ได้
เข้าสู่กระบวนการบ่มเพาะความเป็นครู
ควบคู่ไปกับการฝึกฝนความสามารถในการ
พัฒนาชุมชนบ้านเกิดของตนเอง เพราะ
ครูบ้านนอกอย่างหนูจะไม่ทำหน้าที่เพียง
สอนหนังสืออย่างเดียว แต่จะต้องดูแล
คนในชุมชนบ้านเกิดของเราด้วย

นางสาวจุฑารัตน์ กิ่งนอก (ชมพู)
นักศึกษาคณะศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยกาฬสินธุ์
นักศึกษาโครงการครูรัก(ษ์)ถิ่น รุ่นที่ 1

นางสาววันดาลักษณ์ รุ่งเรือง (หลัง)
นักศึกษาคณะครุศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่
นักศึกษาโครงการครูรัก(ษ์)ถิ่น รุ่นที่ 1

ส่วนหลายคนอื่นเขาอยากไปเป็นครูอยู่ใน
เมืองที่พัฒนาแล้ว แต่สำหรับเราคิดว่า
ถ้าได้กลับมาที่บ้านเราจะทำประโยชน์ได้
มากกว่า เพราะยังมีอีกหลายอย่างใน
หมู่บ้านเรา ที่เราอยากพัฒนาให้ดีขึ้น การ
ที่เราเป็นคนในพื้นที่ ยิ่งทำให้เรารู้ปัญหา
รู้บริบทในชุมชน สามารถแก้ปัญหาได้เร็ว
ถ้าเป็นคนอื่นเขาต้องมาศึกษาปัญหาก่อน

เสียงสะท้อน จากภาคีเครือข่าย

จากสถานการณ์โควิด-19 การค้นหาเด็กในปีนี้ จึงมีความพิเศษตรงที่เปิดรับสมัครและสัมภาษณ์ออนไลน์โดยคณะกรรมการจากสถาบัน เพื่อคัดกรองคุณสมบัติเบื้องต้น จากนั้นจึงเป็นการสัมภาษณ์ ที่มีทั้งคณะกรรมการจากสถาบัน ชุมชน โรงเรียน ปลายทาง ศึกษาพิเศษ จังหวัด โดยคัดกรองให้ได้สองเท่าของจำนวนนักเรียนที่จะรับ และในรอบสามจึงลงพื้นที่ไปคัดกรอง

นางสาววิชญา พิวคำ
อาจารย์คณะศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

ครูรัก(ษ์)ถิ่น "จุดสานฝันสร้างครูรุ่นใหม่ให้ชุมชน"

มหาวิทยาลัยเชียงใหม่เป็นหนึ่งในสถาบันผลิตและพัฒนาครูในโครงการครูรัก(ษ์)ถิ่นอย่างต่อเนื่องเป็นปีที่สาม นับตั้งแต่ปี พ.ศ. 2563 รองศาสตราจารย์ ดร.เกียรติสุดา ศรีสุข คณบดีคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ หนึ่งในสถาบันการขับเคลื่อนโครงการครูรัก(ษ์)ถิ่น กล่าวว่า คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่มีความเชี่ยวชาญในการทำงานแบบบูรณาการมุ่งขับเคลื่อนการจัดการศึกษาบริบทเชิงพื้นที่ของจังหวัดเชียงใหม่ เพื่อพัฒนาสังคมและชุมชน โดยมีกระบวนการเข้าถึงชุมชน ด้วยความร่วมมือระหว่างคณะศึกษาศาสตร์และชุมชนในท้องถิ่น ทุกภาคส่วนจึงเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการค้นหา คัดกรอง และคัดเลือกนักศึกษาเข้าสู่โครงการครูรัก(ษ์)ถิ่น นับเป็นจุดเริ่มต้นสำคัญของกระบวนการผลิตครูในระบบปิด ที่จะทำให้มั่นใจได้ว่านักศึกษาที่เข้าร่วมโครงการจะมีคุณสมบัติตามที่กำหนด และสามารถคัดเลือกนักศึกษาที่มีความเหมาะสมในการที่จะส่งเสริมการเรียนรู้ให้แก่โรงเรียนและชุมชนในพื้นที่ห่างไกลหรือบนพื้นที่สูงได้อย่างเป็นรูปธรรม

ในอีกสี่ปีข้างหน้าหลังเรียนจบ นักศึกษาทุนครูรัก(ษ์)ถิ่นจะกลับไปบรรจุเป็นครูในโรงเรียนปลายทางในพื้นที่ห่างไกลรวม 26 โรงเรียน ประกอบด้วยโรงเรียนในพื้นที่จังหวัดพะเยา ลำปาง เชียงใหม่ เชียงราย แม่ฮ่องสอน น่าน เพชรบูรณ์ อุตรดิตถ์ และตาก

โรงเรียนพัฒนาตนเอง: โครงการพัฒนาครูและโรงเรียนเพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษา อย่างต่อเนื่อง

- ✓ — **ความสอดคล้อง**
ยุทธศาสตร์ชาติ
ด้านที่ 4 การสร้างโอกาส
และความเสมอภาคทางสังคม
- ✓ — **แผนแม่บท**
ด้านที่ 17 ความเสมอภาค
และหลักประกันทางสังคม
- แผนปฏิบัติการประเทศ**
ด้านการศึกษา
(3) การปฏิรูปเพื่อลดความ
เหลื่อมล้ำทางการศึกษา

เป้าหมายดำเนินงาน

พัฒนาต้นแบบการบริหารจัดการ
พัฒนาคุณภาพครู และการเรียน
การสอนในชั้นเรียนที่มีคุณภาพ เพื่อ
ให้ผู้เรียนเกิดสมรรถนะในศตวรรษ
ที่ 21 เข้าถึงการเรียนรู้ที่มีคุณภาพ
และยกระดับผลลัพธ์การเรียนรู้ของ
นักเรียนในระยะยาว

กลุ่มผู้รับประโยชน์

ครู นักเรียน และโรงเรียนขนาดกลาง
ที่มีเด็กด้อยโอกาสหนาแน่นในสังกัด
สพฐ. สข. และอปท. ตามวัตถุประสงค์
ของ พ.ร.บ. กสศ. มาตรา 5 (3), (5),
(6)

งบประมาณ
350,000,000 บาท

ด้วยสถานการณ์ด้านคุณภาพโรงเรียนใน
ประเทศไทยยังคงมีความแตกต่างกันระหว่างโรงเรียน
ชนบทกับโรงเรียนในเมืองถึง 2 ปีการศึกษา และ
ยังมีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้น แสดงให้เห็นถึงความ
เหลื่อมล้ำทางการศึกษาซึ่งไม่ใช่เพียงมิติของโอกาส
การเข้าถึงการศึกษาเท่านั้น แต่ยังรวมถึงคุณภาพ
การศึกษาอีกด้วย

ปัจจุบัน การจัดการเรียนการสอนของครูและ
การประเมินผลการเรียนรู้ยังไม่สามารถสะท้อนถึง
ผลลัพธ์การเรียนรู้และทักษะในศตวรรษที่ 21 ได้
ชัดเจน และสถานการณ์การแพร่ระบาดของโควิด-19
ทำให้โรงเรียนไม่สามารถเปิดเรียนได้ปกติ จึงเกิด
ภาวะการเรียนรู้ถดถอย (learning loss) ส่งผลให้
การเรียนรู้และทักษะทางสังคมของเด็กและเยาวชน
ตกต่ำลง กลายเป็นวิกฤตที่ซับซ้อน

แนวคิด “โรงเรียนพัฒนาตนเอง” เป็นการ
ทำงานกับครูเพื่อลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา
ในโรงเรียนขนาดกลางที่มีเด็กด้อยโอกาสหนาแน่น
โดยเป็นการพัฒนาคุณภาพทั้งระบบโรงเรียน (whole
school approach) ด้วยมาตรการกระตุ้นการ
บริหารจัดการโรงเรียนและการเรียนรู้ในชั้นเรียน
มุ่งหวังให้เกิดความรู้ ทักษะ และทัศนคติที่ดี และ
สร้างความร่วมมือกับหน่วยงานภาคีเครือข่ายที่
เกี่ยวข้อง เพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงเชิงระบบ ทั้ง
การขยายผลในระดับโรงเรียนและหน่วยงานต้นสังกัด

สถานะโครงการ:

ดำเนินงานเป็นปีที่ 3 โดยในปี 2564 มุ่งเน้นที่การเก็บเกี่ยวผลลัพธ์ หนุนเสริมให้กลุ่ม
เป้าหมายเกิดพลัง (empower) ร่วมสร้างการเปลี่ยนแปลงที่ยั่งยืน เพื่อเตรียมขยายผลและส่งต่อ
ต้นแบบของโรงเรียนพัฒนาตนเองทั้งระบบไปสู่ระดับนโยบาย

แนวคิดโครงการ ปี 2564

โครงการให้ความสำคัญกับการพัฒนาคุณภาพโรงเรียนทั้งระบบ โดยคำนึงถึงบริบทและสถานการณ์ทั้งการบริหารจัดการและกระบวนการจัดการเรียนรู้ในชั้นเรียน การดำเนินงานในปี 2564 จึงมุ่งหวังให้เกิดผลผลิตและผลลัพธ์ที่จะไปสู่การขับเคลื่อนเชิงนโยบายในระดับต่าง ๆ จากแนวทางที่โรงเรียนเป็นหัวใจสำคัญ ได้แก่ 1) การตั้งเป้าหมายการพัฒนาโรงเรียนให้คมชัด 2) การใช้ระบบสารสนเทศเพื่อการบริหารจัดการคุณภาพ 3) การพัฒนาครูแกนนำและสร้างชุมชนการเรียนรู้เชิงวิชาชีพ 4) การพัฒนาเครือข่ายภายนอกโรงเรียน 5) การพัฒนานวัตกรรมการเรียนรู้เชิงรุก และ 6) ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนเป็นรายบุคคล โดยมีกระบวนการดำเนินงาน 2 ส่วน ดังนี้

1) กระบวนการพัฒนาคุณภาพโรงเรียนทั้งระบบ เพื่อสนับสนุนโรงเรียนเป้าหมาย 727 แห่งให้เกิดการพัฒนาคุณภาพและประยุกต์ใช้นวัตกรรมจากเครือข่ายร่วมพัฒนาทั้ง 11 เครือข่าย ทำหน้าที่เป็นพี่เลี้ยงได้อย่างต่อเนื่อง เหมาะสมกับบริบทและความต้องการของโรงเรียน

2) กระบวนการวิจัย ติดตาม ถอดบทเรียนเพื่อการสื่อสารและขยายผล เพื่อหนุนเสริมการดำเนินงานและประเมินผลร่วมกับเครือข่ายร่วมสนับสนุนการดำเนินงาน กระตุ้นให้เกิดการขยายผลจากโรงเรียนที่มีความพร้อมสูง การวิจัยเพื่อนำผลการศึกษาไปเป็นต้นแบบของการพัฒนาและขยายผลยกระดับคุณภาพของการวิจัยทางการศึกษา รวมทั้งการผลักดันให้เกิดการสื่อสารต่อสังคม (policy advocacy) เพื่อขับเคลื่อนเชิงนโยบายและสร้างการเปลี่ยนแปลง

ผลการดำเนินงานโครงการ ปี 2564

โรงเรียน 727 แห่งเกิดการพัฒนารูปแบบ ทำให้นักเรียนกว่า 190,000 คน มีโอกาสเข้าถึงการศึกษาที่มีคุณภาพสูงขึ้น และหน่วยงานต้นสังกัด ได้แก่ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน (สช.) และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) ให้การสนับสนุน จึงทำให้เกิดแนวโน้มของการเปลี่ยนแปลงเชิงระบบทั้งในระดับโรงเรียนและหน่วยงานต้นสังกัด

ทั้งนี้ โรงเรียนในโครงการจะได้รับการพัฒนา 3 ด้าน ได้แก่

(1) การจัดการเรียนรู้และบริหารจัดการภายในโรงเรียน โดยใช้ระบบฐานข้อมูลสารสนเทศและระบบ

การดูแลช่วยเหลือนักเรียนเพื่อตอบสนองต่อความต้องการของนักเรียน โดยเฉพาะกลุ่มที่เสี่ยงต่อการหลุดออกจากระบบการศึกษา

(2) การบริหารจัดการด้านวิชาการ มีระบบพัฒนาครูภายในโรงเรียน ผ่านกระบวนการเครือข่ายการเรียนรู้เชิงวิชาชีพ (Professional Learning Community : PLC) เพื่อพัฒนาการจัดการเรียนรู้แนวใหม่ที่เหมาะสมกับแต่ละบริบท และ**มีระบบประเมินและประกันคุณภาพอย่างต่อเนื่อง** สามารถสะท้อนผลการดำเนินงานได้อย่างรวดเร็ว ทำให้ผู้บริหารและครูปรับรูปแบบการทำงานและพัฒนาหลักสูตรที่สอดคล้องกับบริบทของโรงเรียนและชุมชน

(3) การยกระดับและเพิ่มขีดความสามารถในการพัฒนาบุคลากรทางการศึกษา มีการสนับสนุนให้ผู้บริหารเป็นผู้นำทางวิชาการและมีสมรรถนะในการบริหารจัดการโรงเรียนแนวใหม่ ทำให้ครูสามารถกำหนดเป้าหมายการเรียนรู้ จัดการเรียนรู้เชิงรุก (active learning) เพื่อการพัฒนานักเรียนได้ตามศักยภาพ สร้างบรรยากาศการเรียนรู้ที่หลากหลาย และการออกแบบกระบวนการจัดการเรียนรู้ที่ให้นักเรียนเกิดสมรรถนะที่คาดหวัง จนเป็นวัฒนธรรมที่ดีของโรงเรียน

การขยายผลต้นแบบของการพัฒนาโรงเรียนและครู

การดำเนินงานโครงการโรงเรียนพัฒนาตนเอง นำมาสู่การขยายผลการสร้างต้นแบบของการพัฒนาโรงเรียนและครูในบริบทอื่น ๆ ดังนี้

- **การพัฒนาคุณภาพครูและโรงเรียนในสังกัดกองบัญชาการตำรวจตระเวนชายแดน (บข.ตชด.)** โดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน จำนวน 70 แห่ง ผ่านกระบวนการหนุนเสริมของสถาบันอุดมศึกษาท้องถิ่น จำนวน 11 สถาบัน โรงเรียนคู่พัฒนาในสังกัด สพฐ. จำนวน 67 แห่ง ครอบคลุมพื้นที่ 22 จังหวัด ในปี 2564 มีครูในโรงเรียน ตชด. ได้รับการพัฒนาสมรรถนะทางวิชาชีพครู จำนวน 687 คน และนักเรียนในโรงเรียน ตชด. ได้รับประโยชน์จากการพัฒนาครู จำนวน 8,097 คน

- **การพัฒนาครูทั้งในและนอกระบบผ่านหลักสูตรพัฒนาคุณภาพและเสริมสมรรถนะครู** เพื่อสร้างเสริมให้มีทักษะในศตวรรษที่ 21 ให้แก่ครูและบุคลากรทางการศึกษา โดยครูจะมีส่วนในการออกแบบการเรียนรู้ และอำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ให้แก่ผู้เรียน และมีกระบวนการติดตามผลที่เกิดขึ้นกับผู้เรียน ในปี 2564 มีหลักสูตรและจัดอบรมเชิงปฏิบัติการให้แก่ครูทั่วประเทศจำนวน 10 หลักสูตร ที่พัฒนาครูแกนนำและนักจัดการเรียนรู้ จำนวน 525 คน ให้สามารถพัฒนากระบวนการเรียนการสอนได้ตามเป้าหมาย

ถ้าการศึกษาใดครู
ไม่เป็นผู้ออกการ หวัง
อย่างมากที่จะทำให้การ
ศึกษานั้นมีคุณภาพสูง
หัวใจสำคัญคืออยู่ที่
ความเป็นผู้ออกการ
(agency) ในระดับ
ปฏิบัติ แต่แน่นอน
ว่าผู้บริหารระดับ
นโยบายมีความ
สำคัญด้วย นโยบาย
ที่ทำให้เกิดขึ้นได้ คือ
นโยบายแบบที่เรียกว่า
empowerment หรือ
ความสัมพันธ์แนวราบ

ศ. วิจารย์ พานิช
ที่ปรึกษา
คณะกรรมการบริหาร กสศ.

• **การพัฒนาครูเพื่อศิษย์: สร้างการเรียนรู้สู่ระดับเชื่อมโยงออนไลน์** โครงการนี้มีการดำเนินงานต่อเนื่องเป็นปีที่ 2 ด้วยแนวคิดสำคัญในการสนับสนุนการพัฒนาครูและโรงเรียนผ่านกระบวนการสร้างชุมชนแลกเปลี่ยนเรียนรู้ทางวิชาชีพครูในรูปแบบออนไลน์ (online platform) โดยมุ่งหวังให้ (1) ครูและบุคลากรทางการศึกษาต่างพื้นที่และต้นสังกัดมีพื้นที่แลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างกัน (2) พัฒนาศักยภาพด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (active learning) กระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ และ (3) มีกระบวนการติดตามผลระหว่างการเรียนรู้ (formative assessment) ที่ทำให้ครูสามารถตรวจสอบผลการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นจริง (evidence-based) ของผู้เรียนเป็นรายบุคคล

ในปี 2564 โครงการได้สนับสนุนทำให้เกิดชุมชนแห่งการเรียนรู้ของครู ผ่าน online platform เพื่อยกระดับความสามารถของผู้บริหารและครูในโรงเรียนในลักษณะการหนุนเสริมพลังการพัฒนา (empowerment) โดยเกิดการพัฒนาคูแกนนำ จำนวน 300 คน ที่สามารถขยายผลการพัฒนาให้กับเครือข่ายครูในวงกว้างได้

TSQP Online Platform
<https://www.starfishlabz.com>

ตัวอย่างต้นแบบการจัดการเรียนรู้ในชุมชนแลกเปลี่ยนเรียนรู้ทางวิชาชีพครู

นักพิทักษ์สายน้ำแห่งบางเสร่ การเรียนแบบบูรณาการที่ใช้การทำโครงการนวัตกรรมเพื่อชุมชนของโรงเรียนชุมชนบ้านบางเสร่ จังหวัดชลบุรี

ครูวรวิมล ชื่นสันเทียะ โรงเรียนชุมชนบางเสร่ จ.ชลบุรี ใช้หลักการที่เรียนรู้ผ่านช่องทางออนไลน์โดยให้ความสำคัญกับการประเมินทักษะการคิดผู้เรียนตั้งแต่เริ่มต้น ซึ่งทำให้ครูเข้าใจทักษะการคิดที่โดดเด่นของผู้เรียนโดยไม่จัดกลุ่มผู้เรียนว่าเก่ง ปานกลาง หรืออ่อน แต่ใช้การประเมินที่จัดกลุ่มผู้เรียนเป็นกลุ่มที่โดดเด่นด้านความคิดสร้างสรรค์ หรือโดดเด่นด้านความคิดรวบยอด ซึ่งจะทำให้ผู้เรียนเกิดความภาคภูมิใจและอยากแสดงทักษะเด่นของ

ตน การแบ่งกลุ่มโดยเฉลี่ยผู้เรียนที่มีทักษะทั้งสองด้านให้สมดุลจะทำให้เกิดผลลัพธ์ที่ดีในการเรียนการสอนแบบบูรณาการ โดยใช้โครงการนวัตกรรมเพื่อชุมชน ซึ่งผู้เรียนทุกคนจะได้ใช้ความคิดสร้างสรรค์ ผสานกับความรู้เชิงวิทยาศาสตร์เพื่อสร้างชิ้นงานต้นแบบที่ตอบโจทย์ปัญหาในชุมชนของพวกเขา หรืออนุรักษ์ให้สิ่งที่มีคุณค่าอยู่คู่กับชุมชนบางเสร่ไปอีกยาวนาน

เสียงสะท้อน จากภาคีเครือข่าย

แนวทางการทำงานของ
คณะทำงาน ร่วมกับเพื่อน
โรงเรียน 25 โรงเรียนที่มี
ผู้บริหารโรงเรียนเป็นผู้นำ
เป็นภาพของการทำงานที่มี
เพื่อนคอยเดินเคียงข้าง
และเข้าใจซึ่งกันและกัน
ช่วยเหลือสนับสนุนและ
คอยปลอบใจกัน โดยการ
เรียนรู้เพื่อพัฒนาของ
พวกเรามีเป้าหมายเดียวกัน
คือ นักเรียนของพวกเรา
มีความสุขกับการเรียน ได้
ใช้ความรู้และทักษะในชีวิต
จริง

ผศ.ศิริวรรณ จัตรมณีรุ่งเจริญ
คณบดีคณะครุศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต

เรื่องเล่าของโครงการโรงเรียนพัฒนาตนเอง (TSQP) เครือข่ายมหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต

ผศ.ศิริวรรณ จัตรมณีรุ่งเจริญ คณบดีคณะครุศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต หัวหน้าเครือข่ายมหาวิทยาลัยราชภัฏ
ภูเก็ต กล่าวว่า การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นเมื่อ TSQP ลงสู่
เครือข่ายโรงเรียน คือ การมีคณะทำงานด้านการศึกษาที่เข้มแข็ง
ตั้งแต่ระดับโรงเรียนสู่ระดับจังหวัด และเครือข่ายของศูนย์
11 เครือข่าย ครูในโรงเรียนมีกระบวนการความคิดที่เปิดใจเรียนรู้
แบ่งปัน และร่วมแลกเปลี่ยน

การจัดการเรียนการสอนของครูใช้ห้องเรียนเป็นเพียงห้อง
แลกเปลี่ยน แต่ห้องเรียนจริงของนักเรียนเกิดในชุมชน การ
จัดการศึกษาที่มีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วนเริ่มมีภาพที่ชัดเจน จน
ถือเป็นแนวปฏิบัติ เกิดวัฒนธรรมการสอนเพื่อสร้างศิษย์สู่โลก
แห่งความเป็นจริง

คณะผู้บริหารและศึกษานิเทศก์เป็นกำลังเสริมหนุนที่สำคัญ
อย่างมากของการสร้างการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นกับครู ทำให้ครู
มีพลังบวกในการทำงาน และเครือข่ายการศึกษาของจังหวัดภูเก็ต
มีความยั่งยืนและสามารถบูรณาการโครงการอื่น ๆ เข้ามาสนับสนุน
การทำงานของ TSQP อีกด้วย

การพัฒนาศักยภาพเด็กและเยาวชนด้วยโอกาสผ่านเครือข่ายครูรางวัลสมเด็จเจ้าฟ้ามหจักรี ปี 2564

กสศ. มีส่วนสำคัญในการสนับสนุนการคัดเลือก ครูรางวัลสมเด็จเจ้าฟ้ามหจักรี (รางวัลนานาชาติ) ผ่านกระบวนการมีส่วนร่วมจากคณะกรรมการคัดเลือก ทั้ง 77 จังหวัด เพื่อให้ได้ครูผู้สร้างการเปลี่ยนแปลง ชีวิตลูกศิษย์และมีคุณภาพการต่อวงการศึกษ

ในปี 2564 มีครูผู้มีคุณสมบัติที่ได้รับการเสนอชื่อเพื่อรับพระราชทานรางวัลสมเด็จเจ้าฟ้ามหจักรี จำนวน 176 คน โดยได้รับพระราชทานรางวัล สมเด็จเจ้าฟ้ามหจักรีจาก สมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราช-กุมารี จำนวน 1 คน และได้รับรางวัลจากมูลนิธิ รางวัลสมเด็จเจ้าฟ้ามหจักรี อีกจำนวน 175 คน

ซึ่งทุกคนล้วนเป็นผู้ที่มีความรู้ ความสามารถ และ พร้อมเป็นแกนนำในการขยายผลและต่อยอดการทำงานผ่านความรู้และความเชี่ยวชาญที่ใช้นวัตกรรม และวิธีการที่สอดคล้องกับสภาพปัญหาของผู้เรียน

ทั้งนี้ ผลลัพธ์จากการดำเนินงานที่ผ่านมา พบว่า นักเรียนและเด็กด้อยโอกาสในพื้นที่ห่างไกล จำนวนมากกว่า 17,000 คน ได้รับการพัฒนา คุณภาพชีวิต และได้รับโอกาสในการเรียนรู้ตาม ความต้องการและเหมาะสมตามวัย จึงทำให้เห็นได้ ว่า เครือข่ายครูรางวัลสมเด็จเจ้าฟ้ามหจักรีเป็น อีกหนึ่งพลังในการขับเคลื่อนระบบการศึกษา และ ช่วยสร้างความเสมอภาคทางการศึกษาของประเทศ

งานวิจัยและ นวัตกรรม ด้านการศึกษา

งานวิจัยและนวัตกรรมด้านการศึกษา

ความสอดคล้อง

ยุทธศาสตร์ชาติ

ด้านที่ 4 การสร้างโอกาส
และความเสมอภาคทางสังคม

แผนแม่บท

ด้านที่ 17 ความเสมอภาค
และหลักประกันทางสังคม

แผนปฏิรูปประเทศ

ด้านการศึกษา

(3) การปฏิรูปเพื่อลดความเหลื่อมล้ำ
ทางการศึกษา

เป้าหมายดำเนินงาน

พัฒนาองค์ความรู้และนวัตกรรมเพื่อลดความ
เหลื่อมล้ำทางการศึกษาที่สามารถนำไปใช้งาน
จริงในโครงการและกิจกรรมของ กสศ. และ
ภารกิจของหน่วยงานภาคีเครือข่าย ตาม
วัตถุประสงค์ของ พ.ร.บ. กสศ. มาตรา 5 (6), (7)

กลุ่มผู้รับประโยชน์

ภาคีเครือข่ายที่ขับเคลื่อนโครงการและกิจกรรม
ของ กสศ. และผู้รับประโยชน์ตามมาตรา 5
(1) (2) (3) (4) และ (5)

งบประมาณ

287,000,000 บาท

การสร้างความเสมอภาคทางการศึกษา
ให้เกิดขึ้นในประเทศไทย ซึ่งเป็นภารกิจ
สำคัญของ กสศ. นั้น ไม่อาจเกิดขึ้นได้โดย
ปราศจากเหตุปัจจัยเริ่มต้นจากข้อมูล ความรู้
นวัตกรรม และวิธีการทำงานใหม่ ๆ การ
ศึกษาวิจัย ค้นคว้าแนวทาง และพัฒนา
องค์ความรู้เพื่อพัฒนาทรัพยากรมนุษย์
ตลอดจนส่งเสริมและสนับสนุนการนำ
องค์ความรู้ที่ได้ไปใช้ในการลดความเหลื่อมล้ำ
ทางการศึกษา จึงเป็นหนึ่งในภารกิจสำคัญ
ของ กสศ. โดยเฉพาะการวางบทบาทเป็น
หน่วยจัดกระบวนการร่วมวิจัย พัฒนาและ
ทดลองร่วมกับพันธมิตรและเครือข่ายทั้งใน
และต่างประเทศ เพื่อสร้างความมีส่วนร่วม
ในการปฏิรูปการศึกษาทั้งระดับหน่วยงาน
ชุมชนและระดับชาติ

สถานะโครงการ:

ดำเนินงานเป็นปีที่ 3 โดยนำองค์ความรู้ งานวิจัย และนวัตกรรมที่พัฒนาและสร้างต้นแบบ
ไปทดลองนำร่อง เตรียมขยายผล ตลอดจนการวิจัยเพื่อพัฒนาระบบติดตาม ประเมินผล และ
นำผลมาพัฒนาการดำเนินงาน

แนวคิดโครงการ ปี 2564

- พัฒนาให้เมืองมีความรู้ ข้อมูลสารสนเทศ เทคโนโลยี และนวัตกรรม ที่เหมาะสมเพียงพอ สำหรับการผลักดันภารกิจร่วมกันระหว่าง กสศ. และภาคีเครือข่าย
- สนับสนุนการวิจัยและพัฒนา นวัตกรรม ด้วยกระบวนการมีส่วนร่วมจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ทั้งในระดับพื้นที่ ระดับชาติ และระหว่างประเทศ โดย กสศ. ปรับบทบาทไปเป็นผู้ประเมินและติดตามผลการดำเนินงานให้บรรลุเป้าหมายและเจตนารมณ์ของนโยบายที่ยั่งยืน
- มุ่งเน้นนวัตกรรมแบบมีธรรมาภิบาล (frugal innovation) หรือลงทุนน้อยเกิดผลกระทบมาก และ

ให้ความสำคัญกับคุณค่าของนวัตกรรมนั้น ๆ ที่ตอบโจทย์การแก้ไขปัญหาและความต้องการที่เฉพาะเจาะจง

- นำองค์ความรู้ ผลการวิจัยเชิงประจักษ์ และนวัตกรรม ไปใช้สนับสนุนการปฏิบัติงาน ทดลองนำร่อง และขยายผลในพื้นที่จริง ครอบคลุมทั่วประเทศ ตลอดจนบูรณาการการทำงานและการจัดทำข้อเสนอเชิงนโยบายกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ทั้งในระดับพื้นที่ ท้องถิ่น และระดับชาติ เพื่อโน้มนำให้สังคมและรัฐบาล มีความเชื่อมั่นและยอมรับข้อเสนอเชิงนโยบายของ กสศ.

ผลการดำเนินงานโครงการ ปี 2564

1. สร้างผลงานวิจัยและนวัตกรรม รวม 33 ชิ้นงาน จำแนกเป็น 3 ประเภท ได้แก่

(1) นวัตกรรมระบบเทคโนโลยีและข้อมูลสารสนเทศเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา 9 ชิ้นงาน เช่น ระบบสารสนเทศเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา (Information System for Equitable Education : iSEE) ระบบฐานข้อมูลบัญชีรายจ่ายด้านการศึกษาระดับจังหวัด ระบบฐานข้อมูลบัญชีรายจ่ายระดับประเทศ ระบบฐานข้อมูลสถานะความเหลื่อมล้ำและคุณภาพทรัพยากรมนุษย์แบบกลุ่มตัวอย่างซ้ำ (longitudinal sample) ในประเทศไทย มาตรฐานขั้นพื้นฐานในการจัดการศึกษาที่มีคุณภาพของโรงเรียน (Fundamental School Quality Level: FSQL)

(2) การวิจัยและประเมินผล 13 ชิ้นงาน ประกอบด้วย

(2.1) งานวิจัยเชิงประเมินผลโครงการของ กสศ. เช่น การวิจัยระบบการดูแลช่วยเหลือเด็กและเยาวชนด้อยโอกาสที่ปัญหาที่มีความซ้ำซ้อน การวิจัยเพื่อเพิ่มความมุ่งมั่นของนักเรียนยากจนพิเศษและติดตามเพื่อประเมินผลสัมฤทธิ์มาตรการเงินอุดหนุนอย่างมีเงื่อนไข ฯลฯ

(2.2) งานวิจัยการประเมินผลระดับองค์กรและนโยบาย เช่น ระบบการประเมินผลลัพธ์ทางสังคมสำหรับโครงการเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา การประเมินผลการดำเนินงานของกองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา ตามกรอบการประเมินขององค์การมหาชน

(2.3) งานวิจัยเพื่อจัดทำข้อเสนอเชิงนโยบาย เช่น การพัฒนานวัตกรรมทางการเงินเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา (innovative finance) ที่เหมาะสมกับประเทศไทย การพัฒนาและยกระดับคุณภาพสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยของประเทศไทย

ด้วยหลักสูตรและกระบวนการไฮสโคป (High Scope) เพื่อสนับสนุนการสร้างความเสมอภาคทางการศึกษากับกลุ่มเด็กปฐมวัยด้อยโอกาส ฯลฯ

(3) การพัฒนาเครือข่ายการใช้ประโยชน์จากนวัตกรรมและการจัดทำข้อเสนอเชิงนโยบาย 11 ชิ้นงาน เช่น การศึกษาเพื่อพัฒนานวัตกรรมเพื่อการคัดกรองสายตา สำหรับนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษา งานวิจัยผลกระทบจากสถานการณ์ โควิด-19 กับกลุ่มเป้าหมายของ กสศ. และการใช้งานวิจัยและนวัตกรรมเพื่อลดภาวะการเรียนรู้ถดถอย (learning loss)

2. นำผลงานวิจัยและนวัตกรรม ระบบข้อมูลสารสนเทศ เครื่องมือ นวัตกรรม และระบบเทคโนโลยีทางการเงินและการศึกษาที่พัฒนาขึ้นจากการวิจัยของ กสศ. ไปใช้สนับสนุนและส่งเสริมการจัดสรรงบประมาณ และมาตรการลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา เพื่อให้มาตรการและการจัดสรรงบประมาณมีประสิทธิภาพ ตรวจสอบได้ ป้องกันการทุจริตและการรั่วไหล รวมทั้งส่งเสริมกระบวนการบูรณาการและการมีส่วนร่วมระหว่างหน่วยงานภาครัฐ ท้องถิ่น และเอกชน ทั้งในระดับพื้นที่และระดับชาติซึ่งเป็นประโยชน์แก่กลุ่มผู้รับประโยชน์ของ กสศ. ทั่วประเทศ ได้แก่

- นักเรียนขาดแคลนทุนทรัพย์มากกว่า 1,600,000 คน
- เด็กและเยาวชนนอกระบบการศึกษามากกว่า 100,000 คน
- ครูมากกว่า 300,000 คน

3. นำองค์ความรู้และนวัตกรรมที่เป็นผลผลิตที่ได้จากการวิจัยและการทดลองนำร่องในพื้นที่เฉพาะในปีงบประมาณ 2562 - 2563 มาขยายผล ในระดับองค์กร ท้องถิ่น และจังหวัด เพื่อประโยชน์ในการสร้างความเสมอภาคทางการศึกษาในพื้นที่ทุกจังหวัด

แก่กลุ่มผู้รับประโยชน์ของ กสศ. ในด้านต่าง ๆ ได้แก่

- การป้องกันและแก้ไขการหลุดออกจากระบบการศึกษา 3 ช่วงวัย (ก่อนวัยเรียน การศึกษาภาคบังคับ และมีวัยศึกษาตอนปลายหรือประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.))
- การแก้ไขปัญหาความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาในโรงเรียนขนาดเล็กในพื้นที่ห่างไกลทุรกันดาร (small protected schools)
- การนำเครื่องมือส่งเสริมและประเมินความคิดสร้างสรรค์ในชั้นเรียนไปใช้กับกลุ่มผู้รับประโยชน์ กสศ.
- การจัดทำข้อเสนอเชิงนโยบายกำหนดหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อสนับสนุนการปฏิรูปการศึกษาตามนโยบายรัฐ

<http://research.eef.or.th/researchs/>

ตัวอย่างงานวิจัยที่นำไปสู่ ข้อเสนอเชิงนโยบาย

• แนวทางการจัดทำงบประมาณในลักษณะ บูรณาการด้านการศึกษาเพื่อความเสมอภาคทางการ ศึกษา (equity-based budgeting for education)

กสศ. ร่วมกับสำนักงานศูนย์วิจัยและให้คำปรึกษาแห่งมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ได้จัดทำบัญชีรายจ่ายด้านการศึกษาแห่งชาติ (ปีงบประมาณ พ.ศ. 2551 - 2561) เพื่อเป็นฐานข้อมูลสนับสนุนการวิเคราะห์และประเมินผลการลงทุนด้านการศึกษาของประเทศ พบว่า ในปีงบประมาณ พ.ศ. 2561 ประเทศไทยลงทุนด้านการศึกษามากถึง 816,463 ล้านบาท หรือร้อยละ 5.04 ของผลผลิตมวลรวมประชาชาติ (Gross Domestic Product : GDP) โดยเป็นการลงทุนจากภาครัฐเป็นหลัก 618,427 ล้านบาท หรือคิดเป็นร้อยละ 75.7 ต่อรายจ่ายด้านการศึกษารวม ซึ่งงบประมาณด้านการศึกษาระหว่างปีงบประมาณ พ.ศ. 2551 - 2559 มีแนวโน้มเพิ่มขึ้น

4. เกิดเครือข่ายวิจัยและนวัตกรรม พัฒนาองค์ความรู้ เทคโนโลยีสารสนเทศ และนวัตกรรมกับสถาบันวิชาการและสถาบันอุดมศึกษา รวมถึงกลไกอื่นๆ อาทิ สมัชชาการศึกษา วิชากิจเพื่อสังคม และองค์กรระหว่างประเทศด้านการศึกษาและการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ รวมมากกว่า 500 องค์กร

5. เกิดต้นแบบการทำงานร่วมกันที่หลากหลาย

อาทิ งานประชุมวิชาการระดับชาติและนานาชาติ ประจำปีเพื่อขับเคลื่อนสังคม งาน Hackathon เพื่อสร้างความเสมอภาคทางการศึกษา การสนับสนุนให้เกิดการพัฒนาเครื่องมือและมาตรการในการสร้างความเสมอภาคทางการศึกษา ตลอดจนนำไปใช้ประโยชน์จริงแก่กลุ่มผู้รับประโยชน์และหน่วยงานภาคี กสศ. ทั่วประเทศต่อไป

อย่างต่อเนื่อง แต่ลดลงในปีงบประมาณ พ.ศ. 2560 เป็นต้นมา

อย่างไรก็ตาม แผนงานด้านการศึกษายังได้รับการจัดสรรงบประมาณสูงสุดกว่าร้อยละ 20 และเมื่อเทียบการลงทุนด้านการศึกษาของไทยกับต่างประเทศยังพบว่า อยู่ในระดับเทียบเคียงกับค่าเฉลี่ยของการลงทุนด้านการศึกษาของโลก แต่ปัญหาด้านความเหลื่อมล้ำทางการศึกษายังคงปรากฏทั้งในมิติของโอกาสการเข้าถึงและคุณภาพทางการศึกษาในทุกช่วงวัย

ผลการศึกษาแนวทางการจัดทำงานงบประมาณในลักษณะบูรณาการด้านการศึกษาเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา (equity-based budgeting for education) พบว่า แม้ว่ารัฐบาลมีนโยบายสนับสนุนค่าใช้จ่ายในการจัดการศึกษาตั้งแต่ระดับอนุบาลจนจบการศึกษาขั้นพื้นฐาน (เรียนฟรี 15 ปี) ที่จัดสรรเป็นรายหัวให้เด็กทุกคนเท่ากัน แต่เมื่อติดตามผลการจัดสรรงบประมาณไปถึงปลายทางในพื้นที่แล้ว พบว่า นักเรียนแต่ละคนจะได้รับงบประมาณรวมเฉลี่ยต่อคนไม่เท่ากัน ซึ่งเกิดจากหลายปัจจัย เช่น จำนวนนักเรียนในแต่ละโรงเรียน โรงเรียนขนาดเล็กหรือพื้นที่ห่างไกลทุรกันดารที่มีครูไปสอนไม่ครบชั้น ทำให้งบประมาณที่จัดสรรลงไปให้แก่นักเรียนและโรงเรียนเหล่านี้อยู่ในระดับที่ต่ำกว่าโรงเรียนขนาดกลาง-ใหญ่ และต่ำกว่าค่าเฉลี่ยของประเทศ สรุปประเด็นข้อค้นพบที่สำคัญดังนี้

- โรงเรียนประถมศึกษามีค่าใช้จ่ายเฉลี่ย 58,476 บาท ต่อคนต่อปี โรงเรียนมัธยมศึกษามีค่าใช้จ่ายเฉลี่ย 48,591 บาท ต่อคนต่อปี และโรงเรียนขยายโอกาสมีค่าใช้จ่ายเฉลี่ย 58,436 บาท ต่อคนต่อปี
- ค่าใช้จ่ายเฉลี่ยต่อนักเรียนของโรงเรียนมีแนวโน้มลดลงเมื่อโรงเรียนมีขนาดใหญ่ขึ้น ซึ่งเป็นผลมาจากความประหยัดต่อขนาด (economy of scale)
- ค่าใช้จ่ายต่อหัวเฉลี่ยแตกต่างกันตามที่ตั้งของโรงเรียน โรงเรียนประถมศึกษาและโรงเรียนขยายโอกาสที่ตั้งอยู่ในเขตเทศบาล มีค่าใช้จ่ายต่อหัวสูงกว่าโรงเรียนที่อยู่นอกเขตเทศบาล ในขณะที่โรงเรียนมัธยมศึกษานอกเขตเทศบาลมีค่าใช้จ่ายเฉลี่ยต่อหัวสูงกว่าโรงเรียนในเขตเทศบาล สำหรับโรงเรียนประถมศึกษาสังกัด สพฐ. ในพื้นที่ทุรกันดาร พบว่าโรงเรียนขนาดเล็กมีค่าใช้จ่ายสูงที่สุด
- ข้อเสนอแนวทางการจัดสรรเงินอุดหนุนรายหัวสำหรับโรงเรียนในพื้นที่ทุรกันดาร เสนอให้มีสูตรจัดสรรเพิ่มเติม 2 องค์ประกอบ ได้แก่ การอุดหนุนเพิ่มเติมตามสภาพภูมิประเทศ และการอุดหนุนเพิ่มเติมตามขนาดของสถานศึกษา เพื่อทดแทนอัตราการอุดหนุนแบบเดิมที่ให้อัตราเดียวกันแม้ว่าจำนวนนักเรียนจะต่างกัน

สูตรการจัดสรรงบประมาณปัจจุบันไม่ได้ทำให้คุณภาพใกล้เคียงกัน แต่กลับถ่างขึ้น ทำให้โรงเรียนขนาดเล็ก โดยเฉพาะที่ ค ว บ ร ว ม ไม่ ได้ เสียเปรียบ ไม่สามารถจัดการศึกษาได้อย่างมีคุณภาพ ทั้งที่โรงเรียนขนาดเล็กต้องดูแลเด็กกลุ่มเปราะบางมากกว่า มีปัญหาในหลายมิติกว่า แต่งบประมาณไม่ได้ปรับตามปัญหา ทำให้คุณภาพการศึกษาของโรงเรียนขนาดเล็กแยลงเรื่อยๆ

ดร. ชัยยุทธ ปัญญสวัสดิ์สุทธิ์
อาจารย์คณะเศรษฐศาสตร์
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

- การอุดหนุนเพิ่มเติมตามสภาพภูมิประเทศควรนำมาทดแทนการอุดหนุนโรงเรียนในพื้นที่พิเศษตามประกาศของกระทรวงการคลัง ซึ่งมีได้จำแนกตามสภาพภูมิประเทศ และควรพิจารณาบทบาทการอุดหนุนจากส่วนกลางในพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนใต้ เพื่อลดความทับซ้อนของการช่วยเหลือ

งานวิจัยนี้จึงมีข้อเสนอเพื่อแก้ปัญหาความเหลื่อมล้ำในมิติการศึกษาได้อย่างยั่งยืน โดยภาครัฐควรให้ความสำคัญกับการปฏิรูปกระบวนการจัดสรรงบประมาณเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา (equity-based budgeting) โดยใช้หลักการนำข้อมูลความจำเป็นของผู้เรียนและสถานศึกษา รวมทั้งบริบทแต่ละพื้นที่มาคำนวณในสูตรการจัดสรรงบประมาณด้วย สิ่งนี้จะช่วยให้ระบบการศึกษาไทย

บรรลุเป้าหมายทั้งด้านความเสมอภาคและประสิทธิภาพไปพร้อมกันได้ (equity & efficiency gain) เพราะผู้เรียนและโรงเรียนจะได้รับการจัดสรรทรัพยากรที่สอดคล้องกับความจำเป็นเพื่อลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา และรัฐจะประหยัดงบประมาณจากรายจ่ายที่ไม่สอดคล้องกับความต้องการอีกด้วย

ผลการศึกษาแนวทางการจัดทำงานงบประมาณในลักษณะบูรณาการด้านการศึกษาเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษาข้างต้น สำนักงานบริหารพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา (สบน.) สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) ได้ประสานงานกับ กสศ. เพื่อขอนำไปทดลองใช้ในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา โดยจะเริ่มดำเนินการทดลองใช้ในปี 2565

<http://research.eef.or.th/nea/>

ตัวอย่างงานวิจัย ประเมินผล

• การวิจัยเพื่อเพิ่มความมุ่งมั่นของนักเรียนยากจนพิเศษและติดตามประเมินผลสัมฤทธิ์มาตรการเงินอุดหนุนอย่างมีเงื่อนไข

การจัดสรรเงินอุดหนุนอย่างมีเงื่อนไขแก่นักเรียนยากจนพิเศษทั่วประเทศ นับเป็นนโยบายเชิงมาตรการ (intervention) ที่มีความสำคัญและลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาของกลุ่มเด็กวัยเรียนในประเทศไทย

จากการศึกษาวิจัยพบว่า เงื่อนไขที่กำหนดให้นักเรียนที่ได้รับการจัดสรรเงินอุดหนุนต้องเข้าเรียนไม่ต่ำกว่าร้อยละ 80 ของเวลาเรียน มีบทบาทอย่างยิ่งในการกระตุ้นให้นักเรียนยากจนพิเศษไม่หลุดจากระบบการศึกษา ส่งผลดีเชิงบวกต่อนักเรียนกลุ่มดังกล่าว เช่น การมีโอกาสดูแลเรียนในระดับที่สูงขึ้น การมีผลการเรียนและมีสุขภาพที่ดีขึ้น ซึ่งคาดว่าจะส่งผลไปถึงการประกอบอาชีพและด้าน

การเงินของนักเรียนกลุ่มนี้ทั้งในระยะกลางและระยะยาวต่อไป

แม้ว่าเงินอุดหนุนที่ กสศ. สนับสนุนให้นักเรียนยากจนพิเศษเมื่อเทียบกับจำนวนวันเรียนและภาวะค่าครองชีพในปัจจุบันถือว่าเป็นเงินจำนวนไม่สูงนัก แต่อาจส่งผลต่อการเพิ่มหรือลดความมุ่งมั่นของนักเรียนยากจนพิเศษได้ เช่น ความเชื่อส่วนบุคคลด้านผลตอบแทนจากการศึกษา ความมุ่งมั่นทางการศึกษาและการประกอบอาชีพ มุมมองและพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับการวางแผนชีวิตในอนาคต

เมื่อนำความคิดเชิงเศรษฐศาสตร์พฤติกรรมมาวิเคราะห์กับนักเรียนยากจนพิเศษของ กสศ. เพื่อวิเคราะห์ปัจจัยที่สะท้อนต่อความมุ่งมั่นของนักเรียนยากจนพิเศษ พบประเด็นสำคัญดังนี้

- นอกจากความเหลื่อมล้ำทางรายได้แล้ว ยังมี

ความเหลื่อมล้ำเชิงทัศนคติและพฤติกรรมด้วย ครอบครัวที่มีพื้นฐานต่างกัน หรือมีระดับรายได้ต่างกัน มีมุมมองอนาคตทางการศึกษาและอนาคตการประกอบอาชีพที่แตกต่างกัน ซึ่งล้วนเป็นปัจจัยเสี่ยงต่อสัมฤทธิ์ผลทางการศึกษา

- อาชีพที่นักเรียนปรารถนาแตกต่างจากกลุ่มอาชีพที่ผู้ปกครองมุ่งหวังไว้ โดยผู้ปกครองจำนวนมากไม่สามารถให้ความเห็นได้ว่ามีความปรารถนาด้านอาชีพของลูกอย่างไร และเชื่อว่ารายได้จากการเรียนจบในระดับปริญญาตรีจำกัดอยู่ที่รายได้ขั้นต่ำที่รัฐกำหนดเท่านั้น ซึ่งเป็นการมองเห็นอาชีพแบบเดิมในตลาดแรงงาน แตกต่างกับนักเรียนที่มีการมองกลุ่มอาชีพใหม่ๆ อย่างไรก็ตาม ยังมีนักเรียนบางส่วนที่ระบุได้เพียงอาชีพกว้างๆ เท่านั้น
- ความแตกต่างระหว่างความมุ่งมั่นในการประกอบอาชีพ พบว่า มีความแตกต่างในกลุ่มรายได้และกลุ่มความสามารถ เช่น นักเรียนในกลุ่มเรียนเก่งหรือมาจากครอบครัวฐานะดี เชื่อว่าปัจจัยที่ทำให้ประสบความสำเร็จด้านการเรียนเป็นปัจจัยภายใน ได้แก่ การใช้เวลาทบทวน

บทเรียน มากกว่าปัจจัยภายนอก ได้แก่ การได้รับทุนการศึกษา ซึ่งแสดงให้เห็นว่า ความเชื่อด้านความสำเร็จนั้น มีการแทรกของมิติด้านความเหลื่อมล้ำ ดังนั้นการสนับสนุนข้อมูลและความเชื่อที่ถูกต้องให้แก่นักเรียนและผู้ปกครอง เช่น การสร้างเสริมหลักการทางความคิด กรอบความคิดแบบเติบโต (growth mindset) จะเป็นแรงขับเคลื่อนจากภายในที่สำคัญ ควบคู่กับการให้ข้อมูลเชิงเศรษฐกิจ การแนะแนวทางการศึกษาต่อ และการประกอบอาชีพ

<http://research.eef.or.th/research/poor-student/>

ตัวอย่างงานวิจัย เชิงพัฒนา

• การวิจัยและสนับสนุนการประเมินสมรรถนะนักเรียนตามมาตรฐานสากลเพื่อการพัฒนาสถานศึกษา (PISA for Schools)

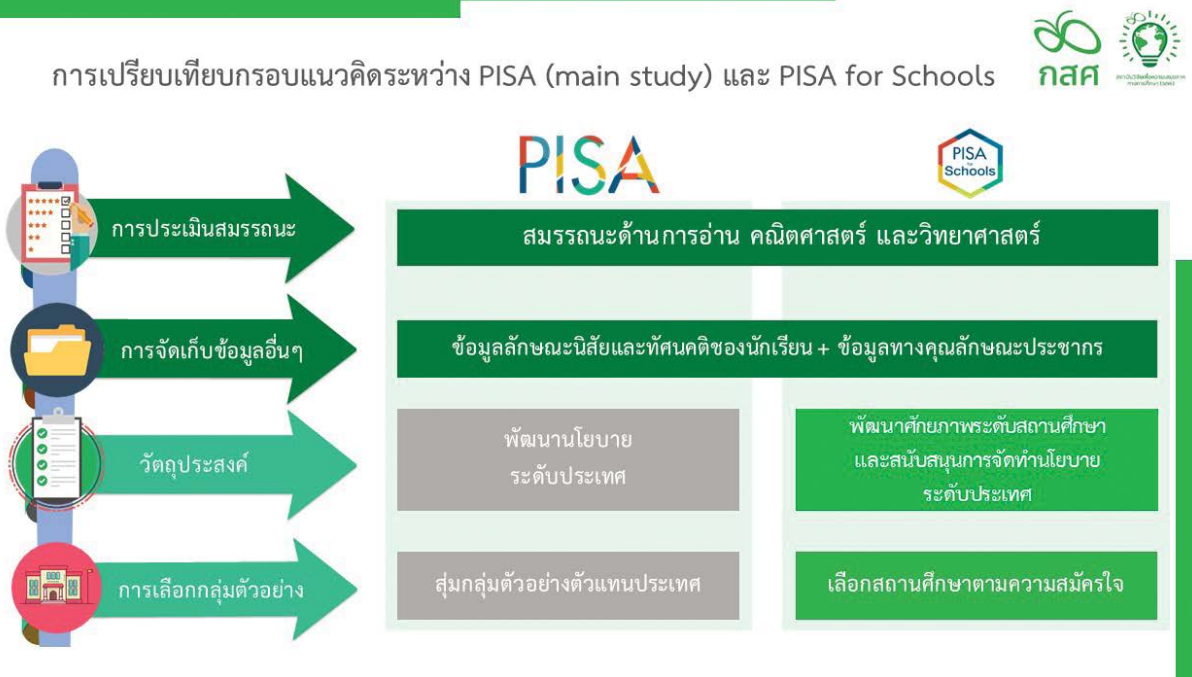
ในปี 2564 กสศ. ร่วมกับองค์การเพื่อความร่วมมือทางเศรษฐกิจและการพัฒนา (OECD) ดำเนินโครงการวิจัยและสนับสนุนประเมินสมรรถนะนักเรียนตามมาตรฐานสากลเพื่อการพัฒนาสถานศึกษา หรือ PISA for Schools ซึ่งใช้กรอบการประเมินรูปแบบเดียวกับการประเมินสมรรถนะผู้เรียนตามมาตรฐานสากล หรือ PISA (Programme for International Student Assessment : PISA) ที่

OECD ดำเนินการอย่างต่อเนื่องทุก 3 ปี

PISA for Schools เป็นการนำเครื่องมือการประเมิน PISA มาปรับปรุงและพัฒนากระบวนการให้สามารถรายงานผลได้ในระดับสถานศึกษา (school report) ที่จะแสดงให้เห็นถึงระดับสมรรถนะของนักเรียนในโรงเรียน เพื่อให้สถานศึกษาสามารถใช้อย่างมีประสิทธิภาพจากข้อมูลรายงานการประเมินไปพัฒนาการบริหารจัดการสถานศึกษาและการจัดการเรียนการสอน รวมทั้งข้อมูลเชิงเปรียบเทียบเพื่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ (peer learning) กับโรงเรียนอื่นๆ ที่เข้าร่วมการประเมิน ทั้งในประเทศไทยและ

แผนภาพที่ 11

การเปรียบเทียบกรอบแนวคิดระหว่าง PISA และ PISA for Schools

นานาชาติ ที่เผชิญสภาพปัญหาคล้าย ๆ กัน หรือมีบริบททางเศรษฐกิจใกล้เคียงกัน ซึ่งจะช่วยให้โรงเรียนสามารถกำหนดมาตรการและแนวทางที่เฉพาะเจาะจงและเหมาะสมกับบริบทของโรงเรียนได้ รายละเอียดแสดงในแผนภาพที่ 11

PISA for Schools ประเมินสมรรถนะของผู้เรียน อายุ 15 ปี จำนวน 2,459 คน ใน 66 โรงเรียนทั่วประเทศช่วงเดือนกุมภาพันธ์ 2564 โดยใช้แบบประเมิน PISA-based Test for Schools : PBTS เพื่อวัดสมรรถนะและสำรวจข้อมูลของนักเรียน 2 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 เป็นการประเมินสมรรถนะความฉลาดรู้ (literacy) ใน 3 ด้าน ได้แก่ ความฉลาดรู้ด้านการอ่าน (reading literacy) ความฉลาดรู้ด้านคณิตศาสตร์ (mathematics literacy) และความฉลาดรู้ด้านวิทยาศาสตร์ (scientific literacy)

ส่วนที่ 2 เป็นการสำรวจข้อมูลของนักเรียน (student background survey) ซึ่งจะสำรวจข้อมูลเกี่ยวกับระดับเศรษฐกิจและชีวิตความเป็นอยู่ของนักเรียน และมุมมองของนักเรียนที่มีต่อตนเอง เช่น แรงจูงใจและความไฝ่ฝัน ความคาดหวังต่อตนเอง

ไปจนถึงมุมมองต่อสภาพแวดล้อมในโรงเรียน เช่น การกลั่นแกล้ง (bullying) หรือวิธีการจัดการเรียนการสอนของครู รวมทั้งการสำรวจทักษะทางอารมณ์และสังคม (socio-emotional skills) จำนวน 5 ด้าน ได้แก่ การจัดการอารมณ์ (emotional regulation) การมีส่วนร่วมกับผู้อื่น (engaging with others) การทำงานร่วมกัน (collaboration) สมรรถนะในการทำงาน (task performance) และการเปิดกว้างทางความคิด (open-mindedness)

นอกจากนี้ กสศ. ได้ส่งข้อมูลของเด็กนักเรียนทุนเสมอภาคในโรงเรียนที่เข้าร่วมโครงการ เพื่อให้ OECD วิเคราะห์เพิ่มเติม ประกอบด้วย เพศ สถานะความยากจน เดือนเกิดและปีเกิด และรายละเอียดของสถานศึกษา (สังกัดของสถานศึกษา จังหวัดที่ตั้งของสถานศึกษา และลักษณะที่ตั้งของสถานศึกษา) รวมทั้งได้บูรณาการร่วมกับสถานศึกษาที่เข้าร่วมโครงการพัฒนาครูและโรงเรียนเพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่อง (TSQP) ของ กสศ. อีกด้วย ผลการประเมินพบข้อสังเกตที่น่าสนใจ ดังนี้

- เด็กนักเรียนยากจนพิเศษมีผลการประเมินสมรรถนะทั้ง 3 ด้าน (คณิตศาสตร์ วิทยา-

ศาสตร์ และการอ่าน) น้อยกว่าผลการประเมินสมรรถนะ ของนักเรียนไทย ปี 2018 อย่างมีนัยสำคัญ

- ผลการประเมินสมรรถนะด้านการอ่านของนักเรียนยากจนพิเศษ ที่เรียนในเขตเมือง พบว่า ดีกว่านักเรียนยากจนพิเศษ ที่เรียนในเขตชนบท ส่วนสมรรถนะด้านคณิตศาสตร์และวิทยาศาสตร์ พบว่า ไม่แตกต่างกัน
- เมื่อเปรียบเทียบนักเรียนยากจนพิเศษกับกลุ่มตัวอย่างที่ได้รับการประเมิน PISA - based Test for Schools (PBTS) พบว่า กลุ่มนักเรียนยากจนพิเศษเข้าถึงการเรียนออนไลน์รวมถึงเอกสารประกอบการเรียนได้น้อยกว่า ซึ่งทำให้การร่วมกิจกรรมกับทางโรงเรียนน้อยลงไปด้วย และการช่วยเหลือด้านการเรียนจากครอบครัวของนักเรียนยากจนพิเศษที่เกี่ยวข้องกับการเรียน น้อยกว่ากลุ่มตัวอย่างที่ได้รับการประเมินเช่นกัน

การเข้าร่วมโครงการ PISA for Schools จะทำให้วงการศึกษาไทยสามารถยกระดับตัวเองได้รวดเร็ว และยังเป็นปัจจัยที่จะช่วยแก้ไขปัญหาคriticalที่กำลังเผชิญหน้าอยู่ในขณะนี้ อย่างเช่น ปัญหาการเรียนรู้ของกลุ่มเปราะบาง หรือความไม่เสมอภาคทางการศึกษา

นายไกรยส ภัทราวาท
รองผู้จัดการ กสศ.^๘

<https://research.eef.or.th/research/pisa-for-schools/>

^๘ ได้รับการแต่งตั้งให้เป็นผู้จัดการ กสศ. ตั้งแต่วันที่ 1 กุมภาพันธ์ 2565

ตัวอย่างนวัตกรรม เพื่อความเสมอภาค ทางการศึกษา

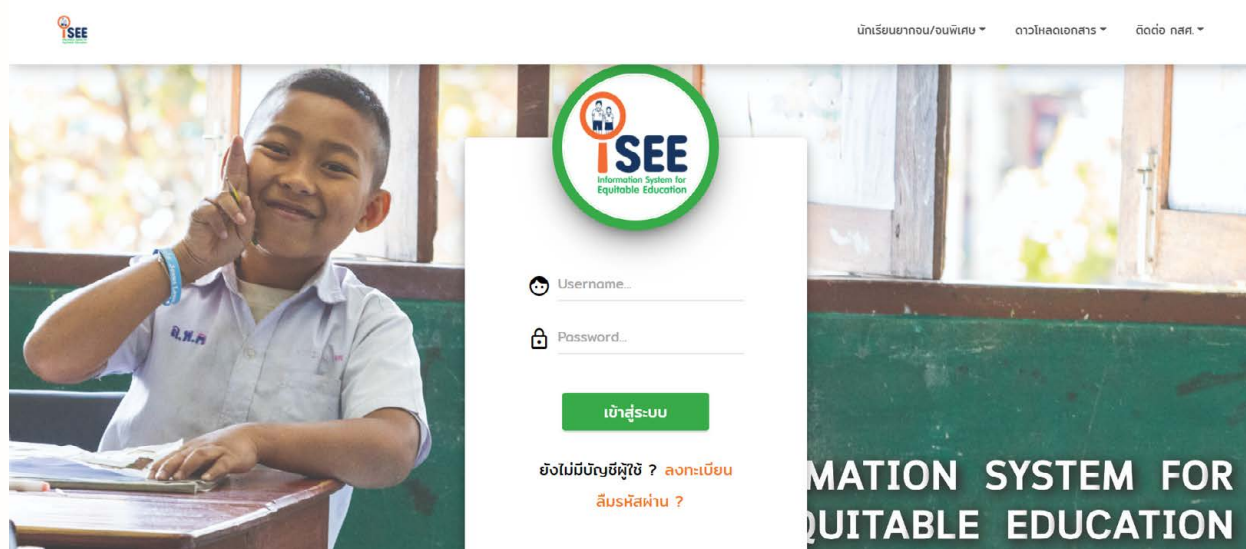
• ระบบสารสนเทศเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา (Information System for Equitable Education : iSEE)

iSEE เป็นระบบสารสนเทศ เพื่อแสดงสถานการณ์ความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาของกลุ่มเป้าหมายตามภารกิจของ กสศ. ครอบคลุมกลุ่มเป้าหมายจำนวนกว่า 4 ล้านคน ในทุกพื้นที่ทั่วประเทศ โดยเชื่อมโยงฐานข้อมูลกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ กระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงมหาดไทย กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ กระทรวงแรงงาน กระทรวงสาธารณสุข และกระทรวงการคลัง

iSEE เป็นเครื่องมือสนับสนุนการบูรณาการข้อมูลและมาตรการลดความเหลื่อมล้ำได้อย่างต่อเนื่องและมีประสิทธิภาพ ซึ่ง iSEE จะทำหน้าที่รายงานข้อมูลจากฐานข้อมูลขนาดใหญ่ (big data) ภายใต้โครงการเงินอุดหนุนนักเรียนยากจนพิเศษอย่างมีเงื่อนไขที่ กสศ. ดำเนินงานร่วมกับภาคี

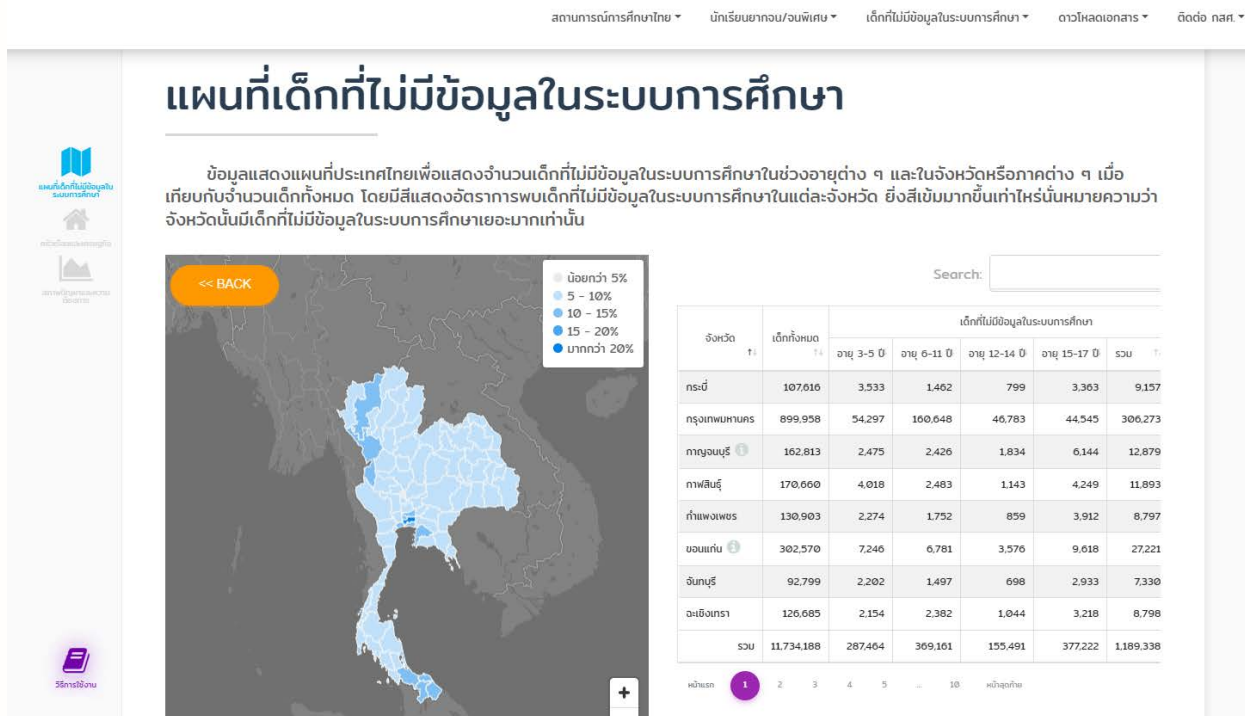
เครือข่ายต้นสังกัดสถานศึกษา ได้แก่ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น (สถ.) กองบัญชาการตำรวจตระเวนชายแดน (บช.ตชด.) ได้ดำเนินงานมาตั้งแต่ปีการศึกษา 2561 ถึงปัจจุบัน ประกอบด้วย

- **ข้อมูลของเด็กและเยาวชนผู้ขาดแคลนทุนทรัพย์** และด้อยโอกาส มากกว่า 4 ล้านคน โดยเชื่อมโยงเลขประจำตัวประชาชน 13 หลักของเด็กและครอบครัวกับฐานข้อมูลขนาดใหญ่ของรัฐ ประกอบด้วย รายได้ผู้ปกครอง สถานะครัวเรือน ข้อมูลด้านสุขภาพเด็ก สภาพปัญหาและพฤติกรรมเสี่ยงของเด็ก ความต้องการด้านการเรียนและความช่วยเหลือ อัตราการมาเรียนและผลการเรียนของเด็ก
- **ข้อมูลสถานศึกษา จะมีการนำเสนอข้อมูล** ในระดับเขตพื้นที่การศึกษาและระดับสถานศึกษา ข้อมูลทรัพยากรโรงเรียน ข้อมูลระดับตำบล อำเภอ และจังหวัดที่มีกลุ่มผู้รับประโยชน์

แผนภาพที่ 12

ตัวอย่างการแสดงผลข้อมูลในระบบ iSEE

กสศ. ได้พัฒนาและออกแบบให้ iSEE สามารถนำเสนอข้อมูลให้อยู่ในรูปแบบที่ง่ายและสอดคล้องกับการใช้งานจริง เพื่อให้ผู้กำหนดนโยบาย “มองเห็น” (iSEE) สถานการณ์ความเหลื่อมล้ำได้ชัดเจนทุกพื้นที่ทั่วประเทศ ตลอดจนเป็นเครื่องมือให้กับภาคีต่าง ๆ เช่น สื่อมวลชน สถานศึกษา ใช้งานได้ตรงตามความต้องการและภารกิจ โดยยึดแนวคิด user-centered data visualization tools ในการออกแบบข้อมูล ซึ่งจะนำผู้รับสารเป็นศูนย์กลาง และย่อยข้อมูลตามความต้องการของการนำข้อมูลไปใช้ได้จริง ผ่าน 5 เป้าหมายหลัก ได้แก่

- 1) ระบบสารสนเทศที่เชื่อมโยงฐานข้อมูลในหน่วยงานหลักที่เกี่ยวข้อง
- 2) Virtual Live และนำเสนอข้อมูลให้เป็น

user-centered design เพื่อให้ง่ายต่อการใช้งาน และการนำข้อมูลไปใช้ในการแก้ปัญหาความเหลื่อมล้ำในสังคมได้อย่างง่าย

3) ปฏิรูปกระบวนการทำงานเพื่อนำไปสู่การปฏิรูปความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาอย่างเป็นรูปธรรม

4) ขับเคลื่อนทรัพยากรและสร้างเครือข่ายในสังคมเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา

5) สนับสนุนผู้ที่ต้องการเป็นนักวิจัย ผู้ประกอบการทางสังคม และสื่อมวลชน ให้มีพลังในการขับเคลื่อนวาระทางสังคมด้วยข้อมูลที่ทันสมัย เพื่อร่วมกันลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาได้ทุกที่ทุกเวลา ตัวอย่างข้อมูลตามแผนภาพที่ 12

<https://isee.eef.or.th/>

เพราะเราคือเครือข่าย ALL FOR EDUCATION

สื่อสารบนฐานองค์ความรู้ - สร้างวาระร่วมกันในสังคม

ในปีงบประมาณ พ.ศ. 2564 กสศ. ใช้ข้อมูลงานวิจัยและความรู้ทางวิชาการ สื่อสารขับเคลื่อนประเด็นการลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาร่วมกับภาคีหลายภาคส่วนจนกลายเป็นวาระทางสังคมดังนี้

1. กสศ. เป็นหน่วยงานแรกที่เปิดประเด็นปรากฏการณ์ ‘Covid Slide’ ความรู้ถดถอยจากสถานการณ์โควิด-19 เนื่องจากการปิดเรียนที่ยาวนาน และการเรียนการสอนรูปแบบออนไลน์ ส่งผลกระทบต่อความต่อเนื่องด้านพัฒนาการเรียนรู้ของเด็กและเยาวชน นำมาสู่ความร่วมมือระหว่าง กสศ. องค์การยูนิเซฟ ประเทศไทย กระทรวงศึกษาธิการ จังหวัดสมุทรสาคร มูลนิธิโรงเรียนสตาร์ฟิชคันทรีโฮม และสถาบันวิจัยเพื่อการประเมินและออกแบบนโยบาย มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย ในการวิจัยเชิงปฏิบัติการนำร่องฟื้นฟูความรู้ถดถอย “สมุทรสาครโมเดล” ที่มุ่งเน้นให้เด็กและเยาวชนวัยเรียนทุกคนได้รับความช่วยเหลือในการเรียนเพื่อชดเชยการเรียนรู้ที่สูญเสียไปในช่วงการปิดเรียน

โดยทำงานร่วมกับครู ผู้ปกครอง และกลไกอาสาสมัครชุมชน ที่ได้รับการเตรียมความพร้อมให้สามารถสนับสนุนเพื่อแก้ไขปัญหาความรู้ถดถอยของนักเรียน นอกจากนี้ ยังได้ดำเนินการในเครือข่ายโรงเรียนพัฒนาคุณภาพตนเองทั่วประเทศอีกด้วย

2. รายงานสถานการณ์ความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา เป็นหนึ่งในดัชนีด้านการศึกษา เศรษฐกิจ และสังคมของประเทศไทยที่ได้รับความเชื่อมั่นจากภาคส่วนต่างๆ นำข้อมูลไปขยายผล ขับเคลื่อนเชิงนโยบาย กสศ. นำเสนอข้อมูลสถานการณ์เด็กหลุดจากระบบการศึกษาในช่วงชั้นรอยต่อสู่สาธารณะ พร้อมกับการทำงานอย่างใกล้ชิดกับกระทรวงศึกษาธิการ และหน่วยงานภาคีในคณะกรรมการบริหาร กสศ. เพื่อผลักดันนโยบายลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาอย่างต่อเนื่อง

ด้วยฐานข้อมูลทางวิชาการจนนำไปสู่ความก้าวหน้าในการขับเคลื่อนเชิงนโยบายในปี 2565 ที่รัฐบาลโดยพลเอก ประยุทธ์ จันทร์โอชา นายกรัฐมนตรี ได้ประกาศนโยบายเด็กหลุดจากระบบการศึกษาต้องเป็นศูนย์ และเป็นครั้งแรกของ 14 หน่วยงานที่ร่วมลงนามความร่วมมือโครงการส่งเสริมโอกาส ความเสมอภาคและความเท่าเทียมทางการศึกษา “พาน้องกลับมาเรียน” และให้ความสำคัญกับการป้องกันหลุดออกนอกระบบการศึกษาซ้ำ

กสศ. คำว่า 7 รางวัลสำคัญจากเวที ADMAN
AWARD 2021 โดยสมาคมโฆษณาแห่งประเทศไทย

กสศ.ได้รับรางวัลในฐานะองค์กรนอกระบบ
โฆษณาที่ใช้ความคิดสร้างสรรค์เพื่อสร้างการเปลี่ยนแปลงสังคม โดยแคมเปญ “วิชาชีวิต” ได้รับรางวัล
6 รางวัล รวมถึงรางวัล Best of Show สุดยอด
ผลงานสร้างสรรค์ที่ดีที่สุดในปี 2021 สำหรับ
แคมเปญ “Meet Your Monster” ได้รับรางวัล
Creative for sharing Awards รายละเอียดแต่ละ
แคมเปญ ดังนี้

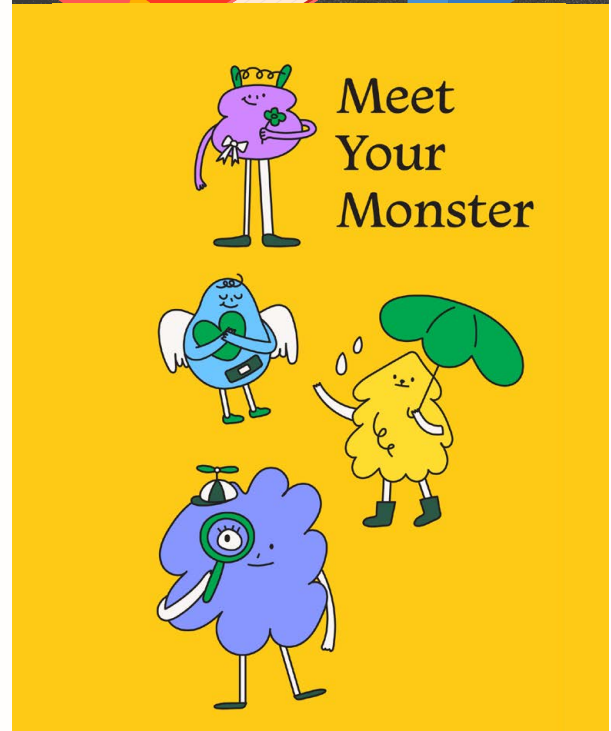
“วิชาชีวิต” (<https://vichacheewit.com>)

เป็นเว็บไซต์ที่ชวนผู้คนมาสำรวจตัวเองด้วยการตอบ
คำถามเพียงไม่กี่ข้อภายในระยะเวลา 7 นาที ผ่าน
การจำลองการเดินทางกลับ “บ้าน” สถานที่แห่งความ
ทรงจำที่ดีและไม่ดี เมื่อเล่นเสร็จแล้วจะสามารถแชร์
การตกตะกอนบทเรียนชีวิตของตัวเองและอ่าน
บทเรียนชีวิตของคนอื่นได้ด้วย

กสศ. สร้างสรรค์เว็บไซต์นี้ขึ้นมาเพื่อให้
นักเรียนทุนของ กสศ. ที่ไม่มั่นใจในตัวเอง ได้ทบทวน
ความหมายของชีวิตและมองเห็นคุณค่าในตัวเอง
กล้าตัดสินใจเรื่องอนาคต และได้รู้ว่าประสบการณ์
ของตัวเองอาจมีคุณค่ากับคนอื่นได้เช่นกัน

ทั้งนี้เว็บไซต์ “วิชาชีวิต” ยังเปิดให้บุคคลทั่วไป
ได้เข้ามาใช้งาน ปัจจุบันมีผู้เข้าใช้มากกว่า 3 ล้าน
ครั้ง จาก 52 ประเทศ นับรวมเวลาผู้ใช้งานมากถึง
22 ล้านนาที และติดอันดับ 1 เทรนด์ทวีตเตอร์แบบ
ออร์แกนิกสกายในไม่ถึง 24 ชั่วโมง

“Meet Your Monster” (<https://meetyourmonster.paperform.co>) เป็นเครื่องมือตรวจเช็ค
ความเครียดในช่วงสถานการณ์โควิด-19 เด็ก ๆ จะได้
ถ่ายทอดปัญหาการเรียนออนไลน์ ปัญหาความ
เครียดจากการเรียน ผลกระทบจากโควิด และความ
ต้องการเร่งด่วนของตน เพื่อให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
ได้ร่วมกันแก้ไขปัญหา ปัจจุบันมีนักเรียนอายุตั้งแต่
13 ปีขึ้นไป เข้าใช้งานมากกว่า 4 แสนคน

<https://vichacheewit.com>

<https://meetyourmonster.paperform.co>

4. เครือข่ายวิชาการนานาชาติ กสศ. ร่วมกับมูลนิธิรางวัลสมเด็จเจ้าฟ้ามหาวชิราวุธ กระทรวงศึกษาธิการ องค์การยูเนสโก กรุงเทพฯ องค์การยูนิเซฟ ประเทศไทย สำนักงานเลขาธิการรัฐมนตรีศึกษาแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (SEAMEO) และองค์การ Save the Children จัดประชุมวิชาการระดับภูมิภาคเพื่อครูและความเสมอภาคทางการศึกษา: ปวงชนเพื่อการศึกษาในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ เมื่อวันที่ 30 ตุลาคม 2564 เพื่อแลกเปลี่ยนสถานการณ์ภาพรวมของความเสมอภาคทางการศึกษาและแบ่งปันประสบการณ์การจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมความเสมอภาคทางการศึกษาในภูมิภาคอาเซียน และติมอร์เลสเต

ผลการประชุมสะท้อนให้เห็นว่า ความเสมอภาคทางการศึกษาเป็นประเด็นสำคัญที่ประเทศสมาชิกอาเซียนและติมอร์เลสเต ต้องเร่งดำเนินการให้บรรลุเป้าหมายภายในปี พ.ศ. 2573 โดยเฉพาะอย่างยิ่งการแพร่ระบาดของโควิด-19 ทำให้การเข้าถึงการศึกษาและการเรียนรู้ที่มีคุณภาพกลายเป็นความท้าทายที่ทุกภาคส่วนต้องร่วมมือกัน

ทั้งนี้ ในปี 2564 กสศ. ขับเคลื่อนโครงการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อลดภาวะการเรียนรู้ถดถอยและฟื้นฟูการเรียนรู้ให้กับผู้เรียนในจังหวัดสมุทรสาคร ร่วมกับองค์การยูนิเซฟ ประเทศไทย ซึ่งเป็นโครงการนำร่องตอบสนองต่อสถานการณ์การแพร่ระบาดของโควิด-19 อีกด้วย

ประเทศไทยถือว่าเป็นผู้นำและเป็นตัวอย่างของโลกในการส่งเสริมความเสมอภาคทางการศึกษาแก่ปวงชน รวมถึงเด็กและเยาวชนที่ด้อยโอกาส ซึ่ง กสศ. ได้บรรลุถึงภารกิจอันท้าทายนี้ด้วยการแสดงบทบาทสำคัญในการทำงานเพื่อบรรลุเป้าหมาย SDG 4 ภายใต้อุดมการณ์ 'ไม่ทิ้งใครไว้ข้างหลัง' ไม่เพียงแต่เฉพาะประเทศไทย แต่รวมถึงระดับภูมิภาคและระดับนานาชาติ

นายชิงรุ อาโอียากิ
ผู้อำนวยการ
องค์การยูเนสโก
กรุงเทพฯ

ปีแห่งการร่วมมือ

ในปี 2564 กสศ. ร่วมกับกระทรวงศึกษาธิการได้ริเริ่มเครือข่าย ALL FOR EDUCATION หรือปวงชนเพื่อการศึกษา ซึ่งเป็นการรวมพลังขององค์กรภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาสังคม โดยประกาศเจตนารมณ์ ระดมทุกสรรพกำลังเพื่อร่วมสร้างความเสมอภาคทางการศึกษา ยกระดับการทำงานจากการเยียวยาหรือการช่วยเหลือระยะสั้นสู่การแลกเปลี่ยนความรู้ความเชี่ยวชาญและประสบการณ์มุ่งพัฒนาให้เกิดการจัดการเชิงระบบ และสร้างการเปลี่ยนแปลงทางนโยบายที่ยั่งยืน

เครือข่าย ALL FOR EDUCATION หรือปวงชนเพื่อการศึกษา

กระทรวงศึกษาธิการ (ศธ.)	มูลนิธิอินทิรา เทวี เจียรนวนนท์
สำนักงานคณะกรรมการ การศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.)	มูลนิธิยุวพัฒน์
สำนักงานคณะกรรมการ ส่งเสริมการศึกษาเอกชน (สช.)	มูลนิธิก้าวคนละก้าว
องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.)	มูลนิธิศุภนิมิตแห่งประเทศไทย
กองบัญชาการตำรวจตระเวนชายแดน (บช.ตชด.)	มูลนิธิไทยพีบีเอส
สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ (พศ.)	มูลนิธิเอสซีจี
กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคง ของมนุษย์ (พม.)	มูลนิธิเสริมกล้า
กรมกิจการเด็กและเยาวชน (ดย.)	บริษัท เคพีเอ็มจี ประเทศไทย
กระทรวงสาธารณสุข (สธ.)	บริษัท เอสโซ่ (ประเทศไทย) จำกัด (มหาชน)
กรมสุขภาพจิต	บริษัท กลุ่มเซ็นทรัล จำกัด
กรมการแพทย์	บริษัท มิตซูบิชิ มอเตอร์ส (ประเทศไทย) จำกัด
กรุงเทพมหานคร	บริษัท เอ็มเค เรสโตรองด์ กรุ๊ป จำกัด (มหาชน)
มูลนิธิตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย	กลุ่มธุรกิจ TCP
มูลนิธิพุทธรักษา	บริษัท ยัม เรสเทอรองตส์ อินเตอร์เนชั่นแนล (ประเทศไทย) จำกัด
	ธนาคารกรุงศรีอยุธยา จำกัด (มหาชน)

ทั้งนี้ นางสาวตรีนุช เทียนทอง รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ คุณหญิงกัลยา โสภณพนิช รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงศึกษาธิการ และนางกนกวรรณ วิลาวัลย์ รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงศึกษาธิการ ได้ร่วมกันสละเงินเดือนจำนวน 3 เดือน สมทบผ่านแคมเปญ “ALL FOR EDUCATION ร่วมสร้างโอกาสทางการศึกษา” เพื่อช่วยเหลือเด็กเยาวชนผู้ด้อยโอกาสในโรงเรียนพิกนอพื้นที่ยากลำบากที่สุดในประเทศไทย เด็กพิการในศูนย์การศึกษา กศน. และเด็กกำพร้าที่สูญเสียผู้ปกครองจากโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (โควิด-19) ให้ได้ศึกษาต่อไปในระบบการศึกษา จำนวนรวมกว่า 1,100 คน

ความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาเป็นปัญหาขนาดใหญ่ และการแก้ปัญหาที่อาศัยกลไกภาครัฐแต่เพียงลำพัง ย่อมไม่สามารถจัดการให้หมดไปได้ ต้องอาศัยความร่วมมือจากทุกภาคส่วน ด้วยแนวคิด ‘ปวงชนเพื่อการศึกษา’ หรือ ALL FOR EDUCATION เพื่อสร้างหลักประกันโอกาสทางการศึกษาให้แก่เด็กยากจนด้วยโอกาส เราไม่สามารถทิ้งเด็กคนไหนไว้ข้างหลังได้อีกแล้ว นี่เป็นเวลาของการปฏิรูปเพื่อสร้างความเสมอภาคทางการศึกษา

นางสาวตรีณัฐ เทียนทอง
รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ

สพฐ. ยืนยันที่จะให้ความร่วมมือกับ กสศ. และทุกภาคส่วนในการดูแลช่วยเหลือเด็กยากจนเหล่านี้ให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น ลดความเหลื่อมล้ำและสร้างความเท่าเทียมในสังคม เพื่อให้พวกเขาเติบโตเป็นพลเมืองที่มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นต่อไป

ว่าที่ร้อยตรี อนุ วงษ์จินดา
รองเลขาธิการ
คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

สิ่งที่เราจะได้เห็นคือการเกิดกลไกและมาตรการระดับประเทศ ที่จะทำให้เด็กและเยาวชนได้รับการดูแล ซึ่งทรัพยากรมนุษย์เป็นสิ่งสำคัญที่สุดที่เราสามารถใช้ในการพัฒนาประเทศในระยะยาวอย่างยิ่งย่น

นายภากร ปีตธวัชชัย
กรรมการและเลขานุการ
มูลนิธิตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย

หลังจากได้ทำงานกับ กสศ. ก็รู้สึกมีความหวังขึ้นมา... กสศ. มีระบบการจัดการข้อมูลที่เยี่ยมยอด และสามารถใช้อ้างอิงไปวิเคราะห์ต่อยอด รวมถึงการวางกลยุทธ์เพื่อจัดสรรลำดับการลงแรงอย่างมีประสิทธิภาพ ทางเรามั่นใจและตั้งใจที่จะเป็นพันธมิตรกับ กสศ. และทุกท่านในระยะยาวต่อไป

นางสาวแคทลียา ธีระโกเมน
รองผู้อำนวยการผู้จัดการใหญ่
สายงานย่อยความรับผิดชอบต่อสังคม (CSR)
บริษัท เอ็มเค เรสโตรองต์ กรุ๊ป จำกัด (มหาชน)

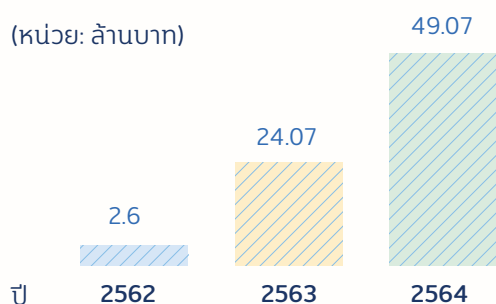
ในปี 2564 ประชาชนและหน่วยงานภาคเอกชนมากกว่า 10,000 คน 200 องค์กร ได้บริจาคเงินแก่ กสศ. เป็นจำนวนรวมกว่า 47 ล้านบาท เพิ่มขึ้นเป็นเท่าตัวจากปี 2563 (แผนภาพที่ 12) และยังสนับสนุนทรัพยากรอื่นๆ ทั้งบุคลากร องค์ความรู้ และความเชี่ยวชาญ เพื่อริเริ่มกิจกรรมหรือโครงการเกี่ยวกับการลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา

จากความร่วมมือดังกล่าว สามารถช่วยเหลือเด็กเยาวชนที่ประสบภาวะวิกฤตทางการศึกษาในช่วงการแพร่ระบาดของโควิด-19 ที่ผ่านมา จำนวนกว่า 33,000 คน เงินบริจาคทั้งหมดของ กสศ. ส่งถึงกลุ่มเป้าหมายที่ประสบปัญหาในชั้นวิกฤต โดยไม่มีการหักค่าบริหารจัดการ

แผนภาพที่ 12

เงินบริจาคของ กสศ. ปี 2562 - 2564

(หน่วย: ล้านบาท)

ความก้าวหน้าอีกประการสำคัญ คือ กรมสรรพากรได้ขยายเวลาลดหย่อนทางภาษีให้แก่บุคคลธรรมดาและนิติบุคคลที่บริจาคให้กับ กสศ. ผ่านระบบบริจาคอิเล็กทรอนิกส์ (E-Donation) เป็นจำนวน 2 เท่าของเงินบริจาค ออกไปจนถึงวันที่ 31 ธันวาคม 2566 จากเดิมที่สิ้นสุดไปแล้วเมื่อวันที่ 31 ธันวาคม 2563 เพื่อจูงใจให้ประชาชนบริจาคเพื่อช่วยเหลือผู้ขาดแคลนทุนทรัพย์และด้อยโอกาส และลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา

อยากเชิญชวนให้คนที่มีความสามารถในการบริจาค ทั้งบุคคลธรรมดาและนิติบุคคลหันมาบริจาคเงินให้กับ กสศ. เพราะนอกจากจะได้สิทธิลดหย่อนภาษีแล้ว ยังมีส่วนร่วมยกระดับเศรษฐกิจประเทศไทยไปด้วยกันอีกด้วย

นายเอกนิติ นิติทัณฑ์ประภาศ
อธิบดีกรมสรรพากร

ส่วนที่ 4

ก้าว-ต่อ-ไป

คณะกรรมการบริหาร กสศ. ให้ความสำคัญอย่างยิ่งในการปรับปรุงกลุ่การทำงานเพื่อให้สอดคล้องกับสภาวะการศึกษาของประเทศไทยที่เปลี่ยนแปลงไป จากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโควิด-19 ที่ทำให้ปัญหาความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาขยายใหญ่ขึ้นและคาดว่าจะส่งผลกระทบอย่างต่อเนื่องในอีกสามปีข้างหน้า โดยจากการวิเคราะห์ผลการดำเนินงานช่วงสามปีแรกของ กสศ. (ปี 2561 - 2564) และภาพความเชื่อมโยงในระบบการศึกษาไทยซึ่งมีหน่วยงานเกี่ยวข้องจำนวนมาก นำมาสู่การกำหนดกลุ่การทำงานของ กสศ. ในระยะสามปีที่สอง (ปี 2565 - 2567) ที่คำนึงถึงการใช้ทรัพยากรอันจำกัดให้เกิดผลกระทบสูง มุ่งเน้นบทบาทเป็น **“ผู้เหนี่ยวนำความร่วมมือ”** และ **“ตัวเร่งการเปลี่ยนแปลง”** รวมทั้งทำงานในลักษณะ **“คานงัด”** เพื่อก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงที่แก้ไขปัญหาความเหลื่อมล้ำเชิงระบบ (systems change) ได้อย่างแท้จริง

เป้าหมายชัดเจนเพื่อบั่นผลการเปลี่ยนแปลง

กสศ. จะใช้กลุ่ที่มุ่งยกระดับการทำงาน โดยกำหนดเป้าหมาย **“ผลงานที่มีศักยภาพที่สำเร็จได้จริง”** ให้ความสำคัญยิ่งกับกลุ่มเด็กและเยาวชนทั้งในและนอกระบบการศึกษา โดยเฉพาะกลุ่มครอบครัวที่มีฐานะทางเศรษฐกิจขาดแคลนที่สุดร้อยละ 15 ของประเทศ ผลกระทบสำคัญที่คาดหวังได้แก่ **การเข้าถึงการศึกษา (learning access)** และ **ผลลัพธ์การเรียนรู้ (learning outcome)** สำหรับกลุ่มเด็กและเยาวชนในโรงเรียน และโอกาส **การศึกษาทางเลือก (alternative education)** เพื่อเป็นทางเลือกสำหรับกลุ่มเด็ก เยาวชน และประชาชนที่ กสศ. คาดหมายว่ากลุ่สามปีข้างหน้าดังกล่าวจะสามารถก่อให้เกิด **การเปลี่ยนแปลงเชิงระบบ (system change)** ทั้งระดับนโยบายการศึกษาของประเทศไปจนถึงระบบงาน (working model) ระดับหน่วยงาน เช่น โรงเรียน สถานศึกษา องค์กรชุมชนท้องถิ่น และอาจรวมไปถึงการเปลี่ยนแปลงของหน่วยครอบครัว โดยกำหนดจุดเน้นเพื่อขับเคลื่อนให้เกิดความเปลี่ยนแปลง 5 ด้าน ดังนี้

(1) สื่อสารคุณค่าของการสร้างความเสมอภาคและลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาเพื่อหลอมรวมพลังภาคีเครือข่ายทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง (sharing the same mindset)

(2) ใช้ข้อมูลและองค์ความรู้เพื่อชี้นำไปสู่การเปลี่ยนแปลงนโยบายในทุกระดับ (data & evidence as driver of change) ในบทบาท “ผู้นำทางความคิด”

ที่ดำเนินงานผ่านการวิจัย ปมเพาะ จนเกิดความรู้ที่ชัดเจนแล้วนำไปสู่ขั้นตอนการเรียนรู้และขยายผลได้ เพื่อสร้างแรงกระเพื่อมไปสู่ทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง

(3) ทำงานร่วมกับภาคีเพื่อผลักดันให้เกิดความเปลี่ยนแปลงเชิงปฏิรูป (mobilizing partners) โดยใช้กรอบการทำงานแบบมีหลักฐานเชิงประจักษ์และหลักฐานมาภิบาล รวมถึงการใช้ระบบเครือข่ายในการสร้างนวัตกรรมและขยายผลโครงการที่ประสบผลสำเร็จ

(4) กระตุ้นการจัดการทรัพยากรที่มีอยู่ให้เกิดประสิทธิภาพในการสร้างความเสมอภาค (leveraging resources) ด้วยการนำระบบฐานข้อมูลของเด็กและเยาวชนกลุ่มเป้าหมายรายบุคคลทั่วประเทศ และองค์ความรู้จากงานวิจัยไปใช้ในการ “ชี้เป้า” เพื่อให้การใช้ทรัพยากรที่มีอยู่เป็นไปอย่าง “ตรงจุด” และมีประสิทธิภาพ

(5) เน้นการวิจัยเชิงประจักษ์และประเมินผลเพื่อการพัฒนาโครงการและกลั่นกรององค์ความรู้ (programming excellence & developmental evaluation) รวมทั้งมุ่งพัฒนาระบบการประเมินผลโครงการต่าง ๆ ว่าสามารถส่งผลกระทบเชิงบวกต่อกลุ่มเป้าหมายและสังคม รวมทั้งสามารถนำไปขยายผลต่อได้มากน้อยเพียงใด เพื่อให้มั่นใจได้ว่าจะสามารถสร้างข้อเสนอแนะนโยบายปฏิบัติที่มีคุณภาพสูงต่อประเทศ

ทั้งนี้ สิ่งสำคัญในการขับเคลื่อนภารกิจของ กสศ. ตามจุดเน้น 5 ด้านข้างต้นคือ ต้องอาศัยกระบวนการพัฒนาและปรับเปลี่ยนระบบงานจากการทำงานแยกส่วนเป็นบูรณาการการทำงานเป็นองค์รวม เปรียบเสมือนเกลียวเชือกที่สอดประสานงานวิจัย นวัตกรรม และองค์ความรู้ ผสานกับการทดลองขยายผลสู่ต้นแบบ ตลอดจนการสื่อสารเพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงและบรรลุเป้าหมายร่วมกันในทุกแผนงาน ควบคู่ไปกับการพัฒนาสมรรถนะบุคลากรและการดำเนินงานตามหลักธรรมาภิบาล เพื่อดำรงความเชื่อมั่นศรัทธา อันเป็นหัวใจสำคัญที่สุดของการทำงานร่วมกับทุกภาคส่วน

<https://www.eef.or.th/plan-strategy/>

ความร่วมมือคือปัจจัยแห่งความสำเร็จ

การแก้ไขปัญหาความเหลื่อมล้ำและสร้างความเสมอภาคทางการศึกษาเป็นกระบวนการนโยบายสาธารณะ (participatory policy process) ที่จำเป็นต้องระดมความร่วมมือจากหน่วยงานหลักที่ดำเนินภารกิจและมีทรัพยากรเพียงพอต่อการขับเคลื่อนเชิงระบบ อาทิ กระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น กองบัญชาการตำรวจตระเวนชายแดน สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ ตลอดจนหน่วยงานนโยบายและหน่วยปฏิบัติอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง ทั้งภาคเอกชน

และภาคประชาสังคม และในการดำเนินงานร่วมกันอย่างมีประสิทธิภาพ ต้องพิจารณาถึงการวางบทบาทที่เหมาะสมกับขนาดและความซับซ้อนของปัญหา และศักยภาพของแต่ละหน่วยงานประกอบด้วย

กสศ. เชื่อมั่นเป็นอย่างยิ่งว่า กลยุทธ์การดำเนินงานในระยะสามปีที่สอง (ปี 2565 - 2567) ของ กสศ. ผูกพันกับความร่วมมืออย่างแข็งขันจากหน่วยงานทุกภาคส่วน จะช่วยยกระดับการขับเคลื่อนภารกิจสร้างความเสมอภาคทางการศึกษาของประเทศให้บรรลุผลสำเร็จร่วมกันอย่างเป็นรูปธรรมยิ่งขึ้นต่อไป

ส่วนที่ 5

รายงานทางการเงิน

รายงานของผู้สอบบัญชีรับอนุญาต เสนอคณะกรรมการบริหารกองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา

ความเห็น

ข้าพเจ้าได้ตรวจสอบรายงานการเงินของกองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา (กองทุนฯ) ซึ่งประกอบด้วย งบแสดงฐานะการเงิน ณ วันที่ 30 กันยายน 2564 งบแสดงผลการดำเนินงานทางการเงิน งบแสดงการเปลี่ยนแปลงสินทรัพย์สุทธิ/ส่วนทุน และงบกระแสเงินสด สำหรับปีสิ้นสุดวันเดียวกัน และหมายเหตุประกอบงบการเงิน รวมถึงหมายเหตุสรุปนโยบายการบัญชีที่สำคัญ

ข้าพเจ้าเห็นว่า รายงานการเงินข้างต้นนี้แสดงฐานะการเงินของกองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา (กองทุนฯ) ณ วันที่ 30 กันยายน 2564 ผลการดำเนินงาน และกระแสเงินสด สำหรับปีสิ้นสุดวันเดียวกันโดยถูกต้องตามที่ควรในสาระสำคัญ ตามมาตรฐานการบัญชีภาครัฐและนโยบายการบัญชีภาครัฐที่กระทรวงการคลังกำหนด

เกณฑ์ในการแสดงความเห็น

ข้าพเจ้าได้ปฏิบัติตามตรวจสอบเป็นไปตามหลักเกณฑ์มาตรฐานเกี่ยวกับการตรวจเงินแผ่นดินและมาตรฐานการสอบบัญชี ความรับผิดชอบของข้าพเจ้าได้กล่าวไว้ในวรรคความรับผิดชอบของผู้สอบบัญชีต่อการตรวจสอบรายงานการเงินในรายงานของข้าพเจ้า ข้าพเจ้ามีความเป็นอิสระจากกองทุนฯ ตามหลักเกณฑ์มาตรฐานเกี่ยวกับการตรวจเงินแผ่นดินที่กำหนดโดยคณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดินและข้อกำหนดจรรยาบรรณของผู้ประกอบวิชาชีพบัญชีที่กำหนดโดยสภาวิชาชีพบัญชี ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการตรวจสอบรายงานการเงิน และข้าพเจ้าได้ปฏิบัติตามความรับผิดชอบด้านจรรยาบรรณอื่น ๆ ซึ่งเป็นไปตามหลักเกณฑ์มาตรฐานเกี่ยวกับการตรวจเงินแผ่นดินและข้อกำหนดจรรยาบรรณเหล่านี้ ข้าพเจ้าเชื่อว่าหลักฐานการสอบบัญชีที่ข้าพเจ้าได้รับเพียงพอและเหมาะสมเพื่อใช้เป็นเกณฑ์ในการแสดงความเห็นของข้าพเจ้า

ข้อมูลอื่น

ผู้บริหารเป็นผู้รับผิดชอบต่อข้อมูลอื่น ข้อมูลอื่นประกอบด้วยข้อมูลซึ่งรวมอยู่ในรายงานประจำปี แต่ไม่รวมถึงรายงานการเงินและรายงานของผู้สอบบัญชีที่อยู่ในรายงานนั้น ซึ่งคาดว่ารายงานประจำปีจะถูกจัดเตรียมให้ข้าพเจ้าภายหลังวันที่ในรายงานของผู้สอบบัญชีนี้

ความเห็นของข้าพเจ้าต่อรายงานการเงินไม่ครอบคลุมถึงข้อมูลอื่นและข้าพเจ้าไม่ได้ให้ความเชื่อมั่นต่อข้อมูลอื่น

ความรับผิดชอบของข้าพเจ้าที่เกี่ยวข้องกับการตรวจสอบรายงานการเงินคือ การอ่านและพิจารณาว่าข้อมูลอื่นมีความขัดแย้งที่มีสาระสำคัญกับรายงานการเงินหรือกับความรู้ที่ได้รับจากการตรวจสอบของข้าพเจ้า หรือปรากฏว่าข้อมูลอื่นมีการแสดงข้อมูลที่ขัดต่อข้อเท็จจริงอันเป็นสาระสำคัญหรือไม่

เมื่อข้าพเจ้าได้อ่านรายงานประจำปี หากข้าพเจ้าสรุปได้ว่ามีการแสดงข้อมูลที่ขัดต่อข้อเท็จจริงอันเป็นสาระสำคัญ ข้าพเจ้าต้องสื่อสารเรื่องดังกล่าวกับผู้บริหาร เพื่อให้ผู้บริหารดำเนินการแก้ไขข้อมูลที่แสดงขัดต่อข้อเท็จจริง

ความรับผิดชอบของผู้บริหารต่อรายงานการเงิน

ผู้บริหารมีหน้าที่รับผิดชอบในการจัดทำและนำเสนอรายงานการเงินเหล่านี้โดยถูกต้องตามที่ควรตามมาตรฐานการบัญชีภาครัฐและนโยบายการบัญชีภาครัฐที่กระทรวงการคลังกำหนด และรับผิดชอบเกี่ยวกับการควบคุมภายในที่ผู้บริหารพิจารณาว่าจำเป็นเพื่อให้สามารถจัดทำรายงานการเงินที่ปราศจากการแสดงข้อมูลที่ขัดต่อข้อเท็จจริงอันเป็นสาระสำคัญไม่ว่าจะเกิดจากการทุจริตหรือข้อผิดพลาด

ในการจัดทำรายงานการเงิน ผู้บริหารรับผิดชอบในการประเมินความสามารถของกองทุนฯ ในการดำเนินงานต่อเนื่อง เปิดเผยเรื่องเกี่ยวกับการดำเนินงานต่อเนื่องตามความเหมาะสม และการใช้เกณฑ์การบัญชีสำหรับการดำเนินงานต่อเนื่อง เว้นแต่มีข้อกำหนดในกฎหมายหรือเป็นนโยบายรัฐบาลที่จะเลิกกองทุนฯ หรือหยุดดำเนินงานหรือไม่สามารถดำเนินงานต่อเนื่องต่อไปได้

ความรับผิดชอบของผู้สอบบัญชีต่อการตรวจสอบรายงานการเงิน

การตรวจสอบของข้าพเจ้ามีวัตถุประสงค์เพื่อให้ได้ความเชื่อมั่นอย่างสมเหตุสมผลว่า รายงานการเงินโดยรวมปราศจากการแสดงข้อมูลที่ขัดต่อข้อเท็จจริงอันเป็นสาระสำคัญหรือไม่ ไม่ว่าจะเกิดจากการทุจริตหรือข้อผิดพลาด และเสนอรายงานของผู้สอบบัญชีซึ่งรวมความเห็นของข้าพเจ้าอยู่ด้วย ความเชื่อมั่นอย่างสมเหตุสมผลคือความเชื่อมั่นในระดับสูง แต่ไม่ได้เป็นการรับประกันว่าการปฏิบัติตามตรวจสอบตามหลักเกณฑ์มาตรฐานเกี่ยวกับการตรวจเงินแผ่นดินและมาตรฐานการสอบบัญชีจะสามารถตรวจพบ

ข้อมูลที่ขัดต่อข้อเท็จจริงอันเป็นสาระสำคัญที่มีอยู่ได้เสมอไป ข้อมูลที่ขัดต่อข้อเท็จจริงอาจเกิดจากการทุจริตหรือข้อผิดพลาด และถือว่ามีความสำคัญเมื่อคาดการณ์ได้อย่างสมเหตุสมผลว่ารายการที่ขัดต่อข้อเท็จจริงแต่ละรายการหรือทุกรายการรวมกันจะมีผลต่อการตัดสินใจทางเศรษฐกิจของผู้ใช้รายงานการเงินจากการใช้รายงานการเงินเหล่านี้

ในการตรวจสอบของข้าพเจ้าตามหลักเกณฑ์มาตรฐานเกี่ยวกับการตรวจเงินแผ่นดินและมาตรฐานการสอบบัญชี ข้าพเจ้าได้ใช้ดุลยพินิจและการสังเกตและสงสัยเกี่ยวกับผู้ประกอบวิชาชีพตลอดการตรวจสอบการปฏิบัติงานของข้าพเจ้า รวมถึง

- ระบุและประเมินความเสี่ยงจากการแสดงข้อมูลที่ขัดต่อข้อเท็จจริงอันเป็นสาระสำคัญในรายงานการเงิน ไม่ว่าจะเกิดจากการทุจริตหรือข้อผิดพลาด ออกแบบและปฏิบัติตามวิธีการตรวจสอบเพื่อตอบสนองต่อความเสี่ยงเหล่านั้น และได้หลักฐานการสอบบัญชีที่เพียงพอและเหมาะสมเพื่อเป็นเกณฑ์ในการแสดงความเห็นของข้าพเจ้า ความเสี่ยงที่ไม่พบข้อมูลที่ขัดต่อข้อเท็จจริงอันเป็นสาระสำคัญซึ่งเป็นผลมาจากการทุจริตจะสูงกว่าความเสี่ยงที่เกิดจากข้อผิดพลาด เนื่องจากการทุจริตอาจเกี่ยวกับการสมรู้ร่วมคิด การปลอมแปลงเอกสารหลักฐาน การตั้งใจละเว้นการแสดงข้อมูล การแสดงข้อมูลที่ผิดหรือไม่ตรงตามข้อเท็จจริง หรือการแทรกแซงการควบคุมภายใน

- ทำความเข้าใจในระบบการควบคุมภายในที่เกี่ยวข้องกับการตรวจสอบเพื่อออกแบบวิธีการตรวจสอบที่เหมาะสมกับสถานการณ์ แต่ไม่ใช่เพื่อวัตถุประสงค์ในการแสดงความเห็นต่อความมีประสิทธิภาพของการควบคุมภายในของกองทุนฯ

- ประเมินความเหมาะสมของนโยบายการบัญชีที่ผู้บริหารใช้และความสมเหตุสมผลของประมาณการทางบัญชีและการเปิดเผยข้อมูลที่เกี่ยวข้องซึ่งจัดทำขึ้นโดยผู้บริหาร

- สรุปร่วมกับความเหมาะสมของการใช้เกณฑ์การบัญชีสำหรับการดำเนินงานต่อเนื่องของผู้บริหารและจากหลักฐานการสอบบัญชีที่ได้รับ สรุปว่ามีความไม่แน่นอนที่มีสาระสำคัญเกี่ยวกับเหตุการณ์ หรือสถานการณ์ที่อาจเป็นเหตุให้เกิดข้อสงสัยอย่างมีนัยสำคัญต่อความสามารถของกองทุนฯ ในการดำเนินงานต่อเนื่องหรือไม่ ถ้าข้าพเจ้าได้ข้อสรุปว่ามีความไม่แน่นอนที่มีสาระสำคัญ ข้าพเจ้าต้องกล่าวไว้ในรายงานของผู้สอบบัญชีของข้าพเจ้าโดยให้ข้อสังเกตถึงการเปิดเผยข้อมูลในรายงานการเงินที่เกี่ยวข้องหรือถ้าการเปิดเผยข้อมูลดังกล่าวไม่เพียงพอ ความเห็นของข้าพเจ้าจะเปลี่ยนแปลงไป ข้อสรุปของข้าพเจ้าขึ้นอยู่กับหลักฐานการสอบบัญชีที่ได้รับจนถึงวันที่ในรายงานของผู้สอบบัญชีของข้าพเจ้า อย่างไรก็ตาม เหตุการณ์หรือสถานการณ์ในอนาคตอาจเป็นเหตุให้กองทุนฯ ต้องหยุดการดำเนินงานต่อเนื่อง

- ประเมินการนำเสนอ โครงสร้างและเนื้อหาของรายงานการเงินโดยรวม รวมถึงการเปิดเผยข้อมูลว่ารายงานการเงินแสดงรายการและเหตุการณ์ในรูปแบบที่ทำให้มีการนำเสนอข้อมูลโดยถูกต้องตามที่ควรหรือไม่

ข้าพเจ้าได้สื่อสารกับผู้บริหารในเรื่องต่าง ๆ ที่สำคัญ ซึ่งรวมถึงขอบเขตและช่วงเวลาของการตรวจสอบตามที่ได้วางแผนไว้ ประเด็นที่มีนัยสำคัญที่พบจากการตรวจสอบ รวมถึงข้อบกพร่องที่มีนัยสำคัญในระบบการควบคุมภายในหากข้าพเจ้าได้พบในระหว่างการตรวจสอบของข้าพเจ้า

ผู้สอบบัญชีที่รับผิดชอบงานสอบบัญชีและนำเสนอรายงานฉบับนี้คือ นางสาวอริสา ชุมวิสูตร

(นางสาวอริสา ชุมวิสูตร)

ผู้สอบบัญชีรับอนุญาต ทะเบียนเลขที่ 9393

บริษัท สอบบัญชีธรรมนิติ จำกัด

กรุงเทพมหานคร

วันที่ 18 กุมภาพันธ์ 2565

กองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา

งบแสดงฐานะการเงิน

ณ วันที่ 30 กันยายน 2564

บาท

	หมายเหตุ	2564	2563
สินทรัพย์			
สินทรัพย์หมุนเวียน	4	860,547,333.59	574,397,934.49
ลูกหนี้ระยะสั้น	5	-	882,354.10
เงินลงทุนระยะสั้น	6	1,435,346,641.02	1,100,036,354.86
ดอกเบี้ยค้างรับ		4,062,692.46	4,602,031.16
สินทรัพย์หมุนเวียนอื่น		1,622,217.78	947,583.85
รวมสินทรัพย์หมุนเวียน		2,301,578,884.85	1,680,866,258.46
สินทรัพย์ไม่หมุนเวียน			
เงินลงทุนระยะยาว	7	600,000,000.00	823,512,594.80
อุปกรณ์	8	57,131,227.26	65,838,859.03
สินทรัพย์ไม่มีตัวตน	9	123,023,011.42	51,832,908.39
สินทรัพย์ไม่หมุนเวียนอื่น	10	3,362,830.00	3,362,830.00
รวมสินทรัพย์ไม่หมุนเวียน		783,517,068.68	944,547,192.22
รวมสินทรัพย์		3,085,095,953.53	2,625,413,450.68

หมายเหตุประกอบงบการเงินเป็นส่วนหนึ่งของรายงานการเงินนี้

(นางสาวสุชาดา จิตฺรภุชพิทักษ์)
ผู้อำนวยการ
สำนักพัฒนายุทธศาสตร์และบริหารงบประมาณ

(นายไกรยส ภัทราวาท)
ผู้จัดการ
กองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา

กองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา

งบแสดงฐานะการเงิน (ต่อ)

ณ วันที่ 30 กันยายน 2564

บาท

หมายเหตุ	2564	2563
หนี้สินและสินทรัพย์สุทธิ/ส่วนทุน		
หนี้สิน		
หนี้สินหมุนเวียน		
เจ้าหนี้ระยะสั้น	11 158,789,316.35	87,383,778.46
ค่าใช้จ่ายค้างจ่าย	693,275.74	769,775.84
หนี้สินหมุนเวียนอื่น	8,638,493.69	9,288,567.34
รวมหนี้สินหมุนเวียน	168,121,085.78	97,442,121.64
หนี้สินไม่หมุนเวียน		
หนี้สินไม่หมุนเวียนอื่น	40,125.00	67,875.00
รวมหนี้สินไม่หมุนเวียน	40,125.00	67,875.00
รวมหนี้สิน	168,161,210.78	97,509,996.64
สินทรัพย์สุทธิ/ส่วนทุน		
ทุน	13 1,011,958,077.72	1,011,958,077.72
รายได้สูง (ต่ำ) กว่าค่าใช้จ่ายสะสม	1,904,944,531.16	1,515,909,021.46
องค์ประกอบอื่นของสินทรัพย์สุทธิ/ส่วนทุน	14 32,133.87	36,354.86
รวมสินทรัพย์สุทธิ/ส่วนทุน	2,916,934,742.75	2,527,903,454.04
รวมหนี้สินและสินทรัพย์สุทธิ/ส่วนทุน	3,085,095,953.53	2,625,413,450.68

หมายเหตุประกอบงบการเงินเป็นส่วนหนึ่งของรายงานการการเงินนี้

(นางสาวสุชาดา จัตุรภูษพิทักษ์)

ผู้อำนวยการ

สำนักพัฒนายุทธศาสตร์และบริหารงบประมาณ

(นายไกรยศ ภัทราวาท)

ผู้จัดการ

กองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา

กองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา

งบแสดงผลการดำเนินงานทางการเงิน

สำหรับปีสิ้นสุดวันที่ 30 กันยายน 2564

บาท

หมายเหตุ		2564	2563
รายได้			
รายได้จากงบประมาณ	15	6,084,761,000.00	5,496,129,400.00
รายได้จากการอุดหนุนอื่นและบริจาค	16	47,096,340.99	24,670,802.08
รายได้อื่น	17	20,852,042.22	17,985,058.20
รวมรายได้		6,152,709,383.21	5,538,785,260.28
ค่าใช้จ่าย			
ค่าใช้จ่ายบุคลากร	18.1	63,307,078.35	49,904,989.76
ค่าใช้จ่ายโครงการ	18.2	5,565,141,914.06	5,016,885,396.63
ค่าใช้จ่ายดำเนินงาน	18.3	106,897,249.56	65,358,903.21
ค่าเสื่อมราคาและค่าตัดจำหน่าย		28,327,631.54	18,334,530.97
รวมค่าใช้จ่าย		5,763,673,873.51	5,150,483,820.57
รายได้สูงกว่าค่าใช้จ่ายสุทธิ		389,035,509.70	388,301,439.71

หมายเหตุประกอบงบการเงินเป็นส่วนหนึ่งของรายงานการเงินนี้

(นางสาวสุชาดา จิตฺรภุขพิทักษ์)
ผู้อำนวยการ
สำนักพัฒนายุทธศาสตร์และบริหารงบประมาณ

(นายไกรยส ภัทราวาท)
ผู้จัดการ
กองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา

กองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา
งบแสดงการเปลี่ยนแปลงสินทรัพย์สุทธิ/ส่วนทุน
สำหรับปีสิ้นสุดวันที่ 30 กันยายน 2564

หมายเหตุ	บาท			
	ทุนประเดิม	รายได้สูง (ต่ำ) กว่าค่าใช้จ่าย สะสม	องค์ประกอบอื่น ของสินทรัพย์ สุทธิ/ส่วนทุน	รวม สินทรัพย์สุทธิ/ ส่วนทุน
ยอดคงเหลือ ณ วันที่ 30 กันยายน 2562	711,958,077.72	1,127,607,581.75	-	1,839,565,659.47
ทุนประเดิมงวดที่ 2	300,000,000.00	-	-	300,000,000.00
รายได้สูงกว่าค่าใช้จ่ายสำหรับงวด	-	388,301,439.71	-	388,301,439.71
กำไรจากการปรับมูลค่าเงินลงทุน	-	-	36,354.86	36,354.86
ยอดคงเหลือ ณ วันที่ 30 กันยายน 2563	1,011,958,077.72	1,515,909,021.46	36,354.86	2,527,903,454.04
ยอดคงเหลือ ณ วันที่ 30 กันยายน 2563	1,011,958,077.72	1,515,909,021.46	36,354.86	2,527,903,454.04
รายได้สูงกว่าค่าใช้จ่ายสำหรับงวด	-	389,035,509.70	-	389,035,509.70
ขาดทุนจากการปรับมูลค่าเงินลงทุน	-	-	(4,220.99)	(4,220.99)
ยอดคงเหลือ ณ วันที่ 30 กันยายน 2564	1,011,958,077.72	1,904,944,531.16	32,133.87	2,916,934,742.75

หมายเหตุประกอบงบการเงินเป็นส่วนหนึ่งของรายงานการเงินนี้

(นางสาวสุชาดา จัตุรภูษพิทักษ์)
ผู้อำนวยการ
สำนักพัฒนายุทธศาสตร์และบริหารงบประมาณ

(นายไกรยศ ภัทราวาท)
ผู้จัดการ
กองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา

กองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา
งบกระแสเงินสด
สำหรับปีสิ้นสุดวันที่ 30 กันยายน 2564

บาท

	2564	2563
<u>กระแสเงินสดจากกิจกรรมดำเนินงาน</u>		
รายได้สูงกว่าค่าใช้จ่ายสุทธิ	389,035,509.70	388,301,439.71
ปรับกระทบยอดเป็นกระแสเงินสดสุทธิจากกิจกรรมดำเนินงาน		
ค่าเสื่อมราคาและค่าตัดจำหน่าย	28,327,631.54	18,334,530.97
(กำไร) ขาดทุนจากการจำหน่ายทรัพย์สิน	(7,160.00)	-
ดอกเบี้ยรับ	(15,905,637.15)	(15,414,530.18)
(กำไร) ขาดทุนจากการจำหน่ายเงินลงทุน	(4,009,854.91)	(2,509,701.95)
การตัดจำหน่ายส่วนเกิน/ส่วนลบลดมูลค่าเงินลงทุน	1,620,828.46	4,886.20
กระแสเงินสดจากการดำเนินงานก่อนการเปลี่ยนแปลง		
ในสินทรัพย์และหนี้สินดำเนินงาน	399,061,317.64	388,716,624.75
สินทรัพย์ดำเนินงาน (เพิ่มขึ้น) ลดลง		
ลูกหนี้ระยะสั้น	882,354.10	(13,425.84)
สินทรัพย์หมุนเวียนอื่น	(674,633.93)	(728,295.68)
สินทรัพย์ไม่หมุนเวียนอื่น	-	(696,960.00)
หนี้สินจากการดำเนินงานเพิ่มขึ้น (ลดลง)		
เจ้าหนี้ระยะสั้น	71,696,894.97	36,245,587.10
ค่าใช้จ่ายค้างจ่าย	(76,500.10)	378,551.95
หนี้สินหมุนเวียนอื่น	(650,073.65)	7,330,256.10
หนี้สินไม่หมุนเวียนอื่น	(27,750.00)	27,750.00
เงินสดสุทธิได้มาจากกิจกรรมดำเนินงาน	470,211,609.03	431,260,088.38

หมายเหตุประกอบงบการเงินเป็นส่วนหนึ่งของรายงานการเงินนี้

(นางสาวสุชาดา จิตฺรฤทธิพิทักษ์)
ผู้อำนวยการ
สำนักพัฒนายุทธศาสตร์และบริหารงบประมาณ

(นายไกรยศ ภัทราวาท)
ผู้จัดการ
กองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา

กองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา

งบกระแสเงินสด (ต่อ)

สำหรับปีสิ้นสุดวันที่ 30 กันยายน 2564

บาท

	2564	2563
<u>กระแสเงินสดจากกิจกรรมลงทุน</u>		
เงินสดจ่ายเพื่อซื้อเงินลงทุนระยะสั้น	(4,263,422,740.81)	(3,695,000,000.00)
เงินสดรับจากการขายเงินลงทุนระยะสั้น	4,154,009,854.91	2,597,509,701.95
เงินสดจ่ายเพื่อซื้อเงินลงทุนระยะยาว	-	(823,517,481.00)
เงินสดจ่ายซื้อสินทรัพย์ถาวร	(5,007,092.33)	(47,165,720.72)
เงินสดจ่ายซื้อสินทรัพย์ไม่มีตัวตน	(86,094,407.55)	(30,068,457.87)
เงินสดรับจากการขายสินทรัพย์ถาวร	7,200.00	-
เงินสดรับจากดอกเบี้ยรับ	16,444,975.85	12,972,222.58
เงินสดสุทธิได้มาจาก (ใช้ไปใน) กิจกรรมลงทุน	(184,062,209.93)	(1,985,269,735.06)
<u>กระแสเงินสดจากกิจกรรมจัดหาเงิน</u>		
เงินสดรับจากทุนประเดิม	-	300,000,000.00
เงินสดสุทธิได้มาจาก (ใช้ไปใน) กิจกรรมจัดหาเงิน	-	300,000,000.00
เงินสดและรายการเทียบเท่าเงินสดเพิ่มขึ้น (ลดลง)	286,149,399.10	(1,254,009,646.68)
เงินสดและรายการเทียบเท่าเงินสด ณ วันต้นงวด	574,397,934.49	1,828,407,581.17
เงินสดและรายการเทียบเท่าเงินสด ณ วันสิ้นงวด	860,547,333.59	574,397,934.49
<u>ข้อมูลเพิ่มเติมประกอบงบกระแสเงินสด</u>		
<u>รายการที่ไม่ใช่เงินสด</u>		
เจ้าหนี้จากการซื้อสินทรัพย์ถาวรเพิ่มขึ้น (ลดลง)	(987,139.20)	(1,515,435.65)
เจ้าหนี้จากการซื้อสินทรัพย์ไม่มีตัวตนเพิ่มขึ้น (ลดลง)	695,782.12	372,788.48

หมายเหตุประกอบงบการเงินเป็นส่วนหนึ่งของรายงานการเงินนี้

(นางสาวสุชาดา จัตุรภูษพิทักษ์)

ผู้อำนวยการ

สำนักพัฒนายุทธศาสตร์และบริหารงบประมาณ

(นายไกรยส ภัทราวาท)

ผู้จัดการ

กองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา

กองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา

หมายเหตุประกอบงบการเงิน

วันที่ 30 กันยายน 2564

1. ข้อมูลทั่วไป

1.1 การจัดตั้งกองทุนฯ

กองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา (กองทุนฯ) ได้จัดตั้งขึ้นเมื่อวันที่ 14 พฤษภาคม 2561 ตามพระราชบัญญัติกองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา พ.ศ. 2561 โดยให้มีการโอนบรรดากิจการ ทรัพย์สิน สิทธิ หน้าที่ หนี้ ภาระผูกพัน เจ้าหนี้ที่ และลูกจ้าง และเงินงบประมาณของกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพเฉพาะในส่วนที่เกี่ยวข้องกับสำนักงานส่งเสริมสังคมแห่งการเรียนรู้และคุณภาพเยาวชน ตามระเบียบกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพว่าด้วยการจัดตั้งสำนักงานส่งเสริมสังคมแห่งการเรียนรู้และคุณภาพเยาวชน พ.ศ. 2553 ที่มีอยู่ในวันก่อนวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับไปเป็นของกองทุนฯ ทั้งนี้ ไม่รวมถึงหนี้ของกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพตามสัญญาเงินยืมระหว่างกระทรวงการคลัง เลขที่ 1/2554 ลงวันที่ 4 เมษายน 2554 และเลขที่ 2/2554 ลงวันที่ 23 มิถุนายน 2554 สำหรับหนี้ดังกล่าวที่เป็นภาระของสำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ ให้สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพดำเนินการเสนอคณะรัฐมนตรี เพื่อพิจารณาและให้คณะรัฐมนตรีมีอำนาจมีมติให้หนี้ดังกล่าวเป็นพับได้ ซึ่งได้กำหนดไว้ในบทเฉพาะกาลตามพระราชบัญญัติฉบับดังกล่าว

1.2 สถานที่ตั้งของกองทุนฯ

กองทุนฯ ตั้งอยู่ที่ เลขที่ 388 อาคารเอส.พี. ชั้น 13 ถนนพหลโยธิน แขวงสามเสนใน เขตพญาไท กรุงเทพมหานคร 10400

1.3 วัตถุประสงค์ของกองทุนฯ เพื่อสร้างความเสมอภาคทางการศึกษา รวมทั้งมีวัตถุประสงค์ดังต่อไปนี้

1.3.1 ส่งเสริม สนับสนุน และให้ความช่วยเหลือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ไม่ว่าจะเป็นภาครัฐ ภาคเอกชน หรือภาคประชาสังคม เพื่อให้เด็ก โดยเฉพาะอย่างยิ่งเด็กปฐมวัย ได้รับการพัฒนาทั้งทางด้านร่างกาย จิตใจ วินัย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา ที่เหมาะสมกับวัย

1.3.2 ให้ความช่วยเหลือ ส่งเสริม พัฒนา และสนับสนุนเงินและค่าใช้จ่ายให้แก่เด็กและเยาวชน ซึ่งขาดแคลนทุนทรัพย์หรือด้อยโอกาส และผู้ด้อยโอกาส จนสำเร็จการศึกษาขั้นพื้นฐาน

1.3.3 เสริมสร้างและพัฒนาคุณภาพและประสิทธิภาพครูให้มีความสามารถในการจัดการเรียนการสอน สามารถพัฒนาเด็กและเยาวชนตามพื้นฐานและศักยภาพที่แตกต่างกัน

1.3.4 ส่งเสริม สนับสนุน และให้ความช่วยเหลือผู้ขาดแคลนทุนทรัพย์และผู้ด้อยโอกาสให้ได้รับการศึกษาหรือพัฒนา เพื่อให้มีความรู้ความสามารถในการประกอบอาชีพตามความถนัด และมีศักยภาพที่จะพึ่งพาตนเองในการดำรงชีวิตได้

1.3.5 ส่งเสริม สนับสนุน และให้ความช่วยเหลือสถานศึกษา เพื่อให้มีการเรียนการสอนที่ทำให้ผู้เรียนสามารถรู้ และพัฒนาได้ตามความถนัดและศักยภาพของตน

1.3.6 ดำเนินการหรือจัดให้มีการศึกษา วิจัย หรือค้นคว้าแนวทางในการพัฒนาครู ให้มีจิตวิญญาณของความเป็นครู มีคุณธรรม มีจริยธรรม มีความรู้ และมีความสามารถในการจัดการเรียนการสอนและการพัฒนาผู้เรียน เพื่อลดความเหลื่อมล้ำในการศึกษา โดยมีแรงจูงใจที่เหมาะสม รวมทั้งส่งเสริมหรือสนับสนุนให้มีการจัดตั้งสถาบันต้นแบบในการผลิตและพัฒนาครู

1.3.7 ดำเนินการหรือจัดให้มีการศึกษา วิจัย และพัฒนาองค์ความรู้เพื่อพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ตลอดจนส่งเสริมและสนับสนุนการนำองค์ความรู้ดังกล่าวไปใช้เพื่อลดความเหลื่อมล้ำในการศึกษาสนองความต้องการทางด้านกำลังแรงงาน และการยกระดับความสามารถของคนไทย

1.4 แหล่งที่มาของเงินและทรัพย์สินของกองทุนฯ มีดังนี้

1.4.1 เงินและทรัพย์สินที่ได้รับโอนตามมาตรา 47 และมาตรา 48

1.4.2 เงินที่รัฐบาลจัดสรรให้เป็นทุนประเดิมจำนวนหนึ่งพันล้านบาท

1.4.3 เงินอุดหนุนที่รัฐบาลจัดสรรให้เป็นรายปีตามแผนการใช้จ่ายเงินที่คณะกรรมการและคณะรัฐมนตรี

กองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา

หมายเหตุประกอบงบการเงิน (ต่อ)

วันที่ 30 กันยายน 2564

ให้ความเห็นชอบแล้ว

- 1.4.4 เงินรายได้ที่ได้รับจากสำนักงานสลากกินแบ่งรัฐบาลตามที่คณะรัฐมนตรีกำหนด
- 1.4.5 รายได้จากการดำเนินงานและการลงทุนของกองทุน
- 1.4.6 เงินและทรัพย์สินที่มีผู้บริจาคให้
- 1.4.7 รายได้หรือผลประโยชน์อื่นที่กองทุนได้รับไม่ว่าโดยทางใด
- 1.4.8 ดอกผลของเงินและทรัพย์สินของกองทุน

1.5 การลงทุนหาประโยชน์จากเงินและทรัพย์สินของกองทุน

การลงทุนหาประโยชน์จากเงินและทรัพย์สินของกองทุน กำหนดไว้ตามพระราชบัญญัติกองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา พ.ศ. 2561 และระเบียบกองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษาว่าด้วยหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขการลงทุนหาผลประโยชน์จากเงินและทรัพย์สินของกองทุน พ.ศ. 2562

2. เกณฑ์ในการจัดทำและนำเสนอรายงานการเงิน

2.1 เกณฑ์ในการจัดทำรายงานการเงิน

รายงานการเงินฉบับนี้จัดทำขึ้นตามพระราชบัญญัติวินัยการเงินการคลัง พ.ศ. 2561 รายการที่ปรากฏในรายงานการเงินฉบับนี้เป็นไปตามมาตรฐานการบัญชีภาครัฐ และนโยบายการบัญชีภาครัฐที่กระทรวงการคลังประกาศใช้ และการจัดทำรายงานการเงินถือปฏิบัติตามหลักเกณฑ์และวิธีการจัดทำรายงานการเงินประจำปี ตามหนังสือกระทรวงการคลัง ที่ กค 0410.2/ว 15 ลงวันที่ 4 กุมภาพันธ์ 2563 และแสดงรูปแบบการนำเสนอรายงานการเงินของหน่วยงานของรัฐ ตามหนังสือกรมบัญชีกลาง ที่ กค 0410.2/ว 479 ลงวันที่ 2 ตุลาคม 2563

รายงานการเงินนี้จัดทำขึ้นโดยใช้เกณฑ์ราคาทุนเดิม เว้นแต่จะได้เปิดเผยเป็นอย่างอื่นในนโยบายการบัญชี

รายงานการเงินฉบับภาษาไทยเป็นรายงานการเงินฉบับที่กองทุนฯ ใช้เป็นทางการตามกฎหมาย รายงานการเงินฉบับภาษาอังกฤษแปลมาจากรายงานการเงินฉบับภาษาไทยดังกล่าว

2.2 มาตรฐานการบัญชีภาครัฐและนโยบายการบัญชีภาครัฐฉบับใหม่ และฉบับปรับปรุง

ในระหว่างปี 2564 กระทรวงการคลังได้แก้ไขหลักการและนโยบายการบัญชีภาครัฐ และมาตรฐานการบัญชีภาครัฐฉบับที่ 3 เรื่องนโยบายการบัญชี การเปลี่ยนแปลงประมาณการทางบัญชี และข้อผิดพลาดและเพิ่มเติมนโยบายการบัญชีภาครัฐ เรื่องบัญชีราคา ในมาตรฐานการบัญชีภาครัฐและนโยบายการบัญชีภาครัฐ พ.ศ. 2561 ตามประกาศกระทรวงการคลัง เรื่องมาตรฐานการบัญชีภาครัฐและนโยบายการบัญชีภาครัฐ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2564 และได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้ว

2.2.1 มาตรฐานการบัญชีภาครัฐและนโยบายการบัญชีภาครัฐ ที่มีผลบังคับใช้สำหรับรอบระยะเวลาบัญชีที่เริ่มในหรือหลังวันที่ 1 ตุลาคม 2563

- มาตรฐานการบัญชีภาครัฐ ฉบับที่ 3 เรื่องนโยบายการบัญชี การเปลี่ยนแปลงประมาณการทางบัญชี และข้อผิดพลาด

- มาตรฐานการบัญชีภาครัฐ ฉบับที่ 23 เรื่องรายได้จากการขายที่ไม่แลกเปลี่ยน

มาตรฐานการบัญชีภาครัฐและนโยบายการบัญชีภาครัฐฉบับใหม่ และฉบับปรับปรุงข้างต้น ไม่มีผลกระทบต่อรายงานการเงินในงวดปัจจุบัน

2.2.2 มาตรฐานการบัญชีภาครัฐและนโยบายการบัญชีภาครัฐ ที่จะมีผลบังคับใช้ในงวดอนาคต

- นโยบายการบัญชีภาครัฐ เรื่องบัญชีราคา มีผลบังคับใช้สำหรับรอบระยะเวลาบัญชีที่เริ่มในหรือหลังวันที่ 1 ตุลาคม 2564

ฝ่ายบริหารเชื่อว่านโยบายการบัญชีภาครัฐฉบับใหม่ข้างต้น จะไม่มีผลกระทบต่อรายงานการเงินในงวดที่นำมาถือปฏิบัติ

กองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา

หมายเหตุประกอบงบการเงิน (ต่อ)

วันที่ 30 กันยายน 2564

3. นโยบายการบัญชีที่สำคัญ

3.1 เงินสดและรายการเทียบเท่าเงินสด

เงินสดและรายการเทียบเท่าเงินสด ประกอบด้วย เงินสดในมือและเงินฝากสถาบันการเงิน ซึ่งมีอายุครบกำหนดไม่เกิน 3 เดือน โดยไม่รวมรายการเงินฝากธนาคารที่มีภาระค้ำประกัน

3.2 ลูกหนี้อื่นระยะสั้น

กองทุนฯ รับรู้ลูกหนี้ภายในหน่วยงานกรณีให้พนักงานหรือเจ้าหน้าที่ยืมเงินไปใช้จ่ายในการปฏิบัติงานตามมูลค่าที่จะได้รับ โดยไม่มีดอกเบี้ย

3.3 เงินลงทุน

เงินลงทุน หมายถึง เงินฝากธนาคารประเภทประจำที่มีกำหนดจ่ายคืนเกินกว่า 3 เดือน ตราสารหนี้ ตราสารทุน และสินทรัพย์อื่นที่ถือไว้เพื่อรับผลตอบแทน

กองทุนฯ จัดประเภทเป็นเงินลงทุนระยะสั้นหรือจัดประเภทเป็นเงินลงทุนระยะยาว ดังนี้

เงินลงทุนระยะสั้น หมายถึง เงินลงทุนที่กองทุนฯ ตั้งใจจะถือไว้ไม่เกิน 1 ปี หรือมีกำหนดจ่ายคืนไม่เกิน 1 ปี นับตั้งแต่วันสิ้นสุดรอบระยะเวลาการรายงาน

เงินลงทุนระยะยาว หมายถึง เงินลงทุนที่กองทุนฯ ตั้งใจจะถือไว้เกิน 1 ปี หรือมีกำหนดจ่ายคืนเกินกว่า 1 ปี นับตั้งแต่วันสิ้นสุดรอบระยะเวลาการรายงาน

ตราสารหนี้ หมายถึง ตราสารที่แสดงว่าผู้ออกตราสารมีภาระผูกพันทั้งทางตรงและทางอ้อม ที่จะต้องจ่ายเงินสดหรือสินทรัพย์อื่นให้แก่ผู้ถือตราสารตามจำนวนและเงื่อนไขที่ได้กำหนดไว้โดยชัดแจ้ง หรือโดยปริยาย กองทุนฯ จัดประเภทดังนี้

- ตราสารหนี้ที่จะถือจนครบกำหนด หมายถึง เงินลงทุนในหลักทรัพย์ประเภทตราสารหนี้ ที่กองทุนฯ มีความตั้งใจแน่วแน่และมีความสามารถที่จะถือไว้จนครบกำหนดได้ก่อน โดยที่กองทุนฯ จะไม่ขายตราสารดังกล่าวก่อนครบกำหนด หรือจะไม่โอนเปลี่ยนแปลงประเภทตราสารดังกล่าว กองทุนฯ วัดมูลค่าเงินลงทุนในตราสารหนี้ทุกชนิดที่กองทุนฯ ตั้งใจจะถือจนครบกำหนด ด้วยราคาทุนตัดจำหน่ายหักด้วยค่าเผื่อการด้อยค่า ณ วันสิ้นสุดรอบระยะเวลาการรายงาน

- ตราสารหนี้ที่ถือเป็นหลักทรัพย์เพื่อค้า หมายถึง ตราสารหนี้ที่กองทุนฯ ถือไว้ โดยมีวัตถุประสงค์หลักที่จะขายในอนาคตอันใกล้ เพื่อหากำไรจากการเปลี่ยนแปลงราคาของหลักทรัพย์ กองทุนฯ วัดมูลค่าเงินลงทุนในตราสารหนี้ที่อยู่ในความต้องการของตลาดที่กองทุนฯ ไม่ได้ตั้งใจจะถือจนครบกำหนดที่จัดประเภทเป็นหลักทรัพย์เพื่อค้าด้วยมูลค่ายุติธรรม ณ วันสิ้นสุดรอบระยะเวลาการรายงาน

- ตราสารหนี้ที่ถือเป็นหลักทรัพย์เพื่อขาย หมายถึง ตราสารหนี้ทุกชนิดซึ่งไม่ถือเป็นหลักทรัพย์เพื่อค้า และในขณะเดียวกันไม่ถือเป็นตราสารหนี้ที่จะถือจนครบกำหนด กองทุนฯ วัดมูลค่าเงินลงทุนในตราสารหนี้ ทั้งที่อยู่ในความต้องการของตลาดและไม่ได้อยู่ในความต้องการของตลาดที่จัดประเภทเป็นหลักทรัพย์เพื่อขายด้วยมูลค่ายุติธรรมหักค่าเผื่อการด้อยค่า ณ วันสิ้นสุดรอบระยะเวลาการรายงาน

ตราสารทุน หมายถึง ตราสารที่แสดงว่าผู้ถือตราสารมีความเป็นเจ้าของในส่วนตัวได้เสียในสินทรัพย์ที่เหลืออยู่ของกิจการหรือกองทุนฯ ที่ไปลงทุนหลังจากหักหนี้สินทั้งสินออกแล้ว กองทุนฯ จัดประเภทดังนี้

- ตราสารทุนที่ถือเป็นหลักทรัพย์เพื่อค้า หมายถึง ตราสารทุนในความต้องการของตลาด ที่กองทุนฯ ถือไว้ โดยมีวัตถุประสงค์หลักที่จะขายในอนาคตอันใกล้ เพื่อหากำไรจากการเปลี่ยนแปลงราคาของหลักทรัพย์ กองทุนฯ วัดมูลค่าเงินลงทุนในตราสารทุนที่จัดประเภทเป็นหลักทรัพย์เพื่อค้าด้วยมูลค่ายุติธรรม ณ วันสิ้นสุดรอบระยะเวลาการรายงาน

- ตราสารทุนที่ถือเป็นหลักทรัพย์เพื่อขาย หมายถึง ตราสารทุนในความต้องการของตลาดที่ไม่ถือเป็นหลักทรัพย์เพื่อค้า และเงินลงทุนในหน่วยงานที่ถูกควบคุม และเงินลงทุนในหน่วยงานร่วม กองทุนฯ วัดมูลค่าเงินลงทุนในตราสารทุนที่จัดประเภทเป็นหลักทรัพย์เพื่อขาย ด้วยมูลค่ายุติธรรมหักค่าเผื่อการด้อยค่า ณ วันสิ้นสุดรอบระยะเวลาการรายงาน

กองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา

หมายเหตุประกอบงบการเงิน (ต่อ)

วันที่ 30 กันยายน 2564

ตราสารทุนที่ถือเป็นเงินลงทุนในหน่วยงานที่ถูกควบคุม / หน่วยงานร่วม / เงินลงทุนทั่วไป

- หน่วยงานที่ถูกควบคุม หมายถึง กิจการหรือหน่วยงาน ซึ่งรวมถึงกิจการที่ไม่ได้ก่อตั้งในรูปบริษัทที่อยู่ภายใต้การควบคุมของกองทุนฯ
- หน่วยงานร่วม หมายถึง กิจการหรือหน่วยงาน ซึ่งรวมถึงกิจการที่ไม่ได้ก่อตั้งในรูปบริษัทที่อยู่ภายใต้อิทธิพลอย่างมีสาระสำคัญของกองทุนฯ และไม่ถือเป็นหน่วยงานที่ถูกควบคุม
- เงินลงทุนทั่วไป หมายถึง เงินลงทุนในตราสารทุนที่ไม่อยู่ในความต้องการของตลาดทำให้กองทุนฯ ไม่สามารถจัดประเภทเป็นหลักทรัพย์เพื่อค้าหรือหลักทรัพย์เพื่อขาย และไม่มีความสัมพันธ์ถึงขั้นที่จะสามารถควบคุมกิจการหรือหน่วยงาน หรือมีอิทธิพลอย่างมีสาระสำคัญได้
- กองทุนฯ วัตถุประสงค์เงินลงทุนในตราสารทุนที่จัดเป็นเงินลงทุนในหน่วยงานที่ถูกควบคุม หรือหน่วยงานร่วม หรือเงินลงทุนทั่วไป ด้วยราคาทุนเดิมหักด้วยค่าเผื่อการด้อยค่า ณ วันสิ้นสุดรอบระยะเวลารายงาน

3.4 อุปกรณ์

อุปกรณ์แสดงในราคาทุนหักค่าเสื่อมราคาสะสมของสินทรัพย์และค่าเผื่อการลดมูลค่า (ถ้ามี)

ราคาทุนรับรู้เมื่อเริ่มแรกที่ได้สินทรัพย์มารวมถึงต้นทุนทางตรงอื่น ๆ ที่เกี่ยวกับการจัดหาสินทรัพย์เพื่อให้สินทรัพย์อยู่ในสภาพพร้อมที่จะใช้ได้ตามวัตถุประสงค์ รวมทั้งต้นทุนในการถือครอง ขนย้าย และการบูรณะสถานที่ตั้งของสินทรัพย์ซึ่งเป็นภาระผูกพันของกองทุนฯ (ถ้ามี)

ต้นทุนของการปรับปรุงสินทรัพย์ให้ดีขึ้นอย่างสำคัญ ต้นทุนที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงแทนส่วนประกอบของรายการสินทรัพย์ตามระยะเวลาที่กำหนด กองทุนฯ จะรับรู้ต้นทุนดังกล่าวไว้เป็นส่วนหนึ่งของราคาตามบัญชีของสินทรัพย์ และคิดค่าเสื่อมราคา ทั้งนี้สำหรับกรณีที่มีการเปลี่ยนแทนและได้บันทึกเป็นส่วนหนึ่งของราคาตามบัญชีของสินทรัพย์ กองทุนฯ จะตัดมูลค่าตามบัญชีของส่วนประกอบที่ถูกเปลี่ยนแทนออก

รายการเกี่ยวกับการต่อเติม การต่ออายุหรือปรับปรุงสินทรัพย์ให้ดีขึ้น ซึ่งทำให้ราคาเปลี่ยนแทนในปัจจุบันของสินทรัพย์เพิ่มขึ้นอย่างมีสาระสำคัญจะรวมเป็นราคาทุนของสินทรัพย์ ส่วนค่าซ่อมแซมและค่าบำรุงรักษารับรู้ค่าใช้จ่ายในรอบระยะเวลาบัญชีที่เกิดขึ้น

ค่าเสื่อมราคาของอุปกรณ์คำนวณจากราคาทุนหักมูลค่าคงเหลือของสินทรัพย์โดยวิธีเส้นตรงตามอายุการให้ประโยชน์โดยประมาณดังนี้

ส่วนปรับปรุงอาคารสำนักงานเช่า	5 และ 10 ปี
ครุภัณฑ์สำนักงาน	5 ปี
ครุภัณฑ์ไฟฟ้าและวิทยุ	3 และ 5 ปี
ครุภัณฑ์งานบ้านงานครัว	5 ปี
ครุภัณฑ์คอมพิวเตอร์	3 และ 5 ปี
ครุภัณฑ์โฆษณาและเผยแพร่	5 ปี

อุปกรณ์ที่ได้จากการรับโอนในการจัดตั้งเป็นกองทุนฯ คิดค่าเสื่อมราคาตามอายุการใช้งานที่ยังเหลืออยู่ของอุปกรณ์นั้น

ทุกสิ้นรอบปีบัญชีของกองทุนฯ จะทบทวนมูลค่าคงเหลือของสินทรัพย์ อายุการให้ประโยชน์ของสินทรัพย์และวิธีการคิดค่าเสื่อมราคาให้เหมาะสม

กองทุนฯ คิดค่าเสื่อมราคาสำหรับส่วนประกอบของรายการสินทรัพย์แต่ละส่วนแยกต่างหากจากกันเมื่อส่วนประกอบแต่ละส่วนนั้นมีต้นทุนที่มีนัยสำคัญเมื่อเทียบกับต้นทุนทั้งหมดของสินทรัพย์นั้น

กองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา

หมายเหตุประกอบงบการเงิน (ต่อ)

วันที่ 30 กันยายน 2564

ค่าเสื่อมราคารวมอยู่ในการคำนวณผลการดำเนินงาน
ไม่มีการคิดค่าเสื่อมราคาสำหรับสินทรัพย์ระหว่างก่อสร้างและอุปกรณ์ระหว่างติดตั้ง
กองทุนฯ ตัดรายการอุปกรณ์ออกจากบัญชีเมื่อจำหน่ายสินทรัพย์ รายการผลกำไรหรือขาดทุนจากการจำหน่ายหรือตัดจำหน่ายสินทรัพย์ จะรับรู้ในงบแสดงผลการดำเนินงานทางการเงิน

3.5 สินทรัพย์ไม่มีตัวตน

สินทรัพย์ไม่มีตัวตนแสดงในราคาทุนหักด้วยค่าตัดจำหน่ายสะสมและขาดทุนจากการลดมูลค่า (ถ้ามี) สินทรัพย์ไม่มีตัวตนถูกตัดจำหน่ายและบันทึกในงบแสดงผลการดำเนินงานทางการเงินโดยวิธีเส้นตรงตามระยะเวลาที่คาดว่าจะได้รับประโยชน์เชิงเศรษฐกิจนับจากวันที่อยู่ในสภาพพร้อมใช้งาน ระยะเวลาที่คาดว่าจะได้รับประโยชน์เชิงเศรษฐกิจแสดงได้ดังนี้

โปรแกรมคอมพิวเตอร์และระบบงาน	3, 5 และ 10 ปี
ลิขสิทธิ์	10 ปี

3.6 เจ้าหนี้ระยะสั้น

กองทุนฯ รับรู้เจ้าหนี้ระยะสั้นจากการซื้อสินค้าและบริการและเจ้าหนี้รายจ่ายประเภททุน เมื่อกองทุนฯ ได้รับสินค้าและบริการและสินทรัพย์จากผู้ขายแล้ว การรับสินค้าและบริการและสินทรัพย์นี้หมายถึงจุดที่กองทุนฯ ได้มีการตรวจรับเรียบร้อยแล้ว

3.7 ค่าใช้จ่ายค้างจ่าย

กองทุนฯ รับรู้ค่าใช้จ่ายค้างจ่ายเมื่อเกิดค่าใช้จ่ายขึ้นด้วยมูลค่าค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้นแล้วในรอบระยะเวลาบัญชีปัจจุบัน แต่ยังไม่ได้มีการจ่ายเงิน โดยการจ่ายเงินจะกระทำในรอบระยะเวลาบัญชีถัดไป ค่าใช้จ่ายดังกล่าวอาจเกิดจากข้อกำหนดของกฎหมายข้อตกลงในสัญญาหรือจากบริการที่ได้รับแล้ว

3.8 ผลประโยชน์บุคลากร

กองทุนฯ รับรู้เงินเดือน ค่าจ้าง เงินประจำตำแหน่ง กองทุนสำรองเลี้ยงชีพและสวัสดิการอื่น ได้แก่ ค่ารักษาพยาบาลและการศึกษาบุตร เป็นต้น เป็นค่าใช้จ่ายเมื่อเกิดรายการ

3.9 ประมาณการหนี้สิน

ประมาณการหนี้สินจะรับรู้ก็ต่อเมื่อกองทุนฯ มีภาระผูกพันตามกฎหมายหรือภาระผูกพันจากการอนุमानในปัจจุบัน ซึ่งเป็นผลมาจากเหตุการณ์ในอดีต และมีความเป็นไปได้ค่อนข้างแน่ที่กองทุนฯ จะสูญเสียทรัพยากรที่มีประโยชน์เชิงเศรษฐกิจเพื่อชำระภาระผูกพันดังกล่าว และสามารถประมาณจำนวนภาระผูกพันได้อย่างน่าเชื่อถือ

3.10 การใช้ประมาณการทางบัญชี

ในการจัดทำงบการเงินให้เป็นไปตามหลักการบัญชีที่รับรองทั่วไป ฝ่ายบริหารต้องใช้การประมาณและตั้งข้อสมมติฐานหลายประการ ซึ่งมีผลกระทบต่อจำนวนเงินที่เกี่ยวกับรายได้ ค่าใช้จ่าย สินทรัพย์และหนี้สิน และการเปิดเผยข้อมูลเกี่ยวกับสินทรัพย์และหนี้สินที่อาจเกิดขึ้น ซึ่งผลที่เกิดขึ้นจริงอาจแตกต่างไปจากจำนวนที่ประมาณไว้

3.11 รายได้จากเงินงบประมาณ

รายได้จากเงินงบประมาณรับรู้ตามเกณฑ์ดังนี้

(1) กรณีที่เบิกจ่ายเงินเข้าบัญชีของหน่วยงานเพื่อนำไปจ่ายต่อให้แก่ผู้มีสิทธิรับเงินของหน่วยงานรับรู้รายได้จาก

กองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา

หมายเหตุประกอบงบการเงิน (ต่อ)

วันที่ 30 กันยายน 2564

เงินงบประมาณเมื่อได้ส่งคำขอเบิกเงินกับคลัง

(2) กรณีที่เบิกหักผลส่งหรือเบิกจ่ายตรงจากรัฐบาลให้แก่ผู้มีสิทธิรับเงินของหน่วยงานโดยหน่วยงานไม่ได้รับตัวเงิน รับรู้รายได้จากเงินงบประมาณเมื่อได้รับอนุมัติคำขอเบิกเงินจากคลัง

3.12 รายได้จากการอุดหนุนและบริจาค

รายได้จากการอุดหนุนและบริจาคมเป็นส่วนหนึ่งของรายการโอนตามมาตรฐานการบัญชีภาครัฐฉบับที่ 23 เรื่อง รายได้จากรายการไม่แลกเปลี่ยน คือ การโอนทรัพยากรจากหน่วยงานหนึ่งไปยังอีกหน่วยงานหนึ่งโดยไม่ได้ให้สิ่งตอบแทน ที่มีมูลค่าใกล้เคียงกันเป็นการแลกเปลี่ยน และไม่ใช่รายการทางภาษี

รายได้จากการอุดหนุนและบริจาคที่มีเงื่อนไขของสินทรัพย์ที่โอนรับรู้เป็นรายได้รอการรับรู้เมื่อได้รับเงินและทยอยรับรู้เป็นรายได้เมื่อได้ทำตามเงื่อนไขที่กำหนด สำหรับรายได้จากการอุดหนุนและบริจาคที่ไม่มีเงื่อนไขของสินทรัพย์ที่โอน ไม่ว่าจะมียกข้อจำกัดของสินทรัพย์ที่โอนหรือไม่ รับรู้เป็นรายได้เมื่อได้รับสินทรัพย์รับโอนที่เป็นไปตามเกณฑ์การรับรู้สินทรัพย์

- ข้อจำกัดของสินทรัพย์ที่โอน ไม่รวมถึงข้อกำหนดให้ต้องคืนสินทรัพย์ที่รับโอน หรือประโยชน์เชิงเศรษฐกิจในอนาคตหรือศักยภาพในการให้บริการอื่นที่ต้องคืนให้แก่ผู้โอน ถ้าไม่ใช้สินทรัพย์ตามที่ระบุไว้ ดังนั้นเมื่อเริ่มมีสิทธิควบคุมสินทรัพย์ภายใต้ข้อจำกัด ผู้รับโอนไม่ได้มีภาระผูกพันในปัจจุบันที่ต้องโอนประโยชน์เชิงเศรษฐกิจ หรือศักยภาพในการให้บริการให้แก่บุคคลที่สาม เมื่อผู้รับโอนทำผิดข้อจำกัด ผู้โอนหรือฝ่ายอื่นอาจมีทางเลือกในการใช้ทวงโทษต่อผู้รับโอน ดังนั้นเมื่อหน่วยงานได้รับสินทรัพย์ตามข้อจำกัดจึงรับรู้รายได้ทันที

- เงื่อนไขของสินทรัพย์ที่โอน กำหนดให้หน่วยงานจะต้องใช้ประโยชน์เชิงเศรษฐกิจ ในอนาคตหรือศักยภาพในการให้บริการของสินทรัพย์ตามที่ระบุไว้ หรือต้องคืนประโยชน์เชิงเศรษฐกิจในอนาคตหรือศักยภาพในการให้บริการแก่ผู้โอนในกรณีที่ผิดเงื่อนไขนั้น ดังนั้นหน่วยงานผู้รับโอนสินทรัพย์จึงมีภาระผูกพันในปัจจุบันที่ต้องส่งมอบประโยชน์เชิงเศรษฐกิจในอนาคตหรือศักยภาพในการให้บริการแก่บุคคลที่สามเมื่อเริ่มมีสิทธิควบคุมสินทรัพย์ที่อยู่ภายใต้เงื่อนไข ทั้งนี้ เป็นเพราะผู้รับโอนไม่สามารถหลีกเลี่ยงกระแสไหลออกของทรัพยากร เนื่องจากมีข้อกำหนดให้ใช้ประโยชน์จากสินทรัพย์ในการส่งมอบสินค้าหรือบริการให้แก่บุคคลที่สาม หรือไม่เช่นนั้นต้องส่งคืนประโยชน์เชิงเศรษฐกิจในอนาคตหรือศักยภาพในการให้บริการให้แก่ผู้โอน ดังนั้นเมื่อผู้รับโอนเริ่มรับรู้สินทรัพย์ตามเงื่อนไขจึงเกิดหนี้ขึ้นด้วย

4. เงินสดและรายการเทียบเท่าเงินสด

เงินสดและรายการเทียบเท่าเงินสด ประกอบด้วย

	บาท	
	2564	2563
เงินสดในมือ	50,000.00	50,000.00
เงินฝากธนาคาร - ออมทรัพย์	860,292,275.16	574,996,286.30
เงินฝากธนาคาร - กระแสรายวัน	205,058.43	(648,351.81)
รวม	860,547,333.59	574,397,934.49

ยอดเครดิตของบัญชีเงินฝากกระแสรายวันเป็นรายการเช็คที่ผู้รับเช็คยังมิได้นำมาขึ้นเงินกับธนาคารบัญชีกระแสรายวันเป็นบัญชีที่โอนเงินอัตโนมัติจากบัญชีออมทรัพย์

เงินฝากออมทรัพย์มีอัตราดอกเบี้ยลอยตัวตามที่ธนาคารกำหนด

กองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา

หมายเหตุประกอบงบการเงิน (ต่อ)

วันที่ 30 กันยายน 2564

5. ลูกหนี้อื่นระยะสั้น

ลูกหนี้อื่นระยะสั้น ประกอบด้วย

	บาท	
	2564	2563
ลูกหนี้เงินยืมโดยตรงผู้ปฏิบัติงาน	-	882,354.10
รวม	-	882,354.10

6. เงินลงทุนระยะสั้น

เงินลงทุนระยะสั้น ณ วันที่ 30 กันยายน 2564 ประกอบด้วย

	บาท			
	เงินฝากประจำ ที่มีกำหนด จ่ายคืนเกินกว่า 3 เดือน	หลักทรัพย์ เพื่อขาย	ตราสารหนี้ ที่จะครบกำหนด ภายใน 1 ปี	รวม
เงินฝากประจำ	99,999,880.00	-	-	99,999,880.00
ตราสารหนี้ - พันธบัตร	-	-	1,304,000,000.00	1,304,000,000.00
กองทุนเปิดเค บริหารเงิน	-	29,999,292.56	-	29,999,292.56
ส่วนเกิน/ส่วนลดมูลค่าเงินลงทุน	-	-	1,315,334.59	1,315,334.59
ค่าเผื่อการปรับมูลค่า	-	32,133.87	-	32,133.87
รวมเงินลงทุนระยะสั้น	99,999,880.00	30,031,426.43	1,305,315,334.59	1,435,346,641.02

ณ วันที่ 30 กันยายน 2564 กองทุนฯ ถือครองตราสารหนี้ที่จัดเป็นเงินลงทุนระยะสั้น ประกอบด้วย

- (1) พันธบัตรธนาคารแห่งประเทศไทยงวดที่ 10/364/63 รุ่น CB21O07A ครบกำหนดไถ่ถอนวันที่ 7 ตุลาคม 2564 มูลค่าไถ่ถอนจำนวน 400.00 ล้านบาท
- (2) ตั๋วเงินคลังงวดที่ 11/181/64 รุ่น TB21O14A ครบกำหนดไถ่ถอนวันที่ 14 ตุลาคม 2564 มูลค่าไถ่ถอนจำนวน 75.00 ล้านบาท
- (3) ตั๋วเงินคลังงวดที่ 12/182/64 รุ่น TB21O27A ครบกำหนดไถ่ถอนวันที่ 27 ตุลาคม 2564 มูลค่าไถ่ถอนจำนวน 60.00 ล้านบาท
- (4) พันธบัตรธนาคารแห่งประเทศไทยงวดที่ 11/364/63 รุ่น CB21N04A ครบกำหนดไถ่ถอนวันที่ 4 พฤศจิกายน 2564 มูลค่าไถ่ถอนจำนวน 220.00 ล้านบาท
- (5) ตั๋วเงินคลังงวดที่ 13/182/64 รุ่น TB21N10A ครบกำหนดไถ่ถอนวันที่ 10 พฤศจิกายน 2564 มูลค่าไถ่ถอนจำนวน 59.00 ล้านบาท
- (6) พันธบัตรธนาคารแห่งประเทศไทยงวดที่ 35/91/64 รุ่น CB21D02B ครบกำหนดไถ่ถอนวันที่ 2 ธันวาคม 2564 มูลค่าไถ่ถอนจำนวน 270.00 ล้านบาท
- (7) พันธบัตรธนาคารแห่งประเทศไทยรุ่นที่ 2/3 ปี/2562 จำนวน 220.00 ล้านบาท ครบกำหนดไถ่ถอนวันที่ 16 กันยายน 2565 อัตราดอกเบี้ยร้อยละ 1.44 ต่อปี

กองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา

หมายเหตุประกอบงบการเงิน (ต่อ)

วันที่ 30 กันยายน 2564

เงินลงทุนระยะสั้น ณ วันที่ 30 กันยายน 2563 ประกอบด้วย

	บาท			
	เงินฝากประจำ ที่มีกำหนด จ่ายคืนเกินกว่า 3 เดือน	หลักทรัพย์ เพื่อขาย	ตราสารหนี้ ที่จะครบกำหนด ภายใน 1 ปี	รวม
เงินฝากประจำ	-	-	-	-
กองทุนเปิดเค บริหารเงิน	-	1,100,000,000.00	-	1,100,000,000.00
ส่วนเกิน/ส่วนลดมูลค่าเงินลงทุน	-	-	-	-
ค่าเผื่อการปรับมูลค่า	-	36,354.86	-	36,354.86
รวมเงินลงทุนระยะสั้น	-	1,100,036,354.86	-	1,100,036,354.86

7. เงินลงทุนระยะยาว

เงินลงทุนระยะยาว ณ วันที่ 30 กันยายน 2564 ประกอบด้วย

	2564		บาท
	ตราสารหนี้ ที่จะถึงจนครบกำหนด	รวม	
ตราสารหนี้	820,000,000.00	820,000,000.00	
ส่วนเกิน/ส่วนลดมูลค่าเงินลงทุน	1,727,530.20	1,727,530.20	
รวมเงินลงทุนระยะยาว	821,727,530.20	821,727,530.20	
หัก ตราสารหนี้ส่วนที่จะครบกำหนดภายใน 1 ปี	(221,727,530.20)	(221,727,530.20)	
รวมเงินลงทุนระยะยาว - สุทธิ	600,000,000.00	600,000,000.00	

เงินลงทุนระยะยาว ณ วันที่ 30 กันยายน 2564 ข้างต้น แยกตามระยะเวลาที่จะครบกำหนด ดังนี้

	ครบกำหนดภายใน			
	1 ปี	2-5 ปี	6-10 ปี	รวม
ตราสารหนี้ที่จะถึงจนครบกำหนด	221,727,530.20	600,000,000.00	-	821,727,530.20
รวมเงินลงทุนระยะยาว	221,727,530.20	600,000,000.00	-	821,727,530.20

ณ วันที่ 30 กันยายน 2564 กองทุนฯ ถือครองตราสารหนี้ที่จัดเป็นเงินลงทุนระยะยาว คือพันธบัตรออมทรัพย์ของกระทรวงการคลังในปีงบประมาณ 2563 ครั้งที่ 1 จำนวน 600.00 ล้านบาท ครบกำหนดไถ่ถอนวันที่ 13 ธันวาคม 2565 อัตราดอกเบี้ยร้อยละ 1.70 ต่อปี

กองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา

หมายเหตุประกอบงบการเงิน (ต่อ)

วันที่ 30 กันยายน 2564

เงินลงทุนระยะยาว ณ วันที่ 30 กันยายน 2563 ประกอบด้วย

	2563	บาท
	ตราสารหนี้ ที่จะถือจนครบกำหนด	รวม
ตราสารหนี้	820,000,000.00	820,000,000.00
ส่วนเกิน/ส่วนลดมูลค่าเงินลงทุน	3,512,594.80	3,512,594.80
รวมเงินลงทุนระยะยาว	823,512,594.80	823,512,594.80
หัก ตราสารหนี้ส่วนที่จะครบกำหนดภายใน 1 ปี	-	-
รวมเงินลงทุนระยะยาว - สุทธิ	823,512,594.80	823,512,594.80

เงินลงทุนระยะยาว ณ 30 กันยายน 2563 ข้างต้น แยกตามระยะเวลาที่จะครบกำหนด ดังนี้

	ครบกำหนดภายใน			
	1 ปี	2-5 ปี	6-10 ปี	รวม
ตราสารหนี้ที่จะถือจนครบกำหนด	-	823,512,594.80	-	823,512,594.80
รวมเงินลงทุนระยะยาว	-	823,512,594.80	-	823,512,594.80

ณ วันที่ 30 กันยายน 2563 กองทุนฯ ถือครองตราสารหนี้ที่จัดเป็นเงินลงทุนระยะยาว คือพันธบัตรออมทรัพย์ของกระทรวงการคลังในปีงบประมาณ 2563 ครั้งที่ 1 จำนวน 600.00 ล้านบาท ครบกำหนดไถ่ถอนวันที่ 13 ธันวาคม 2565 อัตราดอกเบี้ยร้อยละ 1.70 ต่อปี และพันธบัตรธนาคารแห่งประเทศไทยรุ่นที่ 2/3 ปี/2562 จำนวน 220.00 ล้านบาท ครบกำหนดไถ่ถอนวันที่ 16 กันยายน 2565 อัตราดอกเบี้ยร้อยละ 1.44 ต่อปี

กองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา

หมายเหตุประกอบงบการเงิน (ต่อ)

วันที่ 30 กันยายน 2564

8. อุปกรณ์

อุปกรณ์ ประกอบด้วย

บาท

	ยอดตามบัญชี ณ 30 ก.ย. 63	เพิ่มขึ้น	ลดลง	โอนเข้า (ออก)	ยอดตามบัญชี ณ 30 ก.ย. 64
ราคาทุน					
ส่วนปรับปรุงอาคารและสำนักงาน	50,588,994.37	358,771.00	-	831,500.00	51,779,265.37
ครุภัณฑ์สำนักงาน	17,271,774.09	372,813.31	(313,726.82)	-	17,330,860.58
ครุภัณฑ์ไฟฟ้าและวิทยุ	84,460.27	-	(5,494.27)	-	78,966.00
ครุภัณฑ์โฆษณาและเผยแพร่	13,754,266.43	415,816.00	(80,602.73)	-	14,089,479.70
ครุภัณฑ์คอมพิวเตอร์	9,282,573.73	2,041,052.82	(316,066.10)	-	11,007,560.45
ครุภัณฑ์งานบ้านงานครัว	387,559.00	-	(152,100.00)	-	235,459.00
สินทรัพย์ระหว่างก่อสร้าง	-	831,500.00	-	(831,500.00)	-
รวมราคาทุน	91,369,627.89	4,019,953.13	(867,989.92)	-	94,521,591.10
หัก ค่าเสื่อมราคาสะสม					
ส่วนปรับปรุงอาคารและสำนักงาน	(11,807,488.94)	(4,355,702.00)	-	-	(16,163,190.94)
ครุภัณฑ์สำนักงาน	(4,879,860.93)	(3,031,474.08)	313,707.82	-	(7,597,627.19)
ครุภัณฑ์ไฟฟ้าและวิทยุ	(82,872.71)	(1,584.56)	5,493.27	-	(78,964.00)
ครุภัณฑ์โฆษณาและเผยแพร่	(3,970,407.04)	(2,447,445.46)	80,596.73	-	(6,337,255.77)
ครุภัณฑ์คอมพิวเตอร์	(4,572,686.67)	(2,850,274.02)	316,054.10	-	(7,106,906.59)
ครุภัณฑ์งานบ้านงานครัว	(217,452.57)	(41,064.78)	152,098.00	-	(106,419.35)
รวมค่าเสื่อมราคาสะสม	(25,530,768.86)	(12,727,544.90)	867,949.92	-	(37,390,363.84)
รวมอุปกรณ์ - สุทธิ	65,838,859.03				57,131,227.26

กองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา

หมายเหตุประกอบงบการเงิน (ต่อ)

วันที่ 30 กันยายน 2564

	บาท				
	ยอดตามบัญชี ณ 30 ก.ย. 62	เพิ่มขึ้น	ลดลง	โอนเข้า (ออก)	ยอดตามบัญชี ณ 30 ก.ย. 63
ราคาทุน					
ส่วนปรับปรุงอาคารและสำนักงาน	31,975,776.75	4,785,645.00	-	13,827,572.62	50,588,994.37
ครุภัณฑ์สำนักงาน	2,406,794.61	6,044,040.10	-	8,820,939.38	17,271,774.09
ครุภัณฑ์ไฟฟ้าและวิทยุ	84,460.27	-	-	-	84,460.27
ครุภัณฑ์โฆษณาและเผยแพร่	4,877,641.04	8,876,625.39	-	-	13,754,266.43
ครุภัณฑ์คอมพิวเตอร์	6,162,710.15	3,119,863.58	-	-	9,282,573.73
ครุภัณฑ์งานบ้านงานครัว	211,960.00	175,599.00	-	-	387,559.00
สินทรัพย์ระหว่างก่อสร้าง	-	22,653,327.00	-	(22,653,327.00)	-
รวมราคาทุน	45,719,342.82	45,655,100.07	-	(4,815.00)	91,369,627.89
หัก ค่าเสื่อมราคาสะสม					
ส่วนปรับปรุงอาคารและสำนักงาน	(8,794,256.88)	(3,013,232.06)	-	-	(11,807,488.94)
ครุภัณฑ์สำนักงาน	(2,268,614.65)	(2,611,246.28)	-	-	(4,879,860.93)
ครุภัณฑ์ไฟฟ้าและวิทยุ	(77,874.51)	(4,998.20)	-	-	(82,872.71)
ครุภัณฑ์โฆษณาและเผยแพร่	(1,838,623.50)	(2,131,783.54)	-	-	(3,970,407.04)
ครุภัณฑ์คอมพิวเตอร์	(2,689,738.45)	(1,882,948.22)	-	-	(4,572,686.67)
ครุภัณฑ์งานบ้านงานครัว	(182,062.46)	(35,390.11)	-	-	(217,452.57)
รวมค่าเสื่อมราคาสะสม	(15,851,170.45)	(9,679,598.41)	-	-	(25,530,768.86)
รวมอุปกรณ์ - สุทธิ	29,868,172.37				65,838,859.03
					บาท
ค่าเสื่อมราคาสำหรับปีสิ้นสุดวันที่ 30 กันยายน 2564					12,727,544.90
ค่าเสื่อมราคาสำหรับปีสิ้นสุดวันที่ 30 กันยายน 2563					9,679,598.41
อุปกรณ์โอนไปเป็นครุภัณฑ์มูลค่าต่ำกว่าเกณฑ์					4,815.00

ณ วันที่ 30 กันยายน 2564 และ 2563 กองทุนฯ มีสินทรัพย์ถาวรที่คิดค่าเสื่อมราคาหมดแล้ว แต่ยังคงใช้ดำเนินงานอยู่ มีราคาทุนจำนวน 13.23 ล้านบาท และ 14.08 ล้านบาท ตามลำดับ
อุปกรณ์ ณ วันที่ 30 กันยายน 2564 ไม่ติดภาระค้ำประกันใด

กองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา

หมายเหตุประกอบงบการเงิน (ต่อ)

วันที่ 30 กันยายน 2564

9. สินทรัพย์ไม่มีตัวตน

สินทรัพย์ไม่มีตัวตน ประกอบด้วย

	บาท				
	ยอดตามบัญชี ณ 30 ก.ย. 63	เพิ่มขึ้น	ลดลง	โอนเข้า (ออก)	ยอดตามบัญชี ณ 30 ก.ย. 64
<u>ราคาทุน</u>					
โปรแกรมคอมพิวเตอร์และระบบงาน	70,412,388.88	15,558,158.21	-	14,968,755.86	100,939,302.95
ลิขสิทธิ์	43,228.00	-	-	-	43,228.00
สินทรัพย์ระหว่างทำ	6,218,647.90	71,472,032.46	-	(15,208,756.86)	62,481,923.50
รวม	76,674,264.78	87,030,190.67	-	(240,001.00)	163,464,454.45
<u>หัก ค่าตัดจำหน่ายสะสม</u>					
โปรแกรมคอมพิวเตอร์และระบบงาน	(24,834,410.47)	(15,595,768.69)	-	-	(40,430,179.16)
ลิขสิทธิ์	(6,945.92)	(4,317.95)	-	-	(11,263.87)
รวม	(24,841,356.39)	(15,600,086.64)	-	-	(40,441,443.03)
สินทรัพย์ไม่มีตัวตน - สุทธิ	51,832,908.39				123,023,011.42
	บาท				
	ยอดตามบัญชี ณ 30 ก.ย. 62	เพิ่มขึ้น	ลดลง	โอนเข้า (ออก)	ยอดตามบัญชี ณ 30 ก.ย. 63
<u>ราคาทุน</u>					
โปรแกรมคอมพิวเตอร์และระบบงาน	36,757,700.43	20,785,123.45	-	12,869,565.00	70,412,388.88
ลิขสิทธิ์	43,228.00	-	-	-	43,228.00
สินทรัพย์ระหว่างทำ	9,432,090.00	9,656,122.90	-	(12,869,565.00)	6,218,647.90
รวม	46,233,018.43	30,441,246.35	-	-	76,674,264.78
<u>หัก ค่าตัดจำหน่ายสะสม</u>					
โปรแกรมคอมพิวเตอร์และระบบงาน	(16,183,807.69)	(8,650,602.78)	-	-	(24,834,410.47)
ลิขสิทธิ์	(2,616.14)	(4,329.78)	-	-	(6,945.92)
รวม	(16,186,423.83)	(8,654,932.56)	-	-	(24,841,356.39)
สินทรัพย์ไม่มีตัวตน - สุทธิ	30,046,594.60				51,832,908.39
	บาท				
ค่าตัดจำหน่ายสำหรับปีสิ้นสุดวันที่ 30 กันยายน 2564					15,600,086.64
ค่าตัดจำหน่ายสำหรับปีสิ้นสุดวันที่ 30 กันยายน 2563					8,654,932.56
สินทรัพย์ระหว่างทำโอนไปเป็นค่าจ้างเหมาบริการ - บุคคลภายนอก (โครงการ)					240,001.00

ณ วันที่ 30 กันยายน 2564 และ 2563 กองทุนฯ มีสินทรัพย์ไม่มีตัวตนที่คิดค่าตัดจำหน่ายหมดแล้ว แต่ยังคงใช้ดำเนินงานอยู่ มีราคาทุนจำนวน 14.03 ล้านบาท

กองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา

หมายเหตุประกอบงบการเงิน (ต่อ)

วันที่ 30 กันยายน 2564

10. สินทรัพย์ไม่หมุนเวียนอื่น

สินทรัพย์ไม่หมุนเวียนอื่น ประกอบด้วย

	บาท	
	2564	2563
เงินมัดจำ - ค่าเช่าอาคารและบริการ	3,358,080.00	3,358,080.00
เงินมัดจำ - อื่น	4,750.00	4,750.00
รวม	3,362,830.00	3,362,830.00

11. เจ้าหนี้ระยะสั้น

เจ้าหนี้ระยะสั้น ประกอบด้วย

	บาท	
	2564	2563
เจ้าหนี้อื่น	45,719,837.16	36,950,875.42
เจ้าหนี้โครงการ	105,678,308.47	43,588,133.12
บัญชีพักเงินรับคืนโครงการรอการตรวจสอบ	7,391,170.72	6,844,769.92
รวม	158,789,316.35	87,383,778.46

12. การผูกพัน

12.1 การผูกพันตามสัญญาเช่าดำเนินงาน

กองทุนฯ ได้ทำสัญญาเช่าอาคารชั้น 13 เอและบี กับบริษัท เอส.พี.อาคาร จำกัด โดยต้องวางเงินมัดจำการเช่ารวม 3 เดือนเพื่อเป็นหลักประกันการเช่าจำนวน 3,358,080.00 บาท มีเนื้อที่เช่า 2,112 ตารางเมตร มีกำหนดเวลา 3 ปี นับตั้งแต่วันที่ 1 กันยายน 2562 และสิ้นสุดวันที่ 31 สิงหาคม 2565 โดยจ่ายค่าเช่าเดือนละ 559,680.00 บาท และค่าบริการเดือนละ 598,857.60 บาท (รวมภาษีมูลค่าเพิ่ม) ณ วันที่ 30 กันยายน 2564 และ 2563 กองทุนฯ มีภาระผูกพันตามสัญญาดังกล่าว ดังนี้

	บาท	
จ่ายชำระภายใน	2564	2563
1 ปี	12,743,913.60	13,902,451.20
2 ถึง 5 ปี	-	12,743,913.60
หลังจาก 5 ปี	-	-
	12,743,913.60	26,646,364.80

กองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา

หมายเหตุประกอบงบการเงิน (ต่อ)

วันที่ 30 กันยายน 2564

12.2 ภาระผูกพันเกี่ยวกับรายจ่ายฝ่ายทุน

	บาท	
สัญญาที่ยังไม่ได้รับรู้	2564	2563
สินทรัพย์ไม่มีตัวตน	28,024,276.50	1,590,146.10
รวม	28,024,276.50	1,590,146.10

ภาระผูกพันข้างต้นเกิดจากมูลค่าตามสัญญาจ้างทำวิจัยและพัฒนาระบบ

12.3 ภาระผูกพันตามสัญญาจัดซื้อจัดจ้างพัสดุและบริการอื่น ๆ

ณ วันที่ 30 กันยายน 2564 และ 2563 กองทุนฯ มีภาระผูกพันที่เกิดจากสัญญาจัดซื้อจัดจ้างพัสดุและบริการอื่น ๆ จำแนกตามระยะเวลาของสัญญาได้ดังนี้

	บาท	
จ่ายชำระ	2564	2563
ไม่เกิน 1 ปี	58,301,698.47	184,569,876.51
เกิน 1 ปี แต่ไม่เกิน 5 ปี	-	-
เกิน 5 ปี	-	-
รวม	58,301,698.47	184,569,876.51

13. ทุน

กองทุนฯ ได้รับโอนทุนมาจาก สสค. เมื่อวันที่ 14 พฤษภาคม 2561 จำนวน 11,958,077.72 บาท และมีทุนประเดิมที่ต้องได้รับตาม พ.ร.บ. กสศ. จำนวน 1,000 ล้านบาท ซึ่งในวันที่ 26 กันยายน 2561 ได้รับทุนประเดิมงวดแรกจากงบประมาณรายจ่ายประจำปี พ.ศ. 2561 จำนวน 700 ล้านบาท และวันที่ 6 มีนาคม 2563 ได้รับทุนประเดิมงวดที่สองจากงบประมาณรายจ่ายประจำปี พ.ศ. 2563 จำนวน 300 ล้านบาท

กองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา

หมายเหตุประกอบงบการเงิน (ต่อ)

วันที่ 30 กันยายน 2564

14. องค์ประกอบอื่นของสินทรัพย์สุทธิ/ส่วนทุน

	บาท	
กำไร (ขาดทุน) ที่ยังไม่เกิดขึ้นของเงินลงทุน ในหลักทรัพย์เพื่อขาย	2564	2563
ยอดคงเหลือต้นงวด	36,354.86	-
การเปลี่ยนแปลงเพิ่มขึ้น (ลดลง) ในระหว่างงวด	(4,220.99)	36,354.86
ยอดคงเหลือปลายงวด	32,133.87	36,354.86

15. รายได้จากงบประมาณ

รายได้จากงบประมาณ ประกอบด้วย

	บาท	
	2564	2563
รายได้จากงบรายจ่ายอื่น	6,084,761,000.00	5,496,129,400.00
รวมรายได้จากงบประมาณ	6,084,761,000.00	5,496,129,400.00

สำหรับปีงบประมาณ พ.ศ. 2563 กองทุนฯ ได้รับการจัดสรรงบประมาณตาม พ.ร.บ.งบประมาณรายจ่ายประจำปี พ.ศ. 2563 จำนวน 5,796,129,400 บาท เป็นเงินที่รัฐจัดสรรให้เป็นรายปีตามแผนการใช้จ่ายเงินจำนวน 5,496,129,400 บาท และทุนประเดิมตาม พ.ร.บ. กสศ. จำนวน 300,000,000 บาท โดยในไตรมาสที่ 1 ของปีงบประมาณ พ.ศ. 2563 ได้รับจัดสรรตามหลักเกณฑ์และเงื่อนไขการใช้งบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2562 ไปพลางก่อนเป็นจำนวน 1,268,680,000 บาท และไตรมาสที่ 2 จำนวน 4,527,449,400 บาท

สำหรับปีงบประมาณ พ.ศ. 2564 กองทุนฯ ได้รับการจัดสรรงบประมาณตาม พ.ร.บ.งบประมาณรายจ่ายประจำปี พ.ศ. 2564 จำนวน 6,084,761,000 บาท โดยในไตรมาส 1 ได้รับจัดสรร จำนวน 2,511,060,900 บาท ไตรมาสที่ 2 จำนวน 1,183,889,300 บาท และไตรมาสที่ 4 จำนวน 2,389,810,800 บาท

16. รายได้จากการอุดหนุนอื่นและบริจาค

รายได้จากการอุดหนุนอื่นและบริจาค ประกอบด้วย

	บาท	
	2564	2563
รายได้จากการอุดหนุน - สกว.	-	600,785.84
รายได้จากการบริจาค	47,096,340.99	24,070,016.24
รวมรายได้จากการอุดหนุนอื่นและบริจาค	47,096,340.99	24,670,802.08

หมายเหตุ: สกว. คือ สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย

กองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา

หมายเหตุประกอบงบการเงิน (ต่อ)

วันที่ 30 กันยายน 2564

17. รายได้อื่น

รายได้อื่น ประกอบด้วย

	บาท	
	2564	2563
ดอกเบี้ยรับ	15,905,637.15	15,414,530.18
รายได้อื่น	936,550.16	60,826.07
กำไรจากการจำหน่ายเงินลงทุน	4,009,854.91	2,509,701.95
รวมรายได้อื่น	20,852,042.22	17,985,058.20

18. ค่าใช้จ่าย

18.1 ค่าใช้จ่ายบุคลากร

	บาท	
	2564	2563
เงินเดือน	49,099,633.34	39,346,371.52
ค่าล่วงเวลา	111,900.00	206,650.00
ค่าตอบแทนอื่น	2,766,477.50	2,016,762.50
เงินสมทบกองทุนสำรองเลี้ยงชีพ	3,752,047.00	2,842,090.00
เงินสวัสดิการ	5,508,822.82	3,915,700.74
ค่าใช้จ่ายด้านฝึกอบรม	2,068,197.69	1,577,415.00
รวม	63,307,078.35	49,904,989.76

18.2 ค่าใช้จ่ายโครงการ

18.2.1 เงินอุดหนุนโครงการ

	บาท	
	2564	2563
เงินอุดหนุนโครงการ	5,362,096,828.41	4,843,351,780.94
หัก รับคืนเงินอุดหนุนโครงการ	(91,204,858.17)	(45,899,805.14)
รวม	5,270,891,970.24	4,797,451,975.80

กองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา

หมายเหตุประกอบงบการเงิน (ต่อ)

วันที่ 30 กันยายน 2564

18.2.2 ค่าใช้จ่ายในการบริหารโครงการ

	บาท	
	2564	2563
ค่าใช้จ่ายวิจัยและพัฒนาโครงการ	5,579,000.00	2,242,021.00
ค่าใช้จ่ายในการจัดประชุม	68,600,256.24	33,983,889.67
ค่าใช้จ่ายในการเดินทาง - ในประเทศ	1,367,080.90	2,456,705.12
ค่าใช้จ่ายในการเดินทาง - ต่างประเทศ	-	915,039.31
ค่าจ้างบุคคลภายนอก	76,715,658.45	76,273,999.93
ค่าจ้างพัฒนากระบวนการสำหรับโครงการ	22,339,614.00	-
ค่าตอบแทนอื่น	23,900.00	-
ค่าตอบแทนบุคคลภายนอก	9,362,920.00	7,468,420.00
ค่าเบี้ยประชุม - กรรมการ/อนุกรรมการ/ที่ปรึกษา	2,780,600.00	2,611,595.00
ค่าเช่าอุปกรณ์และอื่น ๆ	-	169,496.20
ค่าบริการไปรษณีย์/ค่าขนส่ง	2,039,790.56	1,227,063.10
ค่าถ่ายเอกสาร	1,295,954.26	537,623.40
ค่าโฆษณาประชาสัมพันธ์	91,435,962.17	81,094,582.73
ค่าสื่อสิ่งพิมพ์	8,390,840.19	8,312,755.42
ค่าธรรมเนียมธนาคาร	106,170.27	253,406.10
ค่าใช้จ่ายอื่น	4,212,196.78	1,886,823.85
รวม	294,249,943.82	219,433,420.83
รวมค่าใช้จ่ายโครงการ	5,565,141,914.06	5,016,885,396.63

กองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา

หมายเหตุประกอบงบการเงิน (ต่อ)

วันที่ 30 กันยายน 2564

18.3 ค่าใช้จ่ายดำเนินงาน

	บาท	
	2564	2563
ค่าเบี้ยประชุมกรรมการ	3,352,500.00	2,452,500.00
ค่าสาธารณูปโภค	4,367,313.93	3,477,091.96
ค่าบริการไปรษณีย์/ค่าขนส่ง	995,982.12	1,253,511.80
ค่าจ้างที่ปรึกษา	4,029,611.00	3,696,075.00
ค่าใช้จ่ายในการจัดประชุม	1,572,056.39	940,249.78
ค่าเช่าอาคารและบริการส่วนกลาง	13,902,451.20	13,902,451.20
ค่าถ่ายเอกสาร	1,037,801.32	1,686,462.32
ค่าดำเนินงานพัฒนากระบวนการควบคุมภายใน	35,162,985.42	-
ค่าบริการดูแลบำรุงรักษาระบบ	11,286,331.64	2,858,955.90
ค่าเช่าคอมพิวเตอร์/โน้ตบุ๊ก	109,140.00	91,977.90
ค่าตอบแทนบุคคลภายนอก	213,000.00	206,850.00
ค่าจ้างบุคคลภายนอก	25,099,164.37	30,038,132.57
ค่าใช้จ่ายในการเดินทาง - ในประเทศ	755,945.80	793,124.00
ค่าวัสดุสิ้นเปลือง	1,020,183.93	1,292,136.87
ค่าซ่อมแซมบำรุงรักษา	228,209.60	59,910.58
ค่าธรรมเนียมธนาคาร	39,365.01	37,180.00
ค่าตรวจสอบบัญชี	555,000.00	530,000.00
ค่าโฆษณาและสื่อประชาสัมพันธ์	2,058,707.40	164,913.75
ค่าใช้จ่ายอื่น	1,111,500.43	1,877,379.58
รวม	106,897,249.56	65,358,903.21

กองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา

หมายเหตุประกอบงบการเงิน (ต่อ)

วันที่ 30 กันยายน 2564

19. การจัดประเภทรายการในงบการเงิน

รายการบัญชีบางรายการในงบการเงินสำหรับปีสิ้นสุดวันที่ 30 กันยายน 2563 ได้มีการจัดประเภทใหม่เพื่อให้สอดคล้องกับการจัดประเภทรายการในปีปัจจุบัน ซึ่งไม่มีผลกระทบต่อผลการดำเนินงานทางการเงินสำหรับปีหรือส่วนของทุน

	บาท		
	ตามที่รายงานไว้เดิม	เพิ่มขึ้น (ลดลง)	ตามที่รายงานใหม่
งบแสดงผลการดำเนินงานทางการเงิน			
รายได้เงินอุดหนุนที่รัฐบาลจัดสรรให้	5,496,129,400.00	(5,496,129,400.00)	-
รายได้จากการอุดหนุน	600,785.84	(600,785.84)	-
รายได้จากเงินบริจาค	24,070,016.24	(24,070,016.24)	-
รายได้อื่น	15,475,356.25	2,509,701.95	17,985,058.20
กำไร (ขาดทุน) จากการจำหน่ายเงินลงทุน	2,509,701.95	(2,509,701.95)	-
รายได้จากงบประมาณ	-	5,496,129,400.00	5,496,129,400.00
รายได้จากการอุดหนุนอื่นและบริจาค	-	24,670,802.08	24,670,802.08
ค่าใช้จ่ายบุคลากร	47,888,227.26	2,016,762.50	49,904,989.76
ค่าใช้จ่ายดำเนินงาน	67,375,665.71	(2,016,762.50)	65,358,903.21

สรุปข้อมูลสำคัญ

ทางการเงินและงบประมาณ

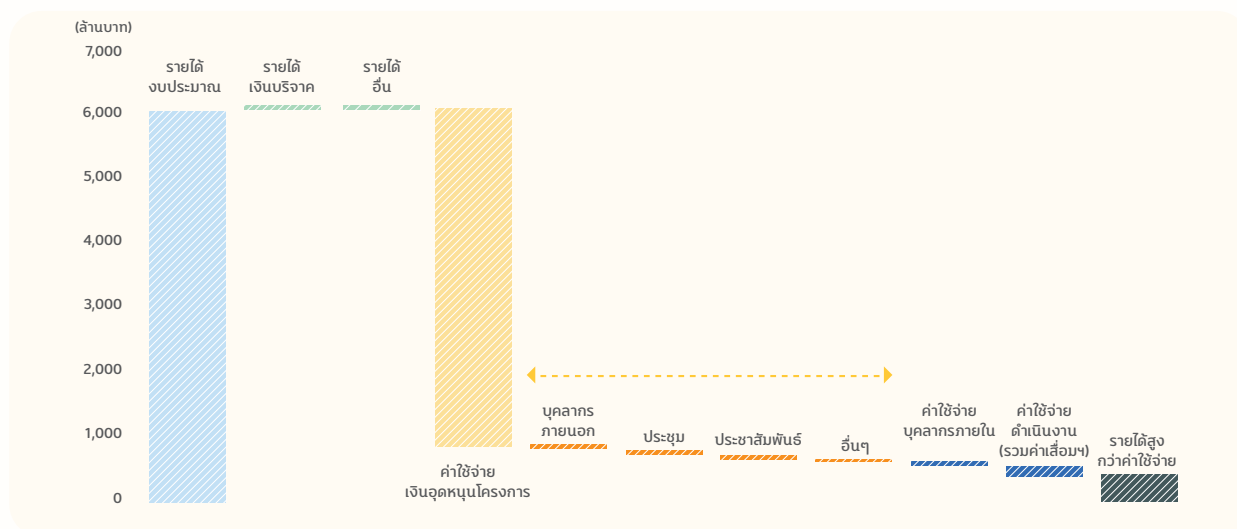
• แหล่งรายได้

ในปีงบประมาณ พ.ศ. 2564 กสศ. มีรายได้รวม 6,152.71 ล้านบาท โดยร้อยละ 98.90 ของรายได้รวมเป็นเงินอุดหนุนจากภาครัฐที่ กสศ. ได้รับตาม พ.ร.บ.งบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2564 เพื่อดำเนินการหลัก และมีเงินได้จากการบริจาคของภาคเอกชนและประชาสังคมอีกจำนวน 47.10 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 0.77 ของรายได้รวม นอกจากนี้ ยังมีรายได้อื่น ซึ่งส่วนใหญ่เป็นผลตอบแทนจากการลงทุนในทรัพย์สินของกองทุนอีกจำนวนร้อยละ 0.34 ของรายได้รวม ซึ่ง กสศ. ยึดหลักปฏิบัติตามระเบียบว่าด้วยเงินหรือทรัพย์สินที่มีผู้บริจาคให้กองทุน พ.ศ. 2562 และระเบียบว่าด้วยหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขการลงทุนหาประโยชน์จากเงินและทรัพย์สินของกองทุน เพื่อให้การได้มาและใช้จ่ายเงินนอกงบประมาณของ กสศ. เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ เหมาะสม โปร่งใส และตรวจสอบได้ โดยมีคณะกรรมการที่ได้รับมอบหมายจากคณะกรรมการบริหาร กสศ. เป็นผู้กำกับดูแล

• ค่าใช้จ่าย

กสศ. มีค่าใช้จ่ายในปี 2564 จำนวน 5,763.67 ล้านบาท โดยร้อยละ 96.56 หรือ 5,565.14 ล้านบาท เป็นค่าใช้จ่ายในโครงการตามภารกิจหลักของ กสศ. ซึ่งประกอบด้วยเงินอุดหนุนโครงการไปยังกลุ่มเป้าหมายหลักของ กสศ. ถึงร้อยละ 91.45 ของค่าใช้จ่ายรวมทั้งหมด และคิดเป็นค่าบริหารจัดการโครงการร้อยละ 5.11 ของค่าใช้จ่ายรวม ส่วนที่เหลือเป็นค่าใช้จ่ายบุคลากรของ กสศ. ร้อยละ 1.05 และค่าใช้จ่ายในการดำเนินงานของกองทุน เช่น ค่าเช่าอาคาร ค่าสาธารณูปโภค ค่าเสื่อมราคาและค่าตัดจำหน่าย อีกร้อยละ 2.35 ของค่าใช้จ่ายทั้งหมดในงบประมาณ พ.ศ. 2564

ภาพรวมรายได้และค่าใช้จ่ายตามรายงานการเงินของกองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา

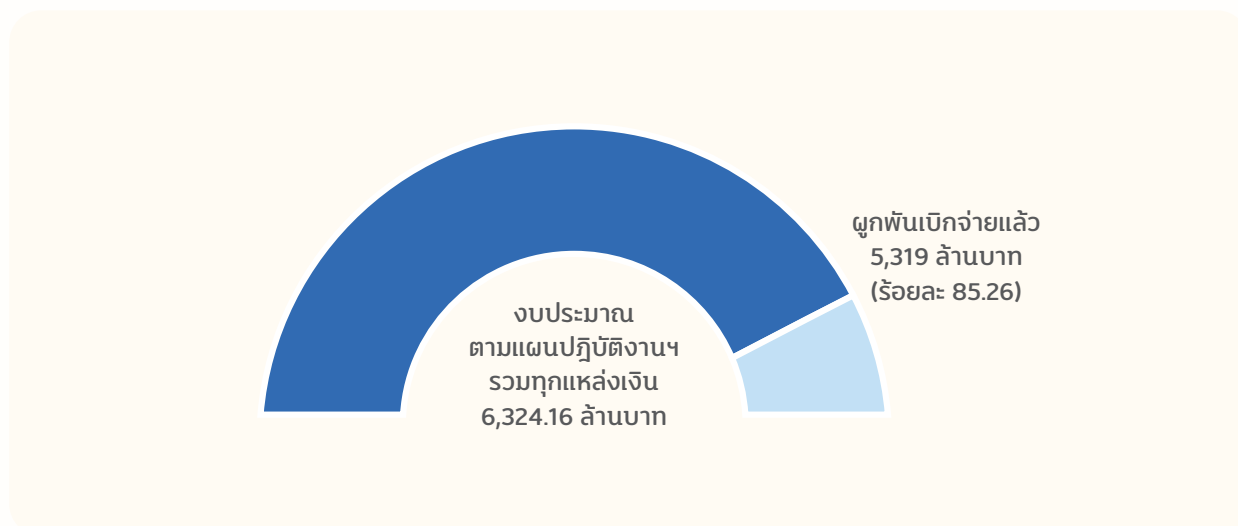
ทั้งนี้ในส่วนค่าใช้จ่ายโครงการที่มีสัดส่วนสูง ได้แก่ ค่าใช้จ่ายในการจ้างบุคลากรภายนอก เนื่องจาก กสศ. ถูกวางไว้ให้เป็นองค์กรขนาดเล็ก มีบุคลากรประจำไม่เกิน 140 คน ต้องทำงานประสานงานร่วมกับหลายฝ่าย จึงจำเป็นต้องพึ่งพากำลังของบุคคลภายนอกสำหรับงานที่ต้องใช้ความเชี่ยวชาญเฉพาะด้าน เช่น การตรวจสอบโครงการ วิทยากรสื่อสารข้อมูลโครงการ การเก็บรวบรวมฐานข้อมูล

นอกจากนี้ยังมีค่าใช้จ่ายสำหรับงานประชุมและงานสื่อสารประชาสัมพันธ์ ซึ่งเป็นไปตามลักษณะการดำเนินงานและกลยุทธ์ของ กสศ. ที่จำเป็นต้องสร้างความเข้าใจกับภาคีผู้ร่วมงาน หรือภาคประชาสังคม สื่อสารสร้างความเข้าใจและประชาสัมพันธ์โครงการทำงานเพื่อระดมความร่วมมือกับหน่วยงานทั้งในระดับท้องถิ่น ครอบคลุมทั้ง 76 จังหวัด และในระดับประเทศ เพื่อให้เข้าถึงและเกิดประโยชน์แก่เด็กและเยาวชนกว่าล้านคนอย่างแท้จริง

• การใช้จ่ายเงินประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2564

แผนปฏิบัติงานและแผนการใช้จ่ายเงินประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2564 ของ กสศ. มีวงเงินรวมจำนวน 6,324.16 ล้านบาท ประกอบด้วย งบประมาณที่ได้รับจัดสรรตาม พ.ร.บ. งบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2564 เพื่อดำเนินงานตามภารกิจจำนวน 6,084.76 ล้านบาท และเงินเหลือจ่ายจากปีงบประมาณก่อนหน้า เงินบริจาค และเงินจากแหล่งอื่น ๆ รวมจำนวน 239.40 ล้านบาท ในจำนวนนี้ได้มีการผูกพันและเบิกจ่ายแล้ว ณ วันที่ 30 กันยายน 2564 จำนวน 5,391.79 ล้านบาท หรือร้อยละ 85.26 ของวงเงินงบประมาณตามแผนปฏิบัติงานฯ

ภาพรวมการผูกพันเบิกจ่ายงบประมาณ ตามแผนการปฏิบัติงานและแผนการใช้จ่ายเงิน ปีงบประมาณ พ.ศ. 2564

• ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะ

การแพร่ระบาดของโควิด-19 ทำให้ภาคีหลักส่วนใหญ่ในการดำเนินงานของ กสศ. ได้แก่ สถาบันการศึกษาทั่วประเทศ มีการเลื่อนการเปิดภาคเรียน หรือไม่สามารถดำเนินงานในพื้นที่ได้ ทำให้การผูกพันเบิกจ่ายในลักษณะงานโครงการจำเป็นต้องเลื่อนออกไป ซึ่ง กสศ. ได้ปรับขอบเขตและแนวทางการปฏิบัติงานและกระบวนการทำงานให้สอดคล้องกับสถานการณ์ เช่น การปรับปรุงรูปแบบการจัดประชุมหรือการลงพื้นที่ติดตามการดำเนินโครงการให้เป็นการทำงานในรูปแบบออนไลน์ ประกอบกับการปรับปรุงกลยุทธ์การดำเนินงานในช่วงปลายปีงบประมาณ เน้นงานด้านคุณภาพมากขึ้น ทำให้สามารถปรับลดงบประมาณลงได้ในแผนงานส่วนใหญ่ไม่ส่งผลกระทบต่อผลผลิตหรือผลลัพธ์ที่ได้จากการดำเนินงาน ทั้งนี้ กสศ. ได้มีการปรับโอนงบประมาณคงเหลือและเงินเหลือจ่ายไปดำเนินงานในปีงบประมาณ พ.ศ. 2565 โดยพิจารณาโครงการสำคัญที่มีความจำเป็นเร่งด่วน เช่น การดำเนินโครงการจัดสรรเงินอุดหนุนเพื่อบรรเทาผลกระทบจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโควิด-19 ที่ส่งผลให้เด็กและเยาวชนกลุ่มเปราะบางมีความเสี่ยงที่จะหลุดจากระบบการศึกษาในช่วงชั้นรอยต่อ

ส่วนที่ 6

การกำกับดูแล

การกำกับดูแล ตามหลักธรรมาภิบาล

กสศ. ตระหนักดีถึงหลักธรรมาภิบาลตามพระราชบัญญัติกองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา พ.ศ. 2561 การดำเนินงานโครงการต่าง ๆ จึงต้องเป็นไปตามหลักการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี

เพื่อประโยชน์สูงสุดในการดำเนินงานเพื่อให้เกิดความเสมอภาคทางการศึกษาและมีมาตรการป้องกันการทุจริตที่เหมาะสม โดยคณะกรรมการบริหาร กสศ. ได้กำหนดนโยบายธรรมาภิบาล (Governance Policy) ที่ชัดเจน ออกระเบียบว่าด้วยการจัดสรรเงินที่สอดคล้องตามลักษณะภารกิจ รวมถึงกำหนดกลไกสนับสนุนให้กระบวนการกำกับดูแลมีประสิทธิภาพได้แก่

- มี **ระเบียบวาระประจำของคณะกรรมการ** เพื่อติดตามผลการดำเนินงานโครงการขนาดใหญ่อย่างสม่ำเสมอ
- มี **คณะอนุกรรมการด้านธรรมาภิบาล** เพื่อให้คำแนะนำสำนักงานเกี่ยวกับระบบธรรมาภิบาลของโครงการต่าง ๆ ในภาพรวม
- มี **คณะอนุกรรมการกำกับทิศทางโครงการขนาดใหญ่** เพื่อติดตามความก้าวหน้าและให้คำปรึกษาในการดำเนินโครงการอย่างใกล้ชิด
- มี **หลักเกณฑ์การตรวจสอบข้อมูลเพื่อช่วยเหลือกลุ่มผู้รับประโยชน์** ตามระเบียบ กสศ. ว่าด้วยหลักเกณฑ์ในการตรวจสอบข้อมูลและการช่วยเหลือเด็กปฐมวัย เด็กและเยาวชนซึ่งขาดแคลนทุนทรัพย์หรือด้อยโอกาส ผู้ขาดแคลนทุนทรัพย์ ผู้ด้อยโอกาส ครอบครัวที่ขาดแคลนทุนทรัพย์ และครู พ.ศ. 2561 เพื่อให้มีขั้นตอน มีความรัดกุม น่าเชื่อถือ สามารถตรวจสอบยืนยันตัวตนและความไม่ซ้ำซ้อนของกลุ่มผู้รับประโยชน์ เพื่อลดความเสี่ยงและป้องกันการทุจริต รวมทั้งสามารถติดตามผลการดำเนินงานได้มีประสิทธิภาพ
- มี **หลักเกณฑ์และกระบวนการจัดสรรเงินอุดหนุนโดยยึดหลักธรรมาภิบาล** ตามระเบียบ กสศ. ว่าด้วยหลักเกณฑ์ เงื่อนไข และลำดับความสำคัญในการจัดสรรเงินกองทุน พ.ศ. 2561 เพื่อให้ กสศ. จัดสรรเงินกองทุนตามเจตนารมณ์และวัตถุประสงค์ในการจัดตั้งกองทุนได้อย่างมีประสิทธิภาพ มีคุณภาพ และทั่วถึง และมีการกำกับดูแลที่เหมาะสม ดังนี้

ก่อนอนุมัติโครงการ

(1) โครงการที่จะได้รับการจัดสรรเงินต้องสอดคล้องกับแผนการดำเนินงานของ กสศ. มีความเป็นได้ในทางปฏิบัติ กระบวนการที่ชัดเจน และมีความคุ้มค่า

(2) ภาคร่วมดำเนินงานต้องมีการกลั่นกรองสอดคล้องกับ กสศ. ผู้บริหารเข้าใจงานและมีระบบการเงินที่ดี และกรณีหน่วยงานภาคเอกชน หรือภาคประชาสังคม ต้องขึ้นทะเบียนกับ กสศ.

(3) โครงการต้องผ่านการพิจารณา 2 ขั้นตอน คือ ขั้นตอนกลั่นกรองทางวิชาการโดยผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 1-7 คน ซึ่งกรณีโครงการขนาดใหญ่ต้องมีการประชุมกลั่นกรองร่วมกันและขั้นตอนการอนุมัติ หากเป็นโครงการที่มีวงเงินงบประมาณ 20 ล้านบาทขึ้นไปให้เสนอต่อคณะกรรมการพิจารณาอนุมัติ ส่วนโครงการที่มีวงเงินงบประมาณต่ำกว่า 20 ล้านบาทให้เสนอต่อผู้จัดการพิจารณาอนุมัติแล้วรายงานต่อคณะกรรมการ

หลังอนุมัติโครงการ

กสศ. จัดทำสัญญากับภาคีร่วมดำเนินงาน และกำหนดให้คู่สัญญาต้องปฏิบัติตามเงื่อนไขการดำเนินงาน โดยใช้เครื่องมือและช่องทางเพื่อให้มีการรายงานและกำกับติดตามโครงการในรูปแบบต่าง ๆ ได้แก่

- การกำหนดวงงาน-วงเงินที่เหมาะสมสอดคล้องกับแผนงานโครงการ
 - การให้คู่สัญญารายงานความก้าวหน้าโครงการเป็นระยะ ๆ
 - การตรวจรับมอบงานตามรูปแบบและวิธีการที่กำหนดในโครงการอย่างชัดเจน
 - การสุ่มตรวจสอบโครงการทุกขนาดทุกประเภท เพื่อติดตามกำกับดูแลให้โครงการดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ
 - การตรวจสอบบัญชีโครงการโดยผู้สอบบัญชีรับอนุญาตสำหรับทุกงวดที่มีการเบิกจ่ายเงิน ตั้งแต่ 5 แสนบาทขึ้นไป
 - สำหรับโครงการขนาดใหญ่ (วงเงินงบประมาณเกิน 20 ล้านบาท) ต้องรายงานความก้าวหน้าต่อคณะกรรมการอย่างน้อยทุก ๆ 6 เดือน
- มีคู่มือ/แนวทางปฏิบัติและเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อกำหนดรายละเอียดขั้นตอนการทำงานให้มีความชัดเจนสำหรับบุคลากร กสศ. ภาคีร่วมดำเนินงาน และผู้เกี่ยวข้องใช้ในการปฏิบัติงาน เพื่อลดความผิดพลาดและป้องกันการทุจริต และการใช้ระบบเทคโนโลยีสารสนเทศในการปฏิบัติงาน ตัวอย่างที่สำคัญคือ การจัดสรรเงินอุดหนุนแก่นักเรียนยากจนพิเศษที่ใช้ระบบ CCT ในการคัดกรองกลุ่มผู้รับประโยชน์ มีการออกแบบขั้นตอนที่รัดกุมโดยอาศัยข้อมูลเชิงประจักษ์ในการกำกับติดตามความโปร่งใส ประสิทธิภาพ และคุณภาพการดำเนินการคัดกรองนักเรียนยากจนพิเศษของครูและสถานศึกษา รวมทั้งหน่วยงานและผู้เกี่ยวข้องยังสามารถใช้ระบบฐานข้อมูลเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา (ISEE) เพื่อดูข้อมูลรายงานแบบ real time ที่มีความแม่นยำสูง เพื่อใช้ดูแลกลุ่มเป้าหมายร่วมกันได้อย่างมีประสิทธิภาพ

รายงานผลการดำเนินงาน

ของคณะกรรมการตรวจสอบภายใน

กองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา

ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2564

คณะกรรมการตรวจสอบภายใน (คตส.) มีองค์ประกอบตามที่กำหนดในมาตรา 42 แห่งพระราชบัญญัติกองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา พ.ศ. 2561 มีดังนี้

1. นางภัทรพร วรทรัพย์	ผู้แทนกระทรวงการคลัง	เป็นประธานกรรมการ
2. นายอภิชาติ รัตนาศรี	ผู้แทนสำนักงานงบประมาณ	เป็นกรรมการ
3. นายชาลี จันทนียังยง	ผู้ทรงคุณวุฒิในคณะกรรมการบริหาร กสศ.	เป็นกรรมการ

โดยหลักเกณฑ์กระทรวงการคลังว่าด้วยมาตรฐานและหลักเกณฑ์ปฏิบัติการตรวจสอบภายในสำหรับหน่วยงานของรัฐ พ.ศ. 2561 และที่แก้ไขเพิ่มเติม กำหนดให้รายงานผลการดำเนินงานของคณะกรรมการตรวจสอบภายในอย่างน้อยปีละหนึ่งครั้งต่อคณะกรรมการบริหาร กสศ. ซึ่งในปีงบประมาณ พ.ศ. 2564 คตส. ได้ปฏิบัติหน้าที่ตามขอบเขต อำนาจหน้าที่ และความรับผิดชอบที่ได้รับมอบหมายจากคณะกรรมการบริหาร กสศ. ซึ่งมีการประชุมรวม 9 ครั้ง โดยกรรมการตรวจสอบทุกคนเข้าร่วมประชุมทุกครั้ง และมีการประชุมร่วมกับผู้สอบบัญชี ผู้จัดการกองทุน กสศ. เพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็นในการทำงานร่วมกัน อีกทั้ง คตส. ได้รายงานผลการดำเนินงานต่อคณะกรรมการบริหาร กสศ. เป็นรายไตรมาส สรุปสาระสำคัญของการปฏิบัติหน้าที่ในปีงบประมาณ พ.ศ. 2564 ดังนี้

1. ด้านกระบวนการตรวจสอบภายใน

สำนักงาน กสศ. ได้จัดให้มีผู้เชี่ยวชาญงานตรวจสอบและลูกจ้างเพิ่มเติม และฝ่ายตรวจสอบภายในได้ปรับปรุงแผนการตรวจสอบภายใน ประจำปี 2564 เพื่อให้ครอบคลุม ยืดหยุ่น และสอดคล้องกับการที่สำนักงาน กสศ. ได้จัดจ้างผู้ตรวจสอบภายนอก (Outsource) มาดำเนินการตรวจสอบโครงการต่าง ๆ ให้รัดกุมและมีประสิทธิภาพ ได้แก่ โครงการของสำนักพัฒนาการเรียนรู้เชิงพื้นที่ และโครงการของสำนักพัฒนาคุณภาพครู นักศึกษาครูและสถานศึกษา

2. ด้านการสอบทานรายงานทางการเงิน

คตส. ได้สอบทานให้สำนักงาน กสศ. มีการรายงานทางการเงินอย่างถูกต้อง และน่าเชื่อถือ โดยได้สอบทานรายงานทางการเงินรายไตรมาสและประจำปี 2564 รวมทั้งได้มีการหารือร่วมกับผู้บริหารและผู้สอบบัญชี เพื่อให้รายงานทางการเงินของสำนักงาน กสศ. ถูกต้อง โดยผู้สอบบัญชีได้ตรวจสอบและรับรองรายงานทางการเงินประจำปี 2564 แล้วว่าเป็นไปตามหลักมาตรฐานการบัญชีภาครัฐ และนโยบายการบัญชีภาครัฐ

3. ด้านการสอบทานผลการตรวจสอบ

คตส. ได้สอบทานผลการตรวจสอบตามแผนการตรวจสอบ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2564 ที่ดำเนินการ

แล้วเสร็จ และอยู่ระหว่างดำเนินการตรวจสอบ รายละเอียดดังนี้

3.1 ผลการตรวจสอบที่ดำเนินการแล้วเสร็จ

3.1.1 สอบทานการประเมินผลการควบคุมภายใน (ปค.6)

พบว่า แบบ ปค.6 ประจำปี 2563 ที่ฝ่ายตรวจสอบภายในได้จัดทำขึ้น มีความสอดคล้องกับรายงานการประเมินองค์ประกอบของการควบคุมภายใน (ปค.4) และรายงานการประเมินผลการควบคุมภายใน (ปค.5) และสอดคล้องกับหลักเกณฑ์กระทรวงการคลังว่าด้วยมาตรฐานและหลักเกณฑ์ปฏิบัติการควบคุมภายในสำหรับหน่วยงานของรัฐ พ.ศ. 2561

3.1.2 สอบทานผลการตรวจสอบโครงการจัดการศึกษาเชิงพื้นที่ (สำนักพัฒนาเรียนรู้เชิงพื้นที่)

สำนักงาน กสศ. ได้จัดจ้างผู้ตรวจสอบภายนอก (Outsource) มาดำเนินการตรวจสอบโครงการจัดการศึกษาเชิงพื้นที่ที่ร่วมกับฝ่ายตรวจสอบภายใน โดยฝ่ายตรวจสอบภายในให้ข้อสังเกตและประเด็นเพิ่มเติมในการตรวจสอบ 4 ด้าน ได้แก่ 1. การตรวจสอบความเป็นจริงของข้อมูล 2. การควบคุมการเปลี่ยนแปลงข้อมูล 3. การควบคุมการคัดเลือกผู้จัดทำโครงการ และ 4. การควบคุมการจ่ายเงินสนับสนุนให้ผู้ทำโครงการ เพื่อให้ประเด็นการตรวจสอบครบถ้วนและเป็นประโยชน์ต่อสำนักงาน กสศ.

3.1.3 สอบทานผลการตรวจสอบ ISO27001

พบว่า ฝ่ายตรวจสอบภายในได้ดำเนินการตรวจประเมินภายในของระบบ Information Security Management Systems (ISMS) ให้กับสำนักงาน กสศ. เพื่อขอการรับรองมาตรฐาน ISO/IEC27001:2013 โดยพบข้อควรแก้ไข Non Conformity Minor จำนวน 5 ข้อ และ Observation จำนวน 27 ข้อ ทั้งนี้ผู้ตรวจสอบ Certification Body (CB) ไม่พบ Non Conformity Major และ Non Conformity Minor เพิ่มเติมและมี Observation เพิ่มจำนวน 6 ข้อ โดย คตส. ได้ย้าให้ฝ่ายจัดการพัฒนาระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ ซึ่งจะช่วยให้งานของส่วนงานต่าง ๆ มีประสิทธิภาพมากขึ้น

3.2 ผลการดำเนินงานที่อยู่ระหว่างตรวจสอบ

คตส. รับทราบแผนการตรวจสอบภายใน ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2564 ที่อยู่ระหว่างดำเนินการ จำนวน 6 โครงการของส่วนงานต่าง ๆ ดังนี้ 1. สำนักนวัตกรรมและทุนการศึกษา 2. สำนักบริหารเงินอุดหนุนผู้ขาดแคลนทุนทรัพย์ 3. สถาบันวิจัยเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา 4. สำนักสื่อสารสาธารณะและระดมความร่วมมือ 5. สำนักพัฒนาคุณภาพครู นักศึกษาครูและสถานศึกษา และ 6. ฝ่ายทรัพยากรบุคคล

ทั้งนี้ คตส. ได้ปฏิบัติหน้าที่และแสดงความเห็นอย่างเป็นอิสระ ตามขอบเขตอำนาจหน้าที่และความรับผิดชอบที่ได้รับมอบหมายจากคณะกรรมการบริหาร กสศ. และรายงานผลการดำเนินงานต่อคณะกรรมการบริหาร กสศ. เพื่อทราบเป็นรายไตรมาส

นางภัทรพร วรทรัพย์

ประธานกรรมการตรวจสอบภายใน

คณะกรรมการบริหาร

ข้อมูล ณ วันที่ 30 กันยายน 2564

นายประสาร ไตรรัตน์วรกุล
ประธานกรรมการ

นางสาวลัลลีย์รัตน์ ศรีอรุณ
รองประธานกรรมการ

รองศาสตราจารย์ดารณี อุทัยรัตนกิจ
กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ
ภาคประชาสังคม

ศาสตราจารย์สมพงษ์ จิตระดับ
กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ
ภาคประชาสังคม

รองศาสตราจารย์ปัทมาวดี โพชนุกูล
กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ
ภาควิชาการ

นายภัทร คำพิทักษ์
กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ
ภาคเอกชน

นายชาลี จันทนยิ่งยง
กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ
ภาคเอกชน

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ปาริณา ศรีวินิชย์
กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ
ภาควิชาการด้านกฎหมาย

กรรมการโดยตำแหน่ง

นายสุภัทร จำปาทอง
ปลัดกระทรวงศึกษาธิการ
ผู้แทนกระทรวงศึกษาธิการ คนที่หนึ่ง*

นายธนู วงษ์จินดา
รองเลขาธิการ
คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
ผู้แทนกระทรวงศึกษาธิการ คนที่สอง

นายอรรถพล แก้วสัมฤทธิ์
รองอธิบดีกรมอนามัย
ผู้แทนกระทรวงสาธารณสุข

นายอนันต์ แก้วกำนัน
รองผู้อำนวยการสำนักงบประมาณ
ผู้แทนสำนักงบประมาณ*

นางเทพวัลย์ ภรณวลัย
รองอธิบดีกรมกิจการเด็กและเยาวชน
ผู้แทนกรมกิจการเด็กและเยาวชน*

นางภัทรพร วรทรัพย์
ที่ปรึกษาด้านพัฒนาระบบ
การเงินการคลัง ผู้แทนกรมบัญชีกลาง

นายทวี เสริมภักดีกุล
รองอธิบดีกรมส่งเสริม
การปกครองท้องถิ่น
ผู้แทนกรมส่งเสริม
การปกครองท้องถิ่น*

นางสาวสรานภักดิ์ อนุมิตราชกิจ
อธิบดีกรมส่งเสริม
และพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ
ผู้แทนกรมส่งเสริม
และพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ*

นายสุกกร บัวสาย
ผู้จัดการ กสศ.

*รายนามผู้แทนอื่น ๆ ที่เข้าประชุมคณะกรรมการบริหาร กสศ. ปีงบประมาณ พ.ศ. 2564 ในฐานะกรรมการโดยตำแหน่ง

กรรมการโดยตำแหน่ง	ชื่อ-สกุลผู้แทน	ตำแหน่ง
ผู้แทนกระทรวงศึกษาธิการ คนที่หนึ่ง	นางเกศทิพย์ ศุภวานิช	ผู้ตรวจราชการกระทรวงศึกษาธิการ
ผู้แทนสำนักงบประมาณ	นางมัลลิกา ภูษาทอง	ผู้อำนวยการกองจัดทำงบประมาณด้านสังคม 1
ผู้แทนกรมกิจการเด็กและเยาวชน	นายพิสิฐ พูลพัฒน์ นางณิชาพัชญ์ เพ็ชรพันธุ์ นางกาวิน สุมลตรี	รองอธิบดีกรมกิจการเด็กและเยาวชน ผู้อำนวยการกองส่งเสริมการพัฒนาและสวัสดิการเด็ก และเยาวชน รักษาการในตำแหน่งผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านเยาวชน
ผู้แทนกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น	นายสุพจน์ จิตรพิเชษฐ์ นางประอรรัตน์ กาญจน์ธนภัทร	ผู้อำนวยการกองส่งเสริมการพัฒนาการจัดการ ศึกษาท้องถิ่น ผู้อำนวยการกลุ่มงานยุทธศาสตร์การพัฒนาการจัดการ ศึกษาท้องถิ่น
ผู้แทนกรมส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ	นางณฐอร อินทร์ดีศรี	ผู้เชี่ยวชาญด้านการส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ

ที่ปรึกษา และคณะอนุกรรมการ

ที่ปรึกษาของคณะกรรมการ

ให้คำปรึกษา ข้อคิดเห็น และข้อเสนอแนะ แก่คณะกรรมการบริหาร กสศ.

- นายกฤษณพงศ์ กีรติกร
- ศาสตราจารย์วิชานไกรฤทธิ บุญเกียรติ
- ศาสตราจารย์นักสิทธิ์ คุ้มวัฒนาชัย
- ศาสตราจารย์วิจารณ์ พานิช
- นายกำพล ธรณะรัตน์

คณะกรรมการตรวจสอบภายใน

ตรวจสอบภายในเพื่อรายงานผลการตรวจสอบโดยตรงต่อคณะกรรมการ

• ผู้แทนกระทรวงการคลัง	ประธานกรรมการ
• ผู้แทนสำนักงานงบประมาณ	กรรมการ
• นายชาติ จันทนยิ่งยง	กรรมการ

คณะอนุกรรมการด้านการเงินและงบประมาณ

ให้คำแนะนำแก่สำนักงานเกี่ยวกับแนวทางการดำเนินงานด้านการเงินและงบประมาณของ กสศ. รวมถึงแนวทางการได้มาและการบริหารจัดการซึ่งเงินและทรัพย์สินของ กสศ. ตามมาตรา 6 แห่งพระราชบัญญัติกองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา พ.ศ. 2561 แก่คณะกรรมการและสำนักงาน

• นางสาวลัษณ์ ศรีอรุณ	ประธานอนุกรรมการ
• นายบุญเลิศ เลิศเมธากุล	อนุกรรมการ
• นางกรรณิการ์ งามโสภิ	อนุกรรมการ
• นายรังสรรค์ มณีเล็ก	อนุกรรมการ
• นายวัชรชัย เพชรรวง	อนุกรรมการ
• ผู้จัดการ กสศ. หรือผู้แทน	เลขานุการ

คณะอนุกรรมการด้านธรรมาภิบาล

ศึกษาและจัดทำร่างประกาศ คำสั่ง ข้อกำหนดต่าง ๆ เกี่ยวกับกรอบธรรมาภิบาลองค์กรที่สอดคล้องกับหลักการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีเพื่อเสนอคณะกรรมการ และให้คำปรึกษา ข้อเสนอแนะด้านธรรมาภิบาลแก่คณะกรรมการ

• นายชาติ จันทนยิ่งยง	ประธานอนุกรรมการ
• นางวัชรญา ศรีมาจันทร์	อนุกรรมการ
• นางศิษฏศิริ นาคะศิริ	อนุกรรมการ
• ผู้จัดการ กสศ. หรือผู้แทน	เลขานุการ

คณะอนุกรรมการด้านการบริหารงานบุคคล

ให้คำแนะนำแก่สำนักงานและคณะกรรมการเกี่ยวกับแนวทางการดำเนินงานด้านการบริหารงานบุคคลของสำนักงาน และให้ความเห็นชอบการจัดทำแผนแม่บทหรือแผนกลยุทธ์การบริหารงานบุคคลของสำนักงาน รวมทั้งการพิจารณาแผนอัตรากำลังพนักงานและลูกจ้างให้สอดคล้องกับภารกิจของสำนักงาน

• รองศาสตราจารย์ปัทมาวดี โพชนุกูล	ประธานอนุกรรมการ
• นางสาวนวลอนันต์ ตันติเกตุ	อนุกรรมการ
• นายวิศรุต รัชัณภาพงศ์	อนุกรรมการ
• ผู้จัดการ กสศ. หรือผู้แทน	เลขานุการ

คณะอนุกรรมการด้านนโยบายข้อมูลข่าวสารสาธารณะ

พิจารณาให้ข้อคิดเห็น ข้อเสนอแนะ เกี่ยวกับการดำเนินงานด้านข้อมูลข่าวสารสาธารณะของ กสศ. และให้คำปรึกษาด้านการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารสาธารณะแก่คณะกรรมการ

• นายภัทร คำพิทักษ์	ประธานอนุกรรมการ
• ศาสตราจารย์สมพงษ์ จิตระดับ	อนุกรรมการ
• ศาสตราจารย์ชานไกรฤทธิ์ บุญยเกียรติ	อนุกรรมการ
• ผู้จัดการ กสศ. หรือผู้แทน	เลขานุการ

คณะอนุกรรมการด้านกฎหมาย

พิจารณาให้ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะในการจัดทำร่างระเบียบ ประกาศ หลักเกณฑ์ และเอกสารทางกฎหมายอื่น ๆ ให้เป็นไปตามที่พระราชบัญญัติกองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา พ.ศ. 2561 หรือกฎหมายอื่นใดกำหนดให้มี และให้ความคิดเห็นหรือคำปรึกษาด้านกฎหมายแก่คณะกรรมการและสำนักงาน

• ผู้ช่วยศาสตราจารย์ปาริณา ศรีวนิชย์	ประธานอนุกรรมการ
• นายนพดล เกียรติรักษ์	อนุกรรมการ
• นายนพพร สุวรรณรุจิ	อนุกรรมการ
• ผู้จัดการ กสศ. หรือผู้แทน	เลขานุการ

คณะอนุกรรมการบริหารจัดการเงินหรือทรัพย์สินที่มีผู้บริจาคให้กองทุน

กำกับดูแลการใช้เงินและทรัพย์สินบริจาคให้เป็นไปอย่างเหมาะสม โปร่งใส มีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ นโยบาย และแนวทางการดำเนินงานของกองทุน รวมถึงกำหนดแนวทางในการรับเงินบริจาค และการใช้จ่ายเงินบริจาค

• ศาสตราจารย์ชานไกรฤทธิ์ บุญยเกียรติ	ประธานอนุกรรมการ
• รองศาสตราจารย์ดารณี อุทัยรัตนกิจ	อนุกรรมการ
• นายนพพร สุวรรณรุจิ	อนุกรรมการ
• นายขจร ธนะแพสย์	อนุกรรมการ
• ผู้จัดการ กสศ. หรือผู้แทน	เลขานุการ

คณะอนุกรรมการกำกับดูแลการลงทุนหาผลประโยชน์จากเงินและทรัพย์สินของกองทุน

ให้แนวทางและคำแนะนำในการเสนอแผนการลงทุน กำกับดูแลให้การลงทุนหาผลประโยชน์จากเงินและทรัพย์สินของ กสศ. เป็นไปด้วยความรอบคอบ รัดกุม และมีประสิทธิภาพ

• นางพ้องเพ็ญ เรืองวิริยฤทธิ์	ประธานอนุกรรมการ
• นายกำพล ศรณะรัตน์	อนุกรรมการ
• นายอัมพร แสงมณี	อนุกรรมการ
• นางสาวรีรัตน์ สุระเดชะ	อนุกรรมการ
• ผู้แทนกระทรวงการคลัง	อนุกรรมการ
• ผู้จัดการ กสศ. หรือผู้แทน	เลขานุการ

คณะอนุกรรมการกำกับทิศทางศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศ

กำกับทิศทางและกลั่นกรองการพัฒนาระบบการดำเนินงานด้านระบบเทคโนโลยีสารสนเทศของศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของกองทุน และนโยบายของคณะกรรมการ รวมถึงการพิจารณาแนวนโยบาย ข้อกำหนด และกฎระเบียบต่าง ๆ เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อการดำเนินงานของกองทุน

• นายกำพล ศรณะรัตน์	ประธานอนุกรรมการ
• ผู้ช่วยศาสตราจารย์ปาริณา ศรีวนิชย์	อนุกรรมการ
• ศาสตราจารย์สมพงษ์ จิตระดับ	อนุกรรมการ
• นายภัทร คำพิทักษ์	อนุกรรมการ
• นายวิโรจน์ โชควิวัฒน์	อนุกรรมการ
• ผู้จัดการ กสศ. หรือผู้แทน	อนุกรรมการและเลขานุการ

คณะอนุกรรมการกำกับทิศทางสถาบันวิจัยเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา

กำหนดทิศทางและกลยุทธ์ เสนอแนะนโยบาย แผนการพัฒนางานองค์ความรู้ การวิจัย และการพัฒนานวัตกรรม ของสถาบันวิจัยเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา

• นายชัยพฤกษ์ เสรีรักษ์	ที่ปรึกษา
• รองศาสตราจารย์ประวีต เอราวรรณ	ที่ปรึกษา
• นายสมเกียรติ ตั้งกิจวานิชย์	ที่ปรึกษา
• ศาสตราจารย์วิจารณ์ พานิช	ประธานอนุกรรมการ
• นายกฤษณพงศ์ กีรติกร	อนุกรรมการ
• คุณหญิงกษมา วรวรรณ ณ อยุธยา	อนุกรรมการ
• รองศาสตราจารย์ปัทมาวดี โพชนุกูล	อนุกรรมการ
• รองศาสตราจารย์วรากรณ์ สามโกเศศ	อนุกรรมการ
• ผู้จัดการ กสศ. หรือผู้แทน	อนุกรรมการและเลขานุการ

คณะอนุกรรมการพัฒนาระบบหลักประกันความเสมอภาคทางการศึกษา (ปฐมวัย-ภาคบังคับ)

กำกับดูแลเชิงกลยุทธ์ รวมถึงเสนอแนะนโยบายและแนวทางในการส่งเสริม สนับสนุน หรือการให้ความช่วยเหลือเด็กปฐมวัย เด็กและเยาวชนด้อยโอกาส ทั้งในระบบการศึกษาและนอกระบบการศึกษา เพื่อให้ได้รับการศึกษาพัฒนาจนสำเร็จการศึกษาภาคบังคับ

• นายกฤษณพงศ์ กีรติกร	ที่ปรึกษา
• นายสมหมาย ปาริฉัตร	ที่ปรึกษา
• นางสาววัลย์รัตน์ ศรีอรุณ	ประธานอนุกรรมการ
• นายชาลี จันทนยิ่งยง	อนุกรรมการ
• รองศาสตราจารย์ดารณี อุทัยรัตนกิจ	อนุกรรมการ
• นายวิโรจน์ โชควิวัฒน์	อนุกรรมการ
• เลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน หรือผู้แทน	อนุกรรมการ
• อธิบดีกรมกิจการเด็กและเยาวชน หรือผู้แทน	อนุกรรมการ
• อธิบดีกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น หรือผู้แทน	อนุกรรมการ
• ผู้จัดการ กสศ. หรือผู้แทน	อนุกรรมการและเลขานุการ

คณะอนุกรรมการพัฒนาระบบการผลิตและพัฒนาครูสำหรับโรงเรียนในพื้นที่ห่างไกล

กำกับดูแลเชิงกลยุทธ์ รวมถึงเสนอแนะนโยบายและแนวทางในการพัฒนาระบบการผลิตและพัฒนาครูสำหรับโรงเรียนในพื้นที่ห่างไกลและพื้นที่ยากลำบาก

• ศาสตราจารย์วิจารณ์ พานิช	ที่ปรึกษา
• นายกฤษณพงศ์ กีรติกร	ที่ปรึกษา
• ศาสตราจารย์กิตติคุณสุภิญญา สุดบรรทัด	ที่ปรึกษา
• รองศาสตราจารย์ดารณี อุทัยรัตนกิจ	ประธานอนุกรรมการ
• รองศาสตราจารย์ปัทมาวดี โพชนุกูล	อนุกรรมการ
• นายณพพร สุวรรณรุจิ	อนุกรรมการ
• นายศุภโชค ปิยะสันต์	อนุกรรมการ
• นายสุเทพ เท่งประกิจ	อนุกรรมการ
• ปลัดกระทรวงศึกษาธิการ หรือผู้แทน	อนุกรรมการ
• ปลัดกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรม หรือผู้แทน	อนุกรรมการ
• ผู้จัดการ กสศ. หรือผู้แทน	อนุกรรมการและเลขานุการ

คณะอนุกรรมการส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพการศึกษาระดับสูงกว่าภาคบังคับ

กำกับดูแลเชิงกลยุทธ์ รวมถึงเสนอแนะนโยบายและแนวทางในการส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพการศึกษาในระดับที่สูงกว่าการศึกษาภาคบังคับ

• นายยงยุทธ วงศ์ภิรมย์ศานติ์	ที่ปรึกษา
• ศาสตราจารย์นักสิทธิ์ คูวัฒนาชัย	ประธานอนุกรรมการ
• ศาสตราจารย์สมพงษ์ จิตระดับ	อนุกรรมการ
• นายนพพร สุวรรณรุจิ	อนุกรรมการ
• ผู้ช่วยศาสตราจารย์ปานเพชร ชินินทร	อนุกรรมการ
• นายธนารักษ์ พงษ์เกษตรรา	อนุกรรมการ
• ปลัดกระทรวงศึกษาธิการ หรือผู้แทน	อนุกรรมการ
• ผู้อำนวยการสำนักงานสมานโยบาย- การอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรมแห่งชาติ หรือผู้แทน	อนุกรรมการ
• ผู้จัดการ กสศ. หรือผู้แทน	อนุกรรมการและเลขานุการ

คณะอนุกรรมการพัฒนาคุณภาพโรงเรียนทั้งระบบ

กำกับดูแลเชิงกลยุทธ์ รวมถึงเสนอแนะนโยบายและแนวทางในการพัฒนาคุณภาพโรงเรียนทั้งระบบ

• คุณหญิงเกษมา วรวรรณ ณ อยุธยา	ที่ปรึกษา
• ผู้ช่วยศาสตราจารย์เลขา ปิยะอัจฉริยะ	ที่ปรึกษา
• นางสาวเจือจันทร์ จงสถิตอยู่	ที่ปรึกษา
• นางปิยาภรณ์ มั่นตะจิต	ที่ปรึกษา
• ศาสตราจารย์วิจารณ์ พานิช	ประธานอนุกรรมการ
• รองศาสตราจารย์ดารณี อุทัยรัตนกิจ	อนุกรรมการ
• นายกำพล ศรณะรัตน์	อนุกรรมการ
• รองศาสตราจารย์ปัทมาวดี โพชนุกูล	อนุกรรมการ
• นายเฉลิมพร พงศ์ธีระวรรณ	อนุกรรมการ
• นางสาวรุ่งนภา จิตรโรจนรักษ์	อนุกรรมการ
• เลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน หรือผู้แทน	อนุกรรมการ
• ผู้จัดการ กสศ. หรือผู้แทน	อนุกรรมการและเลขานุการ

คณะอนุกรรมการส่งเสริมและพัฒนาเยาวชนและประชากรวัยแรงงานนอกระบบ

กำกับดูแลเชิงกลยุทธ์ รวมถึงเสนอแนะนโยบายและแนวทางในการส่งเสริมและพัฒนาเยาวชนและประชากรวัยแรงงานนอกระบบ

• นายกฤษณพงศ์ กีรติกร	ที่ปรึกษา
• นายสมชัย จิตสุชน	ที่ปรึกษา
• ศาสตราจารย์สมพงษ์ จิตระดับ	ประธานอนุกรรมการ
• นายภัทร คำพิทักษ์	อนุกรรมการ
• รองศาสตราจารย์ลือชัย ศรีเงินยวง	อนุกรรมการ
• รองศาสตราจารย์อภิญญา เวชยชัย	อนุกรรมการ
• นายโชคชัย ลิ้มประดิษฐ์	อนุกรรมการ
• ปลัดกระทรวงศึกษาธิการ หรือผู้แทน	อนุกรรมการ
• อธิบดีกรมกิจการเด็กและเยาวชน หรือผู้แทน	อนุกรรมการ
• อธิบดีกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น หรือผู้แทน	อนุกรรมการ
• อธิบดีกรมพัฒนาฝีมือแรงงาน หรือผู้แทน	อนุกรรมการ
• ผู้จัดการ กสศ. หรือผู้แทน	อนุกรรมการและเลขานุการ

คณะอนุกรรมการจัดการศึกษาเชิงพื้นที่เพื่อลดความเหลื่อมล้ำ

กำกับดูแลเชิงกลยุทธ์ รวมถึงเสนอแนะนโยบายและแนวทางในการจัดการศึกษาเชิงพื้นที่เพื่อลดความเหลื่อมล้ำ รวมถึงการบริหารจัดการฐานข้อมูล การบูรณาการเชื่อมโยงภารกิจและงบประมาณขององค์กรในจังหวัด

• นายพงษ์ศักดิ์ ยิ่งชนม์เจริญ	ที่ปรึกษา
• นายกฤษณพงศ์ กีรติกร	ประธานอนุกรรมการ
• ศาสตราจารย์วุฒิสาร ตันไชย	รองประธานอนุกรรมการ
• ผู้ช่วยศาสตราจารย์ปาริณา ศรีวนิชย์	อนุกรรมการ
• นายณัฐพงศ์ ศิริชนะ	อนุกรรมการ
• นายณัฐพงษ์ จารุวรรณพงศ์	อนุกรรมการ
• นายเอ็นนู ซื่อสุวรรณ	อนุกรรมการ
• รองศาสตราจารย์ชูกิจ หะยีสาแม	อนุกรรมการ
• รองศาสตราจารย์จวี วิจิตรวาทการ	อนุกรรมการ
• รองผู้จัดการ กสศ. หรือผู้ช่วยผู้จัดการ กสศ. ที่ได้รับมอบหมาย	อนุกรรมการ
• ผู้จัดการ กสศ. หรือผู้แทน	อนุกรรมการและเลขานุการ

งบประมาณของ กสศ. แม้จะไม่มาก แต่สร้างการเปลี่ยนแปลงที่ยั่งยืน เพราะด้วยความรู้และวิธีการทำงานที่แตกต่าง สนับสนุนให้เกิดชุมชนแห่งการเรียนรู้ ลึกซึ้งไปถึงจิตวิญญาณของชุมชน ความเปลี่ยนแปลงกระทบกับผู้คนทุกรุ่น และยังทำให้เกิดการเชื่อมโยงทรัพยากรจากทั้งในและนอกพื้นที่

กสศ. เข้ามามีบทบาทในการสร้างโอกาสให้กับคนที่เข้าไม่ถึงการศึกษาในระบบ โดยมีแนวทางที่ทำให้ทุกคนเข้าถึงการเรียนรู้ในรูปแบบที่สอดคล้องกับชีวิตของตัวเอง ด้วยการใช้ชุมชนเป็นฐาน ซึ่งวิธีการนี้สามารถกลายข้อจำกัดด้านฐานะ หรือความขาดแคลนต่างๆ ที่ทำให้คนคนหนึ่งต้องสูญเสียโอกาสทางการศึกษาไป ทั้งยังเป็นการสร้างการเรียนรู้ในชุมชนที่ลงลึก ตอบโจทย์วิถีชีวิตจนสามารถยกระดับเป็นนโยบายขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งช่วยผลักดันให้หลากหลายอาชีพได้พัฒนาและขยายตัวขึ้นเป็นลำดับ

นายอะหมัด หลีขำหรี

วิสาหกิจชุมชนสัมจุกจะนะ

อ.จะนะ จ.สงขลา

รายนามคณะกรรมการ

คณะกรรมการจัดทำรายงานประจำปี

(1) นายภัทรธำ คำพิทักษ์	ประธานคณะกรรมการ
(2) ศาสตราจารย์สมพงษ์ จิตระดับ	คณะกรรมการ
(3) รองศาสตราจารย์ดารณี อุทัยรัตนกิจ	คณะกรรมการ
(4) นายไกรยส ภัทราวาท	ผู้จัดการ กสศ. (เลขานุการคณะกรรมการ)

ฝ่ายเลขานุการคณะกรรมการ

(1) นายพัฒนพงษ์ สุขมะดัน	ผู้ช่วยผู้จัดการ กสศ.
(2) นางสาวสุชาดา จัตุรภูษพิทักษ์	รักษาการในตำแหน่งผู้ช่วยผู้จัดการ กสศ.
(3) นายนิกร เกตุกุล	ผู้เชี่ยวชาญด้านกฎหมายและการพัฒนาองค์กร
(4) นายอุดม วงษ์สิงห์	ผู้อำนวยการสำนักพัฒนาคุณภาพครู นักศึกษาคู และสถานศึกษา
(5) นางสาวธันว์ธิดา วงศ์ประสงค์	ผู้อำนวยการสำนักนวัตกรรมและทุนการศึกษา และรักษาการผู้อำนวยการสำนักพัฒนา การเรียนรู้เชิงพื้นที่
(6) นางผลิพร ธัญญอนันต์ผล	ผู้อำนวยการสำนักสื่อสารสาธารณะ และระดมความร่วมมือ
(7) นายภูมิศรัณย์ ทองเลี่ยมนาค	รักษาการในตำแหน่งผู้อำนวยการสถาบันวิจัย เพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา
(8) นางสาวกนิษฐา คุณาวิศรุต	รักษาการในตำแหน่งผู้อำนวยการสำนักบริหาร เงินอุดหนุนผู้ขาดแคลนทุนทรัพย์
(9) นางสาวภมรศรี แดงชัย	รักษาการในตำแหน่งผู้อำนวยการ สำนักธรรมาภิบาลและบริหารทั่วไป
(10) นางสาวกัญติกา สหายมิตร	รักษาการหัวหน้าฝ่ายแผน กลยุทธ์ และงบประมาณ
(11) นางอรอนงค์ สะพะพันธ์	นักวิเคราะห์งบประมาณ

ภาพทั้งหมดในรายงานฉบับนี้ได้รับอนุญาตจากบุคคลที่เกี่ยวข้องในภาพเรียบร้อยแล้ว

รายงานประจำปี 2564

Annual Report 2021

กองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา
Equitable Education Fund

พิมพ์ครั้งที่ 1 เมษายน 2565
เลขมาตรฐานสากลประจำหนังสือ
978-616-8307-10-6

ดาวน์โหลด
หนังสือเล่มนี้ได้ที่นี่

รับชมคลิปวิดีโอ
สรุปรายงานประจำปี 2564

จัดพิมพ์และเผยแพร่โดย

กองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา
อาคารเอส. พี. (อาคารเอ) ชั้น 13
เลขที่ 388 ถนนพหลโยธิน แขวงสามเสนใน
เขตพญาไท กรุงเทพมหานคร 10400

☎ 02-079-5475

🏠 02-619-1810, 02-619-1812

🌐 www.eef.or.th

📌 @EEFThailand

"กองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา
จัดตั้งขึ้นเพื่อทำหน้าที่นำการเปลี่ยนแปลง (change agent)
ให้แก่ระบบการศึกษาไทยที่ต้องการการเปลี่ยนแปลง (transformation) ในระดับฐานราก
เพื่อให้การศึกษาทำหน้าที่เป็นโครงสร้างพื้นฐานที่แข็งแกร่งสำหรับการพัฒนาประเทศไทย
สู่สังคมดี รายได้สูง ความเหลื่อมล้ำน้อย"

สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา
เลขรับ 3104
วันที่ 18 เม.ย. 2565
เวลา 14.39 น.

ที่ กสศ ๐๓/๑๕๔๕/๒๕๖๕

๑๘ เมษายน ๒๕๖๕

เรื่อง รายงานประจำปี ๒๕๖๔ ของกองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา

เรียน เลขาธิการวุฒิสภา

สิ่งที่ส่งมาด้วย รายงานประจำปี ๒๕๖๔ ของกองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา จำนวน ๔๓๐ เล่ม

ด้วยกองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา (กสศ.) จัดตั้งขึ้นตามพระราชบัญญัติกองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา พ.ศ. ๒๕๖๑ และตามมาตรา ๔๓ ของพระราชบัญญัติฯ กำหนดให้กองทุนจัดทำรายงานประจำปีเสนอต่อคณะรัฐมนตรี สภาผู้แทนราษฎร และวุฒิสภาเพื่อทราบภายในหกสิบวันนับแต่วันที่ได้รับรายงานการสอบบัญชีจากผู้สอบบัญชี และเปิดเผยให้ประชาชนทราบในระบบเทคโนโลยีสารสนเทศของกองทุนด้วย

กสศ. จึงขอส่งรายงานประจำปี ๒๕๖๔ ของ กสศ. เพื่อเสนอวุฒิสภา เพื่อทราบต่อไป
รายละเอียดปรากฏตามสิ่งที่ส่งมาด้วย

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาเสนอวุฒิสภาเพื่อทราบ จะขอบคุณยิ่ง

ขอแสดงความนับถือ

ไกรยส ภัทราวาท

(นายไกรยส ภัทราวาท)

ผู้จัดการกองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา

กลุ่มงานบริหารทั่วไป
รับที่ ๒๒๗/๒๕ วันที่ ๑๘/เม.ย/๒๕
เวลา ๑๕.๕๗ ส่ง ส.ศ.ค.
สำนักงานการประชุม

กลุ่มงานนิติ
รับที่ ๕๕ (ก) / ๒๕๖๕
วันที่ ๑๘ / เม.ย. ๖๕
เวลา ๑๕.๕๐ น.
สำนักงานการประชุม

สำนักงานกองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา

นางอรอนงค์ สะพะพันธุ์

โทรศัพท์ ๐๘ ๘๗๖๘ ๓๕๙๗

E-mail: onanong@eef.or.th

